

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sakon ja rikesak-
kon määräämisestä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi tuomioistuinten ulkopuolella tapahtuvaa rikosasioiden summaarista käsittelyä koskeva lainsäädäntö. Rangaistusmääräysmenettelystä ja rikesakkomenettelystä annetut lait ehdotetaan korvattaviksi lailla sakon ja rikesakon määräämisestä.

Esityksen mukaan rangaistusmääräys korvautuisi enintään 20 päiväsakon rangaistukseen johtavissa tapauksissa poliisimiehen, tullimiehen tai rajavartiomiehen antamalla sakkomääräyksellä, jos kysymyksessä on liikenteeseen liittyvä rikkomus tai näpistys. Muissa rikkomuksissa ja yli 20 päiväsakolla rangaistava rikkomus määrättäisiin syyttäjän antamalla rangaistusmääräyksellä, jota edeltäisi valvontaa suorittavan virkamiehen antama vaatimus. Sakkomääräyksellä muutoin ratkaistava asia menisi virallisen syyttäjän ratkaistavaksi, jos rikkomuksesta epäilty on pyytänyt päiväsakon rahamäärän määräytymisperusteen tarkistamista.

Rikesakkomääräyksen voisi nykyisin toimivaltaisten valvontaa suorittavien virkamiesten lisäksi antaa virallinen syyttäjä. Myös tuomioistuin voisi tuomita rikesakon rikkomuksesta, joka on saatettu sen käsiteltäväksi tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä. Rikesakkoonkin voitaisiin esityksen mukaan liittää enintään 1 000 euron suuruinen menettämisseuraamus.

Asian käsitteleminen ja ratkaiseminen ehdotetun lain mukaisessa menettelyssä edellyttäisivät asianomistajan ja rikkomuksesta epäillyn suostumuksen. Jos epäilty ei antaisi suostumusta, hänelle kuitenkin annettaisiin tiedoksi sakkoa tai rikesakkoa koskeva rangaistusvaatimus. Suostumus voitaisiin siinä tapauksessa antaa vielä erikseen maksamalla sakko tai rikesakko 30 päivän määräajassa.

Jos suostumusta ei anneta niinkään, asian käsittelyä jatkettaisiin tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä.

Suostumukseen perustuvan järjestelmän ulkopuolelle jäisivät automaattisessa liikennevalvonnassa havaituista liikenne rikkomuksista määrätyt rikesakot, joita voitaisiin edelleenkin vastustaa.

Sakkomääräykseen, rikesakkomääräykseen ja rangaistusmääräykseen voisi hakea muutosta varsinaisin ja ylimääräisin muutoksenhakekeinoin.

Lainsäädännöstä poistettaisiin kiello määrätä rikesakosta yhteinen rangaistus sakko- rangaistuksen tai määräaikaisen vankeusrangaistuksen kanssa. Sakkoa ja rikesakkoa koskevia vanhentumissäännöksiä yhdenmukaistettaisiin yleiseen vanhentumissääntelyyn sijoitettavissa säännöksissä.

Rikesakkorikkomuksista säädettäisiin lailla eikä nykyiseen tapaan asetuksella. Näistä rikkomuksista voitaisiin jatkossa määrätä rangaistukseksi ainoastaan rikesakko. Rikesakkorikkomusten piiriä ei asiallisesti muutettaisi nykyisestä.

Lisäksi ehdotetaan tehtäväksi pääasiassa tekniluonteisia muutoksia ehdotettuun menettelylakiin liittyvään muuhun lainsäädäntöön.

Ehdotuksilla pyritään erityisesti rikkomuksesta epäillyn oikeusturvaa parantamalla poistamaan nykyiseen sääntelyyn sisältyviä perustuslaillisia ongelmia ja saamaan aikaan menettelyitä mahdollisimman pitkälle yhtenäistämällä selkeä ja tarkoituksenmukaisesti toimiva erityisesti syyttäjien voimavaroja säästävä rikosasioiden käsittelyjärjestelmä.

Ehdotettujen lakien voimaantulosta säädettäisiin erikseen lailla.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	5
1 JOHDANTO.....	5
2 NYKYTILA.....	5
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	5
Rangaistusmääräysmenettely.....	5
Rikesakkorikkomukset ja rikesakkomenettely.....	7
2.2 Ulkomaisten lainsäädäntö.....	8
Ruotsi.....	8
Norja.....	9
Tanska.....	10
Irlanti.....	10
Ranska.....	10
Saksa.....	11
Kanada.....	12
2.3 Nykytilan arviointi.....	12
Tuomiovallan käyttäminen tuomioistuimen ulkopuolella.....	12
Tuomiovaltaa käyttävät virkamiehet.....	13
Automaattinen liikennevalvonta.....	14
Mahdollisuus määrätä sakko tai rikesakko samasta rikkomuksesta.....	15
Menettelyjen yhtenäistäminen.....	15
Yhteinen rangaistus.....	17
Rikosoikeudellinen vanhentuminen.....	19
Rikesakkorikkomuksista säättäminen.....	20
Muu liitännäinen lainsäädäntö.....	20
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	21
3.1 Tavoitteet.....	21
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	21
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	22
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	24
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	24
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	25
5 ASIAN VALMISTELU.....	26
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSIKSI.....	26
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	28
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	28
1.1 Laki sakon ja rikesakon määräämisestä.....	28
1 luku Yleiset säännökset.....	28
2 luku Valvontaa suorittavan virkamiehen antamat vaatimukset ja määräykset.....	35
3 luku Rikesakon määrääminen ajoneuvoa pysäyttämättä havaituista liikenerikkomuksista.....	39
4 luku Rangaistusmääräys ja rikesakko.....	40
5 luku Erinäiset säännökset.....	46

6 luku	Voimaantulo.....	50
1.2	Rikoslaki	51
2 a luku	Sakosta, muuntorangaistuksesta ja rikesakosta.....	51
6 luku	Rangaistuksen määräämisestä.....	52
7 luku	Yhteisestä rangaistuksesta.....	52
8 luku	Vanhentumisesta	53
10 luku	Menettämisseuraamuksista	55
41 luku	Aserikoksista.....	55
1.3	Laki rikesakkorikkomuksista	55
1.4	Laki sakon täytäntöönpanosta	61
1.5	Oikeudenkäymiskaari.....	62
17 luku	Todistelusta	62
1.6	Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa	62
8 luku	Asianosaisista.....	62
1.7	Esitutkintalaki	62
1.8	Laki yleisistä syyttäjistä	62
1.9	Laki kihlakunnansyyttäjistä.....	62
1.10	Tullilaki.....	63
1.11	Rajavartiolaki	63
1.12	Laki metsähallituksen erävalvonnasta.....	64
1.13	Sotilasoikeudenkäyntilaki	65
1.14	Tieliikennelaki	65
1.15	Ajoneuvolaki.....	65
1.16	Laki kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä.....	66
1.17	Vesiliikennelaki	66
1.18	Laki vesikulkuneuvorekisteristä.....	66
1.19	Jätelaki	66
1.20	Kalastuslaki.....	66
1.21	Järjestyslaki	67
1.22	Laki pysäköintivirhemaksusta.....	67
1.23	Tekijänoikeuslaki	68
1.24	Käräjäoikeuslaki.....	68
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	68
3	VOIMAANTULO.....	68
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	69
	LAKIEHDOTUKSET	73
	Laki sakon ja rikesakon määräämisestä	73
	Laki rikoslain muuttamisesta.....	82
	Laki rikesakkorikkomuksista.....	85
	Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta.....	89
	Laki oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 18 §:n muuttamisesta.....	90
	Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 8 luvun 11 §:n muuttamisesta.....	91
	Laki esitutkintalain 14 ja 44 §:n muuttamisesta	91
	Laki yleisistä syyttäjistä annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	92
	Laki kihlakunnansyyttäjistä annetun lain 8 §:n muuttamisesta	92
	Laki tullilain 46 ja 47 §:n muuttamisesta	93
	Laki rajavartiolain 47 §:n muuttamisesta	94
	Laki Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta.....	94
	Laki sotilasoikeudenkäyntilain 15 §:n muuttamisesta.....	95

Laki tieliikennelain 103 §:n muuttamisesta.....	96
Laki ajoneuvolain 96 §:n muuttamisesta.....	96
Laki kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä annetun lain 32 §:n muuttamisesta ...	98
Laki vesiliikennelain 24 §:n muuttamisesta	98
Laki vesikulkuneuvorekisteristä annetun lain 26 §:n muuttamisesta	99
Laki jätelain 62 §:n muuttamisesta.....	99
Laki kalastuslain muuttamisesta	100
Laki järjestyslain muuttamisesta	101
Laki pysäköintivirhemaksusta annetun lain 1 ja 16 §:n muuttamisesta	101
Laki tekijänoikeuslain 58 §:n muuttamisesta	102
Laki käräjäoikeuslain 17 §:n muuttamisesta	103
LIITE	104
RINNAKKAISTEKSTIT	104
Laki rikoslain muuttamisesta.....	104
Laki sakan täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta.....	112
Laki oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 18 §:n muuttamisesta.....	113
Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 8 luvun 11 §:n muuttamisesta	114
Laki esitutkintalain 14 ja 44 §:n muuttamisesta	115
Laki yleisistä syyttäjäistä annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	116
Laki kihlakunnansyyttäjistä annetun lain 8 §:n muuttamisesta	116
Laki tullilain 46 ja 47 §:n muuttamisesta	117
Laki rajavartiolain 47 §:n muuttamisesta	118
Laki Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta.....	119
Laki sotilasoikeudenkäyntilain 15 §:n muuttamisesta.....	120
Laki tieliikennelain 103 §:n muuttamisesta.....	121
Laki ajoneuvolain 96 §:n muuttamisesta.....	121
Laki kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä annetun lain 32 §:n muuttamisesta .	124
Laki vesiliikennelain 24 §:n muuttamisesta	125
Laki vesikulkuneuvorekisteristä annetun lain 26 §:n muuttamisesta	126
Laki jätelain 62 §:n muuttamisesta.....	127
Laki kalastuslain muuttamisesta	128
Laki järjestyslain muuttamisesta	130
Laki pysäköintivirhemaksusta annetun lain 1 ja 16 §:n muuttamisesta	132
Laki tekijänoikeuslain 58 §:n muuttamisesta	133
Laki käräjäoikeuslain 17 §:n muuttamisesta	134

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Yli kolme neljäsosaa rikosasioista käsitellään tuomioistuinten ulkopuolella rangaistusmääräysmenettelyssä ja rikesakkomenettelyssä. Näiden menettelyiden asianmukaisuus ja tarkoituksenmukaisuus ovat siten käytännössä erittäin tärkeässä asemassa arvioitaessa koko rikosprosessijärjestelmän toimivuutta. Rangaistusmääräysmenettelyä ja rikesakkomenettelyä koskevassa lainsäädännössä on jo pidemmän aikaa nähty olevan uudistamisen tarvetta lukuisista perustuslakiin ja tarkoituksenmukaisuusnäkökohtiin liittyvistä syistä.

Rikesakkomenettelystä annettu laki (66/1983, jäljempänä *rikesakkolaki*) ja rangaistusmääräysmenettelystä annettu laki (692/1993, jäljempänä *rangaistusmääräyslaki*) on aikanaan säädetty poikkeuslakeina perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Ensiksi mainitun lain kohdalla lainsäätämisyjärjestykseen vaikuttivat tuomiovallan siirtäminen tuomioistuinten ulkopuolelle ja muutoksenhakuoikeuden rajoittaminen. Myös rangaistusmääräyslain säätämällä tapahtui merkittävä tuomiovallan siirtäminen, sillä kertaa tuomioistuimilta syyttäjille.

Summaarisiin rikosprosessimenettelyihin on myös nähty liittyvän ongelmia rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta, koska rikesakon liittäminen tiettyjen rikkomusten rangaistukseksi perustuu asetukseen. Kansalaisten yhdenvertaisuuteen ja rikosoikeudelliselta järjestelmältä edellytettävään seuraamusten määräämisen ennustettavuuteen puolestaan liittyy se, että nykyisin samasta rikkomuksesta voidaan antaa rangaistusmääräys tai määrätä rikesakko, mikä voi johtaa epäyhtenäiseen oikeuskäytäntöön.

Rangaistusmääräysmenettelyn ja rikesakkomenettelyn suhde toisiinsa on vuosien mitaan jossakin määrin vääristynyt, koska niitä ei ole kehitetty yhdessä. Eriaikaiseen lainsäädäntöön perustuvien menettelyiden välillä onkin merkittäviä perusteettomia eroja. Yhteiskunnan voimavarojen tarkoituksenmukainen käyttäminen rikosoikeudellisen lainkäytön yhteydessä johtaa etsimään ratkaisuja, joilla päästään mahdollisimman yksinkertai-

seen ja yhdenmukaiseen asioiden käsittelyjärjestelmään.

2 Nykytila**2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö**

Rangaistusmääräysmenettely

Rangaistusmääräysmenettelyssä voidaan määrätä sakkorangaistus ja enintään 1 000 euron suuruinen menettämisseuraamus rikkomuksesta, josta tapaukseen sovellettavassa rangaistussäännöksessä ei ole esillä olevien asianhaaran varalta säädetty ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai enintään kuusi kuukautta vankeutta, ja laillisesti vahvistetun uhkasakkokiellon rikkomisesta. Eräät rikokset on säädetty rangaistusmääräysmenettelyn käyttöalan ulkopuolelle. Asianomistajan toissijainen syyteoikeus ja mahdollisuus saada syyteasian käsittelyn yhteydessä toteutettua yksityisoikeudellinen vaatimus on turvattu niin, että asian käsittely rangaistusmääräysmenettelyssä edellyttää asianomistajan suostumuksen. Suostumuksen peruuttaminen ei estä asian ratkaisemista rangaistusmääräyksin.

Rangaistusmääräysmenettely käynnistyy poliisimiehen tai muun laissa säädetyn valvontaa suorittavan virkamiehen (tullimies, rajavartiomies tai erävalvoja) aloitteesta, kun tämä rikkomuksen havaittuaan, tekopaikalle kutsuttuna tai automaattisen liikennevalvonnan yhteydessä suppean esitutkinnan jälkeen antaa rikoksesta epäillylle tiedoksi rangaistusvaatimuksen. Rangaistusvaatimuksen antamista edeltää suppea esitutkinta, jossa selvitetään vain ne seikat, jotka ovat välttämättömiä seuraamuksen määräämiselle. Rangaistusvaatimus on annettava tiedoksi epäillylle pääsääntöisesti heti esitutkinnan päätyttyä. Epäillyn suostumusta ei tarvita rangaistusmääräysmenettelyn käyttämiseen. Teon kiistäminen ei pelkästään estä asian käsittelyä kyseisessä menettelyssä. Rangaistusvaatimus voidaan antaa myös virallisen syyttäjän puolesta, tai sen voi antaa syyttäjä itse.

Rangaistusvaatimuksen saanut voi viikon kuluessa vaatimuksen tiedoksisaamisesta vastustaa sitä ilmoittamalla asiasta virallisen syyttäjän kansliaan. Tuolloin asia siirtyy syyttäjän käsiteltäväksi. Hän voi käynnistää lisätutkinnan ja nostaa syytteen, joka käsitellään yleisessä rikosasiain oikeudenkäyntijärjestyksessä kärjäoikeudessa. Jos rangaistusvaatimuksen saanut vastustaa vaatimusta yksinomaan päiväsakon rahamäärän osalta, syyttäjä voi antaa hänelle toimitetun selvityksen perusteella muuttaa rangaistusmääräyksen rahamäärää rangaistusvaatimuksen saaneen vaatimalla tavalla.

Jos rangaistusvaatimusta ei vastusteta, asia siirtyy virallisen syyttäjän ratkaistavaksi. Rangaistusvaatimus on tiedoksiannon jälkeen viipymättä toimitettava syyttäjälle rangaistusmääräyksen antamista varten. Yleensä syyttäjä antaa rangaistusmääräyksen vaaditun mukaisena. Syyttäjä voi myös päätyä seuraamusluonteiseen tai syytteen hylkäämiseen rinnastettavaan rangaistusmääräyksen antamatta jättämiseen. Nämä päätökset eivät tule lainvoimaisiksi. Jos rangaistusmääräys on päätetty jättää antamatta ja jos asiassa ilmeneen uuden selvityksen mukaan päätös on perustunut olennaisesti puutteellisiin tai virheellisiin tietoihin, syyttäjä saa sanotun päätöksen estämättä nostaa syytteen. Syyttäjä voi myös pyytää suoritettavaksi lisätutkintaa ja sen perusteella antaa uuden rangaistusvaatimuksen tai siirtää asian syyteharkintaan, jolloin alkuperäinen rangaistusvaatimus peruutetaan.

Rangaistusmääräystä ei saa antaa, jos 1) rangaistusvaatimusta on vastustettu, 2) asianomistaja on peruuttanut syyttämispyyntön rikkomuksesta, josta syyttäjä ei saa tehdä syytettä ilman sellaista pyyntöä, 3) rangaistusvaatimusta ei ole annettu tiedoksi ennen kuin syyteoikeus on rikoslain 8 luvun säännösten nojalla vanhentunut, 4) rangaistusvaatimuksen tiedoksiantamisesta on kulunut enemmän kuin yksi vuosi tai 5) asiassa ilmenee seikkoja, joiden perusteella rangaistusta ei tulisi määrätä.

Rangaistusmääräys tulee lain- ja oikeusvoimaiseksi antamishetkellään, koska siihen ei voida hakea muutosta varsinaisin muutoksenhakukeinoin. Rangaistusmääräykseen voidaan ylimääräisesti hakea muutosta kär-

jäoikeudelta oikeudenkäymiskaaren (jäljempänä OK) 31 luvun 1 §:n mukaisella tuomiovirhekanteluperusteella ja sillä perusteella, että rangaistusmääräys perustuu vääriin lain soveltamiseen. Hakemus on tehtävä kärjäoikeudelle vuoden kuluessa rangaistusmääräyksellä määrätyn sakon tai menettämisseuraamuksen täytäntöönpanosta taikka siitä, kun epäilty on maksanut sakon tai menettämisseuraamuksen. Kärjäoikeus voi määräajasta riippumatta poistaa rangaistusmääräyksen, jos rangaistusmääräystä annettaessa henkilöä on käsitelty toisena henkilönä tai väärällä nimellä.

Jos rangaistusvaatimuksen saanut ei ole voinut laillisen esteen vuoksi vastustaa rangaistusvaatimusta määrääjassa tai hän esittää hakemuksensa tueksi muutoin erittäin painavia syitä, kärjäoikeus voi hakemuksesta asettaa rangaistusvaatimuksen vastustamiselle uuden yhden viikon määräajan. Hakemus on tehtävä 30 päivän kuluessa esteen lakkaamisesta ja viimeistään vuoden kuluessa siitä päivästä, jona määräaika päättyi. Muut ylimääräiset muutoksenhaut käsittelee korkein oikeus OK 31 luvun mukaisesti.

Syyttäjän on korjattava rangaistusmääräyksessä havaitsevansa kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu siihen rinnastettava selvä virhe, jos rangaistusmääräys ei korjauksen johdosta muutu ankarammaksi.

Vuonna 2005 rangaistusmääräysmääräysmenettelyssä käsiteltiin noin 243 000 asiaa. Yleensä rangaistusmääräyksellä määrättyjen sakkojen lukumäärä on sakkoasteikon alaosasta:

<i>Päiväsakkojen lukumäärä</i>	<i>Sakkorangaistusten lukumäärä</i>
1—10	86 692
11—15	76 202
16—20	45 526
21—25	11 952
26—30	9 702
31—35	2 758
36—40	2 386
40—	2 556

Yleensä viralliset syyttäjät antavat rangaistusmääräyksen rangaistusvaatimuksen mukaisena. Vuonna 2005 syyttäjät käyttivät 7 436 tapauksessa lain sallimaa mahdolli-

suutta lieventää sakkoa rangaistusvaatimuksen mukaisesta. Valtaosa näistä lievennyksistä tapahtui rikkomuksesta epäillyn päiväsakon rahamäärän vastustamisen vuoksi. Muuten vastustettuja rangaistusmääräyksiä oli vielä mainittua määrääkin vähemmän eli 3 320. Rangaistusvaatimus peruutettiin 1 320 tapauksessa. Liikenneturvallisuuden vaarantaminen, liikennerikkomus, näpistys, kulku-neuvon kuljettaminen oikeudetta ja ajoneuvorikkomus ovat yleisimmät rangaistusmääräyssakolla rangaistavat rikkomukset.

Rikesakkorikkomukset ja rikesakkomenettely

Rikesakon käyttämiseen liittyvät yleiset säännökset ovat rikoslain (39/1889) 2 a luvun 8—11 §:ssä. Rikesakkorikkomuksista annettussa valtioneuvoston asetuksessa (610/1999; jäljempänä *rikesakkorikkomusasetus*) määritetään se, mistä rikkomuksista ja minkä suuruisena rikesakko voidaan määrätä. Rikesakkomenettelystä säädetään rikesakkolaissa.

Rikesakko on euromäärältään kiinteä sakkoa lievempi varallisuusrangaistus, joka saa olla enintään 200 euroa. Rikesakko voidaan säätää seuraamukseksi virallisen syytteen alaisesta rikkomuksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta ja joka koskee eräitä tieliikennelain (267/1981), ajoneuvolain (1090/2002), vesiliikennelain (463/1996), jätelain (1072/1993), kalastuslain (286/1982), järjestyslain (612/2003) ja rikoslain vähäisiä rikkomisia. Rikesakon suuruus on 10, 20, 35, 50, 60, 70, 85, 100 tai 115 euroa sen mukaan kuin siitä kunkin rikkomuksen kohdalla asetuksessa säädetään.

Jos samalla kertaa olisi määrättävä kahdesta tai useammasta rikkomuksesta rikesakko, määrätään rikesakko vain siitä rikkomuksesta, josta on säädetty ankarin rikesakko. Rikesakosta ja sakkorangaistuksesta tai määrällisestä vankeusrangaistuksesta ei saa määrätä yhteistä rangaistusta.

Rikesakon määrää poliisimies tai muu laissa säädettyä valvontaa suorittava virkamies (tullimies, rajavartiomies tai erävalvoja). Rikesakkomenettely käynnistyy yleensä valvontaa suorittavan poliisimiehen havaittua rikkomuksen, jolloin hän suppean esitutkinnan jälkeen antaa rikoksesta epäillylle tie-

doksi rikesakkomääräyksen. Rikesakkomääräys voidaan antaa myös silloin, kun teko paljastuu automaattisessa liikennevalvonnassa. Rikesakkoasian esitutkinnessa selvitetään ainoastaan rikesakon määrittämiseksi välttämättömät seikat. Jos rikkomuksesta epäilty kiistää rikkomuksen, suoritetaan esitutkinta rikesakkomääräyksen antajan harkitsemissa laajuudessa.

Menettelyn käyttäminen ei edellytä epäillyn eikä asianomistajan suostumusta. Rikesakkorikkomuksilla on harvoin asianomistajia. Teon kiistäminen ei estä rikesakkomääräyksen antamista. Poliisimiehen oikeudesta antaa rikkomukseen syyllistyneelle huomautus tai jättää ilmoitus siitä tekemättä sekä virallisen syyttäjän oikeudesta jättää syyte ajamatta on voimassa, mitä niistä on erikseen säädetty.

Rikesakkoa ei saa määrätä, jos 1) rikkomus on ollut omiaan aiheuttamaan muunlaista kuin vähäisenä pidettävää vaaraa tai haittaa, 2) rikkoja on menettelyllään osoittanut piittaamattomuutta lain kielloista tai käskyistä tai 3) on ilmeistä, että asianomistaja tulee rikkomuksen johdosta tekemään syyttämispyyntönsä syyttäjälle tai poliisille taikka esittämään vahingonkorvausvaatimuksen.

Rangaistusvaatimuksen tavoin rikesakkomääräys on annettava epäillylle pääsääntöisesti heti. Rikesakkomääräys voidaan lähettää epäillylle myös postitse, jos kysymyksessä moottorikäyttöisellä ajoneuvolla tehty liikennerikkomus, johon syyllistyneen henkilöllisyys on välittömästi todettu. Rikesakko raukeaa, jollei sitä koskevaa määräystä ole annettu tiedoksi vuoden kuluessa rikkomuksen tekopäivästä. Rikesakon rauettua samasta rikkomuksesta ei saa esittää rangaistusvaatimusta eikä nostaa syytettä.

Poliisilaitoksen päällikkö valvoo rikesakkomääräysten antamista. Hänen tulee poistaa rikesakkomääräys ja ilmoittaa asia viralliselle syyttäjälle, jos rikesakko on määrätty rikkomuksesta, josta rikesakko ei ole riittävä seuraamus. Poliisilaitoksen päällikön tulee myös poistaa rikesakkomääräys, jos siinä tarkoitettu teko ei ole rikesakkomenettelystä annetussa laissa tarkoitettu rikkomus tai rikesakkomääräys on muuten perusteeton.

Rikesakkomääräyksen saanut voi viikon kuluessa tiedoksisäännöstä saattaa asian kärä-

jäoikeuden käsiteltäväksi. Käräjäoikeuden on ilmoitettava asian tuomioistuimen käsiteltäväksi tulemisesta viralliselle syyttäjälle, jonka on ryhdyttävä kaikkiin niihin toimiin, joihin rikosoikeudenkäynti alioikeudessa antaa aiheutta. Syyttäjä ei saa rikesakkoasian tuomioistuinkäsittelyn yhteydessä tehdä syyttämättäjäättämisspäättöstä, koska kysymys on käsitteellisesti muutoksenhausta. Syyttäjä voi ryhtyä toimenpiteisiin syytteen nostamiseksi, jos hän katsoo rikesakon riittämättömäksi seuraamukseksi. Muussa tapauksessa syyttäjä vaatii käräjäoikeudessa rikesakkomääräyksen vahvistamista. Menettely on luonteeltaan muutoksenhakua rikesakkomääräyksen ollessa rikostuomioon rinnastettava muutoksenhaun kohde. Asia voidaan ratkaista epäillyn poissaolosta huolimatta.

Rikesakkomääräyksen vastustamista koskevan asian tuomioistuinkäsittelyssä noudetaan soveltuvin osin, mitä rikosasian oikeudenkäynnistä säädetään eli ensisijaisesti oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997, jäljempänä ROL) 6 lukua. Asia käsitellään rikkomuksen tekopaikan tuomioistuimessa. Asian käsittelee ja ratkaisee käräjäoikeuden lakimiestuomari eli rikesakko-tuomari. Oikeuskäytännössä toimivaltasäänöksiä on tulkittu niin, että notaari ei voi toimia rikesakko-tuomarina. Rikesakkoasian käsittelemistä lautamieskokoontamissa ei ole pidetty sallittuna. Asianomistajalla ei ole oikeudenkäynnissä asianosaisen asemaa.

Jos rikesakkomääräys on aiheellinen, rikkomuksesta epäilty on tuomittava käräjäoikeuden käsiteltäväksi saatetun rikesakkomääräyksen mukaiseen rikesakkoon. Rikkoja voidaan myös jättää rangaistukseen tuomitsematta rikoslain 6 luvun 12 §:ssä säädetyin edellytyksin. Rikesakkomääräys on poistettava, jos sen perusteena oleva teko ei ole rikoslain 2 a luvun 9 §:ssä tarkoitettu rikesakkorikkomus tai jos määräys on muuten perusteeton. Käräjäoikeuden rikesakkoasiassa antamaan ratkaisuun ei saa hakea muutosta varsinaisin muutoksenhakukeinoin, mutta ylimääräinen muutoksenhaku on mahdollista OK 31 luvun säännösten mukaisesti. Vastava ylimääräinen muutoksenhaku on mahdollinen myös silloin, kun asia on jäänyt valvontaa toimittavan virkamiehen antaman rikesakkomääräyksen varaan.

Rikesakkolain 2 a luvussa on erityissäänöksiä rikesakon määräämisestä ajoneuvoa pysäyttämättä havaituista liikenne-rikkomuksista. Ne koskevat moottorikäyttöisellä ajoneuvolla tehdyn sellaisen rikkomuksen käsittelyä, joka koskee suurimman sallitun nopeuden ylitystä enintään 20 kilometrillä tunnissa tai liikennemerkkien vastaista ajoa linja-auto- tai raitiovaunukaistalla. Erityissäänökset koskevat muun ohessa rikesakkomääräyksen saavan henkilön määräytymistä, rikesakkomääräyksen toimittamista postitse, rikesakkomääräyksen maksamista 30 päivän kuluessa tiedoksisaamisesta, rikesakkomääräyksen vastustamista 30 päivän kuluessa tiedoksisaamisesta ja poliisilaitoksen päällikön suorittamaa rikesakkomääräyksen poistamista vastustamisen vuoksi. Käräjäoikeuden on palautettava hakemuksesta menetetty määräaika rikesakkomääräyksen vastustamista varten, jos vastustamista ei ole voitu tehdä määräajassa. Olosuhteet huomioon ottaen vähäisissä tapauksessa poliisimies voi antaa rikesakon asemesta huomautuksen.

Vuonna 2006 määrättiin noin 111 000 rikesakkoa. Rikesakkojen saattaminen tuomioistuimen käsiteltäväksi on erittäin harvinaista. Esimerkiksi vuonna 2004 käräjäoikeudessa vahvistettiin 88 rikesakkoa. Annettu rikesakkomääräys poistettiin tai rikkoja jätettiin rangaistukseen tuomitsematta 37 rikesakkoasiassa.

2.2 Ulkomaiden lainsäädäntö

Ruotsi

Rangaistusmääräyksellä (strafföreläggande, rättegångsbalken 48 luku) voidaan määrätä sakko ja ehdollinen tuomio (villkorlig dom) sekä muu erityinen oikeusseuraamus kuten menettämisseuraamus, oikeushenkilölle määrättävä yhteisösakko ja rahamääräinen korvaus asianomistajalle. Kiinteämääräisiä sakkoja (normerade böter) ei rangaistusmääräyksellä voida määrätä.

Rangaistusvaatimuksen antaa syyttäjä esitutkintapöytäkirjan tai muun aineiston perusteella. Rangaistusvaatimus annetaan vasta normaalin syyteharkinnan jälkeen. Sen jälkeen se annetaan tiedoksi epäillylle. Epäillyn on hyväksyttävä rangaistusvaatimus toimit-

tamalla syyttäjälle selitys, jossa hän tunnustaa teon ja hyväksyy vaaditun seuraamuksen tai vaaditut seuraamukset. Tietyissä tapauksissa rangaistusvaatimuksen voi hyväksyä myös maksamalla sakon. Hyväksytyllä rangaistusmääräyksellä on lainvoimaisen tuomion oikeusvaikutukset. Hyväksymättä jättäminen johtaa pääsääntöisesti syytteen nostamiseen. Rangaistusmääräykseen voidaan hakea muutosta alioikeudelta vain ylimääräisin muutoksenhakukeinoin kantelu- ja purkuperusteilla (menettelyvirhe tai lainvastainen ratkaisu) taikka siksi, ettei hyväksyminen ollut pätevä. Poliisi ei osallistu rangaistusmääräysmenettelyyn. Vuonna 2005 rangaistusmääräyksiä annettiin 33 635.

Järjestyssakkomääräyksen (föreläggande av ordningsbot, rättegångsbalken 48 luku) voi antaa poliisimies, syyttäjä, tullimies ja rannikkovartiostoon kuuluva virkamies menettelyn ollessa pääosin vastaava kuin rangaistusmääräysmenettelyssä. Määräys voidaan kuitenkin myös antaa ja tulisiikin pyrkiä antamaan valvontatehtävien yhteydessä, jolloin epäilty voi sen välittömästi hyväksyä. Järjestyssakkomenettelyssä voidaan käsitellä sellaisia lieviä rikoksia, joista voidaan tuomita vain kiinteämääräinen sakkorangaistus ja jotka sisältyvät valtakunnansyyttäjän vahvistamaan listaan.

Järjestyssakkoa ei voida antaa, jos epäily kiistää teon. Epäillyn hyväksymä järjestyssakkomääräys vastaa vaikutuksiltaan lainvoimaista tuomiota. Järjestyssakkomenettelyssä käsitellään lähinnä liikenerikkomuksia. Hyväksytyjä järjestyssakkoja annettiin vuonna 2005 yhteensä noin 300 000.

Norja

Asia voidaan ratkaista syyttäjän rangaistusmääräyksellä (forelegg, straffeprosessloven 20 luku), jos asia hänen käsityksensä mukaan on ratkaistavissa sakolla tai menettämisseuraamuksella taikka molemmilla. Sellainen määräys voi lisäksi koskea oikeutta kuljettaa moottoriajoneuvoa tai ajaa henkilökuljetuksia korvausta vastaan. Määräys voidaan ulottaa myös eräisiin rahakorvauksiin, joita koskeva vaatimus voitaisiin käsitellä rikosasian oikeudenkäynnissä, ja oikeuden-

käyntikulujen korvaamiseen valtiolle. Syyttäjän määräyksen antamismahdollisuus ei ole rajattu tiettyihin rikoksiin, mutta käytännössä se annetaan vähemmän vakavissa tapauksissa. Rikosasia tutkitaan normaalissa järjestyksessä, minkä jälkeen syyttäjä tekee päätöksen asian ratkaisemisesta antamallaan määräyksellä tai syytteen nostamisesta.

Asian ratkaiseminen syyttäjän määräyksellä edellyttää rikkomuksesta epäillyn suostumusta. Epäiltyä kehoitetaan ilmoittamaan asetussa määräajassa siitä, hyväksyykö hän määräyksen. Hyväksymisen voi antaa vapaamuotoisesti. Jos hyväksymistä ei anneta, syyttäjä nostaa syytteen asian käsittelemiseksi tuomioistuimessa. Hyväksytyllä syyttäjän määräyksellä on lainvoimaisen tuomion oikeusvaikutukset. Määräyksen antanutta syyttäjää ylempi syyttäjä voi rikkomuksesta epäillyn eduksi kumota hyväksytyinkin määräyksen.

Osapuolet voivat valittaa syyttäjän määräyksen hyväksymisestä. Valitusperusteita ovat menettelyvirhe, rikoslainsäädännön virheellinen soveltaminen, rangaistusvastuun poistuminen teon vanhentumisen vuoksi ja hyväksymisen kelpaamattomuus sitovaksi tahdonilmaisuksi. Valituksen tuloksena on hyväksymisen kumoaminen tai valituksen hylkääminen. Hovioikeuteen (lagmannsrett) valittamiseen vaikuttaa valitusperusteiden lisäksi se, että eräissä tapauksissa valittaminen edellyttää tuomioistuimen suostumusta.

Lainvoimaisella tuomiolla ratkaistu asia voidaan eräin edellytyksin ottaa uudelleen käsiteltäväksi. Syyttäjän määräyksellä ratkaistuissa asioissa vaatimus uudelleen käsittelemisestä nostetaan käräjäoikeudessa (tingrett). Uudelleen käsittely tulee kysymykseen esimerkiksi tapauksissa, joissa tuomari on ollut jäävi, asian käsittelyyn osallistunut henkilö on syölistynyt käsittelyn yhteydessä rikolliseen menettelyyn, on löytynyt uutta näyttöä tai laintulkinta on muuttunut. Uudelleen käsittelyn edellytykset riippuvat siitä, tapahtuuko se syytetyn eduksi vai vahingoksi. Syyttäjän määräystä koskevan selvästi perusteettoman uudelleen käsittelyvaatimuksen käräjäoikeus voi hylätä ilman enempää käsittelyä.

Eräiden erityissäännösten perusteella poliisimies ja tullimies voivat määrätä kiinteämääräisen sakon yksinkertaisella määrä-

yksellä (forenklet forelegg). Tämä koskee tieliikenne-, vesiliikenne- ja tullirikkomuksia. Tarkoituksena on, että tällainen seuraamus määrätään välittömästi tekopaikalla. Se voidaan kuitenkin määrätä jälkikäteenkin. Määräys raukeaa, jos rikkomuksesta epäilty ei tapauksesta riippuen hyväksy sitä heti tai asetetussa määräajassa. Hyväksymättä jättäminen johtaa syyttäjän määräyksen antamiseen tai asian käsittelemiseen tavallisessa rikosprosessissa. Syyttäjä voi rikkomuksesta epäillyn eduksi kumota yksinkertaisen määräyksen. Valitukseen sovelletaan samoja säännöksiä kuin syyttäjän määräyksen ollessa kysymyksessä. Niin syyttäjän määräys kuin yksinkertainen määräys voivat koskea useita rikkomuksia.

Tanska

Tanskan summaaristen rikosasioiden käsittelyjärjestelmä muistuttaa paljon Ruotsin ja Norjan järjestelmiä. Sakko ja menettämis seuraamus voidaan määrätä tuomioistuinkäsittelyn ulkopuolella. Asian käsittelystä sillä tavalla säädetään prosessilain (retsplejeloven) 924 §:ssä. Syyttäjä voi määrätä sakkorangaistuksen rikkomuksesta, jos hänen arvionsa mukaan se ei johda sakkoa ankarampaan rangaistukseen. Lisäksi poliisivirkamies voi määrätä liikenne rikkomuksista enintään 1 000 kruunun suuruisen kiinteämääräisen sakon. Asian käsittely summaarisessa menettelyssä on mahdollista myös usean rikkomuksen tapauksissa. Mainitun pykälän lisäksi on erityissäännöksiä, joissa muillekin virkamiehille on annettu toimivalta määrätä sakkorangaistuksia mainitussa pykälässä säädettyin edellytyksin.

Seuraamuksen määrääminen summaarisessa menettelyssä voi tulla kysymykseen tapauksissa, joissa rikkomuksesta epäilty myöntää syllisyytensä ja ilmoittaa olevansa valmis maksamaan sakon asetetussa määräajassa. Käytännössä sakon maksaminen katsotaan riittäväksi epäillyn suostumukseksi. Jos epäilty ei anna suostumustaan, asia menee tuomioistuinkäsittelyyn siihen liittyvine muutoksenhakumahdollisuuksineen. Hyväksytyllä sakkomääräyksellä on samat vaikutukset kuin lainvoimaisella tuomiolla.

Irlanti

Mahdollisuutta määrätä rangaistus tuomioistuinjärjestelmän ulkopuolella käytetään melko rajoitetusti. Menettelynä käytetään ”tekopaikalla sakottamista” (”on the spot fines system”). Poliisimies selvittää heti rikkomuksen tekemisen jälkeen rikkomuksesta epäillyn nimen ja osoitteen, minkä jälkeen epäillylle annetaan henkilökohtaisesti tai postitse tiedoksi vähäistä kiinteämääräistä sakkorangaistusta koskeva ilmoitus (fixed charge notice). Sakkorangaistus voidaan näin määrätä esimerkiksi vähäisistä liikenne rikkomuksista, roskaamisrikkomuksista, televisiolupaan liittyvistä rikkomuksista, ruokahygieniasäännösten rikkomisesta sekä juopuneena esiintymisestä tai häiriön aiheuttamisesta yleisellä paikalla.

Rikkomuksesta epäillyn suostumusta summaarisen menettelyn käytölle ei edellytetä. Tekopaikalla sakottamisen kautta rikkomuksesta epäillylle tarjoutuu mahdollisuus sakon maksamalla välttää asian tuomioistuinkäsittely. Jos epäilty maksaa sakon 28 päivän kuluessa ilmoituspäivästä tai sakon korotettuna 50 prosentilla 28 päivän kuluessa mainitun määräajan päättymisestä, asiaa ei syytetä nostamalla saateta tuomioistuimeen. Summaarisesti määrättävä sakko on yleensä huomattavasti pienempi kuin se, jonka tuomioistuin voi määrätä, jos asia menee sen käsiteltäväksi. Maksamatta jättämisen ja asian sitä kautta tuomioistuimeen päättymisen katsotaan olevan epäillyn oikeusturva- ja muutoksenhakekeino. Vuonna 2005 liikenne rikkomuksiin liittyvistä summaarisista sakoista maksettiin noin 70 prosenttia.

Ranska

Tuomioistuimen ulkopuolisena rikosasioiden käsittelyjärjestelmänä on kiinteämääräisiä sakkoja koskeva menettely (englanniksi ”the procedure of fixed fines”). Siinä voidaan käsitellä rikkomuksia, jotka ovat niiden vakavuuden perusteella jaettu viiteen luokkaan. Epäillylle annetaan rikkomusta tutkivan poliisin aloitteesta sakkomääräys. Summaarisessa menettelyssä ei voida käsitellä useaa samalla kertaa tehtyä tekoa, jos jostakin niistä ei voida määrätä kiinteämääräistä sakkoa.

Kiinteän sakon määrä vaihtelee rikkomuksen luokasta riippuen 4 eurosta 138 euroon, korotettuna 7 eurosta 375 euroon.

Rikosasian käsittely päättyy, jos rikkomuksesta epäilty maksaa sakon määräajassa, joka on 45 päivää rikkomuksen tekemisestä, tai jos ilmoitus sakosta on lähetetty myöhemmin, 30 päivän kuluessa lähettamisestä. Epäilty voi sakon maksamisen asemesta saattaa asian tuomioistuimen käsiteltäväksi tai tehdä sakosta vapauttamista koskevan pyynnön, joka välitetään syyttäjälle. Jos sakkoa ei makseta määräajassa tai sakosta vapauttamista koskevaa pyyntöä ei tehdä, sakon määrää automaattisesti korotetaan syyttäjän määräkysellä. Sen antamisen jälkeenkin epäilty voi vielä saattaa asian tuomioistuimen käsiteltäväksi. Jos tuomioistuin toteaa rikkomuksesta epäillyn syylliseksi, on sen tuomittava hänet maksamaan vähintään sakkoa tai korotettua sakkoa vastaava määrä. Tuomioistuimen ratkaisu on valituskelpoinen.

Rikkomuksesta epäilty voi 30 päivän kuluessa siitä, kun syyttäjän määräystä koskeva ilmoitus on lähetetty, toimittaa syyttäjälle määräyksen täytäntöönpanon estävän valituksen. Poikkeuksia tästä vaikutuksesta liittyy liikenne rikkomustapauksiin, joissa ilmoitus korotetusta sakosta on lähetetty ajoneuvorekisteristä ilmenevään osoitteeseen. Jos rikkomuksesta epäilty tekee sakosta vapauttamista koskevan pyynnön tai korotettua sakkoa koskevan valituksen syyttäjälle, viimeksi mainittu voi viedä asian tuomioistuimen käsiteltäväksi. Tuomioistuin ei näissä tapauksissa saa määrätä sakkoa, joka olisi pienempi kuin summaarisessa menettelyssä määrätty sakko tai korotettu sakko olisi ollut.

Kiinteämääräisen sakon määräämismenettelyssä käsitellään vuosittain huomattava määrä rikosasioita. Määrä on vuosina 2004 ja 2005 ollut jonkin verran yli 11 miljoonaa.

Saksa

Saksassa ei ole tuomioistuimen ulkopuolisia rikosoikeudellisia menettelyjä, sillä perustuslain mukaan vain tuomioistuin voi määrätä rikosoikeudellisista rangaistuksista. Saksassa eräät vähäisenä pidetyt rikkomukset, erityisesti lievemmat liikenne rikkomukset, on jätetty rikosoikeusjärjestelmän ulko-

puolelle. Tällaisia rikkomuksia pidetään järjestysrikkomuksina (Ordnungswidrigkeiten) ja niistä seuraa rikosoikeudellisen rangaistuksen sijaan hallinnollinen sakko. Järjestysrikkomuksia sääntelee oma lakinsa (Ordnungswidrigkeitengesetz).

Järjestysrikkomuksia koskevat asiat kuuluvat hallintoviranomaisten ratkaistaviksi lukuun ottamatta eräitä tapauksia, joissa syyttäminen on säädetty syyttäjän ja tuomitseminen yleisten tuomioistuinten tehtäväksi. Syyttäjä voi myös jatkaa hänelle tulleen rikosasian käsittelyä järjestysrikkomusasiaina.

Järjestysrikkomusmenettelyssä sovelletaan suurelta osin rikosprosessilakia. Menettelyssä ei voida käyttää epäillyn oikeusasemaan tuntuvimmin puuttuvia pakkokeinoja kuten pidättämistä ja telepakkokeinoja, mutta esimerkiksi verinäytteen ottaminen on mahdollista. Menettelyn aloittaminen ja päättäminen on toimivaltaisen viranomaisen harkinnassa. Esitutinnan hoitavat poliisiviranomaiset, joilla on tutkinnan suorittamisessa pitkälti samat oikeudet ja velvollisuudet kuin normaalia rikosasiaa käsiteltäessä. Viranomaisten menettelystä esitutkinnassa voidaan valittaa tuomioistuimeen.

Järjestysrikkomuksesta on säädetty seuraamukseksi hallinnollinen sakko, jonka määrä on yleensä 5—1 000 euroa. Järjestysrikkomuksista voidaan määrätä hallinnollinen maksuseuraamus myös oikeushenkilölle, mikä ei ole mahdollista rikosten johdosta. Ennen kuin toimivaltainen viranomainen päättää sakon määräämisestä, on epäillylle varattava tilaisuus tulla kuulluksi häntä vastaan esitetystä syytteestä. Sakon määrääminen ei edellytä epäillyn suostumusta, mutta epäilty voi vastustaa sakkoa kahden viikon kuluessa, jolloin hallintoviranomainen joko itse poistaa sakon tai siirtää asian syyttäjälle, joka toimittaa asian toimivaltaiselle alioikeudelle. Jos alioikeus katsoo, että asia voidaan ottaa käsittelyyn ja antaa asiassa tuomion, jolloin voidaan määrätä alkuperäistä järjestys-sakkoa ankarampi seuraamus.

Alioikeus voi myös ratkaista asian antamalla päätöksen (Beschluss), jos se ei pidä suullista käsittelyä tarpeellisena eivätkä syyttäjä tai epäilty tätä vastusta. Näin toimiessaan alioikeus voi muun muassa vapauttaa epäil-

lyn, vahvistaa sakon tai lopettaa syytteen käsittelyn, mutta ei kuitenkaan korotata sakkoa.

Vähäisistä järjestyksirikkomuksista toimivaltainen hallintoviranomainen voi antaa varoituksen (Verwarnung) ja matalan nuhteenomaisen sakon (Verwarnungsgeld), jos asianomainen henkilö suostuu tähän heti tai viimeistään viikon kuluessa.

Kanada

Kanadassa provinssien lainsäädännöissä on säädetty tuomioistuimen ulkopuolisesta rangaistusmenettelystä. Eri provinssien menettelyt vastaavat yleispiirteiltään toisiaan. Lainvalvontaviranomainen (peace officer) antaa suppean esitutkinnan toimitettuaan rikoksesta epäillylle sakkoilmoituksen (notice of offence). Menettelyyn ryhtyminen ei edellytä epäillyn suostumusta. Sakkoilmoitus sisältää tiedot rikollisesta teosta, soveltuvasta lainsäädännöstä, sakon määrästä, määrääjasta vastineen antamiselle tai vaihtoehtoisesti sakon maksamiselle ja vastineen antamatta tai sakon maksamatta jättämisen seurauksista. Lisäksi sakkoilmoituksen yhteydessä annetaan tiedot menettelystä, jossa sakkoa voidaan vastustaa. Henkilö voi myöntää syyllisyytensä kirjallisessa vastineessaan tai pelkästään maksamalla sakon. Tällöin asian käsittely yleensä päättyy sakon maksamiseen. Jos henkilö kieltää syyllistyneensä rikokseen tai vastustaa sakon määrää, tulee hänen yleensä toimittaa kirjallinen vastine, jonka jälkeen hänelle toimitetaan kutsu saapua asian käsittelyyn tuomioistuimessa. Jos epäilty ei toimita vastinetta tai maksa sakkoa, asian käsittely jatkuu tuomioistuimessa, jossa asia voidaan ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta. Tuomittu voi saattaa hänen poissa ollessaan annetun tuomion uudelleen tuomioistuimen tutkittavaksi.

Erillisessä liittovaltion laissa säädetyssä rikkomusmenettelyssä lainvalvontaviranomaiset voivat antaa sakkovaatimuksen rikkomuksesta epäillylle henkilölle. Menettelyyn ryhtyminen ei edellytä epäillyn suostumusta. Lainvalvontaviranomaisella on aina valta harkita tapauskohtaisesti, onko sakon antaminen tarpeen. Asian käsittely päättyy, jos henkilö maksaa vaaditun sakon. Epäillyl-

lä on aina oikeus saada asia käsitellyksi tuomioistuimessa. Jos henkilö ei maksa sakkoa tai pyydä tuomioistuinkäsittelyä, asian käsittely jatkuu tuomioistuimessa, jossa asia voidaan ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta. Tuomittu voi saattaa hänen poissa ollessaan annetun tuomion uudelleen tuomioistuimen tutkittavaksi. Vaikka kyseessä olevasta rikkomuksesta olisi osavaltion rikoslainsäädetty rangaistukseksi vankeutta, rikkomusmenettelyssä ei voida määrätä kuin sakkoa.

2.3 Nykytilan arviointi

Tuomiovallan käyttäminen tuomioistuimen ulkopuolella

Rangaistusmääräysmenettelyä ja rikesakkomenettelyä koskevat lait on säädetty perustuslain säätämisjärjestyksessä poikkeuslakeina. Perusteena on ollut ennen muuta se, että menettelyissä tuomiovaltaa käytetään tuomioistuimen ulkopuolella. Lainsäädäntöä uudistettaessa on aiheellista tarkastella voimassa olevia poikkeuslakeja kriittisesti ja pyrkiä uudistuksen myötä saamaan lainsäädännölle sellainen sisältö, joka on sopusuhteissa uuden perustuslain kanssa ja joka voidaan toteuttaa tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Oikeusturvanäkökohtien korostamiseen liittyy se, että vaikka sinällään rangaistusmääräysmenettelyn ja rikesakkomenettelyn on katsottu täyttävän vaatimukset rikoksesta epäillyn oikeudesta saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi, rikoksesta epäillyn on oltava aktiivinen saadakseen asian siirretyksi tuomioistuinkäsittelyyn. Oikeusturvanäkökohdan toteutumista voitaisiin edistää edellyttämällä rikkomuksesta epäillyn suostumusta summaarisen menettelyn käyttämiseen. Kansainvälisen vertailun tiedoista ilmenee, että useissa maissa summaarisen menettelyn käyttäminen tapahtuu rikkomuksesta epäillyn suostumuksella, joka voidaan osoittaa myös seuraamuksen maksamisella.

Uusi menettelylaki voitaisiin edellä mainituista syistä perustaa siihen, että summaarisen menettelyn käyttämisen edellytyksenä

olisi epäillyn suostumus, johon kuuluisi suostuminen asian käsittelyyn kirjallisessa menettelyssä, luopuminen oikeudenkäynnistä, teon tunnustaminen sekä seuraamuksen hyväksyminen. Lisäksi lakiin voitaisiin ottaa erityiset säännökset suostumuksen antamisesta ja peruuttamisesta sekä suostumuksessa olevaan puutteeseen perustuvasta muutoksenhausta.

Suostumuksen antaminen asian käsittelemiseen ja ratkaisemiseen summaarisessa menettelyssä ei ole ainoa keino vahvistaa oikeusturvaa sen vastapainoksi, että tuomiovaltaa kysymyksessä olevien rikkomusten osalta käytetään riippumattoman tuomioistuintoimen ulkopuolella. Lisäksi suostumuksen sitovaan vaikutukseen tulisi voida esimerkiksi muutoksenhaun kautta puuttua niissä tapauksissa, joissa sitä ei ole annettu pätevästi. Epäillyn asemaa olisi omiaan vahvistamaan se, että hänen jättäessään suostumatta rikesakkomääräyksen antamiseen asian käsittely jatkuisi tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä, jolloin esimerkiksi virallinen syyttäjä voisi nykyisestä poiketen tehdä syyttämättäjättämispäätöksen viemättä asiaa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Asian käsittely tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä johtaisi myös siihen, että rikesakkoasioita koskeva kielto hakea muutosta käräjäoikeuden ratkaisuun käytännössä poistuisi.

Muutoksenhakua, väärälle henkilölle annetun määräyksen poistamista sekä kirjoitus- ja laskuvirheen korjaamista koskevien säännösten tarkistaminen ja yhtenäistäminen koskemaan kaikissa tapauksissa sekä rangaistusmääräysmenettelyä että rikesakkomennettelyä vastaavia menettelyjä ovat omiaan parantamaan oikeaan aineelliseen lopputulokseen pääsemistä ja siten edistämään epäillyn oikeusturvan toteutumista.

Asianomistajan toissijainen syyteoikeus sekä mahdollisuus saada syyteasian yhteydessä toteutettua rikkomukseen perustuva yksityisoikeudellinen vaatimus eli käytännössä vahingonkorvausvaatimus ovat rangaistusmääräysmenettelyssä turvatut siten, että menettelyn käyttäminen edellyttää asianomistajan suostumuksen. Tämä tulisi edelleen säilyttää. Lisäksi vaikka rikesakkorikkomuksissa ei yleensä ole asianomistajaa, on perusteltua edellyttää myös rikesakkoasioissa asianomistajan suostumusta.

Tuomiovaltaa käyttävät virkamiehet

Yksi tärkeä kysymys uudistuksessa liittyy rajallisten viranomaisvoimavarojen tarkoituksenmukaiseen käyttöön. Tuomioistuintoimen voimavarojen riittävyyden ohella viime vuosina on kiinnitetty huomiota syyttäjien työmäärään. Perusteltuna lähtökohtana on rikosasioidenkin käsittelyssä pyrkiä yksinkertaisiin menettelytapoihin, joissa mahdollisuuksien mukaan karsitaan työvaiheita, kunhan se voi tapahtua epäillyn oikeusturvaa vaarantamatta ja kunhan oikeusturvan toteutumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Rangaistusmääräysmenettelyssä valvontaa suorittava virkamies eli poliisimies, tullimies, rajavartiomies tai erätarkastaja määrittää rangaistusvaatimusta laatiessaan päiväsakoin suoritettavan sakkorangaistuksen, jonka virallinen syyttäjä yleensä vahvistaa sellaisenaan rangaistusmääräyksen antamisen yhteydessä. Rangaistusvaatimusta laadittaessa valvontaa suorittavalla virkamiehellä on käytettävissään sisäasiainministeriön julkaisu ”Käsikirja seuraamusten määrittämiseksi rangaistusvaatimus- ja rikesakkoasioissa”, jossa määritetään rikkomuksia varten normaalipäiväsakot ja tavallisesta poikkeavia tapauksia varten sakkoliukumat. Käsikirjaa päivitetään muutaman vuoden välein. Käsikirja ei ole sitova, mutta sillä on huomattava merkitys rangaistusvaatimuksen laatimisen lisäksi syyttäjien ja tuomioistuimien toiminnassa ja sillä edistetään merkittävästi yhtenäiseen rangaistuskäytäntöön pääsemistä.

Käytännössä rangaistusvaatimusten mukaiset sakkorangaistukset vahvistetaan rangaistusmääräyksissä sellaisinaan. Vuonna 2005 rangaistusmääräysmenettelyssä käsiteltiin noin 243 000 asiaa. Niistä 94 prosentissa sakko määrättiin vaaditun mukaisena. Syyttäjä luottaa ratkaisua tehdessään pitkälti tekoolosuhteisiin paremmin perehtyneen valvontaa suorittavan virkamiehen arvioon, koska syyttäjän käsittelyn pohjana ovat kirjallisesta materiaalista eli rangaistusvaatimuksesta ilmenevät suhteellisen niukat tiedot.

Vaikuttaa perustellulta, että valvontaa suorittaville virkamiehille annettaisiin oikeus antaa sakkomääräyksiä. Vaikka siinä yhteydessä ei laajennettaisi tuomioistuintoimen ulkopuolella käytettävän tuomiovallan piiriin kuulu-

vien rikosasioiden joukkoa, epäillyn oikeusturvaan tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Oikeudellista ratkaisutoimintaa siirtyisi lakimieskoulutuksen saaneilta syyttäjiltä virkamiehille, joilla sellaista taustaa ei yleensä ole. Harkittava on myös sitä, mitkä virkamiehet tulisivat tällaisen sakottamisoikeuden piiriin ja kuinka vakavia tekoja se tulisi koskemaan.

Epäillyn oikeusturvaa vahvistavaan suuntaan olisi ensinnäkin vaikuttamassa se, että hänen tulisi suostua asian käsittelyyn ja ratkaisemiseen sakon määräämiseen johtavassa summaarisessa menettelyssä. Jos suostumusta ei annettaisi, asian käsittely jatkuisi tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä.

Lähtökohdaksi voitaisiin ottaa se, että valvontavirkamiehen ratkaisun varaan jäisivät asiat, joissa ei ole odotettavissa laintulkinnallisia vaikeuksia ja joihin valvontavirkamiehet ovat perehtyneet käytännössä. Luonteva rajaus olisi jättää tieliikenteestä, ajoneuvoista ja niiden varusteista ja sekä käyttämisestä, tavarain tai henkilöiden kuljettamisesta, maastoliikenteestä taikka vesiliikenteestä annettujen säännösten rikkomisen valvontavirkamiehen ratkaisuvalltaan. Tällaisissa asioissa heidän asiantuntemuksensa lienee säännönmukaisesti parempi kuin esimerkiksi syyttäjien tai tuomareiden, ja he ovat usein havainneet omakohtaisesti rikkomuksen tekoolosuhteet. Poliisimiehen ratkaisuvalltaan voitaisiin ottaa myös näpistyksen, jotka ovat luonteeltaan varsin yksinkertaisia rikoksia. Myös voimavarojen järjevä suuntaaminen puoltaa tätä ratkaisua, koska näpistyksiä käsitellään rangaistusmääräysmenettelyssä varsin suuri määrä, noin 25 000 vuosittain.

Rikesakon määräämisen osalta ei ehdoteta toimivaltamuutoksia voimassa olevaan rikesakkolakiin. Nykyisin ei kuitenkaan voida määrätä rikesakon ohella menettämisseuraamusta.

Tarkoituksenmukaisena ei voida pitää sitä, että rikesakolla rangaistava vähäinen rikosasia pitäisi käsitellä tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä vain menettämisseuraamuksen määräämistä varten. Näissä asioissa menettämisseuraamus yleensä kohdistuisi arvoltaan vähäiseen omaisuuteen, kuten teräaseeseen tai töhrimiseen soveltuvaan maalipurkkiin. Mahdollisuutta liittää

menettämisseuraamus rikesakkoon tukisi myös se, että rikkomuksesta epäillyn oikeusturvaan rikesakon määräämisenmenettelyssä vahvistettaisiin.

Rikesakon ohella määrättävän menettämisseuraamuksen enimmäissuuruuden osalta ei ole selvää aihetta poiketa sakon ohella määrättävän menettämisseuraamuksen enimmäissuuruudesta, joka tämän esityksen mukaan olisi rangaistusmääräyslainsäädännön mukaisesti 1 000 euroa.

Automaattinen liikennevalvonta

Rikesakkolain 2 a luvussa ovat säännökset rikesakkomääräyksen antamisesta eräistä moottorikäyttöisellä ajoneuvoilla tehdyistä rikkomuksista ilman ajoneuvon kuljettajan selvittämistä. Luvun mukaisessa menettelyssä voidaan käsitellä enintään 20 kilometrin ylinopeudet sekä liikennemerkkien vastainen ajo linja-auto- tai raitiovaunukaistalla. Tällaisessa tapauksessa rikesakkomääräys lähetetään postitse sille, joka on ajoneuvon haltija tai omistaja ja joka käytettävissä olevan valvonta-aineiston perusteella voi olla rikkoja.

Rikesakkolain 2 a luvussa säädettyjä erityisiä toimintatapoja on perusteltu (HE 16/2005 vp) menettelyn nopeudella, halpuudella ja poliisivoimavaroja vapauttavalla luonteella. Eduskunnan lakivaliokunta piti rikesakkolain 2 a lukuun ehdotettua ajoneuvon haltijan vastuuta periaatteellisista syistä kannatettava varsinkin, kun lakiehdotuksessa ei luovuttu rikosoikeudellisesta syyllisyysperiaatteesta (LaVM 14/2005 vp). Muutokset eivät tarkoittaneet näyttövelvollisuuden siirtämistä rikesakkomääräyksen saaneelle henkilölle, vaan uusilla säännöksillä käynnistetään menettely rikesakon määräämiseksi.

Nyt kysymyksessä olevassa summaaristen rikosprosessimenettelyjen uudistamisessa ei ole aiheellista puuttua kysymyksessä oleviin melko äskettäin eli 1 päivänä huhtikuuta 2006 voimaan tulleisiin säännöksiin muuten kuin eräiden uudistukseen muuten liittyvien yksityiskohtien osalta. Säännösten käytännön toimivuudestakaan ei ole vielä kattavasti tietoa. Järjestelmän käyttöönotto on alkanut vaiheittain. Vuonna 2007 automaattivalvonnassa käsiteltiin noin 90 000 seuraamusta, kun vastaava luku vuonna 2008 oli noin

193 000. Kyseessä olevan lainsäädännön taustalla olevat tavoitteet ja niihin yhdistetyt oikeusturvan takeet huomioon ottaen hyväksyttävistä perusteista voidaan katsoa olevan sille, että rikesakkomääräyksen saaneet asetetaan rikkomusasian käsittelyssä erilaiseen asemaan riippuen siitä, minkälaisessa menettelyssä rikesakkomääräys on annettu. Näin ollen rikesakkolain 2 a luvussa tarkoitetuissa tapauksissa voitaisiin edelleen edellyttää rikesakkomääräyksen saaneen erikseen ilmoittamaa vastustusta asian saattamiseksi käsiteltäväksi tavallisessa rikosprosessissa.

Mahdollisuus määrätä sakko tai rikesakko samasta rikkomuksesta

Nykyllä lainsäädännöllä ongelmana yhdenvertaisuusnäkökulmasta on se, että asia voi sattumanvaraisesti päättyä käsiteltäväksi tietyssä menettelyajassa. Sama asia voi joissakin tapauksissa periaatteessa päättyä käsiteltäväksi rangaistusmääräysmenettelyssä tai rikesakkomenettelyssä taikka kärjäoikeudessa.

Yhdenvertaisuuteen ja rikosoikeudelliselta järjestelmältä edellytettävään seuraamusten määräämiseen ennustettavuuteen liittyy se, että nykyisin samasta rikkomuksesta voidaan määrätä sakko tai rikesakko. Kun menettelyajain valinnalla on merkitystä epäillyn oikeusturvakeinoille ja jopa rikosvastuun toteutumiseen, on epäyhtenäisen oikeuskäytännön vaaraan kiinnitettävä huomiota.

Rikoslain 2 a luvun 10 §:n 2 momentissa on rikesakon käyttämistä ohjaava säännös, joka ohjaa rikesakon käyttämistä myös rangaistuslajin valintatilanteissa. Rikesakkoa ei saa määrätä esimerkiksi, jos rikkomus on ollut omiaan aiheuttamaan muunlaista kuin vähäisenä pidettävää vaaraa tai haittaa taikka jos rikkoja on menettelyllään osoittanut piittaamattomuutta lain kielloista tai käskyistä. Rangaistuslajin valintaa sakon ja rikesakon välillä saatetaan ohjata myös lainsäädännön perusteluissa. Järjestyslain 19 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa (HE 20/2002 vp) todetaan lain 16 §:n mukaisten järjestyksien osalta, että rikesakon tulisi olla pääsääntö. Vain vakavimmista rikkomuksista tulisi tuomita päiväsakkoa.

Rangaistuslajin valintaa sakon ja rikesakon välillä voidaan pitää jopa vaikeampana kuin esimerkiksi valintaa sakon ja vankeuden välillä. Viimeksi mainitussa tapauksessa on yleensä erityisesti vastaajan aikaisemman rikollisuuden ja teon ominaispiirteiden perusteella varsin selvää, kumpaan mainituista rangaistuksista päädytään. Sakon ja rikesakon välillä tapahtuvaa lajinvalintaa on myös melko vaikeata ohjata rikoslain 2 a luvun 10 §:n 2 momentissa olevalla tai vastaavalla esimerkiksi rikoslain 6 lukuun sijoitettavalla lajinvalintasäännöksellä. Rikoksenteijöiden yhdenvertaisen kohtelun edistämiseksi ja rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän käytön ennustettavuuden parantamiseksi olisi syytä muuttaa voimassa olevaa sääntelyä niin, että rikesakko tulisi ainoaksi rangaistukseksi niistä rikoksista, joista se nyt on säädetty vaihtoehtoiseksi rangaistukseksi toisen rangaistuksen, käytännössä sakon kanssa. Tällainen muutos olisi omiaan selkeyttämään ja yksinkertaistamaan rangaistusjärjestelmää.

Menettelyjen yhtenäistäminen

Rangaistusmääräysmenettelyä ja rikesakkomenettelyä koskevat säädökset ovat tulleet voimaan eri aikoina, eikä niiden suhdetta toisiinsa ole juurikaan pohdittu. Sen vuoksi näiden menettelyiden välillä on nykyisin perusteettomia eroja. Rangaistusmääräysmenettelyn ja rikesakkomenettelyn muodostaman kokonaisuuden arvioiminen on tullut entistä tärkeämmäksi sen vuoksi, että viime vuosina entistä useampi rikos on siirretty käsiteltäväksi rikesakkomenettelyssä rangaistusmääräysmenettelyn sijasta. Tavoitteena on myös löytää summaarisiin prosessimenettelyihin oikeudenmukainen tasapaino toisaalta oikeusturvan ja toisaalta voimavarojen tehokkaaseen käyttöön perustuvien näkökohtien välillä. Osittain tämä tavoite ja pyrkimys menettelyjen yhdenmukaistamiseen liittyvät valtiosääntöoikeudellisiin kysymyksiin.

Rikesakkomenettelyä koskevan sääntelyn puutteena voidaan pitää sitä, että nykyisten säännösten mukaan virallinen syyttäjä ei voi saattaa asiaa vireille mainitussa menettelyssä, vaikka rikesakkoa voitaisiin pitää rikkomuksen oikeudenmukaisena seuraamuksena.

Syyttäjällä tulisi olla mahdollisuus määrätä rikesakko ja sen ohella menettämisseuraamus hänen käsiteltäväkseen tulevasta rikesakkorikkomuksesta ilman, että asiaa tarvitsee kierrättää toimivaltaiselle poliisimiehelle tai muulle virkamiehelle. Syyttäjillä olisi syytä olla käytettävissä tämäkin vaihtoehto, vaikka heidän määräämiään rikesakkoja tuskin tulee paljon olemaan.

Rangaistusmääräysmenettelyn ja rikesakkomennettelyn epäyhtenäisyyksiin kuuluu se, että rangaistusmääräysmenettelyssä asian käsittelyä jatketaan rikkomuksesta epäillyn vastustamisen jälkeen tavallisessa rikosasian käsittelyjärjestyksessä, kun taas rikesakkomääräyksen saattaminen epäillyn toimesta kärjäoikeuden käsiteltäväksi on puolestaan rinnastettavissa muutoksenhakuun. Muutoksenhakua koskevat säännökset vaihtelevat menettelylajista riippuen.

Rangaistusmääräysmenettelyssä asia siirtyy vastustamisen jälkeen syyttäjälle, joka yleensä lisätutkinnan teettämisen jälkeen nostaa syytteen. Hän voi kuitenkin päätyä myös syyttämättä jättämiseen. Asiaan voidaan myös yhdistää asianomistajan yksityisoikeudellisia vaatimuksia. Muutosta kärjäoikeuden tuomioon haetaan normaalissa järjestyksessä hovioikeudessa ja valituslupateitse korkeimmassa oikeudessa.

Rikesakkomääräyksen vastustamisen yhteydessä syyttäjällä ei ole oikeutta tehdä toimenpiteistä luopumispäätöstä, vaan hänen on lähtökohtaisesti ajettava kärjäoikeuden hänelle tiedoksi antaman vastustetun rikesakkomääräyksen vahvistamista. Syyttäjällä on kuitenkin tässä vaiheessa oikeus siirtää asia rikesakkomennettelystä syyteharkintaan ja nostaa syyte. Tällainen mahdollisuus on vastoin muutoksenhaussa muutoin yleisesti noudatettua reformatio in pejus -kieltoa. Toisaalta vastustamisasiaa käsittelevä kärjäoikeus ei voi tuomita ankarampaa rikesakkoa kuin rikesakkomääräyksessä oli määrätty. Tuomioistuimien voi päätyä myös seuraamusluonteiseen tuomitsematta jättämiseen tai syytteen hylkäämistä vastaavaan rikesakkomääräyksen poistamiseen. Asianomistajan vaatimuksia ei voida rikesakkomennettelyssä käsitellä. Kärjäoikeuden ratkaisusta ei saa valittaa.

Rangaistusmääräyslain 18 §:ssä säädetään, että sen lisäksi, mitä oikeudenkäymiskaaren

31 luvun 1 §:ssä säädetään, rangaistusmääräys voidaan hakemuksesta poistaa myös silloin, kun rangaistusmääräys perustuu väärään lain soveltamiseen. Kärjäoikeus voi määräajasta riippumatta poistaa rangaistusmääräyksen, jos rangaistusmääräystä annettaessa henkilöä on käsitelty toisena henkilönä tai väärällä nimellä. Tällaista rangaistusmääräyksen poistamiseen liittyvää sääntelyä ei ole rikesakkolaissa, joten rikesakkomääräysten osalta sovelletaan oikeudenkäymiskaaren 31 luvun säännöksiä.

Edellä mainitut nykyisin rangaistusmääräysmenettelyn ja rikesakkomennettelyn välillä olevat menettelyyn ja erityisesti rikosprosessiin liittyvät erot ovat huomattavia. Niitä voidaan pitää perusteettomina lukuun ottamatta menettelyeroja, jotka liittyvät rikesakkomääräyksen ja vastustamiseen ajoneuvoa pysäyttämättä havaittujen liikennerikosten yhteydessä. Menettelyjen yhtenäistämisen yhteydessä huomioon tulisi ottaa viranomaisvoimavarojen rajallisuus.

Asianomistajan ja rikkomuksesta epäillyn suostumuksella asia tulisi ratkaista lopullisesti valvontaa suorittavan virkamiehen tai syyttäjän määräyksellä. Jos suostumusta ei annettaisi, asia ohjautuisi käsiteltäväksi tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä syyteharkintoihin ja tuomioistuinkäsittelyineen. Vastustuksenvaraiseksi jäisi ajoneuvoa pysäyttämättä havaitusta liikennerikkomuksesta määrätty rikesakko. Menettelylajeja koskevat muutoksenhakua koskevat säännökset tulisi yhtenäistää niin, että asian käsittelyssä tapahtuneisiin virheisiin voidaan puuttua annetusta suostumuksesta huolimatta.

Rikesakkolain 4 §:ssä säädetään, että rikesakkoasiassa ei sovelleta nuorta henkilöä, nuorta rikoksentehtijää, ehdollista rangaistusta eikä rangaistuksen mittaamista koskevia säännöksiä. Siinä ei myöskään voida määrätä ehdonalaista vapautta menetetyksi eikä muuntaa sakkorangaistusta vankeudeksi. Pykälässä säädetään edelleen, että rikesakkoasiassa ei myöskään sovelleta, mitä yleisen asiamiehen kuulemisesta, eräiden virkamiesten haastamisesta taikka syytteen tekemisen tai rangaistukseen tuomitsemisen johdosta viranomaisille eräissä tapauksissa tehtävästä ilmoituksesta on säädetty. Rikesakkoa kos-

kevien asiakirjojen säilyttämisestä säädetään erikseen. Tapahtuneet lainsäädäntömuutokset ja muualla oleva sääntely huomioon ottaen pykälää voidaan pitää tarpeettomana.

Rikesakkolain 9 §:ssä säädetään velvollisuudesta maksaa rikesakko kahden viikon kuluessa rikesakkomääräyksen tiedoksisaamisesta. Rangaistusmääräyslaissa ei ole maksuaikaa koskevaa säännöstä. Kuitenkin rikkomuksesta epäillylle annetaan seuraamuksen maksamista varten tarvittavat tiedot sekä rikesakkomääräyksen että rangaistusvaatimuksen tiedoksiantamisen yhteydessä. Uudessa sääntelyssä pitäisi tältäkin osin pyrkiä mahdollisimman yhtenäiseen ja seuraamusten tehokkaan perinnän mahdollistavaan sääntelyyn.

Poliisilaitosten päälliköiden suorittaman rikesakkomääräysten valvonnan (rikesakkolain 11 §) käytännön merkitys on ilmeisesti vähäinen. Valvonta on kuitenkin syytä säilyttää yhtenä oikeusturvaa vahvistavana tekijänä menettelyssä, joka koskee rikesakkojen määräämistä ajoneuvoa pysäyttämättä havaittujen liikenne rikkomusten yhteydessä.

Rikesakkolain 13 f §:n 2 momentin mukaan rikesakkomääräyksen vastustamisesta tulee ilmoittaa 30 päivän kuluessa rikesakkomääräyksen tiedoksisaamisesta sen poliisilaitoksen kansliaan, minkä alueella rikkomus on tehty, kun kysymys on rikesakon määräämisestä ajoneuvoa pysäyttämättä havaitusta liikenne rikkomuksesta. Vaikka kysymyksessä on varsin äskettäin eli huhtikuun 2006 alussa voimaan tullut säännös, syytä vastustamisen vastaanottavan viranomaisen täsmentämiseen on.

Rikesakkolain 2 a lukua mukaan lukien 13 f §:ää säädettäessä ei ollut tietoa keskitetystä toimintamallista, jota poliisiviranomaiset tulevat käyttämään kysymyksessä olevien rikesakkoasioiden käsittelyn yhteydessä. Ajoneuvoa pysäyttämättä havaituista rikkomuksista rikesakot määrätään pääsääntöisesti keskitetysti Helsingin, Hyvinkään, Lahden, Porin, Tampereen, Leppävirran ja Oulun liikenneturvallisuuskeskuksissa. Tekopaikat voivat vaihdella huomattavasti. Kun vastustaminen tehdään tekopaikan poliisiviranomaiselle, tieto vastustamisesta ei välttämättä välity rikesakon määräämispaikkaan, mikä saattaa johtaa vastustetun rikesakon menemi-

seen täytäntöön pantavaksi. Vastustaminen tulisikin tehdä rikesakon määränneelle poliisiviranomaiselle. Vastustamisen tulisi lisäksi olla mahdollista paitsi poliisilaitoksen kansliassa myös sen muussa toimipisteessä.

Yhteinen rangaistus

Nyt kumottavaksi ehdotettavassa rikoslain 2 a luvun 11 §:n 1 momentissa säädetään, että jos samalla kertaa olisi määrättävä kahdesta tai useammasta rikkomuksesta rikesakko, määrätään rikesakko siitä rikkomuksesta, josta on säädetty ankarin rikesakko. Pykälän 2 momentin mukaan rikesakosta ja sakko-rangaistuksesta tai määräaikaisesta vankeus-rangaistuksesta ei saa määrätä yhteistä rangaistusta.

Mitä tulee ensinnäkin rikoslain 2 a luvun 11 §:n 1 momenttiin, sen mukainen sääntely tarkoittaa sitä, että tekijää rangaistaan vain yhdestä rikesakkorikkomuksesta, vaikka hän olisi tehnyt niitä kuinka monta tahansa. Sääntely ei heijasta niitä periaatteita, joille rikoslain 7 luvun säännökset yhteisestä rangaistuksesta rakentuvat. Toisaalta yhteisen rangaistuksen määräämistä koskevasta sääntelystä ei pidä tehdä tarpeettoman monimutkaista.

Kun samalla kertaa käsitellään useita rikesakkorikkomuksia, niistä tuomittavaan ankarimpaan rikesakkoon tulisi lisätä jotakin muun rikkomuksen tai muiden rikkomusten vuoksi. Aivan pientä korotusta ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Korotuksen tulisi myös olla jossain määrin tuntuva ja sen määrittämisessä tulisi ottaa nykyisin noudatettava käytäntö.

Sopiva korotus voisi olla 20 euron suuruisen, jolloin on kuitenkin perusteltua jättää jalkankulkijan ja moottorittoman ajoneuvon rikkomukset korotuksen ulkopuolelle. Näissä tapauksissa rikesakko on suuruudeltaan 10 tai 20 euroa. Lisäksi vain harvoin tällaisia rikkomuksia esiintyy samalla kertaa useita.

Mitä tulee edellä mainitun pykälän 2 momentin yhdistämiskieltoon, sitä on aikanaan perusteltu erilaisilla menettelyillä (HE 19/1981 vp). Voimassa olevan lainsäädännön mukaisessa menettelyssä selvitetään ainoas-

taan ne rikkomukset, joista seuraamuksena voi olla rikesakko. Yhdistämiskiellon peruste heikkenisi tämän esityksen myötä, kun häivyttäisiin menettelyeroja rangaistusmääräys- ja rikesakkomenettelyssä ratkaistavien asioiden välillä. On myös otettava huomioon se, että rikosasioiden tehokkaan ja järkipärisen käsittelyn edistämiseksi on olemassa vaihtoehtoja, joilla voidaan vähentää ja poistaa menettelyerojen aiheuttamia ongelmia. Muuten summaarisessa menettelyssä käsiteltäviä rikosasioita voidaan liittää tuomioistuimissa käsiteltäviin. Tämä edellyttää sitä, että kaikki rikosasiat voidaan saattaa tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä tuomioistuimen käsiteltäviksi. Sen tämä esitys mahdollistaisi myös rikesakkorikkomusten osalta. Toisaalta tietyssä menettelyssä ratkaistavia rikosasioita voidaan erottaa muista asioista ratkaistavaksi juuri kyseisessä menettelyssä. Menettelyeroihin liittyvää perustelua ei voida siis pitää erityisen painavana.

Yhdistämiskiellon osalta on huomattava myös se, että voimassa olevan lain mukaan rikesakkorikkomuksista voidaan myös määrätä sakkorangaistus. Käytännössä toimitaan niin, että epäillylle määrätään yhdellä tai kahdella päiväsakolla korotettu sakkorangaistus, jos samalla kertaa tulee käsiteltäväksi sakolla rangaistava rikkomus ja rikkomus, josta yleensä määrätään rikesakko. Uusi yhdistämismahdollisuus johtaisi pitkälti samaan lopputulokseen. Kun ei ole muutenkaan löydettävissä syitä sakan ja rikesakon määräämistä koskevan tilanteen jättämiselle yhteisrangaistussääntelyn ulkopuolelle, on syytä säätää yhteisen rangaistuksen tuomitsemisesta sellaisessa tilanteessa. Tämä tarkoittaa sitä, että sakolla rangaistavasta rikoksesta tai sakolla rangaistavista rikoksista tuomitettava sakkorangaistusta tai yhteistä sakkorangaistusta korotettaisiin rikesakkorikkomuksen tai -rikkomusten vuoksi tietyllä määrällä. Johdonmukaisena voitaisiin tässäkin tapauksessa pitää kaikissa tapauksissa tehtävää kiinteää 20 euron korotusta. Edellä mainituista syistä tulisi kuitenkin jalankulkijan ja moottorittoman ajoneuvon kuljettajan rikkomukset jättää yhdistämisen ulkopuolelle.

Perusteltua on rangaistusten ankaruusporastuksen liittyvien näkökohtien vuoksi pe-

rustaa sakkoa ja rikesakkoa koskeva yhteinen rangaistus sakolle niissäkin tapauksissa, joissa sakkorangaistuksen kokonaisrahamäärä jäisi pienemmäksi kuin rikesakko tai ankarin rikesakko. Niissä tapauksissa sakko olisi syytä korottaa rikesakon tai ankarimman rikesakon suuruiseksi ennen kuin edellä mainittu rikesakkorikkomuksesta tai -rikkomuksista aiheutuva korotus tehdään. Tältä osin kysymys olisi samantyyppisestä korotuksesta kuin rikoslain 2 a luvun 3 §:n 2 momenttiin ja päiväsakon rahamäärästä annetun asetuksen (609/1999) 7 §:ään perustuva korotus. Lainkohdan mukaan asetuksella voidaan säätää, että tietyistä rikoksista määrättävän sakon kokonaisrahamäärä on korotettava samanlaatuisesta rikoksesta määrättävän suurimman rikesakon suuruiseksi. Asetuksessa säädetään korotuksista tieliikenteen ja vesiliikenteen ylinopeustapauksissa. Sakon kokonaisrahamäärän päälle tulevaa korotusta ei pitäisi ottaa huomioon sakan muuntorangaistusta määrättäessä, mitä vastaava sääntely on tällä hetkellä rikoslain 2 a luvun 6 §:n 3 momentissa koskien 3 §:n 2 momentin mukaisia korotuksia.

Mitä tulee rikesakon yhdistämiseen vankeusrangaistukseen, tarkasteluun on rikoslain 2 a luvun 11 §:n 2 momentin lisäksi otettava rikoslain 7 luvun 1 §:n 2 momentti. Viimeksi mainitun säännöksen mukaan, jos jostakin rikoksesta olisi tuomittava vankeutta ja yhdestä tai useammasta muusta rikoksesta sakkoa, tuomioistuin saa tuomita kaikista rikoksista yhteisen vankeusrangaistuksen taikka joistakin niistä yhteisen vankeusrangaistuksen ja sen ohella muista rikoksista sakkoa. Kun yhteinen vankeusrangaistus voidaan tuomita sisältämään myös sakkorikoksesta määrättävä rangaistus, yhteisen vankeusrangaistuksen tulisi voida sisältää myös sakkorikosta lievemmästä rikesakkorikkomuksesta määrättävä rangaistus. Toisaalta nykyisen säännöksen mukaisesti tuomioistuimella tulisi olla harkinnanvaraa niin, että se voisi tuomita vankeusrangaistuksen lisäksi sakkorangaistuksen tai rikesakon. Tällaisessa tapauksessa ei tulisi voida tuomita vankeutta, sakko ja rikesakko, koska aikaisemmin todetun mukaisesti sakkorikoksesta ja rikesakkorikkomuksesta tuomitaisiin yhteinen rangaistus, jossa rikesakon osuus näkyisi sakkorangaistuksen ko-

rotuksena. Liian monimutkaista yhdistämistä säännöstöä ei ole syytä säätää.

Rikosoikeudellinen vanhentuminen

Rangaistusmääräys- ja rikesakkolaissa on toisistaan poikkeavia vanhentumissäännöksiä, jotka puolestaan poikkeavat rikoslain 8 luvussa säädetyistä yleisistä rikosten vanhentumissäännöksistä. Rangaistusmääräyslain 11 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdan mukaan rangaistusmääräystä ei saa antaa, jos rangaistusvaatimusta ei ole annettu tiedoksi ennen kuin syyteoikeus on rikoslain 8 luvun säännösten nojalla vanhentunut tai rangaistusvaatimuksen tiedoksiantamisesta on kulu- nut enemmän kuin yksi vuosi. Rikesakkolain 10 §:n mukaan rikesakko raukeaa, jollei sitä koskevaa määräystä ole annettu tiedoksi vuoden kuluessa rikkomuksen tekopäivästä. Rikesakon rauettua samasta rikkomuksesta ei saa esittää rangaistusvaatimusta tai nostaa syytettä.

Vanhentumissääntelyn osalta on otettava huomioon eri suuntiin vaikuttavia tekijöitä. On toisaalta otettava huomioon summaarisen menettelyn tarkoitus olla nopea seuraamuk- sen määräämismenettely, mikä voi puoltaa lyhyitä erityisiä vanhentumisaikoja. Toisaalta rikesakkorikkomukset eivät vakavuudeltaan mainittavasti poikkea lievimmistä yleisten vanhentumissäännösten piiriin kuuluvista rikoksista. Erityisten vanhentumisaikojen käytännön merkitystä vähentää myös se, että asi- at käsitellään rangaistusmääräysmenettelyssä ja rikesakkomenettelyssä lähes poikkeuksesta hyvin nopeasti ilman poikkeussäännösten so- veltamiseksi tulemista. Lisäksi syyteoikeus vanhentuu yleisesti sovellettavien säännösten mukaan nopeasti vähäisten rikosten kohdalla. Rikoslain 8 luvun 1 §:n 1 momentin 4 koh- dan mukaan vanhentumisaika on nimittäin kaksi vuotta tekopäivästä, jos ankarin ran- gaistus on enintään vuosi vankeutta tai sak- koa. Kohta tulisi säätää sovellettavaksi myös niihin rikkomuksiin, joiden ainoaksi seuraamukseksi säädetään rikesakko.

Ylipäänsä vanhentumista koskeva sääntely tulisi mahdollisuuksien mukaan yhtenäistää yleisten vanhentumissäännösten kanssa ja si- joittaa yleisiä vanhentumissäännöksiä koske- vaan rikoslain 8 lukuun. Rikoksen vanhen-

tumisen tulisi ratketa teon törkeyden mukaan eikä sen mahdollisesti satunnaisen seikan pe- rusteella, missä menettelylajissa asia käsitel- lään.

Rangaistusmääräyslain 6 §:n 2 momentin mukaan syyteoikeuden vanheneminen katke- aa silloin, kun rangaistusvaatimus annetaan epäilylle tiedoksi. Rikesakkolaissa ei säädetä syyteoikeuden katkeamisesta. Rikesakon vas- tustamisasiaa ei saateta syytteellä vireille, vaan vastustettu rikesakkomääräys menee suoraan kärjäoikeuden käsiteltäväksi. Ri- koslain 8 luvun 3 §:n mukaan syyte katsotaan vanhentumisajan katkaisevalla tavalla noste- tuksi, kun syytettävälle on laillisesti annettu haaste tiedoksi tai häntä vastaan on hänen henkilökohtaisesti läsnä ollessaan tehty ran- gaistusvaatimus. Syytteen nostaminen jutus- sa, joka sittemmin jää tutkimatta tai jossa syyte peruutetaan, ei katkaise syyteoikeuden vanhentumista. Samalla kun vanhentumis- säännöksiä muutetaan muutenkin mahdolli- suuksien mukaan vastaamaan rikoslain 8 lu- vun säännöksiä, syyteoikeuden vanhentumi- sen katkaisemista koskevia säännöksiä pitäisi muuttaa niin, että rangaistusmääräysmenette- lyä ja rikesakkomenettelyä koskevat erot myös tältä osin mahdollisuuksien mukaan poistetaan ja että sääntely vastaa yleistä van- hentumissääntelyä. Tämän tulisi koskea niin tapauksia, joissa summaarisessa menettelyssä ollut asia käsitellään loppuun tuomiois- tuimessa, kuin asioita, joissa asia käsitellään loppuun summaarisessa menettelyssä.

Syyteoikeuden vanhentumista ja katkaise- mista koskevan sääntelyn lisäksi on tarkastel- tava rangaistuksen tuomitsemisen estävää vanhentumista, josta säädetään rikoslain 8 luvun 6 §:ssä. Mainitusta pykälästä ilme- nevät enimmäisajat rangaistuksen tuomitse- miselle tekopäivästä laskettuna edellyttäen, että syyteoikeus on katkaistu 3 §:ssä tarkoite- tulla tavalla. Rikoslain 8 luvun 6 §:n 2 mo- mentin 3 kohdan mukaan oikeus tuomita rangaistus vanhentuu kymmenessä vuodessa, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus vankeutta enintään kaksi vuotta tai sakkoa. Momenttia tulisi muuttaa niin, että se koskee myös rangaistuksen määräämistä uuden me- nettelylain mukaisessa menettelyssä ja että momentin 3 kohdan mukainen kymmenen vuoden vanhentumisaika koskisi myös niitä

rikkomuksia, joiden rangaistukseksi on säädetty rikesakko.

Summaarisessa menettelyssä seuraamus tulisi eräissä tapauksissa määrättäväksi suoraan ilman ennen määräämistä tapahtuvaa vanhentumisen katkaisemista. Tämä koskisi tapauksia, joissa valvontaa suorittava virkamies määrää sakon tai rikesakon sakkomääräyksellä tai rikesakkomääräyksellä. Tämän ei voida kuitenkaan katsoa edellyttävän rikoslain 8 luvun säännösten muuttamista. Tuomitsemisoikeus ei voi vanhentua ennen syyteoikeuden vanhentumista. Näin ollen ilman erityistä tuomitsemisoikeuden vanhentumissääntelyä kysymyksessä olevissa tapauksissa rikesakko tai sakkorangaistus olisi määrättävä rikoslain 8 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaisesti kahdessa vuodesta rikkomuksen tekopäivästä.

Rikesakkorikkomuksista säätäminen

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan niistä rikkomuksista, joista rikesakko voidaan säätää rangaistukseksi, säädetään rikoslain 2 a luvun 9 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan rikesakko voidaan 2—6 momentin mukaisesti säätää seuraamukseksi virallisen syytteen alaisesta rikkomuksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta. Pykälän 2—5 momentissa säädetään rikkomuksista ja rikkomustyypeistä, joihin rikesakko voidaan liittää. Pykälän 6 momentin mukaan rikesakkorikkomuksista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Sama koskee rikoslain 2 a luvun 8 §:n 2 momentin mukaan eri rikkomuksista määrättävän rikesakon suuruutta, joka mainitun säännöksen mukaan saa olla enintään 200 euroa.

Rikesakko tulisi liittää tiettyjen rikkomusten rangaistukseksi laissa ja lakiin siirtämisen yhteydessä rangaistussäännöksiä olisi tarkistettava laillisuusperiaatteen edellyttämällä tavalla. Rikkomuksesta epäiltyjen yhdenvertaisuuteen ja rangaistusjärjestelmän selkeyttämiseen liittyisi se, että rikesakko säädettäisiin rikesakkorikkomusten ainoaksi seuraamukseksi.

Rikesakkorikkomuksista laissa säätämisen lisäksi edellä menettelyjen yhtenäistämistarpeesta ja voimavarojen tehokkaasta käytöstä

todetut näkökohdat johtavat siihen, että rikesakosta tulisi vankeusrangaistukseen ja sakkoon rinnastettava yleinen rangaistus, joka olisi määrättävissä niistä rikkomuksista, joiden seuraamukseksi se on säädetty, niin summaarisessa menettelyssä kuin tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä käsiteltävissä asioissa. Voimassa olevan lain mukaan tuomioistuimien voi määrätä rikesakon vain rikkomuksesta, joka on rikesakkomääräyksen vastustamisella saatettu sen käsiteltäväksi rikesakkolain mukaisessa järjestyksessä.

Rikesakkorikkomusasetus tulisi korvata rikesakkorikkomuksista annettavalla lailla (jäljempänä *rikesakkorikkomuslaki*), jolla rikesakko liitettäisiin laillisuusperiaatteen kannalta riittävän tarkasti kuvattujen rikkomusten seuraamukseksi. Rikesakolla rangaistavien rikkomusten piiriä ei laajennettaisi nykyisestä. Samoin rikesakkojen suuruuksia ei ole tässä yhteydessä tarkoituksenmukaista arvioida ja mahdollisesti muuttaa, joskin joitain vähäisinä pidettäviä tarkistuksia on kuitenkin tarpeen tehdä sekä täsmentää syyksiluettavuusvaatimuksia. Rikesakkorikkomuksiin ja rikesakon suuruuteen liittyvät kysymykset edellyttävät kriminaalipoliittista arviointia, joka on tarpeen ilmetessä tehtävä muussa yhteydessä kuin menettelylainsäädäntöä säädettäessä. Sinällään mitään erityistä syytä rikesakon käyttöalan laajentamiselle ei ole ilmennyt.

Muu liitännäinen lainsäädäntö

Rangaistusmääräysmenettelyä ja rikesakkomenettelyä koskevaa muutakin kuin edellä mainittua liitännäistä lainsäädäntöä on runsaasti. Esimerkkinä voidaan mainita sakon täytäntöönpanoa koskevat säännökset. Summaaristen menettelyjen uudistamisen myötä muuhunkin lainsäädäntöön on tehtävä useita lähinnä teknisluonteisia muutoksia.

Joissain säännöksissä lainsäädännössä on toimivalta kytketty määrättävään seuraamukseen. Esimerkiksi ROL 1 luvun 7 §:n 2 kohdan mukaan syyttäjä saa tietyin edellytyksin jättää syytteen nostamatta, jos rikoksesta ei olisi odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta. Esitutkintalain (449/1987) 4 §:n mukaan esitutkinta saadaan tietyissä tapauk-

sisä jättää toimittamatta, jos rikoksesta ei olisi odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa. Vaikka edellä ilmenevällä tavalla ehdotetaan, että rikesakko olisi tiettyjen rikosten ainoa rangaistus, ei edellä mainittujen säännösten muuttamiselle ole tarvetta. Rikoslain 2 a luvun 8 §:ssä säädetään, että rikesakko on sakkoa lievempi rangaistus. Siksi esimerkiksi edellä mainittujen säännösten nojalla voidaan toimenpiteistä luopua, vaikka odotettavissa oleva seuraamus olisi rikesakko. Vastaavasti ROL 5 a luvun kirjallisessa menettelyssä voidaan tuomita myös rikesakko, koska mainitun luvun 1 §:n mukaan menettelyssä ei voida tuomita ankarampaa rangaistusta kuin yhdeksän kuukautta vankeutta ja koska rikoslain 6 luvun 1 §:n mukaan vankeus on ankarampi rangaistus kuin rikesakko.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Tavoitteena on saada aikaan menettelyitä yhtenäistämällä selkeä ja tarkoituksenmukaisesti toimiva rikosasioiden käsittelyjärjestelmä. Summaaristen menettelyiden välillä on lukuisasti perusteettomia eroja. Varsinkin rikesakon määräämiseen liittyvät säännökset ovat myös monin paikoin vanhentuneita. Tarkoituksenmukaisesti toimivaan järjestelmään liittyy erityisesti se, että rajallisia syyttäjävaihtokäytännöjä vapautetaan käytännössä mekaanisesti ratkaistavien summaaristen asioiden käsittelystä vaativampien ja vakavampien rikosasioiden käsittelyyn.

Viranomaisvoimavarojen tarkoituksenmukaiseen käyttöön liittyy painopisteen muuttaminen tuomioistuinten ulkopuolisessa rikosasioiden ratkaisutoiminnassa niin, että nykyistä rangaistuspäätösmenettelyä vastaavassa menettelyssä syyttäjien ratkaisutoimivaltaa sakkorangaistuksen ja menettämisseuraamuksen määräämisen osalta siirretään valvontaa suorittaville virkamiehille eli poliisimiehille, tullimiehille ja rajavartiomiehille. Tämä siirtäminen voisi koskea lieviä, esimerkiksi enintään 20 päiväsakon suuruisella sakkorangaistuksella rangaistavia rikkomuksia. Siirtämisen vastapainoksi olisi huolehdittava rikkomuksesta epäillyn oikeusturvasta,

mihin tarjoaa yhden keinon valitusmahdollisuus määräykseen.

Toisaalta esityksellä pyritään puuttamaan perustuslaillisiin ongelmiin, jotka liittyvät nykyisiin summaarisiin rikosasioiden käsittelymenettelyihin ja rikesakkorikkomuksia koskeviin säädöksiin. Rangaistuspäätösmenettely ja rikesakkomenettely tarkoittavat merkittävää tuomiovallan siirtämistä tuomioistuinten ulkopuolelle, minkä vuoksi rikkomuksesta epäillyn oikeusturvasta on pyrittävä erityisesti huolehtimaan. Rikesakkomenettelyn ongelmana on lisäksi käräjäoikeuden ratkaisua koskeva muutoksenhakukielto. Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta tyydyttävää ei ole rikesakon liittäminen rikkomuksen seuraamukseksi asetuksessa. Sellaista sääntelyä on sen lakiin siirtämisen yhteydessä tarpeen mukaan tarkistettava laillisuusperiaatteen edellyttämän rikoslainsäädännöllä asetettavan täsmällisyysvaatimuksen mukaisella tavalla. Kansalaisten yhdenvertaisuusnäkökulmasta huomiota on kiinnitettävä siihen, että rikesakolla rangaistavista rikkomuksista voidaan nykyisin määrätä myös sakkorangaistus.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Vaihtoehtoja edellisessä alajaksossa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi on käsitelty nykytilan arviointia koskevassa alajaksossa 2.3. Tarvitaan lainsäädäntöä, jolla rangaistuspäätösmenettely ja rikesakkomenettely uudistetaan perustuslain vaatimusten ja tarkoituksenmukaisuusnäkökohtien edellyttämällä tavalla. Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen edellyttämällä tavalla rikesakkorikkomuksista tulee säätää lailla. Lisäksi rikkomuksiin syyllistyneiden yhdenvertaisen kohtelun edistämiseksi rikesakko tulee säätää rikesakkorikkomusten ainoaksi rangaistukseksi. Nämä muutokset aiheuttavat teknisluonteista muutostarvetta muussa rangaistuspäätösmenettelyyn ja rikesakkomenettelyyn liittyvässä lainsäädännössä.

Nykytilan arviointia koskevassa alajaksossa on varsinaisen arvioinnin lisäksi käsitelty myös keinoja eli lainsäädäntöratkaisuja havaittujen puutteiden ja epäkohtien poistamiseksi. Keinojen arvioinnin voi tässä tapauksessa katsoa luontevasti tapahtuvan siinä yh-

teydessä, koska arvioinnissa havaittuja ongelmia ja keinoja niiden poistamiseksi on tässä tapauksessa vaikeaa ja asian selkeänä pitämisen vuoksi epätarkoituksenmukaistakin erottaa toisistaan. Asianosaisten suostumukseen ja muihin oikeusturvaa vahvistaviin keinoihin, valvontaa suorittavien virkamiesten ratkaisutoimivallan lisäämiseen, sakon ja rikesakon määräämiseen samasta rikkomuksesta, menettelyjen yhtenäistämistarpeeseen ja voimavarojen tehokkaaseen käyttöön, yhteiseen rangaistukseen, rikosoikeudelliseen vanhentumiseen ja rikesakkorikkomuksista säättämiseen liittyviä näkökohtia on jo käsitelty edellä.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Rangaistusmääräyslaki ja rikesakkolaki ehdotetaan korvattaviksi sakon ja rikesakon määräämisestä annettavalla lailla (jäljempänä *menettelylaki*). Lain soveltamisalasta säädettäisiin niin, että summaarisessa menettelyssä ratkaistavien rikosten piiri ei muuttuisi. Rikoslain 2 a luvun 8 §:n 1 mukaan rikesakko tulisi kuitenkin eräiden rikkomusten ainoaksi rangaistukseksi. Näin ollen se ei enää olisi missään tapauksessa muun rangaistuksen, käytännössä sakkorangaistuksen vaihtoehto. Rikesakkoonkin voitaisiin liittää enintään 1 000 euron suuruinen menettämisseuraamus.

Rangaistusmääräys korvautuisi eräissä rikkomustyypeissä enintään 20 päiväsakon sakkorangaistukseen johtavissa tapauksissa poliisimiehen, tullimiehen tai rajavartiomiehen antamalla sakkomääräyksellä ja muissa tapauksissa virallisen syyttäjän antamalla rangaistusmääräyksellä, jota edeltäisi valvontaa suorittavan virkamiehen antama sakkovaatimus. Enintään 20 päiväsakon rangaistukseen johtavakin asia menisi sakkovaatimuksella virallisen syyttäjän ratkaistavaksi, jos rikkomuksesta epäilty on suostumusta tiedusteltaessa pyytänyt päiväsakon rahamäärän määrätymisperusteen muuttamista. Syyttäjä voisi käsiteltäväkseen tulevassa asiassa muutenkin päätyä enintään 20 päiväsakon sakkorangaistukseen antaessaan sakkomääräyksen vaadittua lievempänä. Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain (1157/2005) 14 §:n

mukaan erätarkastaja voisi antaa vain enintään 20 päiväsakon suuruisen sakkovaatimuksen. Rikesakon voisi määrätä nykyisin toimivaltaisten virkamiesten lisäksi virallinen syyttäjä. Myös tuomioistuin voisi tuomita rikesakon rikesakkorikkomuksesta, joka on saatettu sen käsiteltäväksi tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä.

Asian käsitteleminen ja ratkaiseminen menettelylain mukaisessa menettelyssä edellyttäisi sekä asianomistajan että rikkomuksesta epäillyn suostumuksen. Suostumuksen tiedustelemisen yhteydessä asianosaiselle olisi selostettava sen merkitys. Menettelyyn antamastaan suostumuksesta huolimatta epäilty voisi sen antamisen yhteydessä pyytää päiväsakon rahamäärän määrätymisperusteen muuttamista ja toimittaa viralliselle syyttäjälle kirjallista selvitystä päiväsakon rahamäärään vaikuttavista seikoista. Sellaisista seikoista voitaisiin selvitystä toimittaa syyttäjälle muissakin syyttäjän ratkaistavaksi tulevisia asioissa. Syyttäjän olisi otettava huomioon rahamäärään vaikuttava ennen syyttäjän sakkomääräyksen antamista toimitettu selvitys.

Jos rikkomuksesta epäilty ei häntä kuultessa antaisi suostumustaan, hänelle annettaisiin kuitenkin tiedoksi sakkoa tai rikesakkoa koskeva rangaistusvaatimus. Suostumus voitaisiin siinä tapauksessa antaa vielä erikseen maksamalla sakko tai rikesakko tiedoksianto seuraavassa 30 päivän määräajassa. Jos suostumusta ei saataisi niinkään, asian käsittelyä jatkettaisiin tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä. Maksaminen johtaisi asian ratkaisemiseen sakkomääräyksellä, rikesakkomääräyksellä tai rangaistusmääräyksellä.

Esitutkintaa, vaatimusten ja määräysten sisältöä sekä tiedoksiantoja koskevat menettelylain säännökset vastaisivat suurin piirtein rangaistusmääräyslain ja rikesakkolain näitä asioita koskevia säännöksiä. Sakon ja rikesakon täytäntöönpanon tehostamiseksi laissa säädettäisiin siitä, että vaatimuksen tai määräyksen saaneelle on tiedoksiannon yhteydessä annettava seuraamuksen maksamista varten tarvittavat tiedot. Ilman rangaistusvaatimuksen käyttämistä sakko- tai rikesakkomääräyksellä määrätty sakko tai rikesakko olisi maksettava 30 päivän kuluessa määräyksen tiedoksiantamisesta. Sakkomääräys,

rikesakkomääräys ja rangaistusmääräys pantaisiin täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio. Näitä muutoksia vastaavat muutokset ehdotetaan tehtäviksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 2, 5 ja 6 §:ään.

Rikkomuksesta epäillyn suostumuksesta huolimatta virallisen syyttäjän olisi tarkastettava sakkovaatimus tai rangaistusvaatimus ennen rangaistusmääräyksen antamista. Jotta rikkomuksesta epäillyllä olisi aikaa toimittaa päiväskon rahamäärään liittyvää selvitystä, rangaistusmääräystä ei saisi antaa ennen kuin kaksi viikkoa on kulunut sakkovaatimuksen tiedoksiannosta. Tarvittaessa syyttäjän olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin lisätutkimuksen suorittamiseksi tai vaatimuksessa olevan virheen tai puutteen korjaamiseksi.

Syyttäjä voisi sakkovaatimuksen mukaisen seuraamuksen määräämisen asemesta päätyä uuden sakkovaatimuksen antamiseen tai sakon määräämiseen vaadittua lievempänä. Sakkovaatimuksen antamista syyttäjä voisi pyytää myös silloin, kun sakkomääräyksellä ratkaistavissa oleva asia tulee hänen käsiteltäväkseen tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä. Syyttäjä voisi myös määrätä rikesakon ja siihen liittyvän menettämisseuraamuksen sakkovaatimukseen tai rangaistusvaatimukseen liittyvän rikkomuksen uudelleenarvioinnin kautta.

Suostumuksen perustuvan järjestelmän ulkopuolelle jäisivät ajoneuvoa pysäyttämättä havaitusta liikenerikkomuksesta määrätyt rikesakot, joita rikkomuksesta epäilty voisi edelleenkin vastustaa. Sellaisista rikkomuksista määrättäviin rikesakoihin liittyvää 1 päivänä huhtikuuta 2006 voimaan tullutta lainsäädäntöä ei muutenkaan ehdoteta muutettavaksi muuten kuin eräiden lähinnä muihin ehdotuksiin liittyvien seikkojen osalta. Vastustaminen tulisi tehdä sellaisen rikesakon määränneen poliisilaitoksen kansliaan tai toimipisteeseen.

Sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen ja rangaistusmääräyksen saisi hakea muutosta valittamalla tietyillä laissa säädetyillä perusteilla. Muutoksenhaun käsittelisi käräjäoikeus. Myös ylimääräinen muutoksenhaku olisi mahdollista.

Oikeusministeriön asetuksella säädettäisiin tarkemmin 1) menettelylain mukaisessa menettelyssä käytettävistä asiakirjoista sekä nii-

hin merkittävistä tiedoista ja niiden säilyttämisestä ja 2) menettelylain mukaisessa menettelyssä määrättyjen seuraamusten täytäntöönpanoon liittyvistä ja muista viranomais-ten välisistä ilmoituksista.

Menettelylain siirtymäsäännöksen mukaan, jos rangaistusvaatimus tai rikesakkomääräys on annettu tiedoksi ennen lain voimaantuloa, sovellettaisiin asian käsittelyyn lain voimassa olleita rangaistusmääräysmenettelyä tai rikesakkomenettelyä koskevia säännöksiä.

Rikesakkorikkomuksia ja rikesakon määräämistä koskeva rikoslain 2 a luvun 9 § kumottaisiin, koska asetuksella ei enää säädettäisi siitä, minkälaisien rikkomusten seuraamukseksi rikesakko voidaan säätää. Myös mainitun luvun 10 ja 11 § kumottaisiin tarpeettomina. Niistä jälkimmäiseen liittyy se, että jos kahdesta tai useammasta rikoksesta olisi tuomittava samalla kertaa sakkorangaistus ja rikesakko, rangaistukseksi tuomittaisiin yhteinen sakkorangaistus 20 eurolla korotettuna. Vastaavanlainen korotus tehtäisiin ankarimpaan rikesakkoon, jos samalla kertaa olisi tuomittava rikesakko kahdesta tai useammasta rikoksesta. Yhteinen vankeusrangaistus voisi käsittää myös rangaistuksen rikesakkorikkomuksesta.

Sakkoa ja rikesakkoa koskevat vanhentumissäännökset yhtenäistettäisiin ja keskitettäisiin rikoslain 8 lukuun ja muutettaisiin mahdollisuuksien mukaan vastaamaan luvun yleisiä vanhentumissäännöksiä. Sakkorikosten tavoin rikesakkoon johtavien rikkomusten syyteoikeus vanhentuisi, jollei syytettä ole nostettu kahdessa vuodessa rikkomuksen tekopäivästä. Kun rikkomusta koskeva asia käsitellään menettelylain mukaisessa menettelyssä, syyteoikeuden vanhentuminen katkeaisi, kun sakkovaatimus, vastustuksenvainainen rikesakkomääräys tai rangaistusvaatimus annetaan rikkomuksesta epäillylle tiedoksi. Vanhentuminen ei kuitenkaan katkeaisi, jos vaatimus peruutetaan tai määräystä vastustetaan tai jos epäilty tai asianomistaja peruuttaa suostumuksensa. Rangaistusta ei saisi määrätä menettelylain mukaisessa menettelyssä, kun tekopäivästä on kulunut kymmenen vuotta, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on sakkoa tai rikesakko. Rikesakko raukeaisi viiden vuoden kuluttua rikesakkomääräyksen antamispäivästä.

Rikesakkorikkomuksista säädettäisiin laki, jossa rikesakko liitettäisiin rikkomusten rangaistukseksi. Lähtökohtana olisi, että rikesakolla rangaistavien rikkomusten piiriä ei laajennettaisi nykyisestä. Myöskään rikesakkojen suuruuksia ei tässä yhteydessä muutettaisi. Rikesakkorikkomuksia koskevaan sääntelyyn tehtäisiin sen lakiin siirtämisen yhteydessä ne tarpeelliset muutokset, jotka liittyvät laillisuusperiaatteen edellyttämään rikoslainsäädännön täsmällisyysvaatimukseen ja muun lainsäädännön muuttumiseen.

Lisäksi rangaistusmääräysmenettelyä ja rikesakkomenettelyä sivuvaan muuhun lainsäädäntöön ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteisia muutoksia, joita menettelylain säätäminen ja rikesakon säätäminen ainoaksi rikkomuksen seuraamukseksi edellyttävät.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksen ehdotukset toteutuessaan edellyttävät muutoksia viranomaisten tietojärjestelmiin ja uusia summaaristen rikosasioiden käsittelyssä käytettäviä lomakkeita, mistä aiheutuisi kustannuksia uudistuksen toteuttamisvaiheessa. Tietojärjestelmämuutokset suunnitteluineen, toteutuksineen, testauksiineen, koulutuksineen ja ohjeistuksineen ilmeisesti edellyttäisivät merkittävää henkilöresurssien ohjausta perustettavaan oikeushallinnon ja poliisiin yhteisprojektiin. Niiden lisäksi tulee ohjelmistotoimittajilta ostettava työ. Molempien hallinnonalan yhteinen ostettavan työn määrä saattaisi yhteensä olla 1 000 henkilötyöpäivää. Tietojärjestelmämuutosten rahoituksen järjestäminen vaikuttaa lainsäädäntömuutosten aikatauluun ja uuden lainsäädännön voimaantuloon. Tietojärjestelmä- ja lomakemuutosten lisäksi ehdotettu lainsäädäntö saattaisi vaikuttaa valtion sakko- ja rikesakkotuloihin.

Oikeusrekisterikeskuksessa on arvioitu menettelylain aiheuttamien muutosten tekemisen keskuksen tietojärjestelmiin vievän 300—400 henkilötyöpäivää. Järjestelmämuutoksia aiheutuu ensinnäkin siitä, että sakkoja määräisivät summaarisessa menettelyssä jatkossa virallisten syyttäjien ja tuomioistuinten lisäksi valvontaa suorittavat virkamiehet (eri-

tyisesti poliisimiehet) sekä rikesakkoja valvontaa suorittavien virkamiesten lisäksi syyttäjät ja tuomioistuimet. Tietojärjestelmäliittymiä olisi tarkoituksenmukaista muuttaa niin, että tiedot tulisivat poliisiin ja syyttäjän järjestelmästä suoraan Oikeusrekisterikeskuksen perintäjärjestelmään.

Rangaistusvaatimuksiin liittyvien sakko-rangaistusten ja rikesakkojen maksutilanteen seuraaminen edellyttäisi tietoja seuraamusten maksutilanteesta. Tämän seurannan kustannuksiltaan edullisin toteuttamistapa olisi se, että Oikeusrekisterikeskuksen perintäjärjestelmään lähetettäisiin rangaistusvaatimustiedot henkilötietoineen poliisiin tietojärjestelmästä, johon tiedostot sitten määräjän kuluttua palautettaisiin maksutiedolla varustettuna. Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmien muuttamistarvetta aiheutuisi lisäksi esimerkiksi uudentyypisistä sakkojen ja rikesakkojen korottamisista, menettämisseuraamuksen määräämisestä rikesakon ohella sekä tuomiolauselmajärjestelmämuutoksista.

Oikeusrekisterikeskuksen arvion mukaan lomakkeiden uudistaminen merkitsisi suuruusluokkaa noin 50 000 euron kertakustannusta, koska painosmäärät ovat suuria laajan käyttäjäkunnan vuoksi. Säästöä kuitenkin tältä osin syntyisi seuraavien vuosien kustannuksissa. Painetut lomakkeet on viime aikoina enenevässä määrin korvattu ja niitä tullaan korvaamaan tietojärjestelmän tulosteilla ja ratkaisutietojen sähköisellä välittämällä Oikeusrekisterikeskukselle.

Vuoden 2008 alusta on otettu käyttöön syyttäjien rangaistusmääräyssovellus, joka korvaa lomakkeet sovelluksen tulosteilla. Esityksen ehdotukset toteutuessaan edellyttäisivät myös mainitun sovelluksen ja sen tulosteiden muuttamista. Suunnitellun sovelluksen rinnalle olisi rakennettava toinen ohjelmahaara, jossa käsitellään menettelylain mukaan käsiteltävät uudet asiat. Rangaistusmääräyssovelluksen muutostyöstä ei ole vielä esitettävissä selkeätä kustannus- tai työmääräarviota.

Ehdotetuista lainsäädäntömuutoksista aiheutuisi myös merkittäviä muutoksia poliisin tietojärjestelmiin, joita ovat Poliisiasiain tietojärjestelmä (PATJA), Poliisin kenttäjohtojärjestelmä (POKE) ja automaattisen liikennevalvonnan toimisto-ohjelma LVS. Muu-

toksia poliisin tietojärjestelmiin aiheutuisi myös edellä mainitun rangaistusmääräyssovelluksen muutoksista.

PATJAN korvaaminen kokonaan uudella tietojärjestelmällä (VITJA) on vireillä. Uusi tietojärjestelmä olisi arvioiden mukaan otettavissa käyttöön vuonna 2013 tai 2014. Tämän esityksen vaatimia muutoksia ei ole perusteltua enää tehdä suhteellisen lyhyttä aikaa varten PATJAAN, koska tästä aiheutuisi lisäkustannuksia, kun muutokset jouduttaisiin tekemään myöhemmin myös VITJAAN. VITJAN käyttöönotto todennäköisesti myös viivästyisi, jos muutokset tehtäisiin ensiksi PATJAAN, koska tietojärjestelmien perustamis- ja muutostöihin kykeneviä henkilöitä on vähän. Tämän takia tämän lain vaatimusten muutokset tulisi toteuttaa suoraan VITJAAN, mikä on otettava huomioon ehdotettujen lakien voimaantulossa. Tässä vaiheessa tarkempia työmääriä ja kustannusvaikutuksia suhteessa VITJAN kokonaiskustannuksiin ei ole mahdollista määrittää.

Ehdotetut muutokset merkitsisivät myös kolmen uuden asianimen lisäämistä ulosoton operatiiviseen tietojärjestelmään. Muutostarpeen saattaisi aiheuttaa myös sakon korottaminen 20 eurolla rikesakkorikkomuksen vuoksi. Muutokset olisi testattava Oikeusrekisterikeskuksen kanssa ennen käyttöönottoa. Arvioidut vaikutukset olisivat vähäisiä. Oma työ kattaisi ilmeisesti viisi henkilötyöpäivää ja toimittajalta ostettava työ kuusi henkilötyöpäivää.

Mitä tulee valtion sakko- ja rikesakkotuloihin, ehdotuksilla saattaisi toteutuessaan olla toisaalta niitä vähentäviä ja toisaalta niitä lisääviä vaikutuksia. Nämä vaikutukset ja niiden yhteisvaikutus ovat epävarmoja. Vielä vähemmän voidaan esittää mitään euromääriä tältä osin. Sakko- ja rikesakkotulojen muutokset ovat myös yhteydessä muihin seikkoihin, ennen kaikkea kysymyksessä olevan rikollisuuden määrällisiin ja laadullisiin muutoksiin ja vaihteluihin.

Mahdolliset valtion seuraamustuloja vähentävät vaikutukset liittyisivät ennen kaikkea siihen, että rikesakko tulisi sellaisten rikkomusten ainoaksi rangaistukseksi, joista nykyisin voidaan rikesakon asemesta määrätä myös sakkorangaistus. Vähentävä vaikutus ei välttämättä olisi merkittävä, koska tällaisista

rikkomuksista käytännössä nykyisinkin määrätään pääosin rikesakkoja ja koska pienimmät päiväsakkorangaistukset eivät välttämättä nouse kokonaismääriltään merkittävästi rikesakkoja suuremmiksi. Joka tapauksessa sakkotulojen vähenemisen vastapainona olisi rikesakotulojen lisääntyminen, joka johtuisi rikoslain 7 lukuun lisättävästä uudesta 3 b §:stä. Sen mukaan ankarinta rikesakkoa korotettaisiin 20 eurolla sellaisessa tapauksessa, jossa rangaistus samalla kertaa määrätään useammasta rikesakkorikkomuksesta. Voimassa olevan lain mukaan seuraamukseksi määrätään tuolloin ainoastaan ankarin rikesakko. Myös yhteisen rangaistuksen määräämisellä sakkorikkomuksesta ja rikesakkorikkomuksesta (rikoslain 7 lukuun ehdotettu uusi 3 a §) saattaisi olla vaikutusta sakko- ja rikesakkotuloihin.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Viranomaisten tehtäviä ja toimivaltasuhteita koskeva muutos olisi se, että poliisimiehet, tullimiehet ja rajavartiomiehet voisivat sakkomääräyksellä määrätä enintään 20 päiväsakon sakkorangaistuksen ja enintään 1 000 euron menettämisseuraamuksen laissa erikseen mainituista rikkomuksista. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan niidenkin osalta vaaditaan virallisen syyttäjän antama rangaistusmääräys sen jälkeen, kun mainitut valvontaa suorittavat virkamiehet ovat ensin antaneet rangaistusvaatimuksen.

Menettelyuudistuksesta aiheutuvien muutosten ei voida katsoa huomattavasti lisäävän valvontaa suorittavien virkamiesten työmäärää. Sakkomääräyksiä koskevissa asioissa he nykyisinkin siis antavat rangaistusvaatimuksen. Menettelylain mukainen menettely tarkoittaisi kylläkin joissakin tapauksissa sitä, että valvontaa suorittavien virkamiesten työ muuttuisi nykyisen yksivaiheisen menettelyn asemesta kaksivaiheiseksi. Tämä koskisi niitä tapauksia, joissa joudutaan antamaan rangaistusvaatimus rikkomuksesta epäillyn vastustaessa asian käsittelemistä ja ratkaisemista menettelylain mukaisessa menettelyssä. Työmäärän lisäystä ei voida kuitenkaan pitää tältä osin merkittävänä. Rangaistusvaatimusten vastustamisten ja rikesakkoasioiden tuo-

mioistuimeen saattamisten perusteella voidaan olettaa, että näitä kahdessa vaiheessa käsiteltäviä asioita olisi vain joitakin tuhansia vuodessa. Nekin jakaantuisivat maan eri osiin ja eri virkamiesten käsiteltäviksi.

Virallisten syyttäjien työmäärää uudistuksen voidaan arvioida vähentävän. Vuoden 2007 lukumäärien perusteella edellä mainittuja sakkomääräyksen soveltamisalaan kuuluvia asioita olisi kokonaisuudessaan noin 230 000 noin 200 000, joista arviolta 12 % olisi saatettava syyttäjälle, koska teosta seuraisi yli 20 päiväsakkoa. Lisäksi mahdollisesti joitain tuhansia asioita saatettaisiin syyttäjille siksi, että epäilty haluaa päiväsakon rahamäärän tarkistamista. Syyttäjän käsiteltäväksi tulevien summaarisessa menettelyssä käsiteltävien sakkoasioiden määrä putoaisi noin 230 000 asiasta noin 60 000—65 000 asiaan. Yhden rangaistusmääräysasian asian käsittelyyn menevä aika on jossakin määrin tapauskohtainen, eikä syyttäjiltä muiden tehtävien suorittamiseen säästyvää työaikaa voida yksiselitteisesti laskea. Kysymys on joka tapauksessa merkittävästä työmäärän vähennyksestä. Jos asioita tulisi syyttäjien käsiteltäväksi noin 170 000 vähemmän, vuosittainen säästö voisi olla noin 4 henkilötyövuotta. Vapautuva aika voitaisiin käyttää vakavampien rikosasioiden tehokkaampaan käsitteilyyn.

Asiakirjojen laatimisen ja asiakirjaliikenteen siirtäminen tietojärjestelmiin säästää vaatimuksia ja määräyksiä antavien sekä täytäntöönpanosta vastaavien viranomaisten työtä. Tässä vaiheessa ei kuitenkaan voida arvioida, paljonko työmäärä tulee väheneään verrattuna nykytilaan.

5 Asian valmistelu

Oikeusministeriö asetti 12 päivänä huhtikuuta 2006 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin laatia ehdotus hallituksen esitykseksi summaarisesta tuomioistuimen ulkopuolisesta rikosoikeudellisesta menettelystä. Tavoitteena oli nykyisten summaaristen tuomioistuimen ulkopuolisten rikosprosessilajien korvaaminen yhdellä nykyaikaisella menettelylajilla, joka olisi perustuslain mukainen ja prosessiekonomisesti järkevä. Lisäksi työ-

ryhmän oli tehtävä tarpeelliset ehdotukset näihin lakeihin liittyvän lainsäädännön tarkistamiseksi. Työryhmän toimeksiannossa asetettiin eräitä perusratkaisuja, joille uuden menettelyn tulisi rakentua.

Työryhmä sai mietinnön valmistelua varten pyynnöstä kirjallisen lausunnon oikeusministeriön oikeushallinto-osastolta, sisäasiainministeriön poliisiosastolta ja Ajoneuvohallintokeskukselta alustavien ehdotusten asiakirjoihin, ratkaisuilmoituksiin ja tietojärjestelmiin liittyvistä vaikutuksista. Sellainen lausunto saatiin myös poliisin ja oikeuslaitoksen tietohallintoasioita ohjaavalta ja yhteen sovitavalta oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön ohjausryhmältä.

Työryhmä luovutti mietintönsä 21 päivänä maaliskuuta 2007 (oikeusministeriön työryhmämietintö 2007:3). Oikeusministeriö pyysi lausunnon 61 eri viranomaiselta, järjestöltä ja henkilöltä. Lisäksi korkeimmalle oikeudelle varattiin tilaisuus antaa lausunto. Lausuntoja saatiin yhteensä 42. Lausunnoista on laadittu tiivistelmä (oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2008:4). Lausunnoista kannatettiin yleisesti rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettelyn uudistamista. Yksittäisistä kysymyksistä eniten käsiteltiin suostumusta menettelyn edellytyksenä sekä poliisin ja syyttäjän välistä päätösvallan jakoa.

Hallituksen esitys on valmisteltu työryhmämietinnön ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta virkatyönä oikeusministeriössä. Valmistelun aikana on kuultu sisäasiainministeriön poliisiosaston, Valtakunnansyyttäjänviraston, Oikeusrekisterikeskuksen ja Oikeushallinnon tietotekniikkakeskus OTTK:n edustajia.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys, jossa ehdotetaan muutettavaksi kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä annetun lain (693/2006) 29 §:n 1 momenttia (HE 32/2009 vp). Mainittuun momenttiin viitataan jäljempänä 3. ja 18. lakiehdotuksessa. Nämä ehdotukset voidaan toteuttaa riippumatta siitä, hyväksytään hallituksen esitys mainitun 29 §:n 1 momentin muuttamisesta.

Eduskunnan käsiteltävänä on myös ehdotus, jossa esitetään muutettavaksi muun muassa rajavartiolaitain (578/2005) 47 §:ää ja tieliikennelain 38 §:ää (HE 219/2008 vp). Jäljempänä 11. lakiehdotuksessa ehdotetaan muutettavaksi rajavartiolaitain 47 §:ää. Tieliikennelain 38 §:ään puolestaan viitataan 3. lakiehdotuksen 8 §:n 1 momentin 7 kohdassa. Esitykset eivät ole riippuvaisia toisistaan.

Esityksessä ehdotetun uudistuksen toteuttaminen edellyttää säännöksiä, jotka mahdollistavat sakkorekisteriin talletettujen tietojen luovuttamisen sakkorekisteriin talletetuista sakkorangaistuksista ja niiden täytäntöönpanosta poliisille, rajavartiolaitokselle, pääesikunnalle poliisitehtävien hoitamiseksi, tul-

lille sekä ulkomaalaisasioita hoitaville viranomaisille.

Sakkorekisterin tietojen luovuttamisesta ei ole otettu ehdotuksia nyt annettavaan hallituksen esitykseen, vaan ne annetaan osana hallituksen esitystä laiksi oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä ja siihen liittyviksi laeiksi, joka on tarkoitus antaa vuoden 2009 kevätistuntoaikana. Koska tässä esityksessä tarkoitettujen lakien on tarkoitus tulla voimaan vasta useamman vuoden kuluttua ja koska sakkorekisteritietojen laajemmalle käytölle on muitakin perusteita, esityksillä ei voida katsoa olevan sellaista yhteyttä keskenään, mikä vaikuttaisi esityksen käsittelyn eduskunnassa

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki sakon ja rikesakon määräämisestä

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Lain soveltamisala. Pykälän 1 momentin 1 ja 3 kohdassa sekä 2 ja 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi menettelylain soveltamisalasta siten, että soveltamisala sakkorangaistuksen ja sen ohella määrättävän enintään 1 000 euron menettämisestä osalta vastaisi rangaistusmääräyslain 1 §:ää. Mainitut seuraamukset voitaisiin määrätä sakkomääräyksellä tai rangaistusmääräyksellä, jos rikkomuksesta ei ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai enintään kuusi kuukautta vankeutta. Sakkorangaistus ja menettämisestä voitaisiin käsitellä lain mukaisessa menettelyssä myös silloin, kun rikkomuksesta saattaa seurata muukin kuin 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettu seuraamus, jos rikkomuksen tehnyt ei vaadita tuomittavaksi siihen. Rangaistusmääräyslain 1 §:n 2 momenttia vastaten virkarikokset, merilain (674/1994) 20 luvussa ja sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983) 2 §:ssä tarkoitetut asiat jäisivät soveltamisalan ulkopuolelle.

Rikesakkolain 1 §:n mukaan rikesakkomenettelyssä voidaan määrätä rikesakko seuraamukseksi rikkomuksesta, joka rikoslain 2 a luvun 9 §:ssä ja sen nojalla annetulla asetuksella on määritelty rikesakkorikkomukseksi. Rikesakkorikkomuksia koskeva mainittu rikoslain pykälä ja siihen perustuva rikesakkorikkomusasetus ehdotetaan tässä esityksessä kumottaviksi. Rikoslain 2 a luvun 8 §:n muutetun 1 momentin mukaan rikesakko olisi euromäärältään kiinteä sakkoa lievempi varallisuusrangaistus, joka lailla säädetään eräiden rikkomusten ainoaksi rangaistukseksi. Tämä erikseen säätäminen tapahtuisi rikesakkorikkomuslaissa. Näin ollen 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että menettelylain mukaisessa menettelyssä voidaan seuraamukseksi määrätä rikesakko niis-

tä rikkomuksista, joiden rangaistukseksi rikesakko on erikseen laissa säädetty. Muutos nykyiseen verrattuna aiheutuisi 1 momentin 3 kohdasta, jonka mukaan enintään 1 000 euron menettämisestä voitaisiin määrätä myös rikesakon ohella.

Lain soveltamisalan osalta voidaan viitata siihen, mitä yleisperusteluissa on todettu yhteiseen vankeusrangaistukseen liittyvien kysymysten yhteydessä. Menettelylain 1 § tai mikään muukaan pykälä ei velvoita käsittelemään menettelylain mukaisessa menettelyssä sen soveltamisalaan kuuluvaa rikkomusta. Epäillyn rikoskokonaisuuden sitä edellyttäessä rikkomus voidaan hänen muiden tekojensa yhteydessä saattaa käsiteltäväksi tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä. Toisaalta menettelylain mukaisessa menettelyssä käsiteltäviä rikkomuksia voidaan erottaa muista saman epäillyn epäilyistä teoista käsiteltäväksi menettelylain mukaisessa menettelyssä. Jo nykyisin olevaan tapauskohtaiseen joustonvaraani ei siis puututtaisi.

2 §. Määritelmät. Pykälässä määritettäisiin menettelyssä käytettävät vaatimukset ja määräykset.

Rangaistusmääräysmenettelyssä annettuja rangaistusvaatimuksia vastustetaan vähän ja rikesakkomenettelyssä määrättyjä rikesakkoja saatetaan erittäin vähän tuomioistuimen käsiteltäväksi. Tämän perusteella voidaan olettaa, että sakko- ja rikesakkomääräysmenettelyn käytön yhteydessä hyvin pieni osa rikkomuksista epäillyistä ei hyväksy asian ratkaisemista summaarisessa menettelyssä ja siinä määrättävää seuraamusta. Uudessa menettelyssä tämä hyväksymättä jättäminen ilmenisi suostumuksen antamatta jättämisellä. Vastustuksenvaraiseksi jäisi vain rikesakko silloin, kun se määrätään liikenne rikkomuksesta ajoneuvoa pysäyttämättä. Suostumuksen antamatta jättämiseen liittyy pykälän 1 kohta, jonka mukaan rangaistusvaatimus tarkoittaisi epäillylle tiedoksi annettavaa sakkorangaistusta tai rikesakkoa sekä menettämisestä koskevaa vaatimusta tilanteessa, jossa hän ei suostu asian käsittelemis-

seen menettelylain mukaisessa järjestyksessä. Rangaistusvaatimuksen samoin kuin pykälässä määriteltävien sakkovaatimuksen ja määräysten antamisen edellytyksenä olisi kuitenkin se, että asianomistaja on antanut suostumuksensa menettelyyn.

Rangaistusvaatimuksen tarkoituksena olisi antaa rikkomuksesta epäillylle harkinta-aika suostumuksen antamista varten. Siten voitaisiin vielä välttää asian tarpeeton käsittely tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä. Epäillylle annettaisiin rangaistusvaatimuksen antamisenkin yhteydessä seuraamuksen maksamista varten tarvittavat tiedot (10 §). Epäillyn suostumukseksi katsottaisiin 4 §:n 4 momentin mukaan myös sakon tai rikesakon maksaminen kokonaan tai osaksi 30 päivän kuluessa rangaistusvaatimuksen tiedoksiantamisesta. Maksaminen johtaisi asian ratkaisemiseen rangaistusvaatimuksen mukaisella sakkomääräyksellä, rikesakkomääräyksellä tai rangaistusmääräyksellä. Määräajan kuluminen umpeen ilman maksamista puolestaan johtaisi asian käsittelyyn tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä.

Pykälän 2 kohdassa määriteltäisiin sakkovaatimus. Sillä tarkoitettaisiin rikkomuksesta epäillylle annettavaa sakkorangaistusta ja sen ohella mahdollisesti määrättävää menettämisseuraamusta koskevaa vaatimusta niissä tapauksissa, joissa sakkomääräys ei ole mahdollinen 20 päiväsakon rajan ylittymisen vuoksi. Sakkovaatimus annettaisiin myös niille epäillyille, jotka pyytävät suostumuksen tiedustelemisen yhteydessä päiväsakon rahamäärän määräytymisperusteen muuttamista enintään 20 päiväsakon suuruiseen sakkorangaistukseen ja menettämisseuraamukseen johtavassa asiassa. Tästä pyynnöstä tehtäisiin merkintä sakkovaatimuslomakkeeseen. Sakkovaatimus annettaisiin myös niissä asioissa, jotka 3 §:n 2 momentin mukaan eivät kuulu sakkomääräyksellä ratkaistaviin asioihin. Suostumuksella tarkoitettaisiin 4 §:n mukaista epäillyn suostumusta.

Sakkovaatimus toimitettaisiin ratkaistavaksi viralliselle syyttäjälle, joka antaisi rangaistusmääräyksen tai ryhtyisi muuhun 4 luvussa tarkoitettuun toimenpiteeseen.

Pykälän 3 kohdan mukaan sakkomääräyksellä tarkoitettaisiin ratkaisua, jolla valvontaa

suorittava virkamies määrää rikkomuksesta enintään 20 päiväsakon suuruiseen sakkorangaistukseen ja menettämisseuraamukseen. Sakkorangaistus määrättäisiin 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa ja 3 §:n 2 momentin 1—13 kohdassa tarkoitettua rikkomuksesta. Sakkomääräyksen antamiseen oikeutettujen virkamiesten piiri määräytyisi tarkemmin 3 §:n perusteella. Heitä olisivat poliisimiehet, tullimiehet ja rajavartiomiehet. Enintään 20 päiväsakon sakkorangaistukseen johtava asia menisi kuitenkin virallisen syyttäjän käsiteltäväksi, jos epäilty suostumuksen tiedustelemisen yhteydessä pyytää päiväsakon rahamäärän määräytymisperusteen muuttamista.

Pykälän 4 kohdassa määriteltäisiin rikesakkomääräys, joka olisi ratkaisu, jolla määrätään rikesakko ja menettämisseuraamus. Rikesakkomääräyksellä rikkomuksesta epäilty määrättäisiin maksamaan rikesakko rikkomuksen rangaistuksena. Rikesakkomääräys olisi yleensä lopullinen ratkaisu siinä mielessä, että se olisi heti täytäntöönpantavissa, joskin siihen voitaisiin hakea muutosta. Poikkeuksen muodostaisivat tapaukset, joissa rikesakko määrätään ajoneuvoa pysäyttämättä havaituista liikenerikkomuksista. Niissä rikesakkomääräyksen pysyvyys riippuisi siitä, vastustaako määräyksen saanut sitä 18 §:n mukaisesti.

Rikesakko määrättäisiin yleensä ilman sitä koskevaa erillistä vaatimusta. Jos rikkomuksesta epäilty ei kuitenkaan heti rikkomuksen paljastumisen jälkeen antaisi suostumustaan asian ratkaisemiseen rikesakolla, mainittu seuraamus määrättäisiin vasta sitä koskevan rangaistusvaatimuksen antamisen jälkeen edellyttäen, että epäilty vaatimuksen tiedoksiannosta luettavana 30 päivän määräaikana maksaa rikesakon kokonaan tai osaksi.

Pykälän 5 kohdan mukaan rangaistusmääräyksellä tarkoitettaisiin ratkaisua, jolla virallinen syyttäjä sakkovaatimuksen tai rangaistusvaatimuksen perusteella määrää sakkorangaistuksen ja menettämisseuraamuksen. Syyttjäkin voisi rangaistusmääräyksessä päätyä enintään 20 päiväsakon sakkorangaistukseen, jos hän 28 §:n mukaisesti antaa sakkomääräyksen vaadittua lievempänä. Lisäksi syyttäjän käsiteltäväksi tulisivat sellaiset enintään 20 päiväsakon sakkorangaistusta

koskevat asiat, joissa epäilty on suostumuksen tiedustelemisen yhteydessä pyytänyt päiväsakon rahamäärän määräytymisperusteen ja muuttamista ja jotka ilman tätä voitaisiin ratkaista sakkomääräyksellä.

3 §. Toimivaltaiset virkamiehet ja sakkomääräyksen soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin toimivaltaisista virkamiehistä tavalla, joka pääosin perustuu voimassa oleviin rangaistusmääräyslain 3 §:ään ja rikoslain 2 a luvun 10 §:n 1 momenttiin. Muuttamistarvetta aiheuttaa kuitenkin se, että rangaistusmääräysten tilalle tulisivat valvontaa suorittavien virkamiesten antamat sakkomääräykset ja syyttäjien antamat rangaistusmääräykset. Tarkoituksenmukaisuussyistä myös viralliselle syyttäjälle annettaisiin oikeus antaa itse rikesakkomääräys. Käyttöön otettaisiin myös rangaistusvaatimus, joka ei tarkoittaisi voimassa olevan lain mukaista samannimistä vaatimusta. Pykälästä myös ilmenisivät kaikki menettelyssä toimivat virkamiehet, vaikka joidenkin osalta ainoastaan viitattaisiin heitä koskevaan erityislainsäädäntöön.

Pykälän 1 momentin mukaan sakkovaatimuksen ja rangaistusvaatimuksen antaisi poliisimies. Sakkovaatimus ja rangaistusvaatimus voitaisiin antaa myös syyttäjän pyynnöstä. Rikesakon määräisi poliisimies tai virallinen syyttäjä.

Poliisilain (493/1995) 6 §:n mukaan poliisimiehiä ovat asetuksessa mainitut päällystön, alipäällystön ja miehistön kuuluvat virkamiehet. Poliisimiehistä säädetään tarkemmin poliisiasetuksen (1112/1995) 1 §:ssä.

Pykälän 1 momentin nojalla toimivaltaisia syyttäjiä ovat yleisistä syyttäjistä annetun lain (199/1997) 2 §:n mukaiset syyttäjät eli valtakunnansyyttäjä, apulaisvaltakunnansyyttäjä, valtiosyyttäjä, kihlakunnansyyttäjä ja Ahvenanmaan maakuntasyyttäjä. Mainitun lain 1 §:n 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että syyttäjän tehtävänä on myös rangaistusmääräysten ja rikesakkomääräysten antaminen siten kuin siitä erikseen säädetään. Tämä erikseen säätäminen tapahtuisi menettelylaissa. Rikesakkomääräyksen tai rangaistusmääräyksen antaisi erityissäännöksen perusteella myös apulaissyyttäjä. Tätä koskeva muutos ehdotetaan tehtäväksi kihlakunnan-

syyttäjistä annetun lain (195/1996) 8 §:n 1 momenttiin.

Syyttäjä voisi ehdotetun 29 §:n nojalla määrätä rikesakon, jos hän katsoo, että rikkomuksesta on sakkovaatimuksessa tai rangaistusvaatimuksessa vaaditun sakkorangaistuksen asemesta määrättävä rikesakko.

Sakkovaatimus voitaisiin antaa syyttäjän pyynnöstä kahdessa eri tapauksessa. Ensimmäinen niistä koskisi tilannetta, jossa syyttäjä 27 §:n 1 momentin mukaisesti katsoo, että rangaistusmääräys on annettava ankarampaan sakkorangaistukseen tai rikesakkoon johtavana kuin sakkovaatimuksessa tai rangaistusvaatimuksessa on ilmoitettu. Mainitun tapauksen lisäksi on mahdollista, että syyttäjän käsiteltäväksi tulee tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä syyteharkinnan kautta rikkomus, josta voitaisiin 1 §:n nojalla määrätä sakko tai rikesakko. Asian käsittely etenisi normaalisti menettelylain säännösten mukaisesti. Jos rikkomuksesta epäilty ei suostu asian käsittelemiseen ja ratkaisemiseen summaarisessa menettelyssä, hänelle voitaisiin tällaisessakin tapauksessa antaa rangaistusvaatimus.

Pykälän 2 momentin mukaan rangaistusmääräyksen antaisi virallinen syyttäjä ja sakkomääräyksen antaisi poliisimies. Näihin määräyksiin liittyviä kysymyksiä on jo käsitelty edellä 2 §:n perusteluissa ja käsitellään jäljempänä 4 luvun pykälien perustelujen yhteydessä.

Poliisin oikeutta antaa sakkomääräys rajoitettaisiin kahdella tavalla. Ensinnäkin sakkomääräyksellä voitaisiin antaa enintään 20 päiväsakon suuruinen sakko. Mainittu rajoitus on rikkomuskohtainen. Jos samalla sakkomääräyksellä langetettaisiin rangaistus kahdesta tai useammasta rikkomuksesta, yhteenlaskettujen päiväsakkojen määrä voisi olla enemmän kuin 20 päiväsakkoa. Päiväsakon rahamäärällä ei olisi vaikutusta sakkomääräyksen käyttämiseen. Jos taas yhdestä rikkomuksesta tulisi määrätä ankarampi kuin 20 päiväsakon suuruinen seuraamus, poliisin tulisi antaa sakkovaatimus ja asia saatettaisiin syyttäjän ratkaistavaksi.

Toiseksi sakkomääräyksellä voitaisiin ratkaista vain tietyt rikkomustyytit. Yleisperusteluissa esitetyllä tavalla sakkomääräyksellä voitaisiin ratkaista rikkomuksia, jotka ovat

vastoin tieliikenteestä, ajoneuvoista, tavarain tai henkilöiden kuljettamista, maastoliikenteestä taikka vesiliikenteestä annettuja säännöksiä. Lisäksi sakkomääräyksellä voitaisiin määrätä seuraamus näpistyksestä tai sen yrityksestä.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin muut sakko- ja rikesakkomääräysasioissa toimivaltaiset virkamiehet kuin poliisimiehet ja viralliset syyttäjät. Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti muiden virkamiesten toimivallasta säädettäisiin tarkemmin heitä koskevassa erityislainsäädännössä. Tullimiehen ja rajavartiomiehen toimivallasta antaa sakkomääräys sekä heidän ja erävalvojan toimivallasta antaa sakkovaatimus, rangaistusvaatimus ja rikesakkomääräys säädettäisiin siis erikseen. Jäljempänä 11., 12. ja 14. lakiehdotuksen perusteluissa käsitellään mainittujen virkamiesten toimivaltaa.

4 §. *Epäillyn suostumus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, että asian käsitteleminen menettelyssä edellyttäisi rikkomuksesta epäillyn suostumusta. Suostumus olisi yläkäsite, johon kuuluisivat seuraavat elementit. Epäillyn tulisi tunnustaa teko ja hyväksyä siitä määrättävä seuraamus. Lisäksi epäillyn tulisi suostua asian käsittelyyn tämän lain mukaisessa menettelyssä ja luopua oikeudesta suulliseen oikeudenkäyntiin.

Tunnustaminen tarkoittaisi tässä samaa kuin ROL 5 a luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa (HE 271/2004 vp s. 42–43). Tunnustamisella epäilty ilmoittaisi menettelynsä vaatimuksesta ilmenevällä tavalla. Suostumukseen ei kuuluisi se, että epäilty olisi samaa mieltä teon rikosoikeudellisesta arviosta. Jos epäilty on tästä eri mieltä, hän voi jättää suostumuksensa antamatta, jolloin asian käsittely ja teon oikeudellinen arviointi tapahtuu tavanomaisessa rikosprosessissa.

Suostumuksen tiedustelemisen yhteydessä saattaisi kuitenkin aiheutua erimielisyyttä päiväsakon rahamäärään vaikuttavista seikoista eli lähinnä epäillyn tuloihin liittyvistä tiedoista, kun valvontaa suorittava virkamies selvittää asiaa epäillyn kanssa. Jotta vältettäisiin tarpeeton asian käsittely tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä, epäilty voisi suostumuksestaan huolimatta kyseenalaistaa päiväsakon rahamäärän määräytymisperusteen, jolloin tästä tehtäisiin suostu-

muksen ohella merkintä sakkovaatimuslomakkeeseen. Epäilty voisi sitten 25 §:n mukaisesti toimittaa selvitystä päiväsakon rahamäärään vaikuttavista seikoista viralliselle syyttäjälle, joka ei saisi antaa sakkovaatimukseen perustuvaa rangaistusmääräystä ennen kuin kaksi viikkoa on kulunut sakkovaatimuksen tiedoksiannosta. Selvitystä voitaisiin muissakin tapauksissa toimittaa syyttäjälle asioissa, jotka joka tapauksessa menevät syyttäjän ratkaistavaksi.

Epäillylle olisi selostettava suostumuksen tiedustelemisen yhteydessä sen merkitys. Tällä tarkoitettaisiin sitä, että epäillylle kerrottaisiin, mihin hänen antamansa suostumus johtaa. Asia ratkaistaisiin sakkomääräyksellä, rikesakkomääräyksellä tai rangaistusmääräyksellä. Epäillyn tulisi selostuksen perusteella ymmärtää, että hänen ja asianomistajan suostumuksella asia tullaan ratkaisemaan menettelylain mukaisessa menettelyssä. Tällä selostuksella saattaisi olla tärkeä merkitys, jos joudutaan muutoksenhaussa arvioimaan sitä, onko epäilty antanut pätevästi suostumuksensa.

Suostumukselle ei säädettäisi määrämukotoa, koska se annetaan 2 momentissa tarkoitettulle virkavastuulla toimivalle virkamiehelle. Yleensä suostumus annettaisiin suullisesti rikkomusta tutkivan virkamiehen sitä tiedustellessa. Suostumus voitaisiin antaa heti rikkomuksen tekopaikalla tai sen jälkeen tutkinnan myöhemmässä vaiheessa. Suostumuksesta tehtäisiin merkintä rikkomuksesta laadittavaan asiakirjaan eli sakkovaatimus-, sakkomääräys-, rikesakkomääräys- tai rangaistusvaatimusasiakirjaan. Suostumuksen antajan henkilöllisyys olisi tarkastettava luotettavalla tavalla.

Pykälän 2 momentin mukaan epäillyn suostumus annettaisiin sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen tai rangaistusvaatimuksen antavalle tai muulle esitutkintaa suorittavalle virkamiehelle taikka viralliselle syyttäjälle.

Ehdotettava säännös vastaisi muun ehdotetun sääntelyn edellyttämiä muutoksia lukuun ottamatta pääosin nykyisin rangaistusmääräyslain 2 §:ssä olevaa sääntelyä, jonka mukaan suostumus asian käsittelyyn rangaistusmääräysmenettelyssä voidaan antaa esitutkintaviranomaiselle taikka rangaistusvaa-

timuksen tai rangaistusmääräyksen antajalle. Rangaistusmääräyksen antajaa vastaisi ehdotettujen säännösten mukaan eräissä tapauksissa virallinen syyttäjä, joka antaisi rangaistusmääräyksen.

Sakkovaatimus voitaisiin 3 §:n 1 momentin mukaan antaa myös syyttäjän pyynnöstä. Jos syyttäjä 28 §:n nojalla sakkovaatimuksen tai rangaistusvaatimuksen mukaisen sakon määräämisen asemesta päätyisi rikesakon määräämiseen, suostumusta ei tarvittaisi uudelleen. Sen sijaan syyttäjän olisi saatava asianosaisten suostumukset, jos hän 33 §:n mukaisesti muuten päätyisi siirtämään tämän lain mukaisen menettelyyn syyteharkinnassaan olleen asian.

Suostumus voitaisiin myös antaa muulle toimivaltaiselle virkamiehelle kuin vaatimuksen tai määräyksen antavalle virkamiehelle. Suostumuksen vastaanottaja voisi olla esimerkiksi toinen samaa rikkomusta tutkiva poliisimies. Suostumuksen vastaanottaja voisi kuitenkin olla myös muu esitutkintaa suorittava virkamies.

Pykälän 3 momentin mukaan epäillyn suostumusta olisi tiedusteltava myös silloin, kun kyseessä on moottorikäyttöisellä ajoneuvolla tehty liikenerikkomus, johon syyllistyneen henkilöllisyys on välittömästi todettu mutta josta ei välittömästi määrätä rikesakkoa. Tämä suostumuksen tiedusteluvollisuus liittyy 11 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan sellaisessa tapauksessa rikesakkomääräys liitteineen voitaisiin edelleenkin lähettää rikkomukseen syyllistyneelle postitse. Jos epäilty ilmoittaa, ettei hän suostu asian käsittelemiseen ja ratkaisemiseen menettelylain mukaisessa menettelyssä, epäillylle annettaisiin tiedoksi rikesakkoa koskeva rangaistusvaatimus, jolloin epäillyllä olisi tiedoksiannosta lukien vielä 30 päivän aika rikesakko maksamalla antaa suostumuksensa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin lisäksi, että epäillyn suostumusta ei edellytä, jos rikesakko määrätään ajoneuvoa pysäyttämättä havaitusta liikenerikkomuksesta. Tämä koskisi tapauksia, joissa rikesakko määrätään 3 luvun säännösten mukaisesti ja joissa rikesakkomääräys lähetetään ajoneuvon omistajalle, haltijalle, tilapäiselle käyttäjälle tai käyttövastaavalle. Rikesakkomääräyksen näin saaneella on oikeus vastustaa määräystä

ilmoittamalla vastustuksesta asianomaiselle poliisiviranomaiselle.

Rikkomuksesta epäilty ei välttämättä kykene tekopaikalla tai muuten välittömästi epäillyn rikkomuksen jälkeen arvioimaan kaikkia asiaan liittyviä seikkoja. Epäilty saattaa jättää antamatta suostumuksen, jonka hän asiaa lisää harkittuaan olisikin valmis antamaan. Jotta vältetään rikkomuksen käsittelystä tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä aiheutuva tarpeeton vaiva, pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että epäillyn suostumukseksi katsotaan myös sakon tai rikesakon maksaminen kokonaan tai osaksi 30 päivän kuluessa rangaistusvaatimuksen tiedoksiannamisesta.

Jos rikkomuksesta epäilty ei suostuisi asian käsittelyyn menettelylain mukaisessa järjestyksessä, hänelle annettaisiin sakkoa tai rikesakkoa koskeva rangaistusvaatimus. Lain 10 §:n mukaisesti vaatimuksen tiedoksiannon yhteydessä epäillylle annettaisiin seuraamuksen maksamista varten tarvittavat tiedot. Jos epäilty ei maksaisi seuraamusta 30 päivän kuluessa rangaistusvaatimuksen tiedoksiannosta, asian käsittelyä jatkettaisiin tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä. Maksaminen puolestaan johtaisi sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen tai rangaistusmääräyksen antamiseen. Summaaristen rikosasioiden käsitteleminen ja ratkaiseminen kohtuullisen nopeasti edellyttävät sitä, että määräjän jälkeen tapahtunutta maksua ei otettaisi huomioon, vaan se palautettaisiin rikkomuksesta epäillylle.

Myös osamaksu katsottaisiin suostumukseksi, koska se osoittaa epäillyn hyväksyvän menettelylain käyttämisen rikkomuksen käsittelystä ja muutenkin hyväksyvän syyksilukevan ratkaisun ja teosta määrättävän seuraamuksen. Osamaksua voidaan pitää asianmukaisena sen vuoksi, että sakon täytäntöönpanosta annetun lain 12 §:n 1 momentin mukaan saatavan (esimerkiksi sakko tai rikesakko) osasuoritus on otettava vastaan. Jos saatava maksetaan vain osittain, Oikeusrekisterikeskuksen on mainitun lain 7 §:n 1 momentin nojalla lähetettävä maksajalle maksukehoitus maksamatta olevan osan maksamista varten.

Pykälän 5 momentin mukaan epäilty voi peruuttaa suostumuksensa, kunnes asia on

ratkaistu. Kuten edellä 1 momentin perusteissa on todettu, suostumukseen kuuluisi neljä osatekijää. Jos yksikin näistä puuttuu, epäilty esimerkiksi ilmoittaa, että hän haluaa asian käsiteltäväksi suullisessa oikeudenkäynnissä, ei ole enää pätevää suostumusta. Asian käsittely on tällöin lopetettava tämän lain mukaisessa menettelyssä ja siirrettävä käsiteltäväksi tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä. Peruuttaminen olisi tehtävä kirjallisesti 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua syyttäjän kansliaan silloinkin, kun suostumus on annettu sakon tai sen osan maksamisella. Yleisesti noudatettavan periaatteen mukaisesti peruutus ei olisi peruutettavissa.

Jos epäilty peruuttaisi suostumuksensa sen jälkeen, kun asia on tämän lain mukaisella määräyksellä ratkaistu, hänelle tulisi ilmoittaa asian ratkaisemisesta ja antaa tarvittavat tiedot mahdollisuudesta hakea muutosta määräykseen.

5 §. Asianomistajan suostumus. Pykälän 1 momentin mukaan asian käsitteleminen menettelylain mukaisessa menettelyssä edellyttäisi asianomistajan suostumuksen. Asianomistajan suostumus olisi siis sisällöltään erilainen kuin epäillyn suostumus. Esimerkiksi vaikka rikkomuksesta määrättävä tai vaadittava sakko tai rikesakko saattaisi tulla asianomistajan tietoon hänen harkitessaan suostumuksen antamista, asianomistajan erillistä hyväksymistä konkreettiselle rangaistukselle ei edellytetäisi. Asianomistajalta ei vaadittaisi uutta suostumusta, jos virallinen syyttäjä 27—29 §:n perusteella päätyy menettelylain mukaisessa menettelyssä muuhun kuin epäillylle alun perin vaadittuun seuraamukseen.

Jos suostumusta ei annettaisi, asian käsittely jatkuisi tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä. Suostumuksen edellyttämisen taustalla ovat asianomistajan syyte- ja vahingonkorvausoikeuteen liittyvät näkökohdat. Muutoksenhaku olisi asianomistajankin käytettävissä sillä perusteella, että hän ei ole pätevästi antanut suostumustaan.

Asianomistajan suostumuksesta säädetään nykyisin rangaistusmääräyslain 2 §:ssä, jonka mukaan asiaa ei saa käsitellä rangaistusmääräysmenettelyssä, ellei asianomistaja ole antanut siihen suostumustaan. Sen sijaan rikesakkomenettelyn käyttämisen edellytykse-

nä ei ole nykyisin asianomistajan suostumus. Rikoslain 2 a luvun 10 §:n mukaan rikesakkoa ei kuitenkaan saa määrätä, jos on ilmeistä, että asianomistaja tulee esittämään rikkomuksen johdosta syyttämispyyntönsä tai vahingonkorvausvaatimuksen. Muutos siltä osin olisi tässä vaiheessa lähinnä näennäinen. Rikesakkorikkomuksilla ei edelleenkaan olisi yleensä asianomistajia. Rikesakkorikkomusten piirin mahdollisen laajentamisen myötä tilanne voi kuitenkin muuttua, mihin on syytä varautua.

Suostumuksen lisäksi asianomistajan syyttämispyyntö olisi menettelyn edellytyksenä, jos rikkomus on asianomistajarikos. Suostumuksen antanut asianomistaja voisi niin halutessaan ajaa rikokseen perustuvia yksityisoikeudellisia vaatimuksiaan riita-asiana rikkomuksesta epäiltyä vastaan. Käytännössä sellaisissa tapauksissa suostumuksia ei juurikaan annettaisi erillisen riita-asian ajamisesta asianomistajalle aiheutuvien vaivojen ja kustannusten vuoksi.

Asianomistajan suostumuksen tiedustelun yhteydessä hänelle olisi selostettava sen merkitys. Tältä osin viitataan, mitä edellä 4 §:n 1 momentin perusteluissa on todettu.

Pykälän 2 momentin mukaan asianomistajan suostumuksesta olisi voimassa, mitä 4 §:n 2 ja 5 momentissa säädetään. Ensiksi mainitussa momentissa säädettäisiin siitä, kenelle suostumus annetaan. Jälkimmäisen viittauksen nojalla myös asianomistaja voisi peruuttaa suostumuksensa, kunnes asia on ratkaistu.

6 §. Toimenpiteistä luopuminen. Pykälän mukaan poliisimiehen, tullimiehen ja rajavartiolaitoksen oikeudesta antaa rikkomukseen syyllistyneelle huomautus tai jättää tekemättä ilmoitus rikkomuksesta ja virallisen syyttäjän oikeudesta jättää syyte nostamatta olisi voimassa, mitä niistä erikseen säädetään. Pykälä vastaisi poliisimiehen ja syyttäjän osalta asiallisesti rangaistusmääräyslain 11 §:n 2 momenttia ja rikesakkolain 5 §:ää.

Pykälällä korostettaisiin sitä, että toimenpiteistä luopuminen on mahdollista myös menettelylain mukaisissa tapauksissa. Toimenpiteistä luopumisen edellytyksistä ei kuitenkaan säädettäisi menettelylaissa. Lain 30 §:n 1 momentissa säädettäisiin selvyuden vuoksi, että virallinen syyttäjä saa jättää rangaistusmääräyksen tai rikesakkomääräyksen anta-

matta, jos laissa säädetyt syyttämättäjättämisen edellytykset täyttyvät.

Esitutkintalain 43 §:n 2 momentissa säädetään esitutkinnan lopettamisesta saattamatta asiaa syyttäjän harkittavaksi. Se on mahdollista, jos 1) tutkinnassa on käynyt selville, ettei rikosta ole tehty taikka ettei asiassa voida nostaa ketään vastaan syytettä tai esittää muuta rikokseen perustuvaa julkisoikeudellista vaadetta tai 2) esitutkintaviranomainen on tutkinnan aloittamisen jälkeen päättänyt 4 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitetulla perusteella luopua enemmistä toimenpiteistä. Esitutkintaviranomainen voi esitutkintalain 43 §:n 3 momentin mukaan antaa 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa rikokseen syyllistyneelle suullisen tai kirjallisen huomautuksen.

Edellä viitatus esitutkintalain 4 §:n 1 momentin mukaan esitutkinta saadaan jättämättä toimittamatta sellaisen rikoksen johdosta, josta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa ja jota on kokonaisuudessaan pidettävä ilmeisen vähäisenä, jos asianomistajalla ei ole asiassa vaatimuksia. Koska rikesakko on lievempi rangaistus kuin sakko, mainitun säännöksen muuttaminen ei ole tarpeen. Toimenpiteistä voitaisiin luopua, jos odotettavissa olisi rikesakko. Mainitun pykälän 2 momentti koskee esitutkinnan toimittamista eräissä tapauksissa, joissa on tehty muuhun lakiin perustuva päätös toimenpiteisiin ryhtymättä jättämisestä.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 7 ja 8 §:ssä säädetään edellytyksistä, joiden perusteella virallinen syyttäjä saa jättää syyttämättä. Näissäkin tapauksissa toimenpiteistä voidaan luopua 7 §:n nojalla, jos rangaistuksena olisi rikesakko. Säännöstä ei ole tarpeen tässäkin tapauksessa muuttaa. Mainitun luvun 8 §:ssä on eräitä oikeudenkäynnin ja rangaistuksen kohtuuttomuuteen tai tarkoituksettomuuteen sekä yhteisen rangaistuksen määräämiseen ja aikaisemmin tuomitun rangaistuksen huomioon ottamiseen liittyviä syyttämättäjättämisperusteita, jotka harvemmin tulisivat kysymykseen menettelylain mukaisesti käsiteltävissä asioissa.

Edellä mainittujen yleisten toimenpiteistä luopumissäännösten lisäksi lainsäädännöstä löytyy poliisimiehiä ja syyttäjiä koskevia erityissäännöksiä. Niistä voidaan esimerkkinä

mainita tieliikennelain 104 §, jonka 1 momentin mukaan, jos 103 §:ssä tarkoitettu rikkomus on olosuhteet huomioon ottaen vähäinen, voidaan siitä jättää syyte ajamatta ja rangaistus tuomitsematta. Pykälän 2 momentin mukaan, milloin rikkomus ilmeisesti on sellainen kuin 1 momentissa säädetään, voi poliisimies muihin toimenpiteisiin ryhtymättä antaa rikkomukseen syyllistyneelle huomautuksen.

Tullimiehen toimenpiteistä luopumista koskeva säännös on tullilain (1466/1994) 45 §:ssä. Sen mukaan tullimies voi olla ryhtymättä toimenpiteisiin syyllisen saattamiseksi syytteeseen, jos rikoksesta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa ja rikosta on kokonaisuudessaan pidettävä ilmeisen vähäisenä. Tullimies voi antaa tällaiseen rikokseen syyllistyneelle huomautuksen. Tätäkään pykälää ei ole tarvetta muuttaa.

Rajavartiolaissa (578/2005) on rajavartiomiehen toimenpiteistä luopumisen osalta viittaus muussa lainsäädännössä olevaan asiaa koskevaan lainsäädäntöön. Lain 9 §:n 1 momentin mukaan rikosasiassa toimenpiteistä luopumisesta on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään.

Pykälässä säädettäisiin lisäksi siitä, että poliisi-, tulli- ja rajavartiomiehen oikeudesta jättää menettämisseuraamusta koskeva vaatimus esittämättä noudatettaisiin soveltuvin osin, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 8 b §:ssä säädetään. Menettämiskaava voitaisiin jättää esittämättä konfiskoitavan omaisuuden vähäisen arvon vuoksi tai siksi, että vaatimuksen perusteiden selvittämisestä aiheutuisi kohtuuttomia kustannuksia. Lisäksi menettämiskaava voitaisiin jättää esittämättä, jos toimenpiteistä luovuttaisiin edellä mainituin tavoin esimerkiksi jättämällä ilmoitus tekemättä.

7 §. Esitutkinta. Pykälän 1 momentissa todettaisiin selvyyden vuoksi, että sakon ja rikesakon määräämiseen liittyvässä esitutkinnassa on kuultava asianomistajaa ja rikkomuksesta epäiltyä. Rikkomuksen selvittämiseen ja seuraamuksen määräämiseen tarvittavien tietojen saamisen lisäksi kysymys on myös 4 ja 5 §:ssä tarkoitetun suostumuksen saamisesta. Suostumuksen antaminen voisi

kuitenkin tapahtua muutenkin kuin kuulustelun yhteydessä. Näin tapahtuisi säännönmukaisesti silloin, kun epäilty antaa suostumuksensa 4 §:n 4 momentissa tarkoitetulla maksulla 30 päivän määräajassa. Momentin estämättä esitutkinnassa voitaisiin kuulla asiansaisten lisäksi muitakin henkilöitä, joilta voidaan saada selvitystä rikkomuksesta.

Pykälän 2 momentin mukaan menettelylaissa tarkoitetun rikkomuksen selvittämiseksi toimitettaisiin esitutkintalain 44 §:n mukainen suppea esitutkinta, jossa selvitetään ainoastaan ne seikat, jotka ovat välttämättömiä sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen tai rangaistusvaatimuksen antamista varten.

Rangaistusmääräyslain 5 §:ssä säädetään, että ennen rangaistusvaatimuksen antamista toimitetaan esitutkintalain 44 §:ssä tarkoitettu suppea esitutkinta, jossa selvitetään ainoastaan ne seikat, jotka ovat välttämättömiä seuraamuksen määrittämiseksi rangaistusmääräysmenettelyssä. Rikesakkolain 7 §:n mukaan rikesakkoasian esitutkinnassa selvitetään ainoastaan ne seikat, jotka ovat välttämättömiä rikosakon määrittämistä varten. Pykälän 2 momentissa siis yhtenäistettäisiin sääntely tältä osin ottaen samalla huomioon menettelylain edellyttämät muutokset.

Suppean esitutkinnan toimittamistavasta säädetään esitutkintalain 44 §:n 2 ja 3 momentissa. Suppeassa esitutkinnassa ei ole tutkinnanjohtajaa. Kuulustelukertomukseen merkitään vain kuulusteltavan lausuman pääsisältö, joka voidaan kirjata kuulustelupöytäkirjan sijasta muuhun asiakirjaan. Suppea esitutkinta saadaan toimittaa noudattamatta esitutkintalain 29 §:n 2 momentin sekä 30 ja 33 §:n säännöksiä. Mainitut säännökset koskevat rikoksesta epäillylle avustajasta ja puolustajasta annettavaa tietoa, kuulustelutodistajaa sekä alaikäisen epäillyn huoltajan, edunvalvojan tai muun laillisen edustajan osallistumista kuulusteluun.

Pykälän 2 momentti koskisi sanamuotonsa mukaisesti myös tapausta, jossa rikkomuksesta epäilty ei anna heti suostumustaan. Tuolloin hänelle annettaisiin sakkoa tai rikesakkoa koskeva rangaistusvaatimus. Epäilty voisi seuraamuksen maksamalla antaa suostumuksensa vielä 30 päivän kuluessa määräyksen tiedoksiannosta. Epäillyn suostumuk-

sen antamatta jättämisellä ei siis olisi välitöntä vaikutusta esitutkinnan laajuuteen.

Virallinen syyttäjä voisi pykälän 2 momentin estämättä pyytää suoritettavaksi tutkintatoimenpiteitä suppeaa esitutkintaa laajemmin. Lain 24 §:n 2 momentin mukaan syyttäjän olisi tarvittaessa ryhdyttävä viivytyksettä toimenpiteisiin lisätutkimuksen suorittamiseksi. Tämä velvollisuus koskisi syyttäjän käsiteltäväksi tulevia sakko- ja rangaistusvaatimusasioita. Käytännössä kysymys olisi tuolloin yleensä kuulustelukertomuksen täydentämisestä tai jonkin sellaisen henkilön kuulemisesta, jota ei ole kuultu suppean esitutkinnan yhteydessä.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin, että jos asianomistaja ei ole suostunut asian käsittelyyn ja ratkaisemiseen tämän lain mukaisessa menettelyssä tai rikkomuksesta epäilty ei ole maksanut sakkoa tai rikesakkoa 4 §:n 4 momentissa tarkoitetussa määräajassa, asian jatkokäsittelyä varten tarpeellinen esitutkinta on suoritettava syyteharkinnan edellyttämässä laajuudessa. Näissä tapauksissahan asian käsittely jatkuisi tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä syyteharkintoineen ja tuomioistuinkäsittelyineen.

Asian päätymisen käsiteltäväksi tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä ei välttämättä johtaisi siihen, että esitutkintaa täydennettäisiin tai se suoritettaisiin muuten suppeasta poikkeavana. Jos tarvetta siihen olisi, kysymyksen tulisi yleensä kuulustelujen täydentäminen tai lisäkuulustelujen tekeminen. Asian käsitteleminen tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä tarkoittaisi sitä, että sovellettaisiin esitutkintalain 29 §:n 2 momentin sekä 30 ja 33 §:n säännöksiä, jos niissä säädetty soveltamisedellytykset muuten täyttyisivät.

2 luku **Valvontaa suorittavan virkamiehen antamat vaatimukset ja määräykset**

8 §. *Sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen ja rikesakkomääräyksen sisältö.* Pykälässä säädetäisiin sakkovaatimuksen ja määräysten sisällöstä tavalla, joka lähtökohdiltaan vastaa rangaistusmääräysmääräyslain 4 §:ää

ja rikesakkolain 6 §:ää. Uuteen pykälään tehtäisiin kuitenkin menettelylain edellyttämät muutokset. Rangaistusvaatimuksen sisällöstä säädettäisiin selvyiden vuoksi erikseen 9 §:ssä, koska sen sisältö poikkeaisi eräiltä osin sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen ja rikesakkomääräyksen sisällöstä. Rangaistusmääräyksen sisällöstä ei menettelylaissa säädettäisi, koska sen sisältö vastaisi sakkovaatimuksen tai rangaistusvaatimuksen sisältöä. Pykälää täydentäisi 40 §:n 1 kohta, jonka mukaan kyseisen lain mukaisessa menettelyssä käytettävistä asiakirjoista sekä niihin merkittävistä tiedoista säädettäisiin tarkemmin oikeusministeriön asetuksella.

Pykälän 1 momentin osalta on syytä korostaa sitä, että sen mukaan sakkovaatimus, sakkomääräys tai rikesakkomääräys voitaisiin allekirjoittaa myös sähköisesti. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan sellaisen allekirjoituksen käyttäminen on mahdollista, kun kysymys on rikesakon määräämisestä ajoneuvoa pysäyttämättä havaituista liikenne rikkomuksista (rikesakkolain 13 c §:n 1 momentti). Sähköinen allekirjoitus voi tapahtua esimerkiksi siten, että rikesakkomääräyksen antajan henkilöllisyyttä kuvaava allekirjoitus laaditaan automaattisen tietojenkäsittelyjärjestelmän avulla ja tulostetaan vaatimukseen tai määräykseen. Voimassa oleva säännös liittyy tavoitteeseen yksinkertaistaa menettelyä ja säästää poliisin voimavaroja edistämällä mahdollisuutta käsitellä vaatimukset ja määräykset automatisoituja järjestelmiä käyttäen. Säännös myös mahdollistaa sen, että rikesakkomääräyksen postittaminen on mahdollista hoitaa niin sanottuna E-kirjeenvaihtona poliisin ja postin välillä. Mainitut syyt pätevät myös sakkovaatimuksen ja sakkomääräyksen kohdalla.

Pykälän 2 momentin mukaan sakkomääräyksessä ja rikesakkomääräyksessä olisi muun ohessa mainittava maksuaika, josta säädettäisiin 39 §:n 1 momentissa. Sen mukaan ilman rangaistusvaatimuksen antamista sakko- tai rikesakkomääräyksellä määrätty sakko tai rikesakko olisi maksettava 30 päivän kuluessa sakko- tai rikesakkomääräyksen tiedoksiantamisesta. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan ajoneuvoa pysäyttämättä määrätty rikesakko olisi maksettava 30 päivän kuluessa rikesakkomääräyksen tiedoksiantamisesta,

jollei rikesakkomääräyksen saanut sitä vastusta. Rangaistusvaatimuksen kohdalla vaatimuksen tiedoksiantamisesta alkaisi kulua 30 päivän maksuaika, joka olisi samalla määräaika suostumuksen antamista varten.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin rikkomuksesta epäiltyyn ja muiden rikkomukseen liittyvien seikkojen sekä lainkohtien mainitsemisesta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin ensinnäkin, että sakkovaatimuksessa on myös mainittava mahdollisuudesta toimittaa viralliselle syyttäjälle päiväskon rahamäärää koskeva selvitys ja selvityksen toimittamismahdollisuuteen liittyvästä kahden viikon määräajasta. Lain 24 §:n 1 momentissa säädettäisiin selvityksen toimittamismahdollisuuteen liittyen, että sakkovaatimukseen perustuvaa rangaistusmääräystä ei saa antaa ennen kuin kaksi viikkoa päivää on kulunut vaatimuksen tiedoksiannosta. Selvityksen toimittamisesta ja huomioon ottamisesta puolestaan säädettäisiin 25 §:ssä.

Pykälän 4 momentin mukaan, jos rikkomuksesta epäilty pyytää päiväskon rahamäärän määräytymisperusteen muuttamista, siitä olisi tehtävä merkintä vaatimukseen. Jos kysymyksessä on valvontaa suorittavan virkamiehen arvion mukaan enintään 20 päiväskon sakkorangaistukseen johtava rikkomus, pyyntö aiheuttaisi 3 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa asian käsittelyn siirtymisen viralliselle syyttäjälle. Näin ollen pyynnön merkitsemisellä olisi näissä tapauksissa asian käsittelyn kannalta tärkeä merkitys. Pyyntö tulisi merkitä kuitenkin myös niissä tapauksissa, joissa asia joka tapauksessa menee syyttäjän käsiteltäväksi. Syyttäjä voisi nimittäin 28 §:n nojalla alentaa päiväskon rahamäärää, vaikka epäilty ei toimittaisikaan sitä koskevaa selvitystä. Pyyntöä koskevasta merkinnästä tulisi pääpiirteissään ilmetä myös ne seikat, joihin pyyntö perustuu.

9 §. Rangaistusvaatimuksen sisältö. Rangaistusvaatimuksen sisältö vastaisi pitkälti 8 §:ssä säädettyä sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen ja rikesakkomääräyksen sisältöä. Sen vuoksi pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että rangaistusvaatimuksen sisällöstä on voimassa, mitä 8 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin rangaistusvaatimuksen sisällöstä siltä osin kuin se poikkeaa sakkovaatimuksen tai määräysten sisällöstä. Rangaistusvaatimuksessa olisi 1 momentissa säädetyn lisäksi mainittava rikkomuksesta vaadittava sakkorangaistus tai vaadittavan rikesakon määrä ja menettämisseuraamus. Vaatimuksessa olisi myös mainittava, että suostumus voidaan antaa vielä sakon tai rikesakon maksamisella kokonaan tai osaksi 30 päivän määräajassa rangaistusvaatimuksen tiedoksiannosta luettuna ja että maksaminen johtaa seuraamuksen vahvistamiseen sakkomääräyksellä, rikesakkomääräyksellä tai rangaistusmääräyksellä. Tämä maininta olisi erityisen tärkeä sen välttämiseksi, että vähäisiä rikkomuksia tarpeettomasti käsitellään tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä.

Lain 40 §:n 1 kohdan mukaisesti myös rangaistusvaatimusasiakirjoista sekä niihin merkittävistä tiedoista säädettäisiin tarkemmin oikeusministeriön asetuksella.

10 §. Seuraamuksen maksamiseen liittyvät tiedot. Rangaistusmääräyslaissa ja rikesakko-laissa ei säädetä mitään seuraamuksen maksamiseen velvolliselle annettavista tiedoista, jotka ovat tarpeen seuraamuksen maksamista varten. Rangaistusmääräyslain 15 §:ssä ja rikesakkolain 18 §:ssä sinällään viitataan seuraamuksen täytäntöönpanoon sakon täytäntöönpanosta säädettyssä järjestyksessä, mikä tarkoittaa sakon täytäntöönpanosta annetun lain ja asetuksen (789/2002) soveltamista. Sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n mukaan sen lain soveltamisalaan kuuluvat sakko, rikesakko ja menettämisseuraamus.

Mainituissa sakon täytäntöönpanoa koskevissa sääöksissä on sinällään säännöksiä tietojen antamisesta maksamista varten. Maksuvelvollisuuden varaamisesta säädetään tarkemmin sakon täytäntöönpanosta annetun lain 5 §:ssä ja 11 §:ssä säädetään maksuvelvolliselle annettavista tiedoista. Tarkempi maksuvelvolliselle annettavia tietoja koskeva sääntely on sakon täytäntöönpanosta annetun asetuksen 7 §:ssä.

Tähän puoleen on kuitenkin syytä kiinnittää erityisesti huomiota myös menettelylaisissa, koska maksamisella on itsenäistä merkitystä suostumuksen ilmentäjänä rangaistusvaatimuksen antamistapauksissa. Tietojen

antamiseen liittyy myös täytäntöönpanojärjestelmän tehokkuuden turvaaminen ja edistäminen. Mainittuja rangaistusmääräyslain ja rikesakkolain pykälää vastaava sääntely ehdotetaan otettavaksi 39 §:n 1 momenttiin sen kattaessa seuraamuksen täytäntöönpanon muutenkin kuin maksamista varten annettavien tietojen osalta.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen ja rangaistusvaatimuksen tiedoksiannon yhteydessä on annettava seuraamuksen maksamista varten tarvittavat tiedot. Tietojen antamisesta säädettäisiin tarkemmin varsinaisissa sakon täytäntöönpanosäännöksissä.

Pykälässä ei säädettäisi tavasta, jolla täytäntöönpanokelpoisuudesta ja maksuajasta ilmoitettaisiin. Käytännössä ilmoittaminen kuten muutkin menettelylain tietojen antamista koskevat velvoitteet toteutettiin tiedoksiannon yhteydessä annettavalla asiakirjalla. Tarkemmin asiakirjoista säädettäisiin 40 §:n 1 kohdan mukaisesti oikeusministeriön asetuksella. Ehdotetun lainsäädännön voimaansaattamisen yhteydessä joudutaan harkitsemaan sakon täytäntöönpanosta annetun asetuksen 7 §:n 1 momentin täydentämistä täytäntöönpanokelpoisuutta ja maksuaikaa koskevien tietojen osalta.

Sakon täytäntöönpanosta annetun lain 5 §:n 2 momenttia ja eräitä muita säännöksiä ehdotetaan jäljempänä 4. lakiehdotuksessa esitetyllä tavalla muutettavaksi

11 §. Tiedoksianto. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen ja rangaistusvaatimuksen tiedoksiannosta tavalla, joka asiallisesti vastaa rangaistusmääräyslain 6 §:n 1 momentissa ja rikesakkolain 8 §:n 1 momentissa olevaa sääntelyä.

Pykälän 1 momentissa oleva viittaus oikeuskäymiskaaren 11 lukuun tarkoittaisi sitä, että sovellettavaksi voivat tapauksesta riippuen tulla kaikki ne mainitun luvun säännökset, jotka koskevat tiedoksiantoa rikosasiassa. Näin ollen sovellettavaksi voi tulla esimerkiksi luvun 3 § saantitodistusta vastaan tai kirjeellä tapahtuvasta tiedoksiannosta, vaikka tiedoksiannosta ei huolehtisi pykälän mukaisesti tuomioistuimien tai virallinen syyttäjä vaan poliisimies, tullimies, rajavartiomies tai erä-

tarkastaja. Vaihtoehtoinen tiedoksiantotapa löytyy henkilökohtaista tiedoksiantoa koskevasta luvun 4 §:stä. Momentissa säädettäisiin myös siitä, että jos rikkomuksesta epäilty on oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 2 §:n ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu syyntakeinen vajaavaltainen eli käytännössä 15—17 vuotias, tiedoksianto toimitetaan vain hänelle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin rikesakkolain 8 §:n 2 momenttia vastaavasti tiedoksiannosta ajoneuvoa pysäyttämättä havaituista rikkomuksista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että tiedoksiannon vaikutuksesta syyteoikeuden vanhentumisen katkeamiseen säädetään erikseen. Rangaistusmääräyslain 6 §:n 2 momentin mukaan syyteoikeuden vanheneminen katkeaa silloin, kun rangaistusvaatimus annetaan epäillylle tiedoksi. Rikesakkolaissa ei ole syyteoikeuden katkeamiseen liittyvää sääntelyä.

Pykälän 3 momentti liittyy ensinnäkin tavoitteeseen poistaa tarpeettomia eroja sakon määräämistä ja rikesakon määräämistä koskevien säännösten väliltä. Toiseksi rikosoikeudellisen vanhentumisen osalta tavoitteena on mahdollisimman paljon yhtenäistää sääntelyä rikoslain 8 luvussa olevaan yleiseen sääntelyyn nähden ja sijoittaa summaarisessa menettelyssä määrättävien seuraamusten vanhentumista koskeva sääntely mainittuun lukuun. Tämän vuoksi rikoslain 8 luvun 3 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti siten kuin jäljempänä 2. lakiehdotuksessa esitetään.

12 §. Rangaistusvaatimuksen käsittely. Pykälän 1 momentin mukaan toimivaltaisen virkamiehen olisi viivytyksettä 4 §:n 4 momentissa tarkoitettun määräjän päätyttyä tarkastettava, onko rikkomuksesta epäilty maksanut sakon tai rikesakon. Tämä velvollisuus liittyy tavoitteeseen ratkaista summaarisen menettelyn asiat nopeasti.

Tarkastaminen liittyy siihen, että rikkomuksesta epäillyn suostumukseksi katsottaisiin 4 §:n 4 momentin mukaan sakon tai rikesakon maksaminen kokonaan tai osittain 30 päivän kuluessa rangaistusvaatimuksen tiedoksiantamisesta. Tarkastamisen toteutuminen systemaattisesti ja ripeästi edellyttäisi sitä, että asianomaisessa viranomaisessa jär-

jestetään rangaistusvaatimusten maksutilannetta koskeva seuranta.

Toimivaltaisella virkamiehellä tarkoitettaisiin virkamiestä, joka 3 §:n 1 momentin tai sen 3 momentissa viitatus erityislainsäädännön nojalla on toimivaltainen antamaan rangaistusvaatimuksen. Maksamisen tarkastavan virkamiehen ei tarvitsisi olla sama, joka on antanut rangaistusvaatimuksen. Toimivaltainen virkamies voisi käyttää apunaan toimistohenkilökuntaa.

Rikkomuksesta epäillylle annettaisiin 10 §:n nojalla rangaistusvaatimuksen tiedoksiannon yhteydessä sakon tai rikesakon maksamista varten tarvittavat tiedot. Maksu suoritettaisiin Oikeusrekisterikeskukselle. Toimivaltaisen virkamiehen tarkastusmahdollisuus edellyttäisi sitä, että hänellä on oikeus saada tietoja Oikeusrekisterikeskuksen sakkorekisteristä, johon merkitään muun ohessa seuraamuksen maksamisesta kertyneet rahamäärät. Sakon täytäntöönpanosta annetun lain 50 §:n 2 momentin mukaan Oikeusrekisterikeskus saa salassapitovelvollisuuden estämättä pyynnöstä luovuttaa sakkorekisterin sisältämiä rikokseen ja rikosoikeudelliseen seuraamukseen liittyviä tietoja niille, joiden oikeudesta mainittujen tietojen saamiseen säädetään erikseen lailla. Tiedot voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden välityksellä.

Kuten yleisperusteluiden jaksossa 6 on todettu, tarvittavien tietojen saamisesta otettaisiin säännökset oikeushallinnon valtakunnallista tietojärjestelmää koskevaan esitykseen.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos sakko tai rikesakko on maksettu kokonaan tai osaksi määräjän kuluessa, seuraamus vahvistettaisiin sakkomääräyksellä, rikesakkomääräyksellä tai rangaistusmääräyksellä. Näin vahvistettua määräystä ei tarvitsisi antaa tiedoksi rikkomuksesta epäillylle.

Rikosasian käsittelyn päättyminen summaarisessa rangaistuksen määräämismenettelyssä todettaisiin 1 momentissa mainitulla ratkaisulla. Näin saataisiin myös 38 §:n 2 momentin ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 2 §:n 1 momentin mukainen täytäntöönpanokelpoinen ratkaisu niitä tapauksia varten, joissa rangaistusvaatimuksen saanut henkilö on maksanut sakon tai rikesakon

vain osittain määräajassa ja joissa siis vielä on täytäntöön pantavaa.

Rangaistusvaatimuksen tiedoksi antamisen yhteydessä rikkomuksesta epäillylle on annettu riittävät ja tarvittavat rikkomusta ja seuraamuksen maksamista koskevat tiedot. Näitä tietoja ei ole tarpeen antaa uudelleen sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen tai rangaistusmääräyksen vahvistamisen yhteydessä. Lain 9 §:n 2 momentin mukaan rangaistusvaatimuksessa olisi nimenomaan mainittava, että sakon tai rikesakon maksaminen 4 §:n 4 momentissa tarkoitettussa määräajassa johtaa seuraamuksen vahvistamiseen määräyksellä.

Jos sakkoa tai rikesakkoa ei makseta määräajan kuluessa, toimivaltaisen virkamiehen olisi siirrettävä asia käsiteltäväksi tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä.

13 §. Sakkovaatimuksen ja rangaistusvaatimuksen toimittaminen viralliselle syyttäjälle. Pykälä vastaisi asiallisesti rangaistusmääräyslain 7 §:ää, jonka mukaan rangaistusvaatimus on tiedoksiannon jälkeen viipymättä toimitettava syyttäjälle rangaistusmääräyksen antamista varten.

Pykälän mukaan sakkovaatimus olisi tiedoksiannon jälkeen viivytyksettä toimitettava viralliselle syyttäjälle rangaistusmääräyksen antamista varten. Sama toimittamisvelvollisuus koskisi rangaistusvaatimusta, jos kysymyksessä on yli 20 päiväsakon sakkorangaistus tai jos rikkomusta ei voida ratkaista muutoin sakkomääräyksellä ja jos rikkomuksesta epäilty on 4 §:n 4 momentissa tarkoitettulla tavalla maksanut sakon. Pykälä liittyisi tavoitteeseen ratkaista summaarisen menettelyn asiat nopeasti.

3 luku **Rikesakon määrääminen ajoneuvoa pysäyttämättä havaituista liikenne rikkomuksista**

14 §. Luvun soveltamisalaan kuuluvat rikkomukset. Pykälä vastaisi rikesakkolain 13 a §:ää.

15 §. Menettelyn käynnistyminen. Pykälä vastaisi rikesakkolain 13 b §:ää sillä tavalla täsmennettynä, että 3 momentin mukaan asi-

an jatkokäsittelyyn sovellettaisiin, mitä 2 luvussa säädetään.

16 §. Rikesakkomääräyksen sisältö. Ajoneuvoa pysäyttämättä havaittuja liikenne rikkomuksia koskevan rikesakkomääräyksen sisällöstä säädetään nyt rikesakkolain 13 c §:ssä. Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöllisesti täysin mainittua pykälää. Aiheettoman toiston välttämiseksi kuitenkin viitattaisiin 8 §:n yleisiin rikesakkomääräyksen sisältöä koskeviin säännöksiin. Kysymyksessä olevien rikesakkomääräysten sisältö poikkeaisi muiden rikesakkomääräysten sisällöstä ainoastaan siten, että määräyksestä tulisi 2 momentin mukaan ilmetä myös 1) selostus rikesakkomääräyksen saaneelle rikkomuksesta mahdollisesti aiheutuvista muista seuraamuksista, kuten ajokiellosta, ja 2) selostus siitä, miten rikesakkomääräystä vastustettaessa tulee menetellä ja miten asiaa tällöin käsitellään.

17 §. Rikesakkomääräyksen lähettäminen. Pykälä vastaisi rikesakkolain 13 d §:ää.

18 §. Rikesakkomääräyksen vastustaminen. Rikesakon määrääminen ajoneuvoa pysäyttämättä havaituista liikenne rikkomuksista ei edellyttäisi rikkomuksesta epäillyn suostumusta. Hänen tulisi vastustaa perusteettomana pitämäänsä määräystä. Vastustamista koskevat säännökset vastaisivat muutamaa täsmennystä lukuun ottamatta rikesakkolain 13 f §:ssä olevia. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin selvennykseksi ”tämän luvun mukaisessa menettelyssä”. Voimassa olevan lain mukaan vastustaminen tulee tehdä sen poliisilaitoksen kansliaan, jonka alueella rikkomus on tehty. Yleisperusteluissa esitetyistä syistä pykälän 2 momentissa vastustamisen toimittamispaikaksi todettaisiin rikesakon määränneen poliisilaitoksen kanslia tai toimipiste.

19 §. Poliisilaitoksen päällikön suorittama valvonta. Rikkomuksesta epäillyn oikeusturvaan liittyen ehdotetaan säilytettäväksi poliisilaitoksen päällikön suorittama rikesakkomääräysten valvonta tapauksissa, joissa rikesakko määrätään ajoneuvoa pysäyttämättä havaituista liikenne rikkomuksista. Tämän vuoksi pykälään ehdotetaan otettavaksi sääntely, joka on tällä hetkellä rikesakkolain 11 §:n 1 ja 2 momentissa.

20 §. *Rikesakkomääräyksen vastustamiseen liittyvät toimenpiteet.* Pykälä vastaisi rikesakkolain 13 h §:ää sillä tavalla täsmennettynä, että 2 momentissa viitattaisiin ainoastaan 2 lukuun.

21 §. *Poliisilaitoksen päällikön tehtävien siirtäminen.* Rikesakkolain 22 §:n 2 momentin mukaan poliisipiirin päällikölle siinä laissa kuuluvia tehtäviä voidaan poliisilaitoksen ohjesäännön määräyksellä siirtää muulle poliisilaitoksen päällystöön kuuluvalla virkamiehelle. Momenttia vastaava säännös ehdotetaan otettavaksi 21 §:ään sillä tavalla täsmennettynä, että siirtämismahdollisuus koskee poliisilaitoksen päällikölle 19 ja 20 §:n mukaan kuuluvia tehtäviä.

22 §. *Menetetyn määräjän palauttaminen.* Pykälä vastaisi rikesakkolain 13 i §:ää yhdellä uudelleenmuotoilulla ja yhdellä lisäyksellä. Toimivaltaisena käräjäoikeutena mainitaisiin määräyksestä ilmenevän rikkomuksen tekopaikan käräjäoikeus. Voimassa olevan sääntelyn mukaan toimivaltainen on sen paikkakunnan käräjäoikeus, jonka tuomiopiirin alueella rikkomus on tehty.

Pykälään lisättäisiin viimeinen virke, jonka mukaan käräjäoikeus on päätösvaltainen menetetyn määräjän palauttamista koskevassa asiassa, kun siinä on lainoppinut jäsen yksin. Selvyyden vuoksi asiasta on syytä säätää laissa. Tällainen tuomioistuimen kokoonpanoa koskeva sääntely olisi yhdenmukainen muutoksenhakua koskevan 34 §:n 2 momentin kanssa. Käräjäoikeuslain (581/1993) mukaan tässä tarkoitettuja käräjäoikeuden lainoppineita jäseniä ovat laamanni, käräjätuomari, kärjäviskaali ja notaari. Kysymyksessä olevia asioita ei voida yleensä pitää laatusa tai laajuutensa vuoksi siinä määrin vaikeina, että notaari tai kärjäviskaali ei voisi käräjäoikeuslain 17 §:n 3 momentin vuoksi toimia niissä yksin puheenjohtajana.

23 §. *Kirjallinen huomautus.* Pykälä vastaisi rikesakkolain 13 j §:ää.

4 luku **Rangaistusmääräys ja rikesakko**

24 §. *Rangaistusmääräyksen antaminen.* Pykälän mukaan virallisen syyttäjän olisi viivytyksettä tarkastettava hänen käsiteltäväk-

seen tullut sakkovaatimus tai rangaistusvaatimus ja annettava rangaistusmääräys. Sakkovaatimukseen perustuvaa rangaistusmääräystä ei saisi kuitenkaan antaa ennen kuin kaksi viikkoa on kulunut vaatimuksen tiedoksiannosta. Tarvittaessa syyttäjän olisi ryhdyttävä viivytyksettä toimenpiteisiin lisätutkimuksen suorittamiseksi taikka sakkovaatimuksessa tai rangaistusvaatimuksessa olevan virheen tai puutteen korjaamiseksi.

Pykälä vastaisi 1 momentin ensimmäisen virkkeen ja 2 momentin osalta rangaistusmääräyslain 10 §:ää sillä tavalla täsmennettynä, että syyttäjän olisi viivytyksettä myös annettava rangaistusmääräys. Tällä halutaan korostaa tavoitetta saada summaariset asiat nopeasti käsitellyiksi. Käytännössä lisäys ei aiheuta mainittavaa muutosta, koska nykyisen lain mukaiset rangaistusmääräyksetkin yleensä annetaan rangaistusvaatimuksen tarkastamisen yhteydessä. Muut erot rangaistusmääräyslain 10 §:ään johtuvat menettelylain myötä käyttöön otettavista sakkovaatimuksesta, rangaistusvaatimuksesta ja rangaistusmääräyksestä.

Kahden viikon määräaika liittyy siihen, että sillä varmistettaisiin sakkovaatimuksen saaneelle rikkomuksesta epäillylle kohtuullinen aika toimittaa 25 §:ssä tarkoitettua selvitystä päiväsakon rahamäärän vaikuttavista seikoista. Selvityksen toimittamismahdollisuus ja pykälän 1 momentin määräaika koskisivat kaikkia sakkovaatimuksia riippumatta siitä, onko rikkomuksesta epäilty vaatimuksen tiedoksiannon yhteydessä kyseenalaistanut päiväsakon rahamäärän määräytymisperusteen vai ei. Suhteellisen lyhyt määräaika liittyyi pyrkimykseen ratkaista asiat summaarisessa menettelyssä nopeasti.

25 §. *Selvitys päiväsakon rahamäärästä.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi rikkomuksesta epäillyn mahdollisuudesta toimittaa viralliselle syyttäjälle kirjallista selvitystä päiväsakon rahamäärään vaikuttavista seikoista. Rangaistusmääräyksen antajan olisi otettava huomioon rahamäärään vaikuttava ennen määräyksen antamista toimitettu selvitys. Pykälä liittyyi 28 §:ään, jonka mukaan virallinen syyttäjä voisi selvityksen perusteella määrätä sakon vaadittua lievemmäksi.

Ehdotettua vastaava selvityksen toimittamismahdollisuus on olemassa jo nykyisin

rangaistusmääräysmenettelyssä käytännön ja lainsäädännön perusteella. Rangaistusvaatimuksen vastustamistapauksessa selvitystä voidaan toimittaa ja ottaa huomioon, jos vastustaminen koskee ainoastaan päiväsakon rahamäärää.

Prosessiekonomista syistä asian ei pitäisi ohjautua käsiteltäväksi tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä vain sen vuoksi, että epäilty ja valvontaa suorittava virkamies eivät pääse yksimielisyyteen päiväsakon rahamäärän määräytymisperusteista, jotka yleensä käytännössä liittyvät epäillyn tuloihin. Rikkomuksesta epäilty voisikin pyytää määräytymisperusteen muuttamista, mistä tehtäisiin merkintä ja mikä siirtäisi muutoin 3 §:n 2 momentin mukaan sakkomääräyksellä ratkaistavan asian syyttäjän käsiteltäväksi.

Selvityksen toimittamismahdollisuus koski kuitenkin kaikkia syyttäjän ratkaistavaksi summaarisessa menettelyssä tulevia asioita riippumatta siitä, onko päiväsakon rahamäärän määräytymisperusteeseen pyydetty muutosta. Tällainen yleinen selvityksen toimittamismahdollisuus olisi välillisesti omiaan edistämään suostumusten antamista menettelylain mukaisen menettelyn käyttämiseen ja epäillyn maksukykyä tosiasiallisesti vastaavien sakkorangaistusten määräämistä.

Selvityksen toimittamismahdollisuus koski siis sakkovaatimusasioiden lisäksi päiväsakon lukumäärän tai rikkomuksen laadun perusteella syyttäjän ratkaistaviksi meneviä rangaistusvaatimusasioita. Selvitys voisi koskea paitsi rangaistuksen määräämiseen liittyviä kysymyksiä myös muita syyttäjän päätöksenteon kannalta merkityksellisiä seikkoja. Jos syyttäjällä olisi muulla tavalla saatu tieto asian ratkaisemiseen vaikuttavasta seikasta, se tulisi ottaa päätöksenteossa huomioon.

Virallisen syyttäjän olisi otettava huomioon selvityksen toimittamismahdollisuus 24 §:n 1 momentin mukaisesti. Siinä säädettäisiin, että sakkovaatimukseen perustuvaa rangaistusmääräystä ei saa antaa ennen kuin kaksi viikkoa on kulunut vaatimuksen tiedoksiantosta. Tämän jälkeenkin tullut asiaan vaikuttava selvitys olisi otettava huomioon, jos syyttäjä ei ole ehtinyt antaa rangaistusmääräystä ennen selvityksen saapumista.

Jotta selvityksen toimittamismahdollisuudella olisi käytännön merkitystä, mahdollisuuden on tultava rikkomuksesta epäillyn tietoon. Sen vuoksi sakkovaatimuksessa olisi mainittava mahdollisuudesta toimittaa viralliselle syyttäjälle päiväsakon rahamäärää koskeva selvitys ja selvityksen toimittamismahdollisuuteen liittyvästä määräajasta (8 §:n 4 momentti). Selvityksen toimittamismahdollisuus mainittaisiin rikkomuksesta epäillylle annettavassa asiakirjassa. Sen lisäksi sakkovaatimuksen antajan olisi syytä kertoa rikkomuksesta epäillylle mahdollisuudesta niissä tapauksissa, joissa päiväsakon rahamäärään vaikuttavista seikoista ja tiedoista on ilmennyt epäselvyyttä ennen vaatimuksen antamista.

Rangaistusvaatimuksessa ei 9 §:n mukaan tarvitsisi mainita selvityksen toimittamismahdollisuuteen liittyvistä seikoista, koska sitä koskevilla tapauksissa epäilty ei ole edes suostunut menettelylain mukaisen menettelyn käyttämiseen ja koska niissä asian käsittely jatkuu maksamista varten asetetun 30 päivän määräajan puitteissa. Jos mahdollisesti syyttäjän käsiteltäväksi menevän rangaistusvaatimuksen antamisen yhteydessä ilmenee, että myös päiväsakon rahamäärän määräytymisperusteesta on epäselvyyttä, vaatimuksen tiedoksi antava valvontaa suorittava virkamies voisi mainita mahdollisuudesta toimittaa selvitystä syyttäjälle.

Virallisen syyttäjän ratkaistaviksi menevissä rangaistusvaatimusasioissa käytännön ongelmia saattaisi aiheuttaa se, että osoittaakseen suostumuksensa asian käsittelemiseen menettelylain mukaisessa menettelyssä rikkomuksesta epäillyn olisi maksettava sakko 4 §:n 4 momentin mukaisessa 30 päivän määräajassa. Maksamalla osoitettu suostumus olisi puolestaan edellytyksenä sille, että asia siirretään syyttäjän käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi rangaistusmääräyksellä.

Päiväsakon rahamäärään liittyvästä epäselvyydestä huolimatta rikkomuksesta epäilty voisi rangaistusvaatimuksen perusteella maksaa sakon vaaditun mukaisena ja saada sitten liikaa maksamansa määrän takaisin, jos virallinen syyttäjä epäillyn hänelle toimittaman selvityksen perusteella rangaistusmääräyksessä alentaa päiväsakon rahamäärää. Kuten 4 §:n 4 momentista ilmenee, suostumukseksi

katsottaisiin myös määräaikana tehty osasuoritus. Näin ollen rikkomuksesta epäilty voisi maksaa sakkorangaistuksen esimerkiksi oikeaksi katsomansa päiväsakon rahamäärän mukaisena.

Rangaistusvaatimusasioissa selvitys saatettaisiin toimittaa viralliselle syyttäjälle jo ennen kuin rangaistusvaatimus on tullut hänen käsiteltäväkseen. Rikkomuksesta epäilty saattaisi toimittaa selvityksen syyttäjälle jo 4 §:n 4 momentissa tarkoitettuna määräaikana. Näissä tapauksissa asia tulisi käytännössä syyttäjän käsiteltäväksi, koska epäilty ei toimittaisi selvitystä ilman sakon tai sen osasuorituksen maksamista. Syyttäviviranomaisessa olisi tältä osin järjestettävä seuranta, jossa selvitys kyetään yhdistämään syyttäjän käsiteltäväksi tulevaan rangaistusmääräysasiaan. Tarvittaessa syyttäjä voisi myös olla yhteydessä kyseistä rangaistusvaatimusasiaa hoitavaan poliisi-, tulli- tai rajavartiolaitosviranomaiseen.

Toimitettavalle kirjalliselle selvitykselle ei asetettaisi mitään muoto- tai sisältövaatimuksia. Käytännössä kysymyksessä olisivat yleensä sakotettavan tuloja koskevat palkkatodistukset tai muut vastaavat asiakirjat, jotka ovat rikoslain 2 a luvun 2 §:n 3 momentissa tarkoitettua muuta saatavaa selvitystä. Selvityksen tulisi selvästi osoittaa, että päiväsakon rahamäärä on sakko- tai rangaistusvaatimuksessa asetettu liian korkeaksi.

Pykälässä tarkoitettu selvityksen toimittamismahdollisuus koskisi tilanteita, joissa päiväsakon rahamäärä on asetettu sakko- tai rangaistusvaatimuksen antamishetken tilanteeseen nähden mahdollisesti liian korkeaksi. Syyttäjän tulisi lisäksi rikoslain 2 a luvun 2 §:n 4 momentin nojalla ottaa huomioon se, että sakko- tai rangaistusvaatimuksen saaneen maksukyky on olennaisesti muuttunut vaatimuksen antamisen jälkeen. Sakko- tai rangaistusvaatimuksen saanut voisi toimittaa selvitystä mainitusta olennaisesta muutoksesta samalla selvityksellä, joka koskee päiväsakon rahamäärän asettamista liian korkeaksi. Mainittuun rikoslain säännökseen ehdotetaan tässä esityksessä tehtäviksi menettelylain edellyttämät muutokset.

26 §. Rangaistusmääräyksen antamisen esiteet. Pykälän mukaan virallinen syyttäjä ei saisi antaa rangaistusmääräystä, jos 1) rik-

komuksesta epäilty tai asianomistaja ei ole antanut 4 tai 5 §:ssä tarkoitettua suostumusta taikka suostumus on peruutettu, 2) asianomistaja on peruuttanut syyttämispyyntöä, 3) sakkovaatimusta tai rangaistusvaatimusta ei ole annettu tiedoksi ennen syyteoikeuden vanhentumista tai 4) asiassa ilmenee seikkoja, joiden perusteella rangaistusta ei tulisi määrätä.

Pykälään ehdotetut tai niitä asiallisesti vastaavat kohdat sisältyvät rangaistusmääräyslain 11 §:n 1 momenttiin. Mainitussa säännöksessä on lisäksi kaksi muuta kohtaa, jotka nyt jätettäisiin pois. Niistä ensimmäinen koskee rangaistusvaatimuksen vastustamistapausta. Suostumukseen perustuva järjestelmä johtaisi siihen, että rangaistusvaatimusta vastaavaa sakkovaatimusta ei enää tarvitsisi vastustaa. Selvyiden vuoksi pykälän 1 kohdassa kuitenkin mainittaisiin suostumus. Suostumuksen peruuttamisesta seuraa, ettei määräystä voida antaa. Toinen pois jätettävä kohta koskee tapausta, jossa rangaistusvaatimuksen tiedoksiantamisesta on kulunut enemmän kuin yksi vuosi. Tässä esityksessä mainittu erityinen vanhentumisaika ehdotetaan poistettavaksi, jotta rikesakoon ja sakkoon johtavat rikokset vanhenisivat yhteneväisesti ja kaikki niitä koskeva vanhentumissääntely olisi keskitetty rikoslain 8 lukuun.

Pykälään otettavista kohdista tulkintaohjetta kaipaa lähinnä 4 kohta. Tältä osin voi viitata rangaistusmääräyslain perusteluihin (HE 63/1993 vp). Kohtaa sovellettaisiin esimerkiksi silloin, kun asiassa on tullut ilmi seikkoja, joiden mukaan sakko- tai rangaistusvaatimuksessa tarkoitettu teko ei ole lain mukaan rangaistava, tai kun puuttuu selvitys siitä, onko vaatimuksen saanut syyllistynyt väitettyyn rikokseen. Ennen etenkin viimeksi mainittuun perusteeseen turvautumista virallisen syyttäjän olisi 25 §:n 2 momentin mukaisesti ryhdyttävä toimenpiteisiin lisätutkimuksen suorittamiseksi, jos asiaan voidaan saada selvyyttä sitä kautta.

27 §. Teon uudelleen arviointi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin uuden vaatimuksen antamisesta tavalla, joka vastaa osittain rangaistusmääräyslain 12 §:ssä olevaa. Jos virallinen syyttäjä katsoo, että rangaistusmääräys on annettava ankarampaan sakko-

rangaistukseen tai rikesakkoon johtavana kuin sakkovaatimuksessa tai rangaistusvaatimuksessa on ilmoitettu, syyttäjän pyynnöstä olisi annettava uusi vaatimus ja aikaisempi vaatimus olisi peruutettava. Uusi vaatimus olisi tapauksesta riippuen sakkovaatimus tai rangaistusvaatimus. Ankarammalla sakkorangaistuksella tarkoitettaisiin tässä sitä, että sakon kokonaisrahamääräksi tulisi vaatimuksessa vaadittua suurempi määrä. Ankarampi rikesakko tulisi kysymykseen silloin, kun rikesakko on määrätty jäljempänä 3. lakiehdotuksen 6 §:n 2 momentin tai 7 §:n 3 momentin nojalla, vaikka rikkoja ei olekaan mopoliija vaan moottoripyörän kuljettaja, tai kun virheellisesti 7 §:n mukaan ylinopeudesta on annettu rikesakko virheellisesti 1 momentin asemasta 2 momentin nojalla.

Uusi vaatimus on tarpeen, koska epäillyn suostumukseen kuuluu ehdotetun 4 §:n mukaan se, että hän on hyväksynyt tietyn seuraamuksen. Sakkorangaistuksen tai rikesakon määrääminen tätä ankarampana vaatisi uuden suostumuksen.

Vaikka asiallisesti olisi kysymys menettelyn aloittamisesta uudelleen, asianomistajan suostumusta ei tarvittaisi uudelleen. Asianomistaja olisi jo kertaalleen antanut 5 §:ssä tarkoitettua suostumuksen asian käsittelemiseksi menettelylain mukaisessa menettelyssä. Eri asia on se, että teon uudelleen arvioinnin vuoksi teko saattaisi muuttua sellaisesta rikkomuksesta, jolla ei ole asianomistajaa, sellaiseksi, jolla asianomistaja on. Uudelta asianomistajalta tulisi luonnollisesti pyytää 5 §:ssä momentissa tarkoitettu suostumus.

Pykälän mukaan syyttäjän pyynnöstä olisi annettava uusi vaatimus. Lähtökohtana pykälän tarkoittamissa tapauksissa olisi uuden sakkovaatimuksen antaminen. Asiallisesti kysymys olisi kuitenkin menettelyn aloittamisesta uudelleen, minkä vuoksi asian käsittelyyn sovellettaisiin 1 ja 2 luvun säännöksiä. Tämä tarkoittaisi sitä, että rikkomuksesta epäillyn jättäessä antamatta suostumuksensa sellaisessa tapauksessa, jossa sitä edellytetään, hänelle annettaisiin tiedoksi rangaistusvaatimus, jonka mukaisen sakon maksaminen 4 §:n 4 momentin mukaisessa määrääjässä johtaisi asian päättämiseen uudelleen syyttäjän käsiteltäväksi. Maksamatta jättäminen määrääjässä johtaisi tässäkin tapauksessa asi-

an jatkokäsittelyyn tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä.

Pyyntöön tulisi liittää tarvittavat tiedot 2 §:ssä tarkoitettua vaatimuksen tai määräyksen antamiseksi. Käytännössä tällä tarkoitettaisiin ennen muuta 8 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja. Uudella vaatimuksella menettely alkaisi uudestaan, jolloin epäillyn suostumuksesta ja asian laadusta riippuen valvontaa suorittava virkamies antaisi omista nimissään sakkomääräyksen tai rikesakkomääräyksen taikka sakkovaatimuksen tai rangaistusvaatimuksen. Koska asia ei välttämättä enää palaisi syyttäjälle, tietojen on oltava niin täydelliset, että valvontaa suorittava virkamies voi niiden perusteella itse ratkaista asian sakkomääräyksellä tai rikesakkomääräyksellä. Tarvittaessa hänen on otettava yhteyttä syyttäjään lisätietojen saamiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että jos syyttäjä katsoo, että asiassa olisi sovellettava muuta kuin vaatimuksesta ilmenevää rangaistussäännöstä, syyttäjän tulisi antaa sille, jolle rangaistusta on vaadittu, tilaisuus lausua siitä.

Syyttäjä voi tulla määräyksen antamista harkitessaan siihen tulokseen, että vaatimuksessa tarkoitettua teosta tulisi määrätä vaatimuksen mukainen seuraamus, mutta tekoa on oikeudellisesti arvioitava toisin kuin vaatimuksessa on tehty. Vaatimuksessa teko on esimerkiksi katsottu lieväksi kavallukseksi, mutta syyttäjän mielestä kyse on lievistä petoksesta. Tällaisessa tapauksessa syyttäjän olisi varattava vaatimuksen saaneelle tilaisuus lausua oikeuskysymyksestä. Jos asianomainen henkilö ei hyväksyisi syyttäjän näkemystä, hän voisi peruuttaa suostumuksensa. Syyttäjän olisi tarvittaessa tehtävä mainitulle henkilölle selkoa tästä mahdollisuudesta.

28 §. *Rangaistusmääräyksen antaminen vaadittua lievempänä.* Pykälän mukaan virallinen syyttäjä saisi rangaistusmääräyksessä määrätä omasta aloitteestaan tai 25 §:ssä tarkoitettua selvityksestä sakkorangaistuksen sakkovaatimuksessa tai rangaistusvaatimuksessa vaadittua lievemmäksi, jos syyttäjä katsoo rikkomuksen tai vastaajan maksukyvyyn sitä edellyttävän.

Käytännössä päiväsakon rahamäärän alentaminen tapahtuisi lähinnä rikkomuksesta

epäillyn selvityksestä. Kysymyksessä olevan säännöksen piiriin kuuluisi myös tapaus, jossa syyttäjä huomaisi päiväsakon rahamäärään vaikuttavan virheen. Syyttäjä voisi sen perusteella alentaa päiväsakon rahamäärää tarvittamatta ryhtyä 24 §:n 2 momentin mukaisesti erityisiin toimenpiteisiin sakkovaatimuksessa tai rangaistusvaatimuksessa olevan virheen tai puutteen poistamiseksi. Viimeksi mainitun säännöksen mukaiset korjaamistapaukset saattavat edellyttää uuden sakkovaatimuksen tai rangaistusvaatimuksen antamista. Päiväsakkojen lukumäärän määrittäminen vaadittua pienemmäksi liittyisi yleensä tilanteisiin, joissa lukumäärä on määrätty selvästi yleistä rangaistustasoa ankarammaksi tai joissa tapauskohtaisia normaalia lievempään sakkorangaistukseen johtavia seikkoja ei ole otettu riittävästi huomioon.

Päiväsakkojen lukumäärän alentaminen saattaisi johtaa siihen, että lukumääräksi tulee enintään 20. Kuten 2 §:n 5 kohdan perusteluissa jo on todettu, syyttäjän voisi rangaistusmääräyksessään päätyä enintään 20 päiväsakon sakkorangaistukseen, jos hän nyt kysymyksessä olevan pykälän perusteella antaa sakkomääräyksen vaadittua lievempänä. Sellaiseen ratkaisuun päättämistä ei estäisi se, että valvontaa suorittava virkamies voisi 3 §:n 2 momentin kohdan perusteella määrätä myös enintään 20 päiväsakon suuruisen sakkorangaistuksen. Ei voida pitää tarkoituksenmukaisena sitä, että syyttäjän pitäisi kierrättää asia valvontaa suorittavan virkamiehen ratkaistavaksi ainoastaan päiväsakkojen lukumäärän alenemisen vuoksi.

Pykälässä tarkoitettulle muutokselle ei tarvittaisi asianomistajan tai rikkomuksesta epäillyn suostumusta. Kun sakkorangaistus muuttuisi rikkomuksesta epäillyn kannalta lievempään suuntaan, syytä hänen suostumuksensa pyytämiseen ei muutenkaan olisi. Sen sijaan epäillylle olisi 32 §:n mukaisesti ilmoitettava tilanteen muuttumisesta, jotta hän osaa pidättäytyä liikamaksusta tai osaa varautua liikaa maksetun määrän palauttamiseen.

29 §. Rikesakkomääräyksen antaminen. Pykälän mukaan, jos virallinen syyttäjä katsoo, että rikkomuksesta on sakkovaatimuksessa tai rangaistusvaatimuksessa vaaditun sakkorangaistuksen asemesta määrättävä ri-

kesakko, hänen olisi annettava rikesakkomääräys.

Kysymyksessä olisi muutos verrattuna voimassa olevaan lainsäädäntöön, jonka mukaan syyttäjä ei ole toimivaltainen antamaan rikesakkomääräystä. Syyttäjä mainittaisiin 3 §:n 1 momentissa toimivaltaisten virkamiesten joukossa. Ei olisi tarkoituksenmukaista kierrättää asiaa poliisimiehelle tai muulle toimivaltaiselle virkamiehelle sen takia, että syyttäjä ei voi määrätä rikesakkoa.

Pykälän soveltamisalaan kuuluisivat käytännössä tapaukset, joissa virallinen syyttäjä arvioi rikkomuksen törkeysasteen toiseksi kuin sakkovaatimuksen tai rangaistusvaatimuksen antaja. Vaatimuksessa saattaa teko olla katsottu liikenneturvallisuuden vaarantamiseksi, mutta syyttäjän mielestä käsillä on rikesakkorikkomus.

Koska rikesakon määräämisellä päädyttäisiin rikkomukseen syyllistyneen kannalta sakkovaatimusta tai rangaistusvaatimusta lievempään rangaistukseen, hänen suostumustaan ei rikesakon määräämiseen tarvittaisi. Myöskään asianomistajan suostumusta ei tarvittaisi.

30 §. Toimenpiteistä luopuminen ja syytteen nostaminen. Pykälässä säädettäisiin osittain selvyyden vuoksi niistä toimintavaihtoehdoista tai -velvollisuuksista, joita virallisella syyttäjällä olisi rangaistusmääräyksen tai rikesakkomääräyksen antamisen asemesta.

Pykälän 1 momentin mukaan virallinen syyttäjä saisi jättää rangaistusmääräyksen tai rikesakkomääräyksen antamatta, jos laissa säädetyt syyttämättäjättämisen edellytykset täyttyvät. Lain 6 §:n mukaan virallisen syyttäjän oikeudesta jättää syyte nostamatta olisi voimassa, mitä siitä erikseen säädetään. Viimeksi mainittu viittaa nimenomaan syyttämättäjättämisen edellytyksiin. Niihin liittyviä kysymyksiä on käsitelty edellä mainitun pykälän perusteluissa.

Pykälän 2 momentin mukaan syyttäjän olisi määräyksen antamisen asemesta nostettava syyte, jos kysymyksessä ei ole 1 §:ssä tarkoitettu rikkomus tai jos rikkomuksen yhteys muuhun samalla kertaa käsiteltävään tekoon edellyttää syytteen nostamista siitäkkin taikka jos syytteen nostamiselle on muu painava syy.

Ensiksi mainitussa tapauksessa olisi kysymys yleensä tilanteesta, jossa syyttäjän käsiteltäväksi teko, josta on säädetty kuuden kuukauden vankeusrangaistusta ankarampi rangaistus tai jota ei 1 §:n 3 momentin mukaan saa käsitellä tässä menettelyssä. Syyttäjän käsiteltäväksi tullut teko saattaisi muuttua sellaiseksi teon uudelleenarvioinnin kautta. Luonnollisesti syyttäjän ei tällaisessakaan tapauksessa tarvitsisi nostaa syytettä, jos syyttämättäjättämisen edellytykset täyttyvät.

On myös mahdollista, että syyttäjän käsiteltäväksi tulevasta rikkomuksesta voidaan sinällään määrätä sakko rangaistusmääräyksellä tai rikesakko mutta että määräämiseen ei tule mennä rikkomuksen ja samalla kertaa käsiteltävän muun teon välisen yhteyden vuoksi. Rikkomuksen yhteys samalla kertaa käsiteltävään tekoon voi liittyä esimerkiksi määrättävään rangaistukseen. Useamman teon muodostamasta kokonaisuudesta jokin teoista saattaa olla sellainen, että siitä voitaisiin määrätä sakko rangaistusmääräyksellä, ja jotkin teoista sellaisia, joista sakkoja ei voida sillä tavalla määrätä mutta joista tuomioistuimessa todennäköisesti määrättäisiin sakkoa ja joista syyttäjä on valmis vaatimaan sellaista rangaistusta. Tällaisessa tapauksessa perusteltua on se, että myös 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukainen sakolla rangaistava rikkomus viedään muiden tekojen kanssa tuomioistuimen käsiteltäväksi, jotta tuomioistuin voi määrätä kaikista teoista rikoslain 7 luvun 3 §:n 1 momentin mukaisesti yhteisen sakkorangaistuksen.

Rikkomuksen ja muun teon välinen 2 momentissa tarkoitettu yhteys saattaa liittyä myös rikosten selvittämiseen. Myönnetty rikkomus saattaa esimerkiksi sillä tavalla liittyä muihin saman rikoskokonaisuuden kiistettyihin tai muuten näytöltään kiistanalaisiin tekoihin, että asioiden yhdessä käsittelystä tuomioistuimessa voi olla etua myös muiden tekojen selvittämisen kannalta.

Kolmanneksi syyte olisi nostettava, jos siihen on muu painava syy. Tällainen voisi olla esimerkiksi se, että mahdollisesti tuomittava menettämisuraamus on suurempi kuin 1 000 euroa tai että asianomistajalle onkin aiheutunut sellaista vahinkoa, jonka vuoksi asia olisi saatettava tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Pykälän 3 momentin mukaan syytteen nostamistapauksessa sakkovaatimus tai rangaistusvaatimus olisi poistettava. Tämä velvollisuus koskisi niitä tapauksia, joissa asia on tullut syyttäjän käsiteltäväksi menettelylain mukaisessa menettelyssä, ja liittyisi siihen, että täytäntöönpano kyseessä olevan aiheuttomaksi osoittautuneen määräyksen perusteella saadaan päättymään.

31 §. *Asian ottaminen uudelleen ratkaistavaksi.* Pykälä vastaisi rangaistusmääräyslain 14 §:ää sillä täsmennyksellä, että se nyt koskisi myös rikesakkomääräyksen antamatta jättämistapauksia, koska viralliselle syyttäjälle annettaisiin toimivalta antaa myös sellaisia määräyksiä.

32 §. *Tilanteen muuttumiseen perustuva ilmoitusvelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta ilmoittaa sille, jolle rangaistusta on vaadittu, sekä sakkorangaistuksen ja rikesakon täytäntöönpanosta huolehtivalle Oikeusrekisterikeskukselle rangaistusmääräyksen jättämisestä 26 tai 27 §:n mukaisesti antamatta, sakkorangaistuksen määräämisestä 28 §:n mukaisesti vaadittua lievempänä tai rikesakkomääräyksen antamisesta 29 §:n 1 momentin mukaisesti rangaistusmääräyksen antamisen asemesta.

Voimassa olevassa lainsäädännössä tilanteen muuttumiseen perustuvasta ilmoitusvelvollisuudesta säädetään rangaistusmääräyslain 13 §:ssä. Sen mukaan ilmoitusvelvollisuus koskee tapauksia, joissa rangaistusmääräystä ei 11 §:n nojalla anneta, rangaistusvaatimus peruutetaan tai rangaistus määrätään vaadittua lievempänä. Ilmoituksen kohteena olevana viranomaisena mainitaan se, jonka tehtävänä on ottaa vastaan rangaistuksen täytäntöönpanosta annetun asetuksen 6 luvun 2 §:ssä tarkoitettu ennakkomaksu. Ehdotettuun pykälään tehtäisiin rangaistusmääräyslain 13 §:ään verrattuna ne muutokset, joita menettelylain mukaiset syyttäjän toimintavaihtoehtojen lisääminen ja monipuolistaminen edellyttäisivät. Rangaistuksen täytäntöönpanosta annettu asetus on kumottu, ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 3 §:n 1 mukaisesti sakkorangaistuksen ja rikesakon täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus.

Ilmoitusvelvollisuus koskisi tapauksia, joissa syyttäjän ratkaisu saattaa käytännössä

tarkoittaa sitä, että rikkomuksesta epäilty on maksanut liikaa saatuaan maksamista varten tarvittavat tiedot jo sakkovaatimuksen tai rangaistusvaatimuksen tiedoksiantamisen yhteydessä. Ilmoituksen saatuaan Oikeusrekisterikeskus maksaa tapauksesta riippuen sakon kokonaan tai osittain takaisin. Jos rikkomuksesta epäilty ei ole maksanut seuraamusta ennen syyttäjän ratkaisua, hän puolestaan kykenee maksamaan sen oikeansuuruisena. Jos epäilty on jo ehtinyt maksaa liikaa, hän voi ilmoituksen saatuaan valvoa, että saa oikeansuuruisen palautuksen Oikeusrekisterikeskukselta.

33 §. Asian siirtäminen. Pykälän mukaan syyttäjä voisi siirtää muutenkin kuin tämän luvun nojalla ratkaistavanaan olevan asian käsiteltäväksi tämän lain mukaisessa menettelyssä noudattaen, mitä 27 §:ssä säädetään pyynnöstä ja siihen liitettävistä tiedoista.

Pykälä koskisi ennen muuta niitä tapauksia, joissa syyttäjä siirtää syyteharkinnassaan olevan asian käsiteltäväksi tämän lain mukaisessa menettelyssä. Vastaavaa säännöstä ei ole voimassa olevassa oikeudessa, mutta yleisistä syyttäjistä annetun lain 1 §:n 1 momentista, jossa edellytetään syyttäjän noudattavan joutuisuutta ja taloudellisuutta, katsotaan seuraavan, että rikosasiat olisi mahdollisuuksien mukaan käsiteltävä rangaistusmääräysmenettelyssä täysimittaisen oikeudenkäynnin asemesta.

Sanottua vastaavasti syyttäjän tulisi harkita, voitaisiinko asia saada ratkaistuksi tämän lain mukaisessa menettelyssä. Esitutkintaineistosta säännönmukaisesti ilmenee, onko epäilty tunnustanut teon. Lisäksi epäillyn lausumat muutoin sekä asianomistajan lausumat antavat osviittaa siihen, tulisivatko he suostumaan menettelyyn.

Asian siirtäminen käsiteltäväksi tämän lain mukaiseen menettelyyn luonnollisesti edellyttää, että syyttäjä katsoisi sakko- tai rangaistusmääräyksen taikka rikesakkomääräyksen antamisen edellytysten olevan käsillä. Käytännössä tämä tapahtuisi syyteharkinnan lopuksi, jolloin syyttäjä valitsisi syytteen nostamisen ja tämän lain mukaisen menettelyn välillä. Estettä ei olisi sille, että syyttäjä siirtäisi asian käsiteltäväksi tämän lain mukaisesti, mutta siltä varalta, ettei epäilty antaisi suostumusta, nostaisi syytteen ja antaisi

niin sanotun syyttäjähasteen valvontaa suorittavalle virkamiehelle annettavaksi tiedoksi epäillyn kieltäytymisen varalta.

5 luku Erinäiset säännökset

34 §. Muutoksenhaku. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin siitä, että sakkomääräykseen, rikesakkomääräykseen ja rangaistusmääräykseen haetaan muutosta siten kuin tässä laissa säädetään. Koska muutoksenhaku koskisi tuomioistuimen ulkopuolella annettua rikostuomiota vastaavaa määräystä, yleiset muutoksenhakua koskevat säännöt eivät luontevasti sovellu. Siksi muutoksenhaku on tarpeen järjestää erikseen tässä laissa. Tämän lain muutoksenhakusäännöksiä ei kuitenkaan sovellettaisi rikesakkomääräykseen, joka on määrätty 3 luvussa tarkoitetulla tavalla ajoneuvoa pysäyttämättä havaitusta rikkomuksesta. Muutoksenhausta tällaiseen rikesakkomääräykseen noudatettaisiin voimassa olevia säännöksiä.

Pykälän 2 momentissa olisi eräitä eri muutoksenhakukeinoja koskevia yhteisiä säännöksiä. Kuten 35 ja 36 §:stä ilmenee, kärjää-oikeus tutkisi valitukset ja valtaosan ylimääräisistä muutoksenhausta. Toimivaltainen olisi määräyksestä ilmenevän rikkomuksen tekopaikan kärjääoikeus, joka olisi päätösvaltainen yhden lainoppineen jäsenen kokoonpanossa. Muutoksenhakemuksen käsittelyyn kärjääoikeudessa noudatettaisiin soveltuvin osin oikeudenkäymiskaaren 8 luvun säännöksiä hakemusasioiden käsittelystä. Säännös vastaisi osittain oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 14 a §:n 2 momenttia.

35 §. Valitus. Pykälässä säädetäisiin 34 §:n 1 momentissa tarkoitetusta määräyksestä valittamisesta. Muutosta voisi hakea määräyksen saaneen lisäksi myös asianomistaja valittamalla 34 §:ssä tarkoitettuun kärjääoikeuteen.

Pykälän 1 momentissa säädetäisiin valitusperusteista. Koska muutosta haettaisiin määräykseen, joka perustuu epäillyn tunnistamiseen, seuraamuksen hyväksymiseen, oikeudenkäynnistä luopumiseen ja sen hyväksymiseen, että asia käsitellään tämän lain mukaisessa menettelyssä, valitusperusteista säädetäisiin erikseen. Erityisesti se, että

määräyksen mukainen seuraamus on hyväksytty ja että teko on tunnustettu, on merkityksellinen oikeussuojatarpeen kannalta. Huomioon on otettava myös menettelyssä tutkittujen rikkomusten vähäisyys ja summaarisen prosessin erityispiirteet. Asiallisesti valitusperusteet eivät kuitenkaan juuri rajoita mahdollisuutta hakea muutosta verrattuna täysin vapaaseen muutoksenhakumahdollisuuteen.

Valitusperusteena olisi ensinnäkin se, että asiassa on tapahtunut menettelyvirhe tai että menettelyssä on ollut sellainen puute, jonka perusteella voisi tehdä tuomiovirhekantelun oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 1 §:n nojalla.

Toisena valitusperusteena olisi väärä lain soveltaminen. Väärä lain soveltaminen olisi merkityksellinen ennen muuta harkittaessa sitä, onko määräyksessä ratkaistu asianmukaisesti kysymys rikosoikeudellisesta vastuusta tai menettämisseuraamuksesta. Koska tässä menettelyssä annettava määräys edellyttää seuraamuksen hyväksymistä, määräystä ei tulisi muuttaa sillä perusteella, että valitusasian ratkaisijan mielestä oikea rangaistus olisi ollut muutaman päiväsakon vähemmän tai enemmän. Selvä vakiintuneesta mittaamiskäytännöstä poikkeaminen olisi kuitenkin toisessa asemassa. Jos taas rikesakkorikkomuksesta on määrätty liian ankara rikesakko, tulisi ensisijaisesti virheeseen puuttua virheen korjaamista koskevan säännöksen nojalla, koska rikesakon rahamäärä on laissa kiinteästi säädetty eikä tältä osin määräyksen antajalla ole ollut harkintavaltaa.

Määräyksen antamisen edellytyksenä olisi teon tunnustaminen. Tässä menettelyssä käsiteltävät rikosasiat ovat siinä määrin lieviä, että vakiintuneen tulkinnan mukaan tunnustus on riittävä näyttö syyksilukevaan ratkaisuun. Tältä osin valituksenalainen määräys lähtökohtaisesti perustuu siten näyttökysymyksen asianmukaiseen ratkaisuun, eikä perusteita hakea muutosta mainittuun kysymykseen tässä mielessä ole.

Tilanne muuttuu kuitenkin toiseksi, jos suostumusta rasittaa virhe. Rikkomuksesta epäilty on saattanut suostumuksen antamishetkellä myös olla sellaisessa tilassa, että häneltä on puuttunut tilapäisesti tai pysyväisluonteisemminkin kyky ymmärtää antamansa suostumuksen merkitys. Esimerkkinä tilapäi-

sestä esteestä voidaan mainita asianosaisen voimakas päihtymystila. Asianosaisen sielun toiminnalliset tai muut niihin rinnastettavat ymmärryskykyyn vaikuttavat terveydelliset häiriöt voivat olla myös pitkäaikaisia. Turhiin muutoksenhakujen välttämiseksi suostumusta tiedustelevan virkamiehen tulisi kiinnittää huomiota tällaisiin suostumuksenantajan ymmärryksen vaikuttaviin seikkoihin. Selvästi tilapäisissä tapauksissa suostumuksen pyytämistä tulisi lykätä.

Mainituilla perusteilla muutoksenhaun perusteena olisi se, että epäilty ei ole antanut suostumusta pätevästi antama suostumus. Kuten edellä 4 §:n perusteluissa on todettu, suostumukseen kuuluu neljä eri kohtaa, teon tunnustaminen, seuraamuksen hyväksyminen, suostuminen tämän lain mukaiseen menettelyyn sekä suullisesta oikeudenkäynnistä luopuminen. Jos yksikin näistä neljästä suostumuksen elementistä on jäänyt antamatta pätevästi, muutoksenhaku olisi hyväksyttävä. Asianomistajan suostumus puolestaan kattaa 5 §:n mukaisesti vain suostumuksen asian käsittelemiseen ja ratkaisemiseen tässä menettelyssä.

Vaikkei asiasta erikseen säädettäisi, noudattaisiin kuitenkin yleistä periaatetta siitä, ettei ratkaisua muutettaisi valittajan vahingoksi. Määräyksen saaneen valituksen johdosta voitaisiin olla muuttamatta määräystä, alentaa sakkorangaistusta tai poistaa määräys. Koska rikesakot ovat kiinteämääräisiä, rikesakon rahamäärää ei alennettaisi, mutta määräys voitaisiin poistaa niin sanottua seuraamusluonteista tuomitsematta jättämistä koskevilla perusteilla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valituksen määräajoista. Valitus tulisi tehdä 30 päivän kuluessa sakko- tai rikesakkorangaistusmääräyksen tiedoksiantamisesta. Näiden tiedoksiantamisesta säädettäisiin 11 §:ssä. Rangaistusmääräystä ei kuitenkaan annettaisi enää erikseen tiedoksi. Siksi valitusaika järjestettäisiin toisin. Valitusaika olisi 60 päivää suostumuksen antamisesta, koska tämä ajankohta on asianomaisen henkilön tiedossa. Suostumus voidaan 4 §:n 4 momentin nojalla antaa myös sakon maksamisella kokonaan tai osittain, jolloin määräaika laskettaisiin ensimmäisestä osasuorituksesta. Kuten 24 §:stä ilmenee, syyttäjän tulee viivy-

tyksettä antaa rangaistusmääräys, kun asia tullut hänen ratkaistavakseen. Sakkovaatimukseen perustuvaa rangaistusmääräystä ei kuitenkaan saa antaa ennen kuin kaksi viikkoa on kulunut vaatimuksen tiedoksiannosta. Tästä johtuen valitusaikaa määräyksen antamisesta jälkeen olisi todennäköisesti jäljellä noin 30 päivää. Toisaalta vaikka määräys annettaisiin esimerkiksi kahden viikon kuluttua suostumuksen antamisesta, muutoksenhakuaika olisi joka tapauksessa 60 päivää suostumuksesta.

Joutuisan käsittelyn vaatimuksesta huolimatta voi käydä niin, ettei rangaistusmääräystä ole vielä annettu, kun edellä mainittu 60 päivän valitusaika on kulunut umpeen, tai että määräys annetaan vähän ennen sanotun ajan umpeen kulumista. Tämän vuoksi säädettäisiin, että valitus saadaan tehdä aina 30 päivän kuluessa määräyksen antamisesta. Vaihtoehtoisista valitusajoista noudatettaisiin aina muutoksenhakijan kannalta edullisempää.

Sakko- tai rikesakkomääräys annetaan 12 §:n 2 momentin nojalla silloin, kun epäilty on antanut suostumuksensa maksamalla seuraamuksen kokonaan tai osittain 4 §:n 4 momentin määräajassa. Koska 12 §:n 2 momentin nojalla annettua määräystä ei annettaisiin erikseen tiedoksi, noudatettaisiin, mitä valitustajasta rangaistusmääräykseen säädetään.

36 §. Ylimääräinen muutoksenhaku. Pykälän 1 momentin mukaan 34 §:n 1 momentissa tarkoitettuun määräykseen voitaisiin hakea muutosta oikeudenkäymiskaaren 31 luvussa mainituilla perusteilla. Kysymykseen käytännössä tulisivat tuomiovirhekanteluperusteet (mainitun luvun 1 §), tuomionpurkuperusteet (8—9 ja 9 c §), purku sillä perusteella, että henkilöä on menettelyssä käsitelty toisena henkilönä tai väärällä nimellä (11 §), ja menetetyt määräajan palauttamista koskevat perusteet (17 §). Ylimääräinen muutoksenhaku voisi perustua myös edellisessä pykälässä tarkoitettuun suostumukselta puuttuvaan pätevyteen.

Käräjäoikeus olisi pykälän 2 momentin mukaan toimivaltainen tutkimaan ylimääräistä muutoksenhakua koskevan hakemuksen. Oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 8—9 ja 9 c §:ään (rangaistusta tai menettämis seuraamusta koskevan tuomion purkaminen syy-

tetyt eduksi tai vahingoksi) koskevan muutoksenhaun käsittelisi kuitenkin korkein oikeus.

Pykälän 3 momentin mukaan hakemus ylimääräisestä muutoksenhausta olisi tehtävä käräjäoikeudelle vuoden kuluessa määräyksen antopäivästä. Jos kuitenkin kysymyksessä olisi hakemus edellä mainitulla oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 11 §:ssä tarkoitetulla perusteella, hakemus voitaisiin tehdä määräajasta riippumatta. Muutoksenhakumenettelyn ja määräaikojen osalta noudatettaisiin korkeimman oikeuden käsiteltäväksi kuuluvissa tapauksissa oikeudenkäymiskaaren 31 luvun säännöksiä.

37 §. Virheen korjaaminen. Pykälässä säädettäisiin kirjoitus- tai laskuvirheen taikka muun siihen rinnastettavan selvän virheen korjaamisesta tavalla, joka sakkorangaistuksen osalta vastaisi menettelylain edellyttämien muutoksineen rangaistusmääräyslain 19 §:ää. Rangaistusmääräysten lisäksi pykälä koskisi sakkomääräyksiä. Asiallisesti merkittävä soveltamisalan laajennus verrattuna voimassa olevaan pykälään tulisi siitä, että ehdotettua pykälää sovellettaisiin myös rikesakkomääräyksiin. Teknisluonteisten virheiden korjaamismahdollisuus on tarkoituksenmukaista ulottaa niihinkin. Lisäksi määräyksen saaneen kuulemista koskeva virke on syytä selvyiden vuoksi erottaa omaksi 2 momentiksi, jolloin voimassa olevan pykälän ilmoitusvelvollisuutta koskeva 2 momentti tulisi uuden pykälän 3 momentiksi.

Sakkomääräyksessä, rikesakkomääräyksessä tai rangaistusmääräyksessä olevan virheen voisi korjata määräyksen antamiseen toimivaltainen virkamies. Tarkoituksenmukaisuussyistä, esimerkiksi poissaoloista johtuvien tarpeettomien viivästysten välttämiseksi korjauksen tekijän ei tarvitsisi olla määräyksen antanut virkamies. Määräysten antamiseen yleisesti toimivaltaisista virkamiehistä säädettäisiin 3 §:ssä.

Yleensä määräyksen saaneen kuuleminen ei olisi tarpeen, koska korjattavan virheen tulisi olla varsin selvä. Poikkeustapauksessa kuuleminen saattaa kuitenkin olla tarpeen, jos sillä voidaan esimerkiksi saada lisäselvitystä virheen olemassaolon kannalta. Tällainen selvitys voi liittyä esimerkiksi rikkomuksesta epäillyn tulojen ja päiväsakon rahamää-

rän välisiin ristiriitaisuuksiin. Jos virheen korjaamisen seurauksena rangaistus lievenee, siitä olisi ilmoitettava siten kuin 32 §:ssä säädetään.

38 §. Seuraamusten täytäntöönpano. Pykälän 1 momentin mukaan menettelylain mukaisessa menettelyssä määrätyn seuraamuksen täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa. Tällä ja 2 momentin säännöksellä korvattaisiin sakkojen perimiseen viittaavat säännökset rangaistusmääräyslain 15 §:ssä ja rikesakkolain 18 §:ssä. Sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan siinä laissa säädettyssä järjestyksessä pannaan täytäntöön muiden seuraamusten ohessa rikoslain 2 a luvun 3 §:n 1 momentin mukaisesti päiväsakoin vahvistettu sakko ja rikesakko. Omaisuuteen tai rahamäärään kohdistuvan menettämisseuraamuksen kuulumisesta sakon täytäntöönpanosta annetun lain soveltamisalaan säädetään sen 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa.

Pykälän 2 momentilla täsmennettäisiin nykyistä sääntelytilannetta. Momentin mukaan sakkomääräys, rikesakkomääräys ja rangaistusmääräys pantaisiin täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio. Lain 3 luvun mukainen rikesakkomääräys eli ajoneuvoa pysäyttämättä havaitusta liikenerikkomuksesta annettu rikesakkomääräys tulisi kuitenkin täytäntöönpanokelpoiseksi vasta 18 §:n 2 momentissa säädetyn määräajan kuluttua edellyttäen lisäksi, että määräystä ei ole vastustettu.

Edellä jo 1 momentin yhteydessä viitatussa rangaistusmääräyslain 15 §:ssä ja rikesakkolain 18 §:ssä säädetään, että rangaistusmääräyksen ja rikesakkomääräyksen täytäntöönpanosta on voimassa, mitä lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta säädetään. Sakon täytäntöönpanosta annetun lain 2 §:n 1 momentissa puolestaan säädetään, että sakon ja omaisuuteen kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoon on ryhdyttävä, kun ratkaisu, jolla kyseinen seuraamus on määrätty, on tullut lainvoimaiseksi tai kun ratkaisu on pantavissa täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio taikka kun asia on lopullisesti ratkaistu rangaistus- tai rikesakkomääräyksin.

Sakon täytäntöönpanosta annetun lain 2 §:n 1 momentissa olevaa rangaistus- ja rikesak-

komääräyksiä koskevaa kohtaa voidaan pitää tarpeettomana ja osin epäselvänäkin. Mainittu kohta ehdotetaan tässä esityksessä poistettavaksi. Sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen ja rangaistusmääräyksen täytäntöönpanokelpoisuus on syytä pääsääntöisesti selvästi sitoa määräyksen antamisajankohtaan toteamalla, että määräykset pannaan täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio. Edellä todetun vuoksi ja siksi, että määräykset perustuvat epäillyn suostumukseen, ei ole tarvetta odottaa 35 §:n 2 momentissa tarkoitettua valitusajan päättymistä. Valitukset määräyksistä tullevat olemaan harvinaisia.

Poikkeustapauksen muodostaisivat kuitenkin 3 luvun mukaiset rikesakkomääräykset, koska niitä voitaisiin antamisensa jälkeen vastustaa. Näissä tapauksissa rikesakkomääräystä ei voitaisi pitää siinä määrin lopullisena ratkaisuna, että täytäntöönpanokelpoisuus voitaisiin sitoa määräyksen antamiseen. Tämä lopullisuus saavutettaisiin vasta 30 päivän määräajan kuluttua edellyttäen lisäksi, että määräystä ei ole määräajassa vastustettu. Vastustettu rikesakkomääräys poistetaan, ja asian käsittelyä jatketaan 20 §:n 2 tai 3 momentin mukaisesti. Tätä poikkeuksellista täytäntöönpanokelpoisuutta koskeva muutos ehdotetaan tehtäväksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain 2 §:n 1 momenttiin.

39 §. Määräaika seuraamuksen maksamista varten. Pykälän 1 momentin mukaan ilman rangaistusvaatimuksen antamista sakkomääräyksellä tai rikesakkomääräyksellä määrätty sakko tai rikesakko olisi maksettava 30 päivän kuluessa sakkomääräyksen tai rikesakkomääräyksen tiedoksiantamisesta.

Voimassa olevassa lainsäädännössä säädetään ainoastaan rikesakkoa koskevasta maksuajasta. Rikesakkolain 9 §:n mukaan rikesakko on maksettava kahden viikon kuluessa rikesakkomääräyksen tiedoksisaamisesta. Maksuajan käyttäminen on syytä ulottaa myös sakkomääräyksellä määrättyihin rikesakkoa yleensä suurempiin sakkorangaistuksiin. Kahden viikon määräaikaa voidaan varsinkin sakkojen osalta pitää liian lyhyenä, mikä vuoksi maksuajaksi ehdotetaan 30 päivää.

Lain 8 §:n 2 momentin mukaan sakko- ja rikesakkomääräyksissä olisi mainittava maksuaika, jotta se tulee määräyksen saaneen tie-

toon. Samalla rikkomuksesta epäillylle annettaisiin 10 §:n nojalla seuraamuksen maksamista varten tarvittavat tiedot. Maksuaika tarkoittaisi käytännössä sitä, että vaikka määräys tulisikin 38 §:n 2 momentin nojalla täytäntöönpanokelpoiseksi jo antamishetkellään, sakkujen ja rikesakkojen perimisestä vastaava Oikeusrekisterikeskus ryhtyisi perintätoimenpiteisiin vasta maksuajan kuluttua edellyttäen, että seuraamusta ei ole maksuaikana kokonaan maksettu.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettu maksuaika koskisi nimenomaan tapauksia, joissa sakkomääräys tai rikesakkomääräys annetaan ilman rangaistusvaatimuksen käyttämistä. Jos rikkomuksesta epäilty ei anna suostumustaan asian käsittelemiselle ja ratkaisemiselle menettelylain mukaisessa menettelyssä ja jos näin ollen käytetään rangaistusvaatimusta, sen antamisen yhteydessä asetettaisiin 1 momentissa mainittua maksuaikaa vastaava 30 päivän aika, jonka kuluessa epäilty voisi maksamalla vielä antaa suostumuksensa. Jos kysymyksessä on puolestaan sakkovaatimuksella virallisen syyttäjän ratkaistavaksi menevä asia, epäillyllä olisi aikaa ja mahdollisuus maksaa sakko jo ennen rangaistusmääräyksen antamista, koska hänelle annetaan vaatimuksen tiedoksiannon yhteydessä sakon maksamiseksi tarvittavat tiedot. Kaksinkertaista maksutilaisuuden varaamista ja samalla erillisen maksuajan myöntämistä ei sakkovaatimustapauksissa voida pitää tarkoituksenmukaisena ja tarpeellisena.

Pykälän 2 momentin mukaan lain 3 luvun mukaisessa menettelyssä määrätty rikesakko olisi maksettava 30 päivän kuluessa rikesakkomääräyksen tiedoksisaamisesta, jollei rikesakkomääräyksen saanut sitä vastusta. Säännös koskisi rikesakkoja, jotka on määrätty ajoneuvoa pysäyttämättä havaituista liikenerikkomuksista, ja vastaisi rikesakkolain 13 e §:ssä nykyisin olevaa säännöstä.

40 §. Tarkemmat säännökset. Pykälässä säädettäisiin asioista, joista säädettäisiin tarkemmin oikeusministeriön asetuksella. Tämä koskisi menettelylain mukaisessa menettelyssä käytettäviä asiakirjoja sekä niihin merkittäviä tietoja ja niiden säilyttämistä ja menettelylain mukaisessa menettelyssä määrättyjen seuraamusten täytäntöönpanoon liitty-

viä ja muita viranomaisten välisiä ilmoituksia.

Rangaistusmääräyslain 20 §:n nojalla on annettu asetus rangaistusmääräysmenettelystä (1026/1993) ja rikesakkolain 23 §:n nojalla rikesakkoasetus (606/1983). Ehdotettavan pykälän mukainen asetus sisältäisi pääosin sääntelyä samantyyppisistä asioista kuin voimassaolevat asetuksetkin. Tämä koskisi lomakkeiden ja ohjeiden kaavoja, asiakirjojen säilyttämistä menettelylain mukaisia ratkaisuja antaneissa viranomaisissa sekä täytäntöönpanoilmoituksia Oikeusrekisterikeskukselle ja ilmoituksia muille viranomaisille, esimerkiksi Autorekisterikeskukselle.

Asetuksessa voitaisiin 8 ja 9 §:ää tarkemmin ja yksityiskohtaisemmin säännellä vaatimuksiin ja määräyksiin otettavia tietoja. Uudessa asetuksessa voitaisiin toisin kuin nykyisissä ottaa huomioon sähköisten asiakirjojen käyttäminen tai mahdollisuus käyttää niitä eräissä tapauksissa.

6 luku Voimaantulo

41 §. Voimaantulo. Lain voimaantulosta säädettäisiin erikseen lailla. Kaikki tämän esityksen mukaiset lait olisi tarkoituksenmukaista saada voimaan samaan aikaan. Ehdotetut lait muodostavat toisiinsa liittyvän lain-säädäntökokonaisuuden.

Tällä lailla kumottaisiin rangaistusmääräyslaki, rikesakkolaki, rikesakkoasetus ja rangaistusmääräysmenettelystä annettu asetus. Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

42 §. Siirtymäsäännös. Pykälässä säädettäisiin siitä, missä tapauksissa sovellettaisiin menettelylain voimaan tullessa voimassa olleita rangaistusmääräysmenettelyä tai rikesakkomenettelyä koskevia säännöksiä. Soveltamisen tulisi koskea tapauksia, joissa aikaisemman lain mukainen menettely on jo edennyt niin pitkälle, että asian käsittelyn uudelleen aloittamista uuden lain mukaisessa menettelyssä ei voida enää pitää tarkoituksenmukaisena. Siksi aikaisempia säännöksiä sovellettaisiin, jos rangaistusvaatimus tai ri-

kesakkomääräys on annettu tiedoksi ennen menettelylain voimaantuloa.

1.2 Rikoslaki

2 a luku Sakosta, muuntorangaistuksesta ja rikesakosta

2 §. Päiväsakon rahamäärä. Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että huomioon tulee otetuksi rangaistusmääräysmenettelyn korvautuminen sakko- ja rikesakkomääräysmenettelyllä. Voimassa olevassa laissa olevat maininnat rangaistusmääräysmenettelystä, rangaistusvaatimuksesta ja rangaistusmääräyksestä korvattaisiin maininnoilla menettelylain mukaisesta menettelystä, sakkomääräyksestä taikka sakko- tai rangaistusvaatimuksesta ja rangaistusmääräyksestä.

3 §. Sakon kokonaisrahamäärä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi 3 momentiksi viittaussäännös, jonka mukaan kokonaisrahamäärän korottamisesta määrättäessä yhteistä rangaistusta sakolla ja rikesakolla rangaistavista rikoksista säädetään 7 luvun 3 a §:ssä.

6 §. Sakon tai sen osan muuntamatta jättäminen. Pykälän 3 momentissa säädetään voimassa olevan lain mukaan, että sitä sakon osaa, jolla sakon kokonaisrahamäärä on 3 §:n 2 momentin nojalla korotettu, ei muunneta vankeudeksi. Sakon kokonaisrahamäärän korottamisesta tultaisiin tämän esityksen mukaan säätämään myös 7 luvun 3 a §:ssä. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että myöskään viimeksi mainitun pykälän mukaista korotettua sakon osaa ei muunneta vankeudeksi.

8 §. Rikesakko. Pykälää muutettaisiin ensinnäkin niin, että 1 momenttiin lisättäisiin maininta rikesakon säätämisestä eräiden rikkomusten ainoaksi rangaistukseksi. Rikesakko ei olisi enää muun rangaistuksen, käytännössä sakkorangaistuksen vaihtoehto.

Lisäksi pykälästä poistettaisiin 2 momentti, jossa säädetään rikesakon 200 euron enimmäismäärästä ja eri rikkomusten rikesakkojen suuruuden säätämisestä valtioneuvoston asetuksella. Rikesakon suuruus määrättäisiin kutakin rikkomusta koskevassa säännöksessä rikesakkorikkomuksesta annettavassa laissa. Tämän esityksen mukaan rikesakkorikkomuksia koskevat rikesakot olisivat saman-

suuruisia kuin voimassa olevassa rikesakkorikkomusasetuksessa, jonka mukaan rikesakon määrä vaihtelee 10 eurosta 115 euroon.

Pykälän 2 momentin poistamisen myötä 3 momentti siirrettäisiin muuttamattomana 2 momentiksi. Maksamatonta rikesakkoa ei edelleenkaan saisi muuntaa vankeudeksi.

9 §. Rikesakkorikkomukset. Pykälässä säädetään rikkomuksista, joista rikesakko voidaan säätää seuraamukseksi valtioneuvoston asetuksella. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska rikesakkorikkomuksille ei enää asetetaisi enimmäisrangaistuksiin, rikkomusten tekijöihin ja tekoapoihin tai rikosnimikkeisiin liittyviä taikka muitakaan säätämisedellytyksiä. Jatkossa rikesakkorikkomuksista annettussa laissa säädettäisiin rikesakon määrästä ja rikesakolla rangaistavista tekotyypeistä, kuten 3. lakiehdotuksesta ilmenee.

10 §. Rikesakon määrääminen. Myös rikesakon määräämistä koskeva pykälä kumottaisiin tarpeettomana.

Pykälän 1 momentissa säädetään rikesakon määräävistä virkamiehistä, joista jatkossa säädettäisiin menettelylain 3 §:ssä. Rikesakon säätäminen tiettyjen rikkomusten ainoaksi seuraamukseksi ja asianomistajan suostumuksen edellyttäminen summaarisen menettelyn käyttämiselle johtaisivat myös 2 momentin tarpeettomuuteen. Siinä säädetään tapauksista, joissa rikkomuksesta ei saa määrätä rikesakkoa sen vuoksi, että rikesakko on liian lievä rangaistus tai että asianomistaja tulee tekemään syyttämispynnön tai esittämään vahingonkorvausvaatimuksen.

Pykälän 3 momentin mukaan rikesakon määräämisestä säädetään rikesakkomenettelystä annettussa laissa. Tämän esityksen mukaan määräämisestä säädettäisiin jatkossa menettelylaissa. Rikoslaisissa olevaa viittausta viimeksi mainittuun lakiin voidaan pitää tarpeettomana etenkin siksi, ettei rikoslaisissa ole muutenkaan vastaavia menettelylainsäädäntöön viittaavia säännöksiä.

11 §. Eri rikkomuksista määrättävä rikesakko. Pykälän 1 momentin mukaan, jos samalla kertaa olisi määrättävä kahdesta tai useammasta rikkomuksesta rikesakko, määrätään rikesakko siitä rikkomuksesta, josta on säädetty ankarin rikesakko. Pykälän 2 momentissa kielletään yhteisen rangaistuksen määrääminen rikesakosta ja sakkorangaistuk-

sesta tai määräaikaisesta vankeusrangaistuksesta.

Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Rikesakon korottamisesta tapauksessa, jossa samalla kertaa tuomitaan rangaistus useasta rikesakkorikkomuksesta, säädettäisiin 7 luvun uudessa 3 b §:ssä. Yhteisen rangaistuksen tuomitsemisesta sakolla ja rikesakolla rangaistavista rikoksista puolestaan säädettäisiin 7 luvun uudessa 3 a §:ssä. Yhteisen vankeusrangaistuksen määräämiseen liittyvät muutokset ehdotetaan tehtäviksi 7 luvun 1 §:n 2 momenttiin.

6 luku Rangaistuksen määräämisestä

13 §. Vapaudenmenetysajan vähentäminen. Pykälässä säädetään niistä tilanteista, joissa tuomitusta rangaistuksesta vähennetään ennen rangaistusta kärsitty vapaudenmenetys.

Voimassa olevan oikeuden mukaan rikesakon määrää valvontaa suorittava viranomaisen rikesakkomennettelyssä, eikä rikesakoon johtaneesta teosta ei voi aiheutua vapaudenmenetystä. Sakkorangaistuksesta määrätään yleensä kolmen päiväsakon vähennys kustakin vapaudenmenetysvuorokaudesta.

Esityksen mukaan rikesakko voidaan määrätä myös tuomioistuimessa ja on periaatteessa mahdollista, että vapaudenmenetys on aiheutunut teosta, josta sittemmin seuraukseksi langetetaan rikesakko.

Mainituista syistä pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi 5 momentti, jonka mukaan vapaudenmenetys on katsottava rangaistuksen täydeksi suoritukseksi, jos rangaistukseksi tuomitaan rikesakko. Koska euromäärältään kiinteällä rikesakolla rangaistavat rikkomukset ovat sakolla rangaistavia rikoksia lievempiä, on kohtuullista, että henkilön asemaan varsin voimakkaasti puuttuva vapaudenmenetys otetaan huomioon rikesakon täytenä suorittamisena. Ei myöskään ole taroituksenmukaista asettaa eri rikesakkorikkomuksia eri asemaan teon laadun perusteella. Tuomioistuimelle ei ole tällaisessa tapauksessa tarpeen jättää soveltamisharkintaa.

7 luku Yhteisestä rangaistuksesta

1 §. Yhteisen vankeusrangaistuksen määrääminen. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan

muutettavaksi niin, että sen soveltamisalaan lisätään tapaukset, joissa tuomioistuimen käsiteltäväksi tulee rikesakkorikkomuksia. Tämä liittyy siihen, että rikesakkoasioita tulisi tuomioistuimen käsiteltäväksi tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä. Momenttia muutettaisiin niin, että tuomioistuin saisi sisällyttää rikesakkorikkomuksen rangaistuksen yhteiseen vankeusrangaistukseen taikka tuomita erikseen yhteisen vankeusrangaistuksen ja rikesakon. Kysymyksessä olevan momentin muuttamisen kuten uusien 3 a ja 3 b §:n säätämisenkin taustaa on selostettu yleisperustelujen nykytilan arviointia koskevassa alajaksossa.

Muutetun 2 momentin mukaan tuomioistuin ei saisi määrätä yhteisen vankeusrangaistuksen lisäksi erikseen sakkoa ja rikesakkoa. Jos rikoskokonaisuudessa olisi sakolla ja rikesakolla rangaistavia rikoksia, niistä olisi määrättävä yhteinen sakkorangaistus uuden 3 a §:n mukaisesti silloin, kun niistä tuomitavaa rangaistusta ei sisällytetä yhteiseen vankeusrangaistukseen.

Pykälä muutettaisiin kokonaan, jotta pykälän otsikon suomen- ja ruotsinkielinen versio vastaisivat toisiaan. Pykälän 1 ja 3 momentti jäisivät asiallisesti ennalleen.

3 a §. Sakko ja rikesakko. Uuden pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhteisen sakkorangaistuksen määräämisestä tapauksissa, joissa kahdesta tai useammasta rikoksesta olisi tuomittava samalla kertaa sakkorangaistus ja rikesakko. Tuolloin rangaistukseksi tuomittaisiin yhteinen sakkorangaistus 20 eurolla korotettuna.

Pykälän 1 momentti koskisi kaikkia tapauksia, joissa samalla kertaa käsitellään vähintään yhtä sakolla rangaistavaa rikosta ja yhtä rikesakolla rangaistavaa rikosta. Jos sakolla rangaistavia rikoksia olisi useita, niistä määrättäisiin ennen korotuksen tekemistä 3 §:n 1 momentin mukainen yhteinen sakkorangaistus. Jos sen sijaan rikesakkorikkomuksia olisi useita, niistä ei määrättäisi 3 b §:n mukaista yhteistä rangaistusta vaan ainoastaan lisättäisiin sakkorangaistukseen tai yhteiseen sakkorangaistukseen 20 euroa.

Korotusta ei kuitenkaan tehtäisi, jos rikesakko määrättäisiin jalankulkijan tai moottorittoman ajoneuvon rikkomuksesta. Näistä rikkomuksista säädettäisiin jäljempänä 3. la-

kiehdotuksessa tarkoitetun rikesakkorikkomuksista annetun lain 2 ja 3 §:ssä. Näissä käytännössä suhteellisen harvoin esiintyvissä tapauksissa korotus olisi varsin ankara suhteessa rikkomuksista seuraavaan rikesakkoon. Muissa tapauksissa 20 euron korotusta voidaan katsoa olevan myös käytännöllistä merkitystä, mutta se ei kuitenkaan olisi kohtuuton. Järjestelmän selväpiirteisyys ja lain soveltamisen vaivattomuus myös puoltaa sitä, että korotus on kaavamainen. Yksittäisiä tapausryhmiä varten ei ole perusteltua muodostaa omia korotusmääriä.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos sakkorangaistus tai yhteinen sakkorangaistus olisi kokonaismäärältään rikesakkoa tai ankarinta rikesakkoa alempi, sakkorangaistus tai yhteinen sakkorangaistus korotettaisiin rikesakon tai ankarimman rikesakon suuruiseksi ennen 1 momentissa tarkoitetun korotuksen tekemiseen. Kuten yleisperusteluissa on todettu, tämä ehdotus liittyy rikosten ankaruusporrastukseen ja sakon muuntorangaistusta koskeviin näkökohtiin.

Pykälässä säädetyt korotukset saattaisivat tulla 2 a luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun korotuksen lisäksi tapauksissa, joissa sakkorangaistus määrätään ylinopeusrikoksesta.

3 b §. Rikesakko. Uuden pykälän mukaan, jos kahdesta tai useammasta rikoksesta olisi tuomittava samalla kertaa rikesakko, rangaistukseksi tuomittaisiin yksi rikesakko. Tuolloin rikesakko määrättäisiin 20 eurolla korotettuna siitä rikkomuksesta, josta on säädetty ankarin rikesakko. Korotuksen ulkopuolella rajattaisiin samat ryhmät kuin edellä käsitellyssä 3 a §:ssä. Yleisperusteluissa on nykytilan arviointia koskevassa alajaksossa ehdotukseen vaikuttavia seikkoja. Ehdotus poikkeaisi tältä osin rikoslain 2 a luvun voimassa olevasta 11 §:n 1 momentista, jonka mukaan, jos samalla kertaa olisi määrättävä kahdesta tai useammasta rikkomuksesta rikesakko, määrätään rikesakko siitä rikkomuksesta, josta on säädetty ankarin rikesakko.

8 luku Vanhentumisesta

1 §. Syyteoikeuden vanhentuminen. Pykälän 2 momentin 4 kohtaa täydennettäisiin niin, että syyteoikeus vanhentuisi lyhim-

sä ajassa eli kahdessa vuodessa myös silloin, jos ankarin rangaistus on rikesakko. Täydennystä edellyttää ensinnäkin se, että rikesakkoasioita voitaisiin jatkossa syytteen nostamisella saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Lisäksi rikesakko säädettäisiin eräiden rikkomusten ainoaksi rangaistukseksi, jolloin se olisi myös näiden rikkomusten ankarin rangaistus. Nykyisin kohdassa mainitaan ankarimpina rangaistuksina vuosi vankeutta ja sakko.

Kuten yleisperusteluissa on todettu, pykälän 2 momentin 4 kohdan mukainen kahden vuoden vanhentumisaika koskisi myös sakkorangaistuksen tai rikesakon määräämistä niissä tapauksissa, joissa valvontaa suorittava virkamies määrää sellaisen seuraamuksen sakkomääräyksellä tai rikesakkomääräyksellä ilman rangaistusvaatimuksen antamista.

3 §. Syyteoikeuden vanhentumisen katkeaminen. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan, kun rikkomusta koskevaa asiaa käsitellään menettelylain mukaisessa menettelyssä, syyteoikeuden vanhentuminen katkeaisi, kun sakkovaatimus, vastustuksenvarainen rikesakkomääräys tai rangaistusvaatimus annetaan rikkomuksesta epäillylle tiedoksi. Vanhentuminen ei kuitenkaan katkeaisi, jos vaatimus peruutetaan tai määräystä vastustetaan taikka epäilty tai asianomistaja peruuttaa menettelylain 4 tai 5 §:ssä tarkoitetun suostumuksen. Uuden sääntelyn sisällön osalta on huomioon soveltuvin osin otettu rangaistusmääräyslain 6 §:n 2 momentissa oleva ja nyt käsiteltävän pykälän 1 ja 2 momentissa oleva yleinen sääntely.

Rangaistusmääräyslain 6 §:n 2 momentin mukaan syyteoikeuden vanhentuminen katkeaa silloin, kun rangaistusvaatimus annetaan epäillylle tiedoksi. Rikesakkolaissa ei ole vanhentumisen katkaisemista koskevaa säännöstä. Viimeksi mainitun lain 10 §:n mukaan rikesakko raukeaa, jollei sitä koskevaa määräystä ole annettu tiedoksi vuoden kuluessa rikkomuksen tekopäivästä. Rikesakon rauettua samasta rikkomuksesta ei saa esittää rangaistusvaatimusta eikä nostaa syytettä.

Pykälän 1 ja 2 momentissa säädetään syyteoikeuden vanhentumisen yleisestä katkaisemisesta. Syyte katsotaan vanhentumisajan kulumisen katkaisevalla tavalla nostetuksi,

kun syytettävälle on laillisesti annettu haaste tiedoksi tai häntä vastaan on hänen henkilökohtaisesti oikeudenkäynnissä läsnä olleensa tehty rangaistusvaatimus. Syytteen nostaminen jutussa, joka sittemmin jää tutkimatta tai jossa syyte peruutetaan, ei katkaise syyteoikeuden vanhentumista.

Pykälän uusi 3 momentti koskisi ensinnäkin tapauksia, joissa asian käsittely on aloitettu menettelylain mukaisessa menettelyssä mutta joissa sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen tai rangaistusmääräyksen antamisen asemesta on kuitenkin jouduttu nostamaan syyte. Sakkovaatimuksen antamistapauksessa syytteen nostaminen voisi johtua siitä, että syyttäjän käsityksen mukaan kysymyksessä ei ole menettelylain 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukainen rikkomus. Ajoneuvoa pysäyttämättä havaitusta liikenne rikkomuksesta annettu rikesakkomääräys puolestaan jouduttaisiin poistamaan, jos määräyksen saanut vastustaisi sitä menettelylain 18 §:n mukaisesti. Rangaistusvaatimusasian käsittelyä puolestaan jouduttaisiin jatkamaan tavallisessa rikosasioiden käsittelyjärjestyksessä, jos rikkomuksesta epäilty ei maksaisi sakkoa tai rikesakkoa menettelylain 4 §:n 4 momentin mukaisessa 30 päivän määräajassa. Kysymyksessä olevan vanhentumisen katkaisemisen jälkeen tuomioistuimien voisi tuomita kyseisestä rikkomuksesta rangaistuksen 6 §:n muutettavaksi ehdotetun 2 momentin 3 kohdan mukaisesti kymmenen vuoden kuluessa teosta.

Uusi 3 momentti koskisi myös rikkomuksia, jotka käsitellään loppuun menettelylain mukaisessa menettelyssä. Niiden osalta vanhentumisen katkaisemisen merkitys olisi siinä, että seuraamus voitaisiin niissäkin katkaisemisen jälkeen määrätä kymmenen vuoden kuluttua teosta, mitä koskeva täydennys ehdotetaan tehtäväksi 6 §:n 2 momenttiin. Tämä koskisi asioita, joissa valvontaa suorittava virkamies määrää seuraamuksen rangaistusvaatimuksen antamisen jälkeen tai joissa virallinen syyttäjä määrää seuraamuksen sakkovaatimuksen tai rangaistusvaatimuksen antamisen jälkeen.

6 §. *Rangaistuksen tuomitsemisen estävä vanhentuminen.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi ensinnäkin niin, että rangaistuksen tuomitsemista koskevien mää-

räaikojen todetaan nimenomaisesti koskevan myös rangaistuksen määräämistä menettelylain mukaisessa menettelyssä. Kymmenen vuoden määräaikaa koskevaan 3 kohtaan lisättäisiin kohdan soveltamisalaan kuuluviksi tapaukset, joissa säädetty ankarin rangaistus on rikesakko.

Rangaistus voitaisiin määrätä menettelylain mukaisessa menettelyssä kymmenen vuoden kuluessa teosta niissä tapauksissa, joissa syyteoikeuden vanhentuminen olisi katkaistu 3 §:ään lisättäväksi ehdotetun uuden 3 momentin mukaisesti.

Kuten edellä on jo todettu, sakkorangaistus ja rikesakko tulisi määrätä menettelylain mukaisessa menettelyssä 1 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaisen syyteoikeuden vanhentumisajan kuluessa niissä tapauksissa, joissa 3 §:n uuden 3 momentin mukaista syyteoikeuden vanhentumisajan katkaisemista ei tahtuisi.

13 §. *Tuomitun sakkorangaistuksen raukeaminen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan rikesakko raukeaa viiden vuoden kuluttua rikesakkomääräyksen antamispäivästä. Rikesakon raukeamisesta säädetään nyt rikesakkolain 21 §:ssä, jonka mukaan rikesakon täytäntöönpanon vanhentumisesta on voimassa, mitä tuomitun sakon täytäntöönpanon vanhentumisesta on säädetty. Tätäkin vanhentumiskysymystä koskeva sääntely on syytä keskitää rikoslain 8 lukuun.

Rikesakkomääräyksen antamispäivää voidaan pitää luontevana viiden vuoden määräajan alkamisajankohtana, kun otetaan huomioon kysymyksessä olevan pykälän 1 ja 2 momentissa oleva sääntely ja se, että rikesakkomääräys on antamispäivästään lähtien pantavissa täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio lukuun ottamatta määräystä, joka on annettu ajoneuvoa pysäyttämättä havaitusta liikenne rikkomuksesta. Viimeksi mainittuja tapauksia koskeva määräyksen vastustamismahdollisuuteen liittyvä 30 päivän viive täytäntöönpanokelpoiseksi tulemisessa on niin lyhyt, että sen vuoksi ei ole tarpeen tehdä erityissääntelyä.

18 §. *Viittaussäännös.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että siitä poistetaan nykyinen 2 momentti ja nykyinen 3 momentti siirretään 2 momentiksi. Voimassa olevan

pykälän 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan vanhentumisesta rangaistusmääräysmenettelyssä säädetään rangaistusmääräysmenettelystä annetussa laissa. Momentin toisen virkkeen mukaan rikesakon raukeamisesta säädetään rikesakkomenettelystä annetussa laissa. Mainitut lait ehdotetaan korvattavaksi menettelylailla. Lisäksi edellä kerrotun mukaisesti menettelylakiin liittyvistä vanhentumiskysymyksistä säädettäisiin rikoslain 8 luvussa.

10 luku **Menettämisseuraamuksista**

9 §. Menettämisseuraamuksen vaatiminen. Pykälän 1 momentissa säädetään siitä, että menettämisseuraamus tuomitaan vain momentissa tarkoitetun henkilön vaatimuksesta. Näitä ovat momentin mukaan muun muassa rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain 5 §:ssä mainitut virkamiehet. Koska mainittu laki korvattaisiin lailla sakon ja rikesakon määräämisestä, momenttia muutettaisiin niin, että siinä viitattaisiin uuden lain 3 §:ään.

41 luku **Aserikoksista**

8 §. Rikesakko. Pykälässä säädetään, että rikesakosta seuraamuksena vähäisestä 6 §:ssä tarkoitetusta toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapidosta ja vähäisestä 7 §:ssä tarkoitetusta toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen luovuttamisesta alaikäiselle säädetään 2 a luvun 9 §:n 5 momentissa ja 6 momentin nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että rikoslain 2 a luvun 9 §:n momentteihin viittaamisen sijasta viitataan rikesakkorikkomuslakiin, jonka 15 § koskisi rikesakon määräämistä kyseessä olevista toisen vahingoittamiseen soveltuviin esineisiin ja aineisiin liittyvistä teoista. Rikoslain 2 a luvun 9 § kumottaisiin.

1.3 **Laki rikesakkorikkomuksista**

1 §. Soveltamisala. Pykälän 1 momentissa todettaisiin, että kyseistä lakia sovelletaan rikesakon käyttämisestä eräiden rikkomusten

rangaistuksena, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Rikesakkorikkomuksista säädettäisiin tyhjentävästi rikesakkorikkomuslaissa. Rikesakko olisi rikesakkorikkomuslaissa säädettyjen rikkomusten ainoa rangaistus, jonka ohella voitaisiin menettelylain 1 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla määrätä enintään 1 000 euron suuruinen menettämisseuraamus.

Rikesakkorikkomus olisi tapauksesta riippuen rikosnimikkeeltään liikenne rikkomus, ajoneuvorikkomus, kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä annetun lain säännösten rikkominen, vesiliikenne rikkomus, kalastusrikkomus, järjestyksellinen rikkomus, vähäinen toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapito, vähäinen toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen luovuttaminen alaikäiselle tai roskaamiskiellon vähäinen rikkomus. Rikesakon olemisella tiettyjen rikkomusten ainoa rangaistus ei tarkoittaisi sitä, että rikesakko olisi välttämättä ainoa rangaistus kaikista edellä mainituilla rikosnimikkeillä varustetuista rikkomuksista.

Liikenne rikkomuksesta säädetään tieliikennelain 103 §:ssä, jonka mukaan se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta muuten kuin 73 a, 98—102 tai 105 a §:ssä mainitulla tavalla rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, on tuomittava liikenne rikkomuksesta sakkoon. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi 2 momentti, jonka mukaan rikesakosta eräiden liikenne rikkomusten ainoana rangaistuksena säädetään rikesakkorikkomuslaissa. Näin ollen rikesakko säädettäisiin vain joidenkin liikenne rikkomusten ainoaksi rangaistukseksi. Rikesakkorikkomuslain 2 §:ssä (jalankulkijan rikkomukset), 3 §:ssä (moottorittoman ajoneuvon kuljettajan rikkomukset), 4 §:ssä (moottorikäyttöisen ajoneuvon asiakirjoja koskevat rikkomukset), 5 §:ssä (moottorikäyttöisen ajoneuvon rakennetta, varusteita ja kuntoa koskevat rikkomukset), 6 §:ssä (henkilökohdaisen turvalaitteen käyttöä koskevat rikkomukset), 7 §:ssä (nopeusrajoituksen rikkominen moottorikäyttöisellä ajoneuvolla), 8 §:ssä (muut moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan liikennesääntörikkomukset), 9 §:ssä (moottorikäyttöisen ajoneuvon häiritsevä ja tarpeeton ajo) ja 11 §:ssä (moottorikäyttöisen ajoneuvon henkilökuljetusta koskevat rikko-

mukset) säädettäisiin niistä liikenne rikkomuksista, joista määrätään rangaistukseksi rikesakko.

Ajoneuvolain (1090/2002) 96 §:ssä säädetään sakolla rangaistavista ajoneuvorikkomuksista. Niistä eräät säädettäisiin rikesakkorikkomuslaissa ainoastaan rikesakolla rangaistaviksi. Tämän vuoksi pykälästä ehdotetaan osia poistettavaksi. Pykälään otettaisiin myös 3 momentti, jonka mukaan rikesakosta eräiden ajoneuvorikkomusten ainoana rangaistuksena säädetään rikesakkorikkomuslaissa. Tämä tarkemmin säätäminen tapahtuisi viimeksi mainitun lain 3 §:ssä (moottorittoman ajoneuvon kuljettajan rikkomukset), 4 §:ssä (moottorikäyttöisen ajoneuvon asiakirjoja koskevat rikkomukset), 5 §:ssä (moottorikäyttöisen ajoneuvon rakennetta, varusteita ja kuntoa koskevat rikkomukset) ja 10 §:ssä (ajoneuvon katsastusta ja rekisteröinti-ilmoitusta koskevat rikkomukset).

Kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä annetun lain (693/2006) säännösten rikkominen säädetään sakolla rangaistavaksi mainitun lain 32 §:n 2 momentissa. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että 29 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden noudattamatta jättäminen ei enää kuuluisi sen soveltamisalaan, jos rikkoja on muu kuin liikenteenharjoittaja. Velvollisuus koskee kotimaan liikenneluvan, liikennetraktoriluvan tai kuljetusluvan mukana pitämistä. Lain 32 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan se, joka jättää noudattamatta 29 §:n 1 momentin mukaisen velvollisuuden, on tuomittava rikesakkoon momentissa tarkoitusta teosta siten kuin rikesakkorikkomuslaissa säädetään. Tämä säätäminen tapahtuisi viimeksi mainitun lain 4 §:n 3 kohdassa. Rikesakko olisi ainoa rangaistus tällaisesta kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä annetun lain säännösten rikkomisesta.

Vesiliikennelain (463/1996) 24 §:n 1 momentin mukaan se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo sitä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, vesiliikenne rikkomuksesta sakkoon. Rikesakko säädettäisiin tämän esityksen mukaan eräiden vesiliikenne rikkomusten ainoaksi rangaistukseksi, mitä koskeva viittaus ehdotetaan tehtäväk-

si vesiliikennelain 24 §:n 3 momentissa. Sen mukaan rikesakosta eräiden vesiliikenne rikkomusten ainoana rangaistuksena säädettäisiin rikesakkorikkomuslaissa, jonka 12 § kattaisi ainoastaan rikesakolla rangaistavat vesiliikennettä koskevat rikkomukset. Myös vesikuluneuvorekisteristä annetun lain (976/2006) 26 §:ään otettaisiin vastaavanlainen viittaussäännös.

Sakolla rangaistavasta kalastusrikkomuksesta säädetään kalastuslain (286/1982) 108 §:n 1 momentissa. Mainittua säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että siitä poistetaan 5 kohta, joka koskee kalan tai ravun pyyntiä ilman kalastuksenhoitomaksun tai viehekalastusmaksun suorittamista taikka maksua koskevan tositteen esittämättä jättämistä. Kalastuslain 108 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen mukaan rikesakosta ainoana rangaistuksena 88 §:ssä tarkoitetun kalastuksenhoito- tai viehekalastusmaksun suorittamisen laiminlyönnistä taikka kyseisen maksun suorittamista osoittavan tositteen määrääjässä esittämisen laiminlyönnistä säädetään rikesakkorikkomuslaissa. Sen lain 13 §:ssä säädettäisiin rikesakosta kalastuksenhoitomaksua ja viehekalastusmaksua koskevan kalastusrikkomuksen ainoana rangaistuksena.

Rikesakko säädettäisiin kaikkien järjestysrikkomusten ainoaksi rangaistukseksi. Järjestysrikkomuksista säädetään järjestyslain (612/2003) 16 §:n 1 momentissa. Pykälää muutettaisiin niin, että siinä viitattaisiin rikesakkorikkomuslakiin. Järjestysrikkomusten rikesakoista säädettäisiin viimeksi mainitun lain 14 §:ssä.

Toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapito ja toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen luovuttaminen alaikäiselle säädetään rangaistaviksi rikoslain 41 luvun 6 ja 7 §:ssä. Mainitun luvun 8 §:ää ehdotetaan tässä esityksessä muutettavaksi niin, että sen mukaan rikesakosta ainoana rangaistuksena vähäisestä 6 §:ssä ja 7 §:ssä tarkoitetusta teosta säädetään rikesakkorikkomuslaissa. Tämä säätäminen tapahtuisi viimeksi mainitun lain 15 §:ssä.

Jätelain (1072/1993) 62 §:ää ehdotetaan muutettavaksi niin, että rikesakosta ainoana rangaistuksena 19 §:ssä tarkoitetun roskaamiskiellon vähäisestä rikkomisesta säädetään

rikesakkorikkomuslaissa. Tämä säätäminen tapahtuisi rikesakkorikkomuslain 16 §:ssä.

Rikesakkorikkomus voisi sisältyä ankaremmin rangaistavaan tekoon. Tuolloin rangaistus määrättäisiin ainoastaan jälkimmäisestä. Jos esimerkiksi tieliikennettä tai ajoneuvoa koskevassa rikkomuksessa toimittaisiin tavalla, joka on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen turvallisuudelle, tekijä olisi tuomittava vain liikenneturvallisuuden vaarantamisesta sakkoon tai vankeuteen. Toisaalta rikkomuksesta epäilty voisi samalla kertaa syyllistyä useampaan tekoon, joista jostakin olisi määrättävä rikesakko ja jostakin muu rangaistus. Viimeksi mainitussa tapauksessa sovellettaisiin tämän esityksen mukaisia muutettuja ja uusia rikoslain 7 luvun säännöksiä. Jos kysymyksessä olisi rikesakkorikkomus ja sakkorikos, niistä määrättäisiin mainitun luvun uuden 3 a §:n mukainen yhteinen sakkorangaistus.

Kumottavaksi ehdotetun rikesakkolain 16 §:n 3 momentin mukaan tuomioistuin voi jättää rikoslain 6 luvun 12 §:ssä säädettyä edellytyksin jättää rikkojan rangaistukseen tuomitsematta. Vaikka vastaavaa säännöstä ei ehdoteta otettavaksi lakiin, tuomioistuin voisi edelleen luopua toimenpiteistä mainitulla tavalla. Sitä vastoin rikesakon määrääminen tässä laissa säädettyä pienemmäksi euronääräksi ei kävisi päinsä, koska rikesakko on euromäärältään kiinteä rangaistus.

Koska säännöhierarkkisista syistä laissa ei voida mainita nimettyjä asetuksia tai asetuksen pykälää, on viittaussäännökset jouduttu muotoilemaan yleisluonteisiksi. Asiallisia muutoksia ei tällä ole tarkoitettu. Perusteluisa mainitaan, mitkä asetustasoiset säännökset voimassa olevan lainsäädännön mukaan tulisivat sovellettavaksi.

2 §. Jalankulkijan rikkomukset. Pykälän perustana olisi rikesakkorikkomusasetuksen 3 §, jonka mukaan jalankulkijalle voidaan määrätä 10 euron rikesakko, jos hän rikkoo tieliikennelakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä. Mainittua pykälää täsmennettäisiin niin, että uudessa pykälässä kuvattaisiin lyhyesti ne olosuhteet, joiden vastaisesta menettelystä rikesakko määrättäisiin. Kuten lähes kaikkien muidenkin rikesakkorikkomusten kohdalla, rangaistavaa olisi tahallinen tai tuottamuksellinen menettely. Rikesakon suu-

ruus säilyisi tässä kuten muissakin pykälissä asetuksen mukaisena.

Pykälässä mainitut tapaukset kattaisivat liikenteen estämis- tai häiritsemiskieltoa koskevan tieliikennelain 3 §:n 2 momentin, liikenteen ohjaajan tai liikenteen ohjauslaitteen osoittaman merkin tai ohjeen noudattamisvelvollisuutta koskevan 4 §:n, esteettömän kulun antamista hälytysajoneuvolle tai kulkuelle koskevan 6 §:n sekä jalankulkijaa koskevat liikennesäännöt 40–44 §:ssä. Pykälän 2 kohta koskisi tieliikenneasetuksen (1827/1982) 3 §:n 2 momentin liikenteen ohjauslaitteen tai 4 §:n 1 momentin liikkumista moottoritiealueella koskevan kiellon vastaisista menettelyä.

3 §. Moottorittoman ajoneuvon kuljettajan rikkomukset. Pykälä perustuisi rikesakkorikkomusasetuksen 4 §:ään, jonka mukaan polkupyöräilijälle tai muulle moottorittoman ajoneuvon kuljettajalle voidaan määrätä 20 euron rikesakko, jos hän rikkoo tieliikennelakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä. Tätäkin pykälää täsmennettäisiin sen lakiin siirtämisen yhteydessä niin, että siinä kuvattaisiin lyhyesti ne olosuhteet, joiden vastainen menettely johtaa rikesakon määräämiseen. Pykälän 1 kohdassa tosin tieliikennelain 3 §:n 2 momentin lisäksi vain viitattaisiin 2 luvun ajoneuvon kuljettajaa koskeviin liikennesääntöihin, koska runsaslukuisten sovellettavien säännösten erillinen mainitseminen ei ole välttämätöntä eikä tarkoituksenmukaista.

Pykälän 1 kohdassa mainittu tieliikennelain 3 §:n 2 momentti koskee liikenteen estämis- tai häiritsemiskieltoa. Muissa kohdissa rikesakolla rangaistaviksi säädettäisiin teot, jotka koskevat ajoneuvon yleisiä turvallisuusvaatimuksia (ajoneuvolain 4 §:n 1 momentti), liikenteen ohjauslaitteen noudattamisvelvollisuutta (tieliikenneasetuksen 3 §:n 2 momentti), liikkumiskieltoa moottoritiealueella (tieliikenneasetuksen 4 §:n 1 momentti) sekä henkilökuljetusta polkupyörällä (ajoneuvojen käytöstä tiellä annetun asetuksen 1257/1992 42 §).

4 §. Moottorikäyttöisen ajoneuvon asiakirjoja koskevat rikkomukset. Pykälän perustana olisi rikesakkorikkomusasetuksen 5 §. Rikesakolla rangaistavaa olisi moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessa vaadittavien asia-

kirjojen mukana pitämistä koskevien pykälässä mainittujen säännösten tahallinen tai huolimattomuudesta tapahtuva rikkomisen. Pykälässä mainittaisiin asetuksen pykälästä poiketen ne säännökset, joiden tahallisesta tai huolimattomuudesta tapahtuneesta rikkomisesta määrättäisiin rikesakko.

Pykälän 1 kohdassa mainittaisiin ajoneuvolain 66 a §:n 1 momentti. Mainitun säännöksen mukaan ajoneuvon ensirekisteröinnistä, muutosrekisteröinnistä, liikennekäytöstä poistosta ja liikennekäyttöön otosta annetaan rekisteröintitodistus. Rekisteröintitodistuksen I osa on pidettävä mukana ajoneuvossa ajon aikana. Perävaunua tai vuokra-ajoneuvoa kuljettaessa voidaan ajoneuvossa kuitenkin pitää kotimaan liikenteessä mukana rekisteröinnin suorittajan antama jäljennös mainitusta rekisteröintitodistuksen I osasta.

Ajokorttiasetuksen (845/1990) 4 §:n 2 momentissa säädetyn velvollisuuden vastainen menettely olisi pykälän 2 kohdan mukaan rikesakolla rangaistava. Asetuksen mainitun säännöksen mukaan ajokortti ja siinä asetuksessa tarkoitettu lupa, autokoululupaa lukuun ottamatta, on pidettävä ajettaessa mukana ja vaadittaessa esitettävä poliisimiehelle taikka muulle liikenteen valvojalle. Tämänkin kohdan osalta rikesakkorikkomus koskisi asiakirjan mukana pitämistä.

Rikesakkorikkomusasetuksen 5 §:ään verrattuna rikesakkorikkomusten piiriin laajentamista merkitsisi se, että pykälän 3 kohdan mukaan kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä annetun lain 29 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden vastainen menettely tulisi rikesakolla rangaistavaksi. Viimeksi mainitun säännöksen mukaan liikennettä harjoittaessa on ajoneuvossa tarvittaessa oltava mukana voimassa oleva kotimaan liikennelupa, liikennetraktorilupa tai kuljetuslupa alkuperäisenä taikka yhteisöluvan jäljennös sekä kuljettajatodistus tai 25 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu vuokrasopimus, sen oikeaksi todistettu jäljennös tai selvitys. Rikesakko annettaisiin, kun rikkoja on muu kuin liikenteenharjoittaja.

5 §. *Moottorikäyttöisen ajoneuvon rakennetta, varusteita ja kuntoa koskevat rikkomukset.* Pykälän perustuisi rikesakkorikkomusasetuksen 6 §:ään. Pykälän 1 momentissa kuitenkin rajattaisiin asetuksen vastaavasta

säännöksestä poiketen ne ajoneuvolain säännökset, joiden vastaisesta menettelystä rikesakko määrättäisiin. Rangaistusvastuu koskisi asetuksen pykälän tavoin ajoneuvon kuljettajaa, omistajaa tai pysyvää haltijaa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa mainittaisiin ajoneuvolain 4 § (ajoneuvon yleiset turvallisuusvaatimukset), 7 §:n 1 momentti (ajoneuvon rakenteen muuttaminen) ja 9 §:n 1 momentti (vastuu ajoneuvon kunnosta). Momentin 2 kohdan mukaan rikesakko määrättäisiin ajoneuvojen käytöstä tiellä annetun asetuksen 3 luvun renkaiden ja nastojen käyttöä koskevien säännösten tai 33 §:ssä säädetyn ajoneuvon ja perävaunun kytkemistä koskevan noudattamisvelvollisuuden tahallisuudesta tai huolimattomuudesta tapahtuneesta rikkomisesta.

Pykälän 2 momentti vastaisi asetuksen vastaavaa säännöstä. Sen mukaan mopoilijalle, mopon omistajalle tai pysyväälle haltijalle määrättäisiin 1 momentissa tarkoitettusta rikkomuksesta 20 euron rikesakko. Pykälän 1 momentissa tarkoitetuista teoista rikesakko olisi edelleen 35 euroa.

6 §. *Henkilökohtaisen turvalaitteen käyttöä koskevat rikkomukset.* Pykälä vastaisi rikesakkorikkomusasetuksen 7 §:ää. Pykälän lakiin ottamisen yhteydessä sitä kuitenkin täydennettäisiin rangaistavan käyttäytymisen alan tarkemmaksi määrittämiseksi. Lisäksi sanamuotoa yhtenäistettäisiin vastaamaan tieliikennelain asianomaisissa säännöksissä käytettyä sanastoa.

7 §. *Nopeusrajoituksen rikkomisen moottorikäyttöisellä ajoneuvolla.* Pykälä vastaisi pitkälti rikesakkorikkomusasetuksen 8 §:ää. Pykälässä tarkoitettuja säännöksiä olisivat tieliikennelain 25 §:n 1 momentti, tieliikenneasetuksen 3 §:n 2 momentti ja ajoneuvojen käytöstä tiellä annetun asetuksen 3 §. Asetuksen vastaavaan pykälään verrattuna pykälään lisättäisiin täsmäntävä uusi 3 momentti, jonka mukaan rikesakkoa ei kuitenkaan määrätä, kun suurin sallittu nopeus on ylitetty pihakadulla tai kävelykadulla tieliikennelain 33 §:n 2 momentissa tai 33 a §:n 2 momentissa asetetun velvollisuuden vastaisesti. Mainittujen säännösten mukaan ajonopeus pihakadulla ja kävelykadulla on sovittava jalankulun mukaiseksi eikä se saa ylittää 20 km/h.

8 §. *Muut moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan liikennesääntörikkomukset.* Pykälä perustuisi rikesakkorikkomusasetuksen 9 §:ään.

Pykälän 1 momentin mukaan moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajalle määrättäisiin 50 euron rikesakko, jos hän tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tieliikennelain 1) 8 §:n 1 momenttia tai 9 §:ää ajoneuvon kuljettamisesta ajoradalla; 2) 11 §:ää, 12 §:n 2 momenttia tai 15 §:n 2 momenttia ryhmittymisestä, kääntymisestä tai risteysajosta; 3) 16 §:ää kohtaamisesta; 4) 24 a §:ää viestintälaitteen käytöstä ajon aikana; 5) 34 §:n 1 momenttia ääni- ja valomerkin antamisesta; 6) 35 §:n 1 momenttia suuntamerkin antamisesta; 7) 36 §:ää, 37 §:n 1 tai 4 momenttia taikka 38 §:ää ajovalojen käytöstä; taikka 8) 39 §:n 2 momenttia ajoneuvon pysäyttämistä ennen lautan suojalaitteita.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajalle määrätään 1 momentin mukaisesti rikesakko myös, jos hän rikkoo tieliikenneasetuksen 1) 4 tai 7 §:ää liikkumisesta moottoritiellä tai moottoriliikennetiellä; 2) 12—21 §:ää liikennemerkillä osoitetusta käskystä, kiellosta, rajoituksesta tai määräyksestä, ei kuitenkaan liikennemerkkin 222, 231, 232, 344—347, 351, 391 tai 392 vastaisesta menettelystä; 3) 22 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohtaa liikennevalojen noudattamisesta; 4) 33 §:n 2 momenttia jatkuvasta ajamisesta ajokaistaviivan päällä; 5) 34 §:n 2 momenttia tai 39 §:n 3 momenttia siltä osin kuin kysymys on valkoisesta sulkuviivasta ja sulkuviiva-alueesta; taikka 6) 40 §:n 1 momenttia valkoisen ajokaistanuolen osoittamasta ryhmittymisestä.

Pykälän 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen tieliikenneasetuksen 12—21 §:n mukaiset liikennemerkkit ovat varoitusmerkkejä (12 ja 13 §), etuajo-oikeus- ja väistämismerkkejä (14 §), kiello- ja rajoitusmerkkejä (15 ja 16 §), määräysmerkkejä (17 ja 18 §), ohje-merkkejä (19 §), opastusmerkkejä (20 §) ja lisäkilpiä (21 §). Kohdan soveltamisalan ulkopuolelle olisi suljettu liikennemerkkit 222 (väistämisvelvollisuus kohdattaessa), 231 (väistämisvelvollisuus risteyksessä), 232 (pakollinen pysäyttäminen), 344 (ajoneuvon suurin sallittu massa), 345 (ajoneuvoyhdistelmän suurin sallittu massa), 346 (ajoneuvon

suurin sallittu akselille kohdistuva massa), 347 (ajoneuvon suurin sallittu telille kohdistuva massa), 351 (ohituskielto), 391 (pakollinen pysäyttäminen tullitarkastusta varten) ja 392 (pakollinen pysäyttäminen tarkastusta varten).

Pykälän 3 momentti vastaisi asetuksen pykälän vastaavaa momenttia. Siinä säädettäisiin, että mopoilijalle 1 tai 2 momentissa tarkoitettu rikkomuksesta määrättävä rikesakko on kuitenkin 35 euroa. Tällainen rikesakko määrätään mopoilijalle myös tieliikenneasetuksen 22 §:n 1 momentin 1 kohdan tai 26 §:n mukaisen liikennevalonsäännön rikkomisesta.

9 §. *Moottorikäyttöisen ajoneuvon häiritsevä ja tarpeeton ajo.* Pykälä vastaisi rikesakkorikkomusasetuksen 10 §:ää. Tieliikennelain 86 §:n ja ajoneuvojen käytöstä tiellä annetun asetuksen 4 §:n moottorikäyttöisen ajoneuvon häiritsevää tai tarpeetonta ajoa taikka joutokäyntiä koskevien säännösten tahallisesta tai huolimattomuudesta tapahtuneesta rikkomisesta määrättäisiin kuljettajalle 35 euron rikesakko.

10 §. *Ajoneuvon katsastusta ja rekisteröinti-ilmoitusta koskevat rikkomukset.* Pykälän 1 momentti perustuisi rikesakkorikkomusasetuksen 11 §:ään, jonka mukaan katsastamattoman tai rekisteröitäväksi ilmoittamattoman ajoneuvon käyttämisestä voidaan kuljettajalle määrätä 35 euron rikesakko. Säännöstä muutettaisiin sen lakiin siirtämisen yhteydessä niin, että siinä mainittaisiin säännökset, joiden vastaisesta menettelystä rikesakko määrätään. Näitä säännöksiä olisivat ajoneuvolain 8 §:n 1 momentti ja 85 §:n 1 momentti.

Ajoneuvolain 8 §:n 1 momentin mukaan moottorikäyttöinen ajoneuvo ja siihen tai sen perävaunuun kytkettävä perävaunu on ensirekisteröitävä, muutosrekisteröitävä ja asianmukaisesti katsastettava, jollei siinä laissa tai sen nojalla toisin säädetä. Moottorikäyttöistä ajoneuvoa ja siihen tai sen perävaunuun kytkettävää perävaunua, jota ei ole asianmukaisesti ensirekisteröity, muutosrekisteröity ja katsastettu, ei saa käyttää liikenteessä. Käyttökielto koskee myös ajoneuvoa, joka on poistettu liikennekäytöstä.

Ajoneuvolain 85 §:n 1 momentissa on puolestaan yksityiskohtainen valvontakatsastukseen määräämistä koskeva säännös. Sen mu-

kaan, jos ajoneuvoa ei ole poliisimiehen, tullimiehen tai rajavartiomiehen määräämässä ajassa esitetty valvontakatsastukseen, ajoneuvoa ei saa käyttää liikenteessä ennen kuin se on hyväksytty valvontakatsastuksessa.

Pykälän 2 momentissa rikesakkorikkomusten piiriä laajennettaisiin nykyisestä. Säännöksen mukaan ajoneuvolain 64 §:n 1 momentissa tarkoitettun rekisteritietoilmoituksen tahallisuudesta tai huolimattomuudesta tapahtuneesta tekemättä jättämisestä määrättäisiin ajoneuvon omistajalle tai haltijalle 35 euron rikesakko. Mainitun ajoneuvolain säännöksen mukaan moottorikäyttöisen ajoneuvon ja siihen tai sen perävaunuun kytkettävän ajoneuvon omistaja ja haltija ovat velvollisia ilmoittamaan ajoneuvon ensirekisteröintiin tarvittavat tiedot ja niiden muutokset sekä ajoneuvon liikennekäytöstä poistamista, liikennekäyttöön ottamista ja lopullista poistoa koskevat tiedot rekisteriin, jollei siinä laissa tai sen nojalla toisin säädetä. Ajoneuvo katsotaan otetuksi liikennekäyttöön ensirekisteröinnissä.

11 §. Moottorikäyttöisen ajoneuvon henkilökuljetusta koskevat rikkomukset. Pykälä perustuu rikesakkorikkomusasetuksen 12 §:ään.

Tieliikennelain 87 §:n 2 momentin mukaan ajoneuvossa tai ajoneuvoyhdistelmässä ei saa kuljettaa enempää henkilöitä kuin ajoneuvolle sallittu henkilökuorma salli, ellei tästä erikseen toisin säädetä. Tarkempaa henkilökuljetusta koskevaa sääntelyä on ajoneuvojen käytöstä tiellä annetussa asetuksessa. Asetuksen säännöksistä rikesakkorikkomusten kannalta merkityksellisiä ovat 38 § (henkilökuljetus autolla), 39 § (henkilökuljetus kaksi- ja kolmipyöräisillä ajoneuvoilla ja niihin rinnastettavilla nelipyöräisillä ajoneuvoilla), 40 § (henkilökuljetus traktorilla ja moottorityökoneella), 41 § (henkilökuljetus maastoajoneuvolla), 43 §:n 4 momentti (henkilökuljetus kuorma- ja pakettiauton tavaratilassa) ja 44 §:n 4 momentti (henkilökuljetus perävaunun tavaratilassa).

12 §. Vesiliikennettä koskevat rikkomukset. Pykälä vastaisi rikesakkorikkomusasetuksen 13 d §:ää. Pykälä muotoiltaisiin kuitenkin uudelleen. Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan sovellettavaksi tulisi vesiliikenneasetuksen (124/1997) 2 §:n 1 momentin 2—4 kohta.

13 §. Kalastuksenhoitomaksua tai viehekalastusmaksua koskeva rikkomus. Pykälään otettaisiin säännökset rikesakon määräämisestä kalastuksenhoitomaksua ja viehekalastusmaksua koskevien rikkomusten vuoksi. Asiallisesti vastaavat säännökset ovat rikesakkorikkomusasetuksen 13 a ja 13 b §:ssä. Nyt sääntely ehdotetaan sijoitettavaksi yhteen pykälään. Lisäksi pykälä jaettaisiin selvytyden vuoksi kahteen momenttiin, joissa erotettaisiin eri tekotavat, joita ovat maksun tai maksua koskevan tositteen määrääjässä esittämisen laiminlyönti.

14 §. Järjestyserikkomukset. Pykälässä säädettäisiin rikesakon määräämisestä järjestyslain 16 §:n mukaisista järjestyserikkomuksista. Kuten muistakin rikesakkorikkomuksista, järjestyserikkomuksista ei voitaisi enää tuomita sakkorangaistusta, mitä koskeva muutos ehdotetaan tehtäväksi mainittuun järjestyslain pykälään. Järjestyserikkomus olisi edelleen rangaistava vain tahallisuudesta.

Pykälä vastaisi rikesakkorikkomusasetuksen 13 c §:ää yhdellä poikkeuksella. Asetuksen pykälän viimeinen eli 12 kohta ei olisi mukana lakiin otettavassa säännöksessä. Mainittu kohta koskee vähäistä järjestyslain 18 §:ssä tarkoitettua toisen vahingoittamiseen soveltuvia esineitä ja aineita koskevien säännösten rikkomista. Järjestyslain 18 § on kumottu aserikoksia koskevien säännösten uudistamisen yhteydessä, ja rikoslain uuden 41 luvun 6 ja 7 §:ssä säädetään rangaistavaksi toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapito ja toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen luovuttaminen alaikäiselle. Mainitut teot säädettäisiin rikesakolla rangaistavaksi seuraavassa pykälässä.

15 §. Toisen vahingoittamiseen soveltuvat esineet ja aineet. Pykälän mukaan vähäisestä rikoslain 41 luvun 6 §:ssä tarkoitettua toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapidosta ja vähäisestä mainitun luvun 7 §:ssä tarkoitettua toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen luovuttamisesta alaikäiselle määrättäisiin 35 euron rikesakko. Pykälän taustaa on selostettu edellisen pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa. Rangaistavuuteen vaadittava syyksiluettavuuden laji tahallisuus tulisi suoraan mainituista ran-

gaistussäännöksistä, joiden perusteella rangaistavaa on vain tahallinen menettely.

16 §. Roskaamiskiellon vähäinen rikkominen. Pykälä korvaisi rikesakkorikkomusasetuksen 13 §:n. Roskaamiskiellon vähäinen rikkominen olisi rangaistavaa vain tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta tehtynä.

17 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lain voimaantulosta. Pykälän 2 momentin mukaan rikesakkorikkomuslailla kumottaisiin rikesakkorikkomusasetus.

1.4 Laki sakon täytäntöönpanosta

2 §. Seuraamusten täytäntöönpanokelpoisuus. Pykälän voimassa olevan 1 momentin mukaan sakon ja omaisuuteen kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoon on ryhdyttävä, kun ratkaisu, jolla kyseinen seuraamus on määrätty, on tullut lainvoimaisesti tai kun ratkaisu on pantavissa täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio taikka kun asia on lopullisesti ratkaistu rangaistus- tai rikesakkomääräyksin.

Pykälän 1 momentin lopusta ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana, osittain epäselvänäkin rangaistus- ja rikesakkomääräyksiä koskeva osa. Sen asemesta viitattaisiin menettelylain 38 §:n 2 momenttiin. Mainitun lainkohdan mukaan sakkomääräys, rikesakkomääräys ja rangaistusmääräys pantaisiin täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio. Menettelylain 3 luvussa tarkoitettu rikesakkomääräys tulisi kuitenkin täytäntöönpanokelpoiseksi vasta 18 §:n 2 momentissa tarkoitettuna 30 päivän määräajan kuluttua edellyttäen lisäksi, että määräystä ei ole vastustettu.

5 §. Maksutilaisuuden varaaminen. Lähtökohtana sakon täytäntöönpanojärjestelmässä on, että maksutilaisuuden varaa seuraamuksen ensimmäisenä asteena määräävä viranomais (1 momentti). Pykälän voimassa olevan 2 momentin mukaan rangaistusmääräysmenettelyssä maksutilaisuuden varaa kuitenkin rangaistusvaatimuksen antava virkamies. Tarkoituksena on saada täytäntöönpano tehokkaasti käyntiin mahdollisimman aikaisesta ajankohdasta jo ennen seuraamuksen määräämistä rangaistusmääräyksellä.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi menettelylain edellyttämät muutokset. Uu-

dessa menettelyssä asiaa ei ratkaistaisi välittömästi silloin, kun rikkomuksesta epäillylle annetaan sakkovaatimus tai rangaistusvaatimus. Tuolloin maksutilaisuuden varaisi vaatimuksen antava virkamies.

6 §. Oikeus saatavan maksamiseen. Pykälän 1 momentin toinen virke ehdotetaan muutettavaksi. Siinä todetaan nyt, että rangaistusmääräysmenettelyssä syytetyllä on oikeus suorittaa menetetyksi tuomittu rahamäärä, kun rangaistusvaatimus on toimitettu hänelle tiedoksi. Rahamäärä voidaan siis maksaa jo ennen täytäntöönpanokelpoisen ratkaisun antamista.

Menettelylain mukaan rangaistusmääräys korvautuisi sakkomääräyksellä tai rangaistusmääräyksellä. Nykyiseen rangaistusvaatimukseen puolestaan rinnastuisivat sakkovaatimus ja sakkorangaistusta koskeva rangaistusvaatimus. Menettämisseuraamus voitaisiin yhdistää myös rikesakkoon, joka niin ikään voitaisiin määrätä rangaistusvaatimuksen käyttämisen kautta. Näin ollen 1 momentin toinen virke ehdotetaan muutettavaksi kuulumaan niin, että sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa menettelyssä rikkomuksesta epäillyllä on oikeus suorittaa menetetyksi vaadittu rahamäärä, kun sakkovaatimus tai rangaistusvaatimus on annettu hänelle tiedoksi.

Pykälän 2 momentin mukaan maksaminen ei estä maksuvelvollista hakemasta muutosta siihen ratkaisuun, jolla kysymyksessä oleva seuraamus on määrätty, tai ilmoittamasta asiaa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Ilmoittaminen tuomioistuimen käsiteltäväksi tarkoittaa ainakin rikesakon vastustamista, koska rikesakkolain 12 §:n 1 momentissa puhutaan asian ilmoittamisesta alioikeudelle. Myös rangaistusvaatimusasia voi tulla tuomioistuimen käsiteltäväksi sen jälkeen, kun rikkomuksesta epäilty on rangaistusmääräyslain 8 §:n 1 momentin mukaisesti vastustanut rangaistusvaatimusta ilmoittamalla vastustamisestaan virallisen syyttäjän kansliaan.

Menettelylain mukaisissa asioissa vastustamismahdollisuus jäisi enää koskemaan tapauksia, joissa rikesakko on määrätty lain 3 luvun mukaisesti ajoneuvoa pysäyttämättä havaituista liikenne rikkomuksista. Sellaisten rikesakkojen vastustamisesta ei edelleenkaan ilmoitettaisi tuomioistuimelle vaan poliisilai-

toksen kansliaan tai toimipisteeseen. Vastustaminen ei myöskään sellaisenaan johtaisi asian tuomioistuinkäsittelyyn. Momentin lopussa olevan tuomioistuimelle ilmoittamista koskevan osan asemesta ehdotetaan säädettäväksi, että maksaminen ei estä maksuvelvollista vastustamasta menettelylain 3 luvussa tarkoitettua rikesakkomääräystä.

Pykälän voimassaolevassa 3 *momentissa* todetaan, että suoritetusta maksusta huolimatta täytäntöönpano maksettua rahamäärää vastaavalta osalta katsotaan päättyneeksi vasta, kun ratkaisu on tullut lainvoimaiseksi tai asia on lopullisesti ratkaistu rangaistus- tai rikesakkomääräyksin.

Sakkomääräys, rikesakkomääräys ja rangaistusmääräys olisivat menettelylain 38 §:n 2 momentin mukaan pantavissa täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio. Niihin voitaisiin kuitenkin hakea muutosta. Siksi momenttia muutettaisiin niin, että siitä poistettaisiin rangaistus- tai rikesakkomääräystä koskeva osa. Vastustuksenvaraista rikesakkomääräystä varten ei ole tarpeen ottaa lakiin erityissäännöstä.

1.5 Oikeudenkäymiskaari

17 luku Todistelusta

18 §. Pykälän 2 *momentin* 2 *kohdan* mukaan rikosasiassa ei saa kuulustella todistajana sitä, jolle on annettu rangaistusmääräys tai rikesakko 1 kohdassa tarkoitettusta teosta. Mainittu kohta koskee sitä, jota on syytetty samasta teosta tai teosta, jolla on välitön yhteys siihen tekoon, jota syyte koskee. Menettelylain edellyttämät muutokset ehdotetaan tehtäväksi 2 kohtaan.

1.6 Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa

8 luku Asianosaisista

11 §. Pykälän 1 *momentin* mukaan asia voidaan ratkaista tietyillä edellytyksillä vastaajan poissaolosta huolimatta, jolloin rangaistukseksi voidaan tuomita sakko tai enintään kolmen kuukauden vankeusrangaistus. Koska rikesakko olisi eräiden rikkomusten ainoa seuraamus, joka voidaan tuomita myös

tuomioistuimessa, momenttia täydennettäisiin mainitsemalla rikesakko rangaistusvaihtoehtona.

1.7 Esitutkintalaki

14 §. Pykälän 2 *momentin* mukaan poliisimiehen tekemäksi epäillyn rikoksen esitutkintaa johtaa virallinen syyttäjä lukuun ottamatta rikesakkoasiana ja rangaistusmääräysmenettelyssä käsiteltäviä asioita. Momenttiin ehdotetaan tehtäväksi menettelylain edellyttämät muutokset. Virallisen syyttäjän ei tarvitsisi johtaa esitutkintaa, jos kysymyksessä on 1. lakiehdotuksessa tarkoitettussa menettelyssä käsiteltävä asia.

44 §. Pykälän 1 *momentti* koskee suppean esitutinnan toimittamisen edellytyksiä. Se saadaan toimittaa yksinkertaisissa ja selvissä asioissa, jos teosta ei ole yleisen rangaistuskäytännön mukaisesti odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa. Kuten yleisperusteluissa on todettu, rikesakkoa ei ole pykälässä tarpeen erikseen mainita, koska se on sakkoa lievempi rangaistus. Suppea esitutkintaa on siis käytettävissä, jos rikkomuksesta säädetään rangaistukseksi rikesakko.

Poliisimiehen tekemäksi epäillyn rikoksen johdosta saadaan kuitenkin toimittaa suppea esitutkintaa vain, jos asia käsitellään rikesakkoasiana tai rangaistusmääräysmenettelyssä. Momentin lopun rikesakkoasiaa ja rangaistusmääräysmenettelyä koskeva osa ehdotetaan korvattavaksi maininnalla asian käsittelystä 1. lakiehdotuksessa tarkoitettussa menettelyssä.

1.8 Laki yleisistä syyttäjäistä

1 §. *Syyttäjän asema ja tehtävät*. Pykälän 3 *momentin* mukaan syyttäjän tehtävänä on myös rangaistusmääräysten antaminen siten kuin siitä erikseen säädetään. Momenttia täydennettäisiin 1. lakiehdotuksen edellyttämällä tavalla mainitsemalla rikesakkomääräysten antaminen syyttäjän tehtävänä.

1.9 Laki kihlakunnansyyttäjästä

8 §. *Apulaissyyttäjän toimivalta*. Pykälän 1 *momentin* mukaan apulaissyyttäjän käsitel-

täväksi voidaan antaa rangaistusmääräysasioita ja yhden tuomarin kokoonpanossa käsiteltäviä rikosasioita. Koska apulaissyöttäjän toimivaltaan kuuluisi 1. lakiehdotuksen mukaisesti rikesakkoasioita, momenttiin lisättäisiin tästä maininta.

1.10 Tullilaki

46 §. Pykälän 1 momentin mukaan, jos tullirikosta koskeva asia voidaan käsitellä rangaistusmääräysmenettelyssä, tutkinnanjohtaja tai tehtävään määrätty muu tullimies voi antaa rangaistusvaatimuksen siten kuin rangaistumääräysmenettelystä annetussa laissa säädetään. Momenttini ehdotetaan tehtäväksi ne muutokset, joita edellyttää rangaistusmääräysmenettelyn korvautuminen menettelyllä, jossa voidaan määrätä sakkorangaistus ja menettämisseuraamus sakkomääräyksellä tai rangaistusmääräyksellä. Momenttissa tarkoitettu virkamies voisi antaa tapauksesta riippuen sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen tai mainittuja seuraamuksia koskevan rangaistusvaatimuksen siten kuin menettelylaisa säädetään.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että jos tullilaitoksen tutkittavana olevasta rikoksesta voidaan määrätä seuraamukseksi rikesakko, 1 momentissa tarkoitettulla tullimiehellä on oikeus määrätä rikesakko siten kuin rikesakkolaissa säädetään. Momentin toisen virkkeen mukaan tullilaitoksen käsiteltävänä olevassa rikesakkoasiassa tullipiirin päällikön tehtävistä on voimassa, mitä sanotussa laissa säädetään poliisipiirin päällikön tehtävistä rikesakkoasiassa.

Menettelylain mukaan rikesakko voitaisiin määrätä suoraan tai rangaistusvaatimuksen antamisen kautta. Sen vuoksi 2 momentin ensimmäinen virke ehdotetaan muutettavaksi niin, että tullimiehellä on oikeus määrätä rikesakko ja sen ohella menettämisseuraamus tai antaa mainittuja seuraamuksia koskeva rangaistusvaatimus siten kuin menettelylaissa säädetään. Mitä tulee poliisipiirin päällikön tehtäviin momentin toisessa virkkeessä, menettelylaissa poliisipiirin päällikön tehtävät ehdotetaan säilytettäväksi ainoastaan niissä rikesakkoasioissa, jotka koskevat rikesakon määräämistä ajoneuvoa pysäyttämättä havai-

tuista liikenne rikkomuksista. Tullimiesten käsiteltävät rikesakkorikkomukset eivät ole sellaisia tai niihin rinnastettavia. Sen vuoksi momentin toinen virke ehdotetaan poistettavaksi.

47 §. Pykälän 5 momentti koskee rajatulliyhteistyöstä tehdyssä sopimuksessa tarkoitettua virkamiestä, joka voi tullirikosasiassa antaa tiedoksi haasteen ja 46 §:ssä tarkoitettua rangaistusvaatimuksen sopimuksen tarkoitamalla valvontavyöhykkeellä. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä ensin yhdenmukaisesti 46 §:n kanssa rangaistusvaatimuksen asemesta mainitaan sakkovaatimus, sakko- ja rikesakkomääräys sekä rangaistusvaatimus. Vastaavasti momentin jälkimmäinen maininta rangaistusvaatimuksesta korvattaisiin sanoilla ”määräys tai vaatimus”. Momentissa säädetään lisäksi, että määräys voidaan antaa ilman oikeuskanslerin syytemääräystä. Koska oikeuskanslerin tehtävät ovat tältä osin siirtyneet syyttäjälaitosuudistuksen yhteydessä valtakunnansyyttäjälle, momenttia muutettaisiin vastaavasti.

1.11 Rajavartiolaki

47 §. Sakkovaatimus, sakkomääräys, rikesakkomääräys ja rangaistusvaatimus. Pykälän mukaan rajavartiomies antaa rangaistusvaatimuksen siten kuin rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain 3—7 §:ssä säädetään. Rajavartiomies määrää rikesakon siten kuin rikesakkomenettelystä annetussa laissa säädetään. Raja- ja merivartioalueen päällikön tehtävistä on voimassa, mitä rikesakkolaissa säädetään poliisipiirin päällikön tehtävistä.

Menettelylain myötä rajavartiomies voisi nykyisissä rangaistusmääräysmenettelyasioissa antaa tapauksesta ja asian käsittelyvaiheesta riippuen sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen tai rangaistusvaatimuksen. Rikesakkoasioissa tulisi kysymyksen rikesakkomääräyksen lisäksi rikesakkoa koskeva rangaistusvaatimus. Mitä tulee raja- tai merivartioalueen päällikön tehtäviin, tältä osin pätee sama kuin edellä todettiin tullilain 46 §:n 2 momentin yhteydessä tullipiirin päällikön tehtävistä. Mainittujen seikkojen vuoksi pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että rajavartiomies antaa sakkovaatimuksen,

sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen tai rangaistusvaatimuksen siten kuin sakon ja rikesakon määräämisestä annetussa laissa säädetään. Raja- tai merivartioalueen päällikköä koskeva virke siis poistettaisiin.

Pykälän nykyinen otsikko ”Rangaistusvaatimuksen antaminen ja rikesakon määrääminen” ehdotetaan pykälän sisältömuutosten vuoksi muutettavaksi muotoon ”Sakkovaatimus, sakkomääräys, rikesakkomääräys ja rangaistusvaatimus”.

1.12 Laki metsähallituksen erävalvonnasta

14 §. *Rikesakko, sakkovaatimus ja rangaistusvaatimus.* Pykälässä säädetään nykyisin erätarkastajan oikeudesta määrätä rikesakko ja antaa rangaistusvaatimus. Menettelylain säätämisen edellyttäisi pykälään tehtäväksi runsaasti muutoksia. Toisaalta pykälässä myös säilytettäisiin menettelylain mukaisesta menettelystä poikkeavia piirteitä. Viimeksi mainittu liittyy siihen, että pykälä on vuoden 2006 alussa voimaan tullessa laissa ja erityisen sääntelyn tarve on siis harkittu varsin äskettäin.

Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi otsikosta ”Rikesakko ja rangaistusvaatimus” otsikoksi ”Rikesakkomääräys, sakkovaatimus ja rangaistusvaatimus”.

Pykälän *1 momentin* mukaan, jos erävalvonnassa ilmi tullut tässä laissa tarkoitettu rikosasia voidaan käsitellä rikesakkomenettelystä annetussa laissa säädettyssä rikesakkomenettelyssä, erätarkastajalla on oikeus määrätä rikesakko, jos sakon kohteena oleva antaa kirjallisen suostumuksen asian käsittelemiseksi rikesakkomenettelyssä. Asiaan sovelletaan muutoin, mitä rikesakkomenettelystä erikseen säädetään.

Rikesakkolaki ehdotetaan korvattavaksi menettelylailla. Rikesakkomenettelyä vastaava menettely puolestaan tulisi sisältymään menettelylain mukaiseen menettelyyn. Rikesakko voitaisiin määrätä rikesakkoa koskevan rangaistusvaatimuksen kautta. Rikesakon ohella voitaisiin määrätä menettämisseuraamus. Näiden muutosten edellyttämät muutokset ehdotetaan tehtäväksi *1 momenttiin*. Rangaistusvaatimuksen antamisen edellytyksenä erävalvontatapauksissa olisi, että rike-

sakon kohteena oleva ei anna kirjallista suostumusta asian käsittelemiseksi menettelylain mukaisessa menettelyssä. Viimeksi mainittua ei ole kuitenkaan tarpeen erikseen todeta pykälässä.

Pykälän muutetun *1 momentin* mukaan, jos erävalvonnassa ilmi tulleesta tässä laissa tarkoitettu rikkomuksesta voidaan määrätä rikesakko ja sen ohella menettämisseuraamus, erätarkastajalla olisi oikeus määrätä mainitut seuraamukset, jos rikesakon kohteena oleva antaa menettelylain 4 §:ssä tarkoitettua suostumuksen kirjallisesti. Asian käsittelyyn sekä rikesakkoa ja menettämisseuraamusta koskevan rangaistusvaatimuksen antamiseen sovellettaisiin muutoin, mitä mainitussa laissa säädetään.

Pykälän *2 momentissa* säädetään nykyisin, että jos erävalvonnassa ilmi tullut tässä laissa tarkoitettu rikosasia voidaan käsitellä rangaistusmääräysmenettelystä annetussa laissa säädettyssä rangaistusmääräysmenettelyssä, erätarkastajalla on oikeus antaa rangaistusvaatimus, jos vaatimuksen kohteena oleva antaa kirjallisen suostumuksen asian käsittelemiseksi rangaistusmääräysmenettelyssä. Rangaistusvaatimus saa olla enintään 20 päiväsakkoa, eikä sitä saa muuntaa vankeudeksi. Asiaan sovelletaan muutoin, mitä rangaistusmääräysmenettelystä erikseen säädetään.

Nykyisin rangaistusmääräysmenettelyssä käsiteltävissä oleva rikkomus käsiteltäisiin rikesakkorikkomusten tavoin menettelylain mukaisessa menettelyssä. Ne rikkomukset, joista voitaisiin määrätä sakko, määriteltäisiin lain 1 §:n *1 momentin 1 kohdassa* samalla tavalla kuin ne rikkomukset, joista nykyisin voidaan antaa rangaistusmääräys. Mainittu *1 momentin 3 kohdan* mukaan sakkorangaistuksen ohella voitaisiin määrätä menettämisseuraamus.

Erätarkastajalla säilyisi vastaava toimivalta kuin voimassa olevan lain mukaan. Hän voisi vaatimuksen kohteena olevan kirjallisella suostumuksella antaa enintään 20 päiväsakon sakkorangaistusta koskevan vaatimuksen, jonka perusteella virallinen syyttäjä voisi antaa rangaistusmääräyksen. Ilman vaatimuksen kohteena olevan henkilön suostumusta erätarkastaja voisi antaa enintään 20 päiväsakon sakkorangaistusta koskevan rangaistusvaatimuksen. Sakkoa koskevaa muuntokiel-

toa ei olisi tarpeen enää mainita pykälässä, koska muuntokiellosta säädetään toisaalla.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *3 momentti*, jonka mukaan erätarkastajalla on oikeus saada rangaistusvaatimusten käsittelyä varten sakkorekisteristä sakkorangaistuksia ja niiden täytäntöönpanoa koskevia tietoja. Kun erävalvontatapauksissa annettaisiin rangaistusvaatimus, erätarkastajankin olisi menettelylain 12 §:n nojalla viivytyksettä sen lain 4 §:n 4 momentissa tarkoitettua määräajan päätyttyä tarkastettava, onko rikkomuksesta epäilty maksanut sakon tai rikesakon. Voimassa olevan lainsäädännön nojalla erätarkastajalla ei ole täytäntöönpanotietoja koskevaa tietojensaantioikeutta.

1.13 Sotilasoikeudenkäyntilaki

15 §. Pykälän 2 momentin mukaan sotilasoikeudenkäyntiasiaa ei saa käsitellä rangaistusmääräysmenettelyssä. Nykyistä rangaistusmääräysmenettelyä vastaava menettely tulisi sisältymään 1. lakiehdotuksen mukaiseen menettelyyn. Sen vuoksi momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että sotilasoikeudenkäyntiasiaa ei saa käsitellä menettelylain mukaisessa menettelyssä.

1.14 Tieliikennelaki

103 §. *Liikenne rikkomus.* Pykälässä säädetään, että joka tahallaan tai huolimattomuudesta muuten kuin 73 a, 98–102 tai 105 a §:ssä mainitulla tavalla rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, on tuomittava liikenne rikkomuksesta sakkoon.

Rikoslain 2 a luvun 9 §:n nojalla rikesakkorikkomusasetuksessa eräiden liikenne rikkomusten vaihtoehtoiseksi seuraamukseksi on säädetty rikesakko. Tämän esityksen mukaisen rikoslain 2 a luvun 8 §:n muutetun 1 momentin ja rikesakkorikkomuslain mukaan rikesakko olisi rikesakkorikkomusten ainoa seuraamus. Tähän seikkaan olisi syytä kiinnittää huomiota myös tieliikennelain 103 §:ssä. Sen vuoksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *2 momentti*, jonka mukaan rikesakosta eräiden liikenne rikkomusten ainoana rangaistuksesta säädetään rikesakkorikkomuslaisia.

1.15 Ajoneuvolaki

96 §. *Ajoneuvorikkomukset.* Pykälässä säädetään rangaistaviksi tahallaan tai huolimattomuudesta tehdyt ajoneuvorikkomukset. Myös tähän pykälään ehdotetaan tehtäväksi muutoksia, jotka johtuvat siitä, että rikesakko tulisi tämän esityksen mukaan eräiden rikkomusten ainoaksi rangaistukseksi. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että sakolla rangaistavia ajoneuvorikkomuksia koskevista tekemuodoista poistettaisiin jatkossa pelkästään rikesakolla rangaistavia tekoja. Näitä rikkomuksia koskien pykälään otettaisiin selvennykseksi uusi 3 momentti, jonka mukaan rikesakosta eräiden ajoneuvorikkomusten ainoana rangaistuksena säädetään rikesakkorikkomuslaisia.

Pykälän *1 momentin 1 kohta* koskee 4 §:ssä säädettyä ajoneuvon turvallisuutta, vaatimustenmukaisuutta ja hallittavuutta koskevaa vaatimusta. Näitä vaatimuksia rikkovalle määrättäisiin jatkossa rikesakkorikkomuslain 3 §:n 2 kohdan tai 5 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla rikesakko. Kohta poistettaisiin.

Pykälän *1 momentin 2 kohta* koskee 6 §:n 1 momentissa tai 8, 51, 56, 57, 75, 84 tai 85 §:ssä säädettyä ajoneuvon käyttökieltoa tai ajokieltoa. Koska 8 §:n 1 momentissa ja 85 §:n 1 momentissa säädetyn kiellon rikkomisesta määrättäisiin jatkossa rikesakkorikkomuslain 10 §:n nojalla rikesakko, 8 ja 85 § poistettaisiin kohdasta.

Pykälän *1 momentin 5 kohdan* mukaan ajoneuvorikkomuksesta sakkoon tuomitaan se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo 7 §:ssä säädettyä ajoneuvon rakenteen muuttamiskieltoa. Ajoneuvolain 7 §:n 1 momentin kiellon rikkomisesta määrättäisiin jatkossa rikesakko moottorikäyttöisen ajoneuvon osalta rikesakkorikkomuslain 5 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla. Kiellolla ei ole käytännön merkitystä moottorittomien ajoneuvojen kohdalla. Kysymyksessä oleva kohta ehdotetaan poistettavaksi.

Pykälän *1 momentin 6 kohta* koskee 9 §:ssä säädettyä velvollisuutta pitää ajoneuvo liikennekelpoisena. Mainitun pykälän 1 momentissa säädetyn velvollisuuden rikkomisesta määrättäisiin jatkossa rikesakko moottorikäyttöisten ajoneuvojen osalta rikesakkorikkomuslain 5 §:n 1 momentin

1 kohdan nojalla. Velvollisuudella ei ole käytännön merkitystä moottorittomien ajoneuvojen kohdalla. Näin ollen 2 momentin asianomaiseen kohtaan jäisi sakolla rangaistavaksi 9 §:n 2 momentissa säädetyn velvollisuuden rikkominen.

Pykälän 1 momentin 8 kohta liittyy laimilyönteihin, jotka koskevat 64 §:n nojalla säädettyä ajoneuvojen rekisteritietojen ilmoitusvelvollisuutta tai 66 a §:n 1 momentissa säädettyä velvollisuutta pitää mukana rekisteröinnistä annettu todistus. Molempien velvollisuuksien vastainen menettely tulisi ainoastaan rikesakolla rangaistavaksi rikesakkorikkomuslain 4 §:n 1 kohdan ja 10 §:n 2 momentin nojalla. Kohta ehdotetaan poistettavaksi.

1.16 Laki kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä

32 §. *Rangaistussäännökset.* Rikesakkorikkomuslain 4 §:n 3 kohdan mukaan moottori- ja käyttöistä ajoneuvoa kuljettaessa vaadittavien asiakirjojen mukana pitämistä koskevan kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä annetun lain 29 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden tahallisuudesta tai huolimattomuudesta tapahtuneesta rikkomisesta määrättäisiin muulle kuljettajalle kuin liikkeenharjoittajalle 20 euron rikesakko. Pykälään lisättäisiin selväviiva uusi 3 momentti, jossa viitattaisiin rikesakkorikkomuksista annettuun lakiin.

1.17 Vesiliikennelaki

24 §. *Rangaistukset.* Pykälän 3 momentin mukaan rikesakosta seuraamuksena vesillä liikkuja koskevia yleisiä velvollisuuksia, vesikulkuneuvon rakennetta, varusteita ja kuntoa, vesiliikenteeseen liittyvien asiakirjojen esittämisvelvollisuutta sekä vesiliikennettä koskevia alueellisia kieltoja ja rajoituksia koskevien säännösten noudattamatta jättämisestä säädetään rikoslain 2 a luvun 9 §:n 2 momentin 6 kohdassa ja 5 momentin nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 3 momentissa mainittu rikoslain 2 a luvun 9 § ehdotetaan kumottavaksi. Rike-

sakko ehdotetaan säädettäväksi eräiden vesiliikennettä koskevien rikkomusten ainoaksi rangaistukseksi rikesakkorikkomuslain 12 §:ssä. Pykälän 3 momenttia ehdotetaankin muutettavaksi niin, että sen mukaan rikesakosta eräiden vesiliikenne-rikkomusten ainoana rangaistuksena säädetään rikesakkorikkomuslaissa.

1.18 Laki vesikulkuneuvorekisteristä

26 §. *Rangaistussäännökset.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi muutokset, jotka johtuvat siitä, että rikesakkorikkomuslain 12 §:n 2 momentissa vesikulkuneuvorekisteristä annetun lain 7 §:n ja 10 §:n 2 momentin vastainen menettely säädettäisiin ainoastaan rikesakolla rangaistavaksi. Näin pykälästä poistettaisiin rangaistavuuden perustana 7 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden tai 10 §:ssä säädetyn käyttökiellon vastainen menettely. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan rikesakosta ainoana rangaistuksena 7 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden ja 10 §:n 2 momentissa säädetyn käyttökiellon rikkomisesta säädetään rikesakkorikkomuslaissa.

1.19 Jätelaki

62 §. *Rikesakko.* Pykälän mukaan rikesakosta seuraamuksena 19 §:ssä tarkoitettun roskaamiskiellon vähäisestä rikkomisesta säädetään rikoslain 2 a luvun 9 §:n 3 momentissa ja mainitun 9 §:n nojalla annetulla asetuksella.

Rikoslain 2 a luvun 9 § ja sen nojalla annettu rikesakkorikkomusasetus kumottaisiin, ja rikesakosta ainoana rangaistuksena roskaamiskiellon vähäisestä rikkomisesta säädettäisiin rikesakkorikkomuslain 16 §:ssä. Pykälässä viitattaisiin viimeksi mainittuun lakiin.

1.20 Kalastuslaki

108 §. *Kalastusrikkomus.* Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta harjoittaa kalan tai ravun pyyntiä, vaikka hän ei ole suorittanut

valtiolle 88 §:ssä säädettyä kalastuksenhoitomaksua tai viehekalastusmaksua taikka hänellä ei ole mukana tositetta suorittamastaan kalastuksenhoitomaksusta tai viehekalastusmaksusta eikä hän voi sitä esittää seitsemän vuorokauden kuluessa, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, kalastusrikkomuksesta sakkoon. Pykälän 2 momentissa todetaan, että rikesakosta seuraamuksena kalastuksenhoitotai viehekalastusmaksun suorittamisen laiminlyönnistä taikka kyseisen maksun suorittamista osoittavan tositteen määrääjässä esittämisen laiminlyönnistä säädetään rikoslain 2 a luvun 9 §:n 3 momentissa ja mainitun 9 §:n 4 momentin nojalla annetulla asetuksella.

Tässä esityksessä rikoslain 2 a luvun 9 § ja sen nojalla annettu rikesakkorikkomusasetus ehdotetaan kumottaviksi. Rikesakko olisi jatkossa eräiden rikkomusten ainoa rangaistus. Rikesakkorikkomuksista säädettäisiin rikesakkorikkomuslaissa. Sen 13 §:ssä rikesakko liitettäisiin kalastuslain 108 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen rikkomusten seuraamukseksi. Tämän vuoksi mainittu kohta ehdotetaan poistettavaksi pykälästä, jolloin voimassa olevan lain 6—8 kohta vastaavasti muutetaan 5—7 kohdaksi.

Pykälän 2 momentissa puolestaan ehdotetaan säädettäväksi, että rikesakosta ainoana rangaistuksena 88 §:ssä tarkoitettujen kalastuksenhoito- ja viehekalastusmaksun suorittamisen laiminlyönnistä taikka kyseisen maksun suorittamista osoittavan tositteen määrääjässä esittämisen laiminlyönnistä säädetään rikesakkorikkomuksista annetussa laissa.

110 §. Menettämisseuraamus. Pykälässä säädetään, että menettämisseuraamuksia koskevia säännöksiä ei sovelleta, jos henkilö on syyllistynyt 108 §:n 1 momentin 5 kohdassa mainittuun tekoon, josta hänelle määrätään seuraamukseksi rikesakko.

Kuten edellä on todettu, 108 §:n 1 momentin 5 kohta ehdotetaan poistettavaksi ja sen pykälän 2 momentissa ehdotetaan kohdassa tarkoitettujen tekojen osalta viitattavaksi rikesakkorikkomuslakiin. Tämän esityksen mukaan rikesakon ohella voitaisiin määrätä myös enintään 1 000 euron suuruinen menettämisseuraamus. Näiden seikkojen vuoksi pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

1.21 Järjestyslaki

16 §. Järjestysrikkomus. Pykälän 1 momentissa säädetään järjestysrikkomuksista, joista tekijä on tuomittava sakkoon, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. Pykälän 2 momentin mukaan järjestysrikkomuksesta tuomittua sakkoa ei saa muuntaa vankeudeksi.

Myös järjestysrikkomusten ainoaksi rangaistukseksi ehdotetaan rikesakkoa. Järjestysrikkomuksista ehdotetaan säädettäväksi rikesakkorikkomuslain 14 §:ssä niin, että voimassa olevan rikesakkorikkomusasetuksen tavoin pykälä kattaa järjestyslain 16 §:n 1 momentissa tarkoitetut teot. Tämän vuoksi pykälässä viitattaisiin rikesakkorikkomuslakiin. Pykälän 2 momenttia vastaavaa sääntelyä ei enää tarvittaisi, koska järjestysrikkomuksista ei enää tuomittaisi sakkoa.

19 §. Rikesakko. Pykälän mukaan rikesakosta seuraamuksena 16 §:ssä tarkoitettua järjestysrikkomuksesta säädetään rikoslain 2 a luvun 9 §:n 4 momentissa ja 6 momentin nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella.

Pykälässä viitattu rikoslain 2 a luvun 9 § ehdotetaan kumottavaksi. Rikesakon säätäminen järjestysrikkomusten seuraamukseksi rikesakkorikkomuslain mukaisesti olisi syytä todeta jo 16 §:ssä. Näin ollen pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

1.22 Laki pysäköintivirhemaksusta

1 §. Pykälän 3 momentissa säädetään, että pysäköintivirhemaksua ei voida määrätä, jos virheen johdosta on nostettu syyte tai annettu tiedoksi rangaistusvaatimus. Menettelylain säätämisen myötä momenttia olisi muutettavan niin, että siinä viitataan menettelylain mukaisiin määräyksiin tai vaatimuksiin.

16 §. Pykälän mukaan, milloin pysäköintivirheestä on nostettu syyte tai annettu tiedoksi rangaistusvaatimus, pysäköinninvalvojan on hakemuksesta määrättävä suoritettu pysäköintivirhemaksu palautettavaksi asianosaiselle. Hakemus on tehtävä vuoden kuluessa syytteen nostamisesta tai rangaistusvaatimuksen tiedoksisääntämisestä. Pykälän ensimmäiseen virkkeeseen ehdotetaan tehtäväksi vastaavat muutokset kuin 1 §:n 3 mo-

menttiin. Toisessa virkkeessä käytetty sanat ”rangaistusmääräyksen tiedoksisaattamisesta” ehdotetaan korvattavaksi sanoilla ”vaatimuksen tai määräyksen antamisesta”.

1.23 Tekijänoikeuslaki

58 §. Pykälän 2 momentissa säädetään, että jos teoksen kappale on valmistettu tai levitetty yleisölle vastoin tätä lakia taikka tuotu maahan tai Suomen alueelle 56 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla, ja se määrätään rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain mukaan valtiolle menetetyksi, voidaan asianomistajan vaatimuksesta samalla määrätä, että teoksen kappale on hävitettävä. Rangaistusmääräysmenettelyssä voidaan määrätä myös 50 b §:ssä tarkoitettu teknisen toimenpiteen kiertämisväline valtiolle menetetyksi ja hävitettäväksi, jos se on valmistettu, saatettu yleisön saataviin taikka tuotu maahan yleisölle levittämistä varten tai Suomen alueelle kolmanteen maahan kuljetettavaksi vastoin 50 b §:n 1 momentin säännöksiä.

Voimassa olevan lainsäädännön mukainen rangaistusmääräysmenettely ehdotetaan korvattavaksi menettelyllä, josta säädettäisiin menettelylaissa. Tämän muutoksen takia 2 momentissa ei olisi tarpeen viitata uuteen menettelyyn, vaan uusien määräysten toteaminen riittäisi. Ensimmäisessä virkkeessä olevan ilmaisu ”rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain mukaan” ehdotetaan korvattavaksi ilmaisulla ”rangaistusmääräys”. Toisessa virkkeessä oleva sana ”rangaistusmääräysmenettelyssä” ehdotetaan puolestaan korvattavaksi ilmaisulla ”rangaistusmääräyksellä”.

1.24 Käräjäoikeuslaki

17 §. Pykälässä säädetään tuomioistuinharjoittelua suorittavan notaarin toimivaltuuksista. Pykälää sovelletaan lain 3 b §:n mukaan myös käräjäviskaalin toimivaltuuksiin.

Pykälässä säädetään muun muassa siitä, että notaari voi ratkaista yhden tuomarin istunnossa tai kirjallisessa menettelyssä tiettyjä rikosasioita, joista hän ei kuitenkaan saa tuo-

mita muuta tai ankarampaa rangaistusta kuin sakkoo. Koska sakkoo lievempi rikesakko, joka olisi myös eräiden rikkomusten ainoa rangaistus, voisi tulla tuomituksi voimassa olevasta oikeudesta poiketen tuomioistuimessa, pykälää täydennettäisiin mainitsemalla sakon ohella rikesakko.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkempien säännösten antamisesta ehdotetaan säädettäväksi menettelylain 40 §:ssä, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin 1) lain mukaisessa menettelyssä käytettävistä asiakirjoista sekä niihin merkittävistä tiedoista ja niiden säilyttämisestä ja 2) lain mukaisessa menettelyssä määrättyjen seuraamusten täytäntöönpanoon liittyvistä ja muista viranomaisten välisistä ilmoituksista. Pykälän sisältöä on tarkemmin käsitelty sen yksityiskohtaisissa perusteluissa.

3 Voimaantulo

Ehdotettujen lakien voimaantulosta säädettäisiin erikseen lailla. Menettelylain 41 §:n 3 momentin nojalla voitaisiin jo ennen lain voimaantuloa ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Voimaantuloajankohtaa määrättäessä joudutaan kiinnittämään huomiota niihin viranomaistoiminnan muutoksiin ja asiakirjamuutoksiin, joita menettelylaista aiheutuu ja joita on tarkemmin käsitelty esityksen vaikutuksia koskevassa jaksossa.

Menettelyä koskevasta lainsäädännöstä on perusteltua säätää niin, että lain edellyttämät sovellukset voidaan laatia hyväksytyin lainsäädännön perusteella. Toisaalta tietojärjestelmän muutosten valmistumista ja käyttöönottoa ei voida tarkkaan arvioida. Tietojärjestelmien tulee olla myös toimintavarmoja, kun ne otetaan käyttöön. Tämän vuoksi ei ole perusteltua ottaa lakiin tarkkaa voimaantuloajankohtaa. Voimaantuloa koskevasta laista laadittaisiin oma esityksensä, jonka yhteydessä on tilaisuus tarkistaa, onko tapahtunut sellaisia lainsäädännöllisiä muutoksia, jotka

olisi otettava huomioon menettelylainsäädännön voimaan saattamisessa.

4 Suhde perustuslakiin ja säättämisyjärjestys

Tuomiovallan käyttäminen tuomioistuimen ulkopuolella

Perustuslain 7 §:n 4 momentin mukaan vapaudenmenetyksen sisältävän rangaistuksen määrää tuomioistuin. Nykyisissä tuomioistuimen ulkopuolisissa menettelyissä rikosasioissa voidaan määrätä rangaistukseksi sakkoa (rangaistusmääräysmenettely) tai rikesakko (rikesakkomenettely). Ehdotettu mainitut menettelyt korvaava tuomioistuimen ulkopuolinen menettely ei ole uutuus oikeusjärjestyksessä, vaan se rakentuu pitkälti voimassa olevan rangaistusmääräysmenettelyä koskevan sääntelyn varaan. Menettelyssä voitaisiin määrätä yksinkertaisista, selvistä ja lievistä rikoksista rangaistukseksi sakkoa tai rikesakko.

Esityksen suhdetta perustuslain 3 §:n 3 momenttiin on tarkasteltava, koska esityksessä ehdotetaan annettavaksi syyttäjille sekä poliisimiehille ja eräille muille valvonta suorittaville virkamiehille ratkaisuvaltaa rikosasioissa. Momentin mukaan tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet, ylimpinä tuomioistuinina korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus. Perustuslain 99 §:n mukaan ylintä tuomiovaltaa rikosasioissa käyttää korkein oikeus, joka valvoo lainkäyttöä omalla toimialallaan.

Rangaistusmääräysmenettelyn ja rikesakkomenettelyn perustuslain kannalta olennaisena kysymyksenä on rikosoikeudellisen tuomiovallan käyttäminen riippumattomien tuomioistuinten ulkopuolella. Perustuslakivaliokunta on eräissä yhteyksissä ottanut kantaa tuomiovallan käyttämiseen tuomioistuimen ulkopuolella.

Rikesakkolain säätämiseen poikkeuslakina perustuslain säätämisyjärjestyksessä vaikuttivat tuomiovallan siirtäminen tuomioistuinten ulkopuolelle ja muutoksenhakuoikeuden rajoittaminen. Perustuslakivaliokunnan (PeVL 1/1982 vp) mukaan kysymyksessä oli määrällisesti ja laadullisesti merkittävä tuomiovallan siirto riippumattomilta tuomioistuinten

ta hallintoviranomaisille. Tällaisessa tuomiovallan käytön siirtämisessä korostui kansalaisten oikeusturvan tarve. Perustuslakivaliokunnan mukaan muutoksenhaku rikesakko-tuomarin päätöksestä olisi tullut sallia varsinaisin muutoksenhakukeinoin.

Rangaistusmääräyslain säätämisen yhteydessä tuomiovaltaa siirrettiin tuomioistuinten syyttäjille. Perustuslakivaliokunta viittasi myös tätä asiaa koskevassa lausunnossaan (PeVL 12/1993 vp) Hallitusmuodon 2 §:n 4 momenttiin. Valiokunnan mukaan tuomiovallan siirtymä tuomioistuinorganisaation ulkopuolelle oli merkittävä. Hallitusmuodon edellyttämä lainkäytön riippumattomuudesta voitiin tavallisella lailla säätää vain rajoitettuja ja tuomiovallan käytön kannalta vähämerkityksisiä poikkeuksia.

Käsitellessään lakiehdotusta, jonka mukaan tuomioistuimen kansliahenkilökunnalle siirrettiisiin ratkaisuvaltaa siviilioikeudellisissa asioissa, perustuslakivaliokunta totesi, että siirtäminen tulee rajoittaa asioihin, joissa ratkaisuedellytykset ovat yksiselitteisiä (PeVL 4/1993 vp).

Perustuslakivaliokunta on arvioinut suostumuksen merkitystä käsitellessään hallituksen esitystä 271/2004, jonka pohjalta säädettiin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 a luvun mukainen kirjallinen rikosasian menettely. Sanotun luvun mukaan vastaajan tunnustaessa teon ja suostuessa kirjalliseen menettelyyn sekä luopuessaan suullisesta oikeudenkäynnistä rikosasia voidaan käsitellä kirjallisessa menettelyssä. Seuraamukseksi voidaan tuomita enintään kuusi kuukautta vankeutta tai, jos vastaajalle varataan tilaisuus suullisen lausuman antamiseen, enintään yhdeksän kuukautta vankeutta.

Perustuslakivaliokunta on mainitun hallituksen esityksen johdosta (PeVL 31/2005 vp) todennut suostumuksella olevan valtiosääntöoikeudellista merkitystä, vaikka perusoikeussuojat ei suostumuksen johdosta menetä merkitystään. Valiokunta on suostumuksenvaraisesti perusoikeussuojaan puuttuvalta lailta edellyttänyt tarkkuutta ja täsmällisyyttä, säännöksiä suostumuksen antamisen ja peruuttamisen tavasta, suostumuksen aitouden ja vapaaseen tahtoon perustuvuuden varmistamista sekä sääntelyn välttämättömyyttä. Rikoslainkäytön ollessa kyseessä on

erityistä huomiota kiinnitettävä suostumuksen aitouteen ja vapaaehtoisuuteen sekä nimenomaisuuteen. Lisäksi on varmistuttava siitä, että suostumuksen antaja ymmärtää suostumuksen merkityksen.

Edellä 1. lakiehdotuksessa esitetty summaarinen menettely rakentuisi epäillyn suostumukseen varaan. Suostumukseen kuuluisi neljä osatekijää: 1) epäillyn on tunnustettava teko, 2) hyväksyttävä seuraamus, 3) suostuttava asian käsittelyyn summaarisessa menettelyssä ja 4) luovuttava oikeudesta suulliseen käsittelyyn.

Tämä eroaisi nykyisistä summaarisista menettelyistä siinä, että mainituissa menettelyissä rikesakkomääräys tai rangaistusmääräystä edeltävä rangaistusvaatimus annetaan, vaikka epäilty kiistäisi syyllistyneensä rikokseen. Epäillyn asiaksi jää omatoimisesti joko saattaa rikesakkomääräys tuomioistuimen tutkittavaksi tai vastustaa rangaistusvaatimusta, jolloin asiaa ei voida rangaistusmääräysmenettelyssä enemmälti käsitellä.

Suostumuksen merkitys olisi menettelylain 4 §:n mukaisesti selostettava epäillylle. Lisäksi suostumus voitaisiin antaa vain tietyille virkamiehille. Yleensä suostumus annettaisiin suoraan valvontatehtävää toimittavalle virkamiehelle, joka antaa vaatimuksen tai määräyksen. Lisäksi se voitaisiin antaa myös muulle esitutkintaa suorittavalle virkamiehelle tai viralliselle syyttäjälle. Tässä yhteydessä suostumuksen vastaanottavan virkamiehen on kontrolloitava, että asianomainen henkilö ymmärtää suostumuksen merkityksen ja että suostumus on muutoinkin pätevä. Jos kuitenkin suostumuksen antamisen yhteydessä syntyisi epäily siitä, ettei suostumus ole pätevä, asiaa ei pidä käsitellä summaarisessa menettelyssä. Suostumukselta ei edellytettäisi määrämuotoa, vaan se voitaisiin antaa esimerkiksi suullisesti mainitulle virkamiehelle tai alikirjoittamalla asianomainen lomake.

Suostumus voitaisiin antaa myös maksamalla vaadittu seuraamus kokonaan tai osittain. Vaikka suostumusta ei tällöin annettaisi nimenomaisesti edellä mainitulle virkamiehelle, itse maksun suorittaminen aktiivisena toimenä osoittaa henkilön suostumuksen.

Epäilty voisi lisäksi peruuttaa suostumuksensa, kunnes asia on ratkaistu. Tällöin asian käsittely summaarisessa menettelyssä päät-

tyisi ja asia siirtyisi tavanomaiseen menettelyyn. Peruuttamiselle ei tarvitsisi esittää mitään perusteluita. Lisäksi menettelylaissa säädettäisiin muutoksenhausta sillä perusteella, että suostumusta ei ole annettu pätevästi.

Vakiintuneesti katsotaan, että rikoksen tunnustaminen riittää tuomitsemisnäytöksi lievissä rikosasioissa. Tunnustaminen koskee tosiseikkoja eli onko epäilty tehnyt rangaistavaksi säädetyn teon. Tunnustamisella tapausten tosiseikat osoittautuvat riidattomiksi. Kun uudessa menettelyssä voitaisiin käsitellä vain rikesakolla rangaistavia tekoja ja sellaisia tekoja, josta voidaan tuomita rangaistukseksi vain sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta, nämä ovat sellaisia rikoksia, joista tunnustaminen riittää täydeksi näyttökseksi.

Epäillyn oikeusturvan kannalta olisi myös merkitystä sillä, että valvontaa suorittavan virkamiehen päätöksen varaan jäisivät rikesakkoasiat sekä liikenteeseen liittyvät rikosasiat ja näpistykset, kuten yleisperusteluissa on todettu. Muut asiat menisivät syyttäjän ratkaistavaksi. Myös liikenneasiat ja näpistykset menisivät syyttäjän ratkaistavaksi, jos päiväsakkojen lukumäärä olisi enemmän kuin 20. Tarkoituksena olisi, että syyttäjän ratkaistavaksi menisivät sellaiset asiat, jotka saattavat edellyttää enemmän oikeudellista asiantuntemusta kuin liikenneasiat ja näpistykset.

Tavallisissa rikosprosessissa yksin tuomioistuin tekee lainsoveltamisratkaisut, joskin asianosaisilla on luonnollisesti oikeus esittää näkemyksensä oikeuskysymyksistä. Jos epäilty ei olisi samaa mieltä valvontaa suorittavan virkamiehen kanssa määräykseen tai vaatimukseen otettavasta, asiaan sovellettavasta säännöksestä, hän voisi olla suostumatta asian käsittelemiseen summaarisessa menettelyssä, jolloin asia ja siihen liittyvät lainsoveltamiskysymykset menisivät tuomioistuimen tutkittaviksi ja ratkaistaviksi.

Toisaalta silloin, kun asiaa menee syyttäjälle, tämä voisi katsoa, että tapauksessa tulisi soveltaa muuta kuin vaatimukseen merkittyä rangaistussäännöstä. Kuten edellä on todettu tuomioistuimen kirjallisesta menettelystä, asia voidaan ratkaista, vaikka tuomioistuin soveltaisi muuta kuin haastehakemukseen merkittyä säännöstä. Kun syyttäjällä on asian

laadun edellyttämä oikeudellinen koulutus ja asiantuntemus ja kun epäilty on tunnustanut teon ja hyväksynyt seuraamuksen, syyttäjä voisi kuitenkin soveltaa myös muuta kuin vaatimukseen merkittyä rangaistussäännöstä.

Kuulemisperiaatteen voidaan kuitenkin katsoa edellyttävän epäillyn kuulemista, jos sovellettava säännös poikkeaisi vaatimuksessa esitetystä. Siksi laissa säädettäisiin, että epäillylle varattaisiin tilaisuus lausua kysymystä. Jollei epäilty hyväksyisi syyttäjän käsitystä, epäilty voisi peruuttaa suostumuksensa, jolloin asia siirtyisi tavalliseen rikosprosessiin.

Rangaistuksen määrästä ja lajista päättää voimassa olevan oikeuden mukaan tuomioistuimen taikka rangaistusmääräyksen antaja, joskaan viimeksi mainittu ei kuulemisperiaatteen vuoksi voi ilman uutta tiedoksiantoa muuttaa seuraamusta ankarampi. Epäilty tai muu asianosainen voi vain esittää asian ratkaisijaa sitomattoman kantansa rangaistuksesta. Tästä poiketen uuteen menettelylakiin ehdotetaan erityiseksi epäillyn oikeussuojatakeeksi otettavaksi säännöstä siitä, että suostumukseen kuuluu myös seuraamuksen hyväksyminen. Tähän kuuluvat sekä seuraamuksen lajin että määrän hyväksyminen. Hyväksyminen edellyttää epäillyn ja virkamiehen yksimielisyyttä seuraamuksen määrään vaikuttavista tosiseikoista, kuten epäillyn maksukyvyystä, ja asianomaisten säännösten sisällöstä. Epäilty voisi suostumuksestaan huolimatta toimittaa päiväsakon rahamäärään vaikuttavaa selvitystä asian ratkaisevalle syyttäjälle, jonka on otettava ajoissa saapunut aineisto huomioon ja tarvittaessa alennettava rahamäärää.

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiinsa koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen (SopS 19/1990) 6 artiklan 1 kappaaleen mukaan jokaisella on oikeus oikeudenkäyntiin riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan tai häntä vastaan nostetusta rikossyytteestä. Myös kansalaisyhteiskunta- ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 8/1976) 14 artiklan 1 kappaaleen

mukaan päätettäessä rikossyytteestä henkilöä vastaan jokaisella on oikeus oikeudenkäyntiin laillisesti perustetun toimivaltaisen, riippumattoman ja puolueettoman tuomioistuimen edessä.

Perustuslakivaliokunnan kannan mukaan henkilö voi luopua suullisesta oikeudenkäynnistä (PeVL 31/2005 vp). Vastaavasti tämä on hyväksytty Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytännössä (ks. esim. *Hermi vs. Italia* 18.10.2006). Nämä kannanotot koskevat tapauksia, joissa asia on tutkittu ja ratkaistu tuomioistuimessa ilman suullista käsittelyä. Sanotusta poiketen tässä yhteydessä suostumus käsittäisi suullisesta oikeudenkäynnistä luopumisen lisäksi sen, että asia käsiteltäisiin kokonaan tuomioistuinlaitoksen ulkopuolella. Asian käsittelee ja ratkaisisi poliisimies tai tietty muu esitutkintaa suorittava virkamies taikka syyttäjä.

Ehdotetun menettelyn erona ROL 5 a luvun kirjalliseen menettelyyn olisi kuitenkin se, että rikkomuksesta epäillyn tulisi myös hyväksyä seuraamus, jotta asia voitaisiin käsitellä ja ratkaista ehdotetussa summaarisessa menettelyssä. Hyväksytyä ankarampaa seuraamusta ei voitaisi menettelyssä määrätä. Jos asian ratkaisija katsoisi, että teosta pitää määrätä ankarampi seuraamus, epäillyn olisi annettava uusi suostumus (menettelylain 27 §) tai asia olisi käsiteltävä tavallisessa rikosasian käsittelyjärjestyksessä. Epäilty voisi myös peruuttaa suostumuksensa, kunnes asia on ratkaistu. Kun epäilty on hyväksynyt jutun lopputuloksen, voidaan asia hänen oikeusturvaansa vaarantamatta käsitellä tuomioistuimen ulkopuolella.

Menettelylaissa säädettäisiin, että määräykseen voisi hakea muutosta valittamalla laissa säädetyin perustein. Myös ylimääräinen muutoksenhaku määräykseen olisi mahdollinen.

Perustuslakivaliokunta on myös edellyttänyt, että suostumukseen perustuvan sääntelyn tulee olla välttämätöntä. Esimerkiksi vuonna 2006 käsiteltiin käräjäoikeuksissa noin 66 000 rikosasiaa. Rangaistusmääräysmenettelyssä asioita oli noin 230 000 ja rikesakmenettelyssä noin 108 000. Nykyisten viranomaisvoimavarojen kannalta on selvää, ettei tuomioistuimessa voida käsitellä kaikkia rikosasioita. Yleisen lainkuuliaisuuden vuok-

si ei kuitenkaan voida lähteä siitä, että vain törkeämmät rikokset johtaisivat asian tutkimiseen ja rangaistuksen tuomitsemiseen. Lievien rikosten suuren lukumäärän vuoksi on välttämätöntä, että käytettävissä on tuomioistuinlaitoksen ulkopuolinen, tehokas summaarinen menettely, jossa voidaan tutkia ja ratkaista selvät ja lievät rikosasiat.

Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate

Perustuslain 8 §:n mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Rikoksen määrittelyminen laissa säädettyväksi teoksi on saanut ilmauksensa myös rikoslain 3 luvun 1 §:n 1 momentissa, Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen 7 artiklan 1 kappaleessa sekä kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen 15 artiklan 1 kappaleessa.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on järjestyslain (612/2003) säätämisen yhteydessä (PeVL 20/2002 vp) ja rikosoikeuden yleisiä oppia koskevan lainsäädännön säätämisen yhteydessä (PeVL 31/2002 vp) pitänyt rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta ja myös perustuslain 80 § huomioon ottaen ongelmallisena sitä, että rikesakon liittäminen rikkomuksen seuraamukseksi perustuu asetukseen. Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Rikesakon käyttämisen yleiset puitteet asettava rikoslain 2 a luvun 9 § ei valiokunnan käsityksen mukaan tältä osin täytä laillisuusperiaatteen vaatimuksia. Myös lakivaliokunta on kiinnittänyt asiaan huomiota (LaVM 28/2002 vp).

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on useassa yhteydessä ottanut kantaa väljien ja avoimien blankorangaistussäännösten käyt-

tämiseen (esimerkiksi PeVL 15/1996 vp, 20/1997 vp ja 31/2002 vp). Valiokunnan mukaan hallituksen on aiheellista selvittää, missä määrin tällaiseen tekniikkaan perustuva voimassa oleva rikosoikeudellinen sääntely vastaa rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vaatimuksia, ja ryhtyä selvityksen perusteella mahdollisesti tarvittaviin toimiin sääntelyn tarkistamiseksi. Eduskunnan vastauksessa hallituksen esitykseen rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi (EV 261/2002 vp) onkin eduskunnan lausumissa edellytetty rikesakkosäännösten uudistamistoimenpiteiden lisäksi ryhtymistä perustuslakivaliokunnan esiin tuomiin toimenpiteisiin.

Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta asianmukaista olisi, että rikesakko liitetään tiettyjen rikkomusten rangaistukseksi laissa. Sääntelyn lakiin siirtämisen yhteydessä on kiinnitettävä tarpeen mukaan huomiota sen tarkistamiseen laillisuusperiaatteen edellyttämän rikoslainsäädännön täsmällisyysvaatimuksen mukaisella tavalla. Asetuksessa oleva sääntely perustuu blankosäännösten käyttämisen kautta tai muuten osittain lainsäädäntöratkaisuun, jossa varsinainen rangaistussäännös ja tunnusmerkistö on erotettu toisistaan. Siksi tässä yhteydessä ehdotetaan, että rikesakkorikkomuksista säädetään laissa (3. lakiehdotus).

Mainituista syistä katsotaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Esityksen tuomiovallan käyttämiseen ja rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen liittyvien valtiosääntöoikeudellisten näkökohtien vuoksi hallitus pitää kuitenkin perusteltuna, että esityksestä pyydetäisiin perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**sakon ja rikesakon määräämisestä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tämän lain mukaisessa menettelyssä voidaan seuraamukseksi määrätä:

1) sakkorangaistus rikkomuksesta, josta ei ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai enintään kuusi kuukautta vankeutta;

2) rikesakko rikkomuksesta, jonka rangaistukseksi rikesakko on erikseen laissa säädetty;

3) enintään 1 000 euron suuruinen menettämisseuraamus 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun rangaistuksen ohella.

Asia voidaan käsitellä tämän lain mukaisessa menettelyssä silloinkin, kun rikkomuksesta saattaa seurata muu kuin 1 momentissa tarkoitettu seuraamus, jos rikkomuksen tehneelle ei vaadita määrättäväksi tätä seuraamusta.

Tämän lain mukaisessa menettelyssä ei saa käsitellä virkarikosta koskevaa asiaa eikä merilain (674/1994) 20 luvussa tai sotilasoi-keudenkäyntilain (326/1983) 2 §:ssä tarkoi-tettua asiaa.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *rangaistusvaatimuksella* epäilylle tiedoksi annettavaa sakkorangaistusta tai rike-

sakkoa sekä menettämisseuraamusta koskevaa vaatimusta tilanteessa, jossa epäilty ei suostu asian käsittelemiseen tämän lain mukaisessa menettelyssä;

2) *sakkovaatimuksella* epäilylle annettavaa vaatimusta, jolla hänelle vaaditaan rikkomuksesta sakkorangaistusta ja menettämisseuraamusta tai hänen pyydettyään päiväsaikon rahamäärän määräytymisperusteen muuttamista sakkorangaistusta ja menettämisseuraamusta;

3) *sakkomääräyksellä* ratkaisua, jolla valvontaa suorittava virkamies määrää rikkomuksesta sakkorangaistuksen ja menettämisseuraamuksen;

4) *rikesakkomääräyksellä* ratkaisua, jolla määrätään rikesakko ja menettämisseuraamus;

5) *rangaistusmääräyksellä* ratkaisua, jolla virallinen syyttäjä sakkovaatimuksen tai rangaistusvaatimuksen perusteella määrää sakkorangaistuksen ja menettämisseuraamuksen.

3 §

Toimivaltaiset virkamiehet ja sakkomääräyksen soveltamisala

Sakkovaatimuksen ja rangaistusvaatimuksen antaa poliisimies. Mainittu vaatimus voidaan antaa myös syyttäjän pyynnöstä. Rikesakon määrää poliisimies tai virallinen syyttäjä.

Rangaistusmääräyksen antaa virallinen syyttäjä. Sakkomääräyksen antaa poliisimies. Sakkomääräyksessä voidaan määrätä seu-

raamukseksi enintään 20 päiväsakon suuruisen sakkorangaistus ja menettämisseuraamus sille, joka rikkoo:

- 1) tieliikennelakia (267/1981) tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä;
- 2) ajoneuvolakia (1090/2002) tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä;
- 3) ajoneuvojen katsastusluvista annettua lakia (1099/1998) tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä;
- 4) liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä annettua lakia (546/1998);
- 5) luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annettua lakia (343/1991) tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä;
- 6) taksiliikennelakia (217/2007);
- 7) kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä annettua lakia (693/2006);
- 8) vaarallisten aineiden kuljetuksesta annettua lakia (719/1994) tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä;
- 9) maastoliikennelakia (1710/1995) tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä;
- 10) vesiliikennelakia (463/1996) tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä;
- 11) vesikulkuneuvorekisteristä annettua lakia (976/2006);
- 12) rikoslain (39/1889) 23 luvun 10 §:ää;
- 13) rikoslain 28 luvun 3 §:ää.

Tullimiehen ja rajavartiomiehen toimivaldasta antaa sakkomääräys sekä heidän ja erätarkastajan toimivallasta antaa sakkovaatimus, rangaistusvaatimus ja rikesakkomääräys säädetään erikseen.

4 §

Epäillyn suostumus

Asia voidaan käsitellä tämän lain mukaisessa menettelyssä, jos rikkomuksesta epäilty tunnustaa teon ja hyväksyy siitä määrättävän seuraamuksen sekä luopuu oikeudestaan suulliseen käsittelyyn ja suostuu asian ratkaisemiseen tämän lain mukaisessa menettelyssä (*epäillyn suostumus*). Suostumuksen tiedustelemisen yhteydessä epäillylle on selostettava suostumuksen merkitys.

Suostumus annetaan sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen tai rangaistusvaatimuksen antavalle tai muulle

esitutkintaa suorittavalle virkamiehelle taikka viralliselle syyttäjälle.

Epäillyn suostumusta on tiedusteltava myös silloin, kun kyseessä on moottorikäyttöisellä ajoneuvolla tehty liikenne rikkomus, johon syyllistyneen henkilöllisyys on välittömästi todettu mutta josta ei välittömästi määrätä rikesakkoa. Epäillyn suostumusta ei edellytetä, jos rikesakko määrätään ajoneuvoa pysäyttämättä havaitusta liikenne rikkomuksesta.

Epäillyn suostumukseksi katsotaan myös sakon tai rikesakon maksaminen kokonaan tai osaksi 30 päivän kuluessa rangaistusvaatimuksen tiedoksiantamisesta.

Epäilty voi peruuttaa suostumuksensa, kunnes asia on ratkaistu. Peruutuksesta on ilmoitettava kirjallisesti 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun syyttäjän kansliaan.

5 §

Asianomistajan suostumus

Asian käsitteleminen tämän lain mukaisessa menettelyssä edellyttää asianomistajan suostumuksen, jonka tiedustelemisen yhteydessä hänelle on selostettava suostumuksen merkitys.

Asianomistajan suostumuksesta on voimassa, mitä 4 §:n 2 ja 5 momentissa säädetään epäillyn suostumuksesta.

6 §

Toimenpiteistä luopuminen

Poliisimiehen, tullimiehen ja rajavartiomiehen oikeudesta antaa huomautus tai jättää tekemättä ilmoitus rikkomuksesta ja virallisen syyttäjän oikeudesta jättää syyte nostamatta on voimassa, mitä niistä erikseen säädetään. Poliisimiehen, tullimiehen ja rajavartiomiehen oikeudesta jättää menettämiskaatimus esittämättä noudatetaan soveltuvin osin, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 1 luvun 8 b §:ssä säädetään.

7 §

Esitutkinta

Sakon ja rikesakon määräämiseen liittyvässä esitutkinnassa on kuultava asianomistajaa ja rikkomuksesta epäiltyä.

Tässä laissa tarkoitetaan rikkomuksen selvittämiseksi toimitetaan esitutkintalain (449/1987) 44 §:n mukainen suppea esitutkinta, jossa selvitetään ainoastaan ne seikat, jotka ovat välttämättömiä sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen tai rangaistusvaatimuksen antamiseksi.

Jos asianomistaja ei ole suostunut asian käsittelemiseen tämän lain mukaisessa menettelyssä tai rikkomuksesta epäilty ei ole maksanut sakkoa tai rikesakkoa 4 §:n 4 momentissa tarkoitettussa määräajassa, asian jatkokäsittelyä varten esitutkinta on suoritettava syyteharkinnan edellyttämässä laajuudessa.

2 luku

Valvontaa suorittavan virkamiehen antamat vaatimukset ja määräykset

8 §

Sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen ja rikesakkomääräyksen sisältö

Sakkovaatimus, sakkomääräys ja rikesakkomääräys on annettava rikkomuksesta epäillylle kirjallisena, ja antajan on allekirjoitettava se. Vaatimus tai määräys voidaan allekirjoittaa myös sähköisesti.

Sakkovaatimuksessa ja sakkomääräyksessä on mainittava rikkomuksesta vaadittava tai määrättävä sakkorangaistus ja menettämisseuraamus, rikesakkomääräyksessä rikesakon määrä ja menettämisseuraamus sekä sakkomääräyksessä ja rikesakkomääräyksessä maksuaika.

Sakkovaatimuksessa, sakkomääräyksessä ja rikesakkomääräyksessä on lisäksi mainittava:

- 1) rikkomuksesta epäillyn henkilötiedot;
- 2) rikkomuksen tekoaika ja paikka, rikkomuksen laatu sekä muut rikkomuksen kuvaamiseksi tarpeelliset tiedot;
- 3) sovellettavat lainkohdat.

Sakkovaatimuksessa on myös mainittava mahdollisuudesta toimittaa viralliselle syyttäjälle päiväsakon rahamäärän määrätymisperustetta koskeva selvitys ja selvityksen toimittamismahdollisuuteen liittyvästä kahden viikon määräajasta. Jos rikkomuksesta epäilty pyytää päiväsakon rahamäärän määrätymisperusteen muuttamista, siitä on tehtävä merkintä vaatimukseen.

9 §

Rangaistusvaatimuksen sisältö

Rangaistusvaatimuksen sisällöstä on voimassa, mitä 8 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään.

Rangaistusvaatimuksessa on mainittava rikkomuksesta vaadittava sakkorangaistus tai vaadittavan rikesakon määrä ja menettämisseuraamus. Vaatimuksessa on myös mainittava, että sakon tai rikesakon maksaminen kokonaan tai osaksi 4 §:n 4 momentissa tarkoitettussa määräajassa johtaa seuraamuksen vahvistamiseen sakkomääräyksellä, rikesakkomääräyksellä tai rangaistusmääräyksellä.

10 §

Seuraamuksen maksamiseen liittyvät tiedot

Sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen ja rangaistusvaatimuksen tiedoksiannon yhteydessä on annettava seuraamuksen maksamista varten tarvittavat tiedot.

11 §

Tiedoksianto

Sakkovaatimus, sakkomääräys, rikesakkomääräys ja rangaistusvaatimus liitteineen on annettava tiedoksi rikkomuksesta epäillylle heti 7 §:n 2 momentissa tarkoitettujen esitutkinnan päätyttyä tai, jollei se ole mahdollista, mahdollisimman pian sen jälkeen siten kuin oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa säädetään tiedoksiannosta rikosasioissa. Jos rikkomuksesta epäilty on mainitun lain 12 luvun 2 §:n ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu syynta-

keinen vajaavaltainen, tiedoksianto toimitetaan vain hänelle.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, rikesakkomääräys liitteineen voidaan lähettää rikkomukseen syyllistyneelle postitse hänen ilmoittamaansa tai ajoneuvoliikenerikteristä ilmenevään osoitteeseen, jos kyseessä on moottorikäyttöisellä ajoneuvolla tehty liikenne rikkomus, johon syyllistyneen henkilöllisyys on välittömästi todettu. Rikesakkomääräys on tällöin lähetettävä viipymättä ja viimeistään kahden viikon kuluessa rikkomuksen tekopäivästä. Asianomaisen henkilön katsotaan saaneen rikesakkomääräyksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun se on annettu postin kuljetettavaksi. Rikesakkomääräykseen on merkittävä päivä, jona se on annettu postin kuljetettavaksi.

Tiedoksiannon vaikutuksesta syyteoikeuden vanhentumisen katkeamiseen säädetään erikseen.

12 §

Rangaistusvaatimuksen käsittely

Toimivaltaisen virkamiehen on viivytettyä 4 §:n 4 momentissa tarkoitetun määräjajan päätyttyä tarkastettava, onko rikkomuksesta epäilty maksanut sakon tai rikesakon kokonaan tai osaksi.

Jos sakko tai rikesakko on maksettu kokonaan tai osaksi määräjajan kuluessa, seuraamus vahvistetaan sakkomääräyksellä, rikesakkomääräyksellä tai rangaistusmääräyksellä. Näin vahvistettua määräystä ei tarvitse antaa tiedoksi rikkomuksesta epäillylle.

13 §

Sakkovaatimuksen ja rangaistusvaatimuksen toimittaminen viralliselle syyttäjälle

Sakkovaatimus on tiedoksiannon jälkeen viivytettyä toimitettava viralliselle syyttäjälle rangaistusmääräyksen antamista varten. Sama toimittamisvelvollisuus koskee rangaistusvaatimusta, jos rikkomuksesta epäilty

on 4 §:n 4 momentissa tarkoitetulla tavalla maksanut sakon.

3 luku

Rikesakon määrääminen ajoneuvoa pysäyttämättä havaituista liikenne rikkomuksista

14 §

Luvun soveltamisalaan kuuluvat rikkomukset

Tämän luvun säännöksiä voidaan soveltaa moottorikäyttöisellä ajoneuvolla tehdyn sellaisen rikesakkorikkomuksen käsittelyyn, joka on havaittu automaattisessa liikennevalvonnassa tai muuten ajoneuvoa pysäyttämättä ja joka koskee:

- 1) suurimman sallitun nopeuden ylitystä enintään 20 kilometrillä tunnissa; tai
- 2) liikennemerkkien vastaista ajoa linja-auto- tai raitiovaunukaistalla.

15 §

Menettelyn käynnistyminen

Rikesakkomääräys annetaan rikkomukseen käytetyn ajoneuvon kuljettajaa selvittämättä sille luonnolliselle henkilölle, joka rikkomuksen tekoaikana oli rikkomukseen käytetyn ajoneuvon rekisteriin merkitty omistaja, haltija tai tilapäinen käyttäjä.

Rikesakkomääräys annetaan ajoneuvolain 3 §:n 23 kohdassa tarkoitetulle käyttövastaavalle, jos kaikki rikkomukseen liittyvät seikat huomioon ottaen voidaan pitää selvitetynä, että hän on rikkomuksen tekoaikana kuljettanut siihen käytettyä autoa. Muussa tapauksessa käyttövastaavalta on tiedusteltava, kuka kyseistä autoa on silloin kuljettanut.

Poliisilaitoksessa on pidettävä erillistä lueteloa, johon merkitään se ajankohta, jolloin käyttövastaavalle osoitettu tiedustelukirje on annettu postin kuljetettavaksi tai 2 momentissa tarkoitettu tiedustelu on muutoin suoritettu. Jos käyttövastaava ei kahden viikon kuluessa tiedustelun suorittamisesta vastaa siihen, asian jatkokäsittelyyn sovelletaan, mitä 2 luvussa säädetään.

16 §

Rikesakkomääräyksen sisältö

Rikesakkomääräyksen antaa poliisimies 8 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Rikesakkomääräyksestä tulee 8 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi ilmetä:

1) selostus rikesakkomääräyksen saaneelle rikkomuksesta mahdollisesti aiheutuvista muista seuraamuksista, kuten ajokiellosta;

2) selostus siitä, miten rikesakkomääräystä vastustettaessa tulee menetellä ja miten asiaa tällöin käsitellään.

17 §

Rikesakkomääräyksen lähettäminen

Rikesakkomääräys liitteineen lähetetään rikesakkomääräyksen saaneelle postitse ajoneuvoliikennerekisteristä ilmenevään osoitteeseen. Rikesakkomääräys on lähetettävä viipymättä ja viimeistään kahden viikon kuluessa rikkomuksen tekopäivästä. Käyttövastavaan esittäessä 15 §:n 2 momentissa tarkoitettua selvityksen rikkomukseen syyllistyneen henkilöllisyydestä rikesakkomääräys saadaan kuitenkin lähettää kahden viikon kuluessa tällaisen tiedon saamisesta. Asianomaisen henkilön katsotaan saaneen määräyksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun määräys on annettu postin kuljetettavaksi. Määräykseen on merkittävä päivä, jona se on annettu postin kuljetettavaksi.

18 §

Rikesakkomääräyksen vastustaminen

Jos tämän luvun mukaisessa menettelyssä annetun rikesakkomääräyksen saanut henkilö kiistää syyllisyytensä rikesakkomääräyksessä tarkoitettuun rikkomukseen tai jos hän pitää sitä muulla tavalla perusteettomana, hänen tulee vastustaa saamaansa rikesakkomääräystä. Vastustamista ei tarvitse perustella.

Vastustamisesta tulee ilmoittaa 30 päivän kuluessa rikesakkomääräyksen tiedoksisaamisesta rikesakon määränneen poliisilaitok-

sen kansliaan tai toimipisteeseen. Vastustamisilmoitukseen on liitettävä rikesakkomääräys. Vastustaminen voidaan tehdä tätä tarkoitusta varten laaditulla lomakkeella.

Vastustamisilmoituksen saa toimittaa poliisilaitokselle myös postilähetyksenä, telekopiona tai lähetin välityksellä.

19 §

Poliisilaitoksen päällikön suorittama valvonta

Poliisilaitoksen päällikkö valvoo tämän luvun mukaisessa menettelyssä annettavien rikesakkomääräysten antamista. Hänen tulee poistaa rikesakkomääräys ja ilmoittaa asia viralliselle syyttäjälle, jos rikesakko on määrätty rikkomuksesta, josta rikesakko ei ole riittävä seuraamus.

Poliisilaitoksen päällikön tulee niin ikään poistaa rikesakkomääräys, jos siinä tarkoitettu teko ei ole rikesakkorikkomus tai rikesakkomääräys on muuten perusteeton.

20 §

Rikesakkomääräyksen vastustamiseen liittyvät toimenpiteet

Poliisilaitoksen päällikkö toimittaa täytännön pantavaksi rikesakkomääräyksen, jota ei ole vastustettu eikä poistettu.

Poliisilaitoksen päällikkö poistaa vastustettua rikesakkomääräyksen. Tällöin tämän luvun mukainen menettely raukeaa ja asian jatkokäsittelystä on voimassa mitä 2 luvussa säädetään, jollei 3 momentista muuta johdu.

Rikesakkomääräyksen vastustamisen jälkeen uusi, samasta teosta annettava rikesakkomääräys voidaan lähettää rikkomukseen syyllistyneelle postitse asianomaisen henkilön ilmoittamaan osoitteeseen, jos tekoon syyllistyneen henkilöllisyys on selvitetty tunnustuksella, jota ei ole syytä epäillä. Asianomaisen henkilön katsotaan saaneen rikesakkomääräyksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun se on annettu postin kuljetettavaksi. Rikesakkomääräykseen on

merkittävä päivä, jona se on annettu postin kuljetettavaksi.

21 §

Poliisilaitoksen päällikön tehtävien siirtäminen

Poliisilaitoksen päällikölle 19 ja 20 §:n mukaan kuuluvia tehtäviä voidaan poliisilaitoksen ohjesäännön määräyksellä siirtää muulle poliisilaitokseen päällystöön kuulvalle virkamiehelle.

22 §

Menetetyn määräajan palauttaminen

Sille, joka ei ole voinut määräajassa vastustaa 17 §:n mukaisesti tiedoksiannettua rikesakkomääräystä, on hakemuksesta palautettava menetetty määräaika. Menetetyn määräajan palauttamista koskevassa hakemuksessa on ilmoitettava syy siihen, miksi rikesakkomääräystä ei ole voitu määräajassa vastustaa, ja hakemus on tehtävä määräyksestä ilmenevän rikkomuksen tekopaikan käräjäoikeudelle viimeistään yhdeksän kuukauden kuluessa rikkomuksen tekopäivästä. Hakemukseen on liitettävä rikesakkomääräys tai maksukehotus. Käräjäoikeus on päätösvaltainen menetetyn määräajan palauttamista koskevassa asiassa, kun siinä on lainoppinut jäsen yksin.

23 §

Kirjallinen huomautus

Jos 14 §:n 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu rikkomus on osuhteet huomioon ottaen vähäinen, rikkomukseen käytetyn ajoneuvon rekisteriin merkitylle omistajalle, haltijalle tai tilapäiselle käyttäjälle voidaan muihin toimenpiteisiin ryhtymättä antaa kirjallinen huomautus. Huomautuksen antaa poliisimies, ja se lähetetään huomautuksen saaneen henkilön ajoneuvoliikennerekisteristä ilmenevään osoitteeseen.

4 luku

Rangaistusmääräys ja rikesakko

24 §

Rangaistusmääräyksen antaminen

Virallisen syyttäjän on viivytyksettä tarkastettava hänen käsiteltäväkseen tullut sakkovaatimus ja rangaistusvaatimus sekä annettava rangaistusmääräys. Määräys voidaan allekirjoittaa myös sähköisesti. Sakkovaatimukseen perustuvaa rangaistusmääräystä ei saa kuitenkaan antaa ennen kuin kaksi viikkoa on kulunut vaatimuksen tiedoksiannosta.

Tarvittaessa syyttäjän on ryhdyttävä viivytyksettä toimenpiteisiin lisätutkimuksen suorittamiseksi taikka sakkovaatimuksessa tai rangaistusvaatimuksessa olevan virheen tai puutteen korjaamiseksi.

25 §

Selvitys päiväsakon rahamäärästä

Antamastaan suostumuksesta huolimatta rikkomuksesta epäilty voi toimittaa viralliselle syyttäjälle kirjallista selvitystä päiväsakon rahamäärän määräytymisperusteesta. Rangaistusmääräyksen antajan on otettava huomioon rahamäärään vaikuttava tai muuten asian ratkaisemisen kannalta merkityksellinen ennen määräyksen antamista toimitettu selvitys ja muu tällainen hänen tiedossaan oleva seikka.

26 §

Rangaistusmääräyksen antamisen esteet

Virallinen syyttäjä ei saa antaa rangaistusmääräystä, jos:

1) rikkomuksesta epäilty tai asianomistaja ei ole antanut 4 tai 5 §:ssä tarkoitettua suostumusta taikka on peruuttanut sen;

2) asianomistaja on peruuttanut syyttämispyyntön rikkomuksesta, josta syyttäjä ei saa nostaa syytettä ilman sellaista pyyntöä;

3) sakkovaatimusta tai rangaistusvaatimusta ei ole annettu tiedoksi ennen syyteoikeuden vanhentumista;

4) asiassa ilmenee seikkoja, joiden perusteella rangaistusta ei tulisi määrätä.

27 §

Teon uudelleenarviointi

Jos virallinen syyttäjä katsoo, että rangaistusmääräys on annettava ankarampaan sakkorangaistukseen tai rikesakkoon johtavana kuin sakkovaatimuksessa tai rangaistusvaatimuksessa on ilmoitettu, syyttäjän pyynnöstä on annettava uusi vaatimus ja aikaisempi vaatimus on peruutettava. Pyyntöön on liitettävä tarvittavat tiedot 2 §:ssä tarkoitetun vaatimuksen tai määräyksen antamiseksi. Asianomistajalta ei tarvitse pyytää uudelleen 5 §:ssä tarkoitettua suostumusta.

Jos syyttäjä katsoo, että asiassa olisi sovellettava muuta kuin vaatimuksesta ilmenevää rangaistussäännöstä, hänen on varattava sille, jolle on vaadittu rangaistusta, tilaisuus lausua siitä.

28 §

Rangaistusmääräyksen antaminen vaadittua lievämpänä

Virallinen syyttäjä saa rangaistusmääräyksessä määrätä omasta aloitteestaan tai 25 §:ssä tarkoitetun selvityksen perusteella sakkorangaistuksen sakkovaatimuksessa tai rangaistusvaatimuksessa vaadittua lievämmäksi, jos syyttäjä katsoo rikkomuksen tai vastaajan maksukyvyn sitä edellyttävän.

29 §

Rikesakkomääräyksen antaminen

Jos virallinen syyttäjä katsoo, että rikkomuksesta on sakkovaatimuksessa tai rangaistusvaatimuksessa vaadittu sakkorangaistuk-

sen asemesta määrättävä rikesakko, hänen on annettava rikesakkomääräys.

30 §

Toimenpiteistä luopuminen ja syytteen nostaminen

Virallinen syyttäjä saa jättää rangaistusmääräyksen ja rikesakkomääräyksen antamatta, jos laissa säädetyt syyttämättä jättämisen edellytykset täyttyvät.

Syyttäjän on määräyksen antamisen asemesta nostettava syyte, jos kysymyksessä ei ole 1 §:ssä tarkoitettu rikkomus tai jos rikkomuksen yhteys muuhun samalla kertaa käsiteltävään tekoon edellyttää syytteen nostamista siitakin taikka jos syytteen nostamiselle on muu painava syy.

Jos virallinen syyttäjä nostaa syytteen, sakkovaatimus tai rangaistusvaatimus on poistettava.

31 §

Asian ottaminen uudelleen ratkaistavaksi

Jos rangaistusmääräys tai rikesakkomääräys on päätetty jättää antamatta ja jos asiassa ilmenneen uuden selvityksen mukaan päätös on perustunut olennaisesti puutteellisiin tai virheellisiin tietoihin, virallinen syyttäjä saa sanotun päätöksen estämättä ottaa asian uudelleen ratkaistavaksi.

Ylemmällä syyttäjällä on oikeus 1 momentissa tarkoitetun päätöksen estämättä ottaa asia uudelleen ratkaistavaksi niin kuin siitä erikseen säädetään.

32 §

Tilanteen muuttumiseen perustuva ilmoitusvelvollisuus

Jos rangaistusmääräys jätetään 26 tai 27 §:n mukaisesti antamatta, jos sakkorangaistus määrätään 28 §:n mukaisesti vaadittua lievämpänä tai jos rangaistusmääräyksen asemesta annetaan 29 §:n mukaisesti rikesakkomääräys, siitä on heti ilmoitettava

sille, jolle rangaistusta on vaadittu, sekä sakkorangaistuksen ja rikesakon täytäntöönpanosta huolehtivalle Oikeusrekisterikeskuskelle.

33 §

Asian siirtäminen

Syyttäjä voi siirtää muutenkin kuin tämän luvun nojalla ratkaistavanaan olevan asian käsiteltäväksi tämän lain mukaisessa menettelyssä noudattaen, mitä 27 §:ssä säädetään pyynnöstä ja siihen liitettävistä tiedoista.

5 luku

Erinäiset säännökset

34 §

Muutoksenhaku

Sakkomääräykseen, muuhun kuin 3 luvussa tarkoitettuun rikesakkomääräykseen ja rangaistusmääräykseen haetaan muutosta siten kuin tässä laissa säädetään.

Käräjäoikeudelle tehtävän muutoksenhaun tutkii määräyksestä ilmenevän rikkomuksen tekopaikan käräjäoikeus, joka on päätösvaltainen, kun siinä on lainoppinut jäsen yksin. Muutoksenhakemuksen käsittelyssä käräjäoikeudessa noudatetaan soveltuvin osin oikeudenkäymiskaaren 8 luvun säännöksiä hakemusasioiden käsittelystä.

35 §

Valitus

Oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 1 §:ssä säädettyjen perusteiden lisäksi 34 §:n 1 momentista tarkoitettua määräyksestä voidaan valittaa käräjäoikeuteen myös sillä perusteella, että määräys perustuu väärään lain soveltamiseen taikka rikkomuksesta epäilty tai asianomistaja ei ole pätevästi antanut 4 tai 5 §:ssä tarkoitettua suostumusta.

Valitus sakkomääräyksestä ja rikesakkomääräyksestä on tehtävä 30 päivän kuluessa määräyksen tiedoksiantamisesta. Valitus rangaistusmääräyksestä tehdään 60 päivän kuluessa suostumuksen antopäivästä. Valitus rangaistusmääräyksestä saadaan kuitenkin aina tehdä 30 päivän kuluessa määräyksen antamisesta. Jos sakkomääräys tai rikesakkomääräys on annettu 12 §:n 2 momentin mukaisesti, sovelletaan, mitä valituksesta rangaistusmääräyksestä säädetään.

36 §

Ylimääräinen muutoksenhaku

Edellä 34 §:n 1 momentissa tarkoitettuun määräykseen voidaan hakea muutosta oikeudenkäymiskaaren 31 luvussa mainituilla perusteilla. Muutosta voidaan hakea myös 35 §:ssä tarkoitettulla suostumusta koskevalla perusteella.

Ylimääräisen muutoksenhaun tutkii käräjäoikeus. Korkein oikeus tutkii kuitenkin oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 8, 8 a, 9 tai 9 c §:ään perustuvan muutoksenhaun.

Hakemus käräjäoikeudelle on tehtävä vuoden kuluessa määräyksen antopäivästä. Hakemus voidaan kuitenkin tehdä määräajasta riippumatta, jos määräystä annettaessa henkilöä on käsitelty toisena henkilönä tai väärällä nimellä.

37 §

Virheen korjaaminen

Sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen tai rangaistusmääräyksen antamiseen toimivaltaisen virkamiehen on heti korjattava määräyksessä havaitsemansa kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu siihen rinnastettava selvä virhe, jos seuraamus ei korjauksen vuoksi muutu ankarammaksi.

Ennen virheen korjaamista määräyksen saaneelle on tarvittaessa varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Jos määrätty seuraamus korjauksen vuoksi lievenee, uudesta seuraamuksesta on ilmoitettava siten kuin 32 §:ssä säädetään.

38 §

Seuraamusten täytäntöönpano

Tämän lain mukaisessa menettelyssä määrätyn seuraamuksen täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002).

Sakkomääräys, rikesakkomääräys ja rangaistusmääräys pannaan täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio. Edellä 3 luvun mukainen rikesakkomääräys tulee kuitenkin täytäntöönpanokelpoiseksi vasta 18 §:n 2 momentissa tarkoitetun 30 päivän määräajan kuluessa edellyttäen lisäksi, että määräystä ei ole vastustettu.

39 §

Määräaika seuraamuksen maksamista varten

Ilman rangaistusvaatimuksen antamista sakko- tai rikesakkomääräyksellä määrätty sakko tai rikesakko on maksettava 30 päivän kuluessa määräyksen tiedoksiantamisesta.

Edellä 3 luvun mukaisessa menettelyssä määrätty rikesakko on maksettava 30 päivän kuluessa rikesakkomääräyksen tiedoksiantamisesta, jollei rikesakkomääräyksen saanut vastusta määräystä.

40 §

Tarkemmat säännökset

Oikeusministeriön asetuksella säädetään tarkemmin:

1) tämän lain mukaisessa menettelyssä käytettävistä asiakirjoista sekä niihin merkittävistä tiedoista ja niiden säilyttämisestä;

2) tämän lain mukaisessa menettelyssä määrättyjen seuraamusten täytäntöönpanoon liittyvistä ja muista viranomaisten välisistä ilmoituksista.

6 luku

Voimaantulo

41 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

Tällä lailla kumotaan rikesakkomenettelystä 21 päivänä tammikuuta 1983 annettu laki (66/1983) ja rangaistusmääräysmenettelystä 26 päivänä heinäkuuta 1993 annettu laki (692/1993) niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

42 §

Siirtymäsäännös

Jos rangaistusvaatimus tai rikesakkomääräys on annettu tiedoksi ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan asian käsittelyyn tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki**rikoslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 2 a luvun 9—11 §, sellaisina kuin ne ovat, 2 a luvun 9 § laissa 475/2008 sekä 10 ja 11 § laissa 550/1999, *muutetaan* 2 a luvun 2 §:n 4 momentti, 6 §:n 3 momentti ja 8 §, 7 luvun 1 §, 8 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohta, 6 §:n 2 momentti ja 18 §, 10 luvun 9 §:n 1 momentti sekä 41 luvun 8 §, sellaisina kuin ne ovat, 2 a luvun 2 §:n 4 momentti laissa 808/2007, 6 §:n 3 momentti mainitussa laissa 550/1999, 8 § mainitussa laissa 550/1999 ja laissa 971/2001, 7 luvun 1 § laeissa 697/1991 ja 751/1997, 8 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohta ja 6 §:n 2 momentti laissa 297/2003 ja 18 § mainitussa laissa 297/2003 ja laissa 1161/2005, 10 luvun 9 §:n 1 momentti laissa 875/2001 sekä 41 luvun 8 § laissa 531/2007, sekä *lisätään* 2 a luvun 3 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 550/1999, uusi 3 momentti, 6 luvun 13 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 515/2003 ja 1195/2004, uusi 5 momentti, 7 lukuun, sellaisena kuin se on siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, uusi 3 a ja 3 b § sekä 8 luvun 3 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 297/2003, uusi 3 momentti ja 13 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 3 momentti, seuraavasti:

2 a luku

Sakosta, muuntorangaistuksesta ja rikesakosta

2 §

Päiväsakon rahamäärä

 Päiväsakko määrätään tuomioistuimessa oikeudenkäynnin aikaisten ja sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain (/) mukaisessa menettelyssä sakkomääräyksen taikka sakko- tai rangaistusvaatimuksen antamishetken tietojen perusteella. Syyttäjä määrää sakon kuitenkin rangaistusmääräyksen antamishetken tietojen perusteella, jos on ilmennyt, että sakko- tai rangaistusvaatimuksen saaneen maksukyky on vaatimuksen antamishetkellä saatuihin tietoihin verrattuna olennaisesti muuttunut.

3 §

Sakon kokonaisrahamäärä

 Kokonaisrahamäärän korottamisesta määrättäessä yhteistä rangaistusta sakolla ja rikesakolla rangaistavista rikoksista säädetään 7 luvun 3 a §:ssä.

6 §

Sakon tai sen osan muuntamatta jättäminen

 Sitä sakon osaa, jolla sakon kokonaisrahamäärä on 3 §:n 2 momentin tai 7 luvun 3 a §:n nojalla korotettu, ei muunneta vankeudeksi.

8 §

Rikesakko

Rikesakko on euromäärältään kiinteä sakkoa lievempi varallisuusrangaistus, joka lailla säädetään eräiden rikkomusten ainoaksi rangaistukseksi.

Maksamatonta rikesakkoa ei saa muuntaa vankeudeksi.

6 luku

Rangaistuksen määräämisestä

13 §

Vapaudenmenetysajan vähentäminen

 Jos rangaistukseksi tuomitaan rikesakko, vapaudenmenetys on katsottava rangaistuksen täydeksi suorittamiseksi.

7 luku

Yhteisestä rangaistuksesta

1 §

Yhteisen vankeusrangaistuksen määrääminen

Jos joku on tuomittava samalla kertaa kahdesta tai useammasta rikoksesta vankeusrangaistukseen, hänet tuomitaan rikoksista yhteiseen vankeusrangaistukseen, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Jos jostakin rikoksesta olisi tuomittava vankeutta ja yhdestä tai useammasta muusta rikoksesta sakkoa tai rikesakko, tuomioistuimien saa tuomita kaikista rikoksista yhteisen vankeusrangaistuksen. Tuomioistuimien saa myös tuomita joistakin rikoksista yhteisen vankeusrangaistuksen ja sen ohella muista rikoksista sakkoa tai rikesakon mutta ei molempia.

Jos jostakin rikoksesta olisi tuomittava elinkautinen vankeusrangaistus, tuomitaan elinkautinen vankeusrangaistus yhteiseksi rangaistukseksi kaikista rikoksista.

3 a §

Sakko ja rikesakko

Jos kahdesta tai useammasta rikoksesta olisi tuomittava samalla kertaa sakkorangaistus ja rikesakko, rangaistukseksi tuomitaan yhteinen sakkorangaistus 20 eurolla korotettuna. Sakkorangaistusta ei kuitenkaan koroteta, jos rikesakko määrättäisiin jalankulkijalle tai moottorittoman ajoneuvon kuljettajalle.

Jos sakkorangaistus tai yhteinen sakkorangaistus olisi kokonaisuutensa rikesakkoa tai ankarinta rikesakkoa alempi, sakkorangaistus tai yhteinen sakkorangaistus korotetaan rikesakon tai ankarimman rikesakon suuruiseksi ennen 1 momentissa tarkoitettua korotuksen tekemistä.

3 b §

Rikesakko

Jos kahdesta tai useammasta rikoksesta olisi tuomittava samalla kertaa rikesakko, rangaistukseksi tuomitaan yksi rikesakko. Tuolloin rikesakko määrätään 20 eurolla korotettuna siitä rikkomuksesta, josta on säädetty ankarin rikesakko. Jalankulkijalle tai moottorittoman ajoneuvon kuljettajalle tuomittavaa rikesakkoa ei kuitenkaan määrätä korotettuna.

8 luku

Vanhentumisesta

1 §

Syyteoikeuden vanhentuminen

 Syyteoikeus vanhentuu, jollei syytettä ole nostettu

 4) kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus on enintään vuosi vankeutta, sakkoa tai rikesakko.

3 §

Syyteoikeuden vanhentumisen katkeaminen

Kun rikkomusta koskevaa asiaa käsitellään sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa menettelyssä, syyteoikeuden vanhentuminen katkeaa, kun sakkovaatimus, vastustuksenvarainen rikesakkomääräys tai rangaistusvaatimus annetaan rikkomuksesta epäillylle tiedoksi. Vanhentuminen ei kuitenkaan katkea, jos vaatimus peruutetaan tai määräystä vastustetaan taikka epäilty tai asianomistaja peruuttaa mainitun lain 4 tai 5 §:ssä tarkoitetun suostumuksensa.

6 §

Rangaistuksen tuomitsemisen estävä vanhentuminen

Rangaistusta muusta kuin 1 momentissa tarkoitetusta rikoksesta ei saa tuomita tai määrätä sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa menettelyssä, kun 2 §:ssä mainitusta päivästä on kulunut:

- 1) kolmekymmentä vuotta, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta määrääjäksi yli kahdeksan vuoden;
 - 2) kaksikymmentä vuotta, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta yli kaksi vuotta ja enintään kahdeksan vuotta;
 - 3) kymmenen vuotta, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta enintään kaksi vuotta, sakkoa tai rikesakko.
-

13 §

Tuomitun sakkorangaistuksen raukeaminen

Rikesakko raukeaa viiden vuoden kuluttua rikesakkomääräyksen antamispäivästä.

18 §

Viittaussäännös

Ehdollisen vankeuden raukeamisesta säädetään 2 b luvun 3 §:n 2 momentissa.

Sotilalle ja muulle 45 luvun alaiselle henkilölle tuomittavan kurinpitörangaistuksen vanhentumisesta säädetään sotilaskurinpito-laissa (331/1983).

10 luku

Menettämisseuraamuksista

9 §

Menettämisseuraamuksen vaatiminen

Menettämisseuraamus määrätään syyttäjän tai sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain 3 §:ssä tarkoitetun virkamiehen vaatimuksesta. Myös asianomistaja voi esittää menettämiskaatumuksen ajaessaan yksin syytettä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 7 luvun mukaisesti.

41 luku

Aserikoksista

8 §

Rikesakko

Rikesakosta ainoana rangaistuksena vähäisestä 6 §:ssä tarkoitetusta toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapidosta ja vähäisestä 7 §:ssä tarkoitetusta toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen luovuttamisesta alaikäiselle säädetään rikesakkorikkomuksista annetussa laissa (/).

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

3.

Laki**rikesakkorikkomuksista**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan rikesakon käyttämisestä eräiden rikkomusten rangaistuksena, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

2 §

Jalankulkijan rikkomukset

Jalankulkijalle määrätään

1) tieliikennelain (267/1981) 3 §:n 2 momentin liikenteen estämis- tai häiritsemiskiellon, 4 §:n liikenteen ohjaajan tai liikenteen ohjauslaitteen osoittaman merkin tai ohjeen noudattamisvelvollisuuden, 6 §:n hälytysajoneuvolle tai kulkueelle esteettömän kulun antamista koskevien säännösten taikka 40—44 §:n jalankulkijaa koskevien liikennesääntöjen tai

2) tieliikennelain tai sen nojalla säädetyn liikenteen ohjauslaitteen noudattamisvelvollisuuden tai liikkumista moottoritiealueella koskevan kiellon

vastaisesta tahallisesta tai huolimattomasta menettelystä 10 euron rikesakko.

3 §

Moottorittoman ajoneuvon kuljettajan rikkomukset

Polkupyöräilijälle tai muulle moottorittoman ajoneuvon kuljettajalle määrätään

1) tieliikennelain 3 §:n 2 momentin liikenteen estämis- tai häiritsemiskiellon tai 2 luvun ajoneuvon kuljettajaa koskevien liikennesääntöjen,

2) ajoneuvolain (1090/2002) 4 §:n 1 momentin ajoneuvon yleisiä turvallisuusvaatimuksia koskevan säännöksen,

3) tieliikennelain tai sen nojalla säädetyn liikenteen ohjauslaitteen noudattamisvelvollisuuden tai liikkumista moottoritiealueella koskevan kiellon tai

4) tieliikennelain tai sen nojalla säädetyn henkilökuljetusta polkupyörällä koskevan rajoituksen

vastaisesta tahallisesta tai huolimattomasta menettelystä 20 euron rikesakko.

4 §

Moottorikäyttöisen ajoneuvon asiakirjoja koskevat rikkomukset

Moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessa vaadittavien asiakirjojen mukana pitämistä koskevassa

1) ajoneuvolain 66 a §:n 1 momentissa,

2) tieliikennelaisissa tai sen nojalla annetussa säännöksessä tai

3) kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä annetun lain (693/2006) 29 §:n 1 momentissa, kun rikkoja on muu kuin liikenteenharjoittaja,

säädetyn velvollisuuden tahallisesta tai huolimattomuudesta tapahtuneesta rikkomisesta määrätään kuljettajalle 20 euron rikesakko.

5 §

Moottorikäyttöisen ajoneuvon rakennetta, varusteita ja kuntoa koskevat rikkomukset

Moottorikäyttöisen ajoneuvon tai hinattavan ajoneuvon rakennetta, varusteita tai kuntoa koskevan

1) ajoneuvolain 4 §:n, 7 §:n 1 momentin tai 9 §:n 1 momentin tai

2) tieliikennelain tai sen nojalla annetun renkaiden ja nastojen käyttämistä taikka auton ja perävaunun kytkemistä koskevan säännöksen

tahallisesta tai huolimattomuudesta tapahtuneesta rikkomisesta määrätään kuljettajalle, omistajalle tai pysyvälle haltijalle 35 euron rikesakko.

Mopoilijalle, mopon omistajalle tai pysyvälle haltijalle määrätään 1 momentissa tarkoitetusta rikkomuksesta 20 euron rikesakko.

6 §

Henkilökohtaisen turvalaitteen käyttöä koskevat rikkomukset

Tieliikennelain 88 §:n 1 momentissa tarkoitetun ajoneuvon kuljettajalle ja matkustajalle määrätään 35 euron rikesakko turvavyön tahallisesta tai huolimattomuudesta tapahtuneesta käyttämättä jättämisestä ajon aikana. Samansuuruinen rikesakko määrätään tahallisesti tai huolimattomuudesta tehdystä teosta:

1) kuljettajalle, joka tieliikennelain 88 a §:n vastaisesti kuljettaa lasta ajoneuvossa;

2) holhojalle, huoltajalle tai kuljettajalle, joka laiminlyö tieliikennelain 88 c §:n 1 momentissa säädetyn alle 15-vuotiaiden lasten turvalaitteen käyttöä koskevan velvollisuuden; ja

3) kuljettajalle, joka laiminlyö tieliikennelain 88 c §:n 2 momentissa säädetyn invataksikuljetusten turvallisuutta koskevan velvollisuuden.

Tieliikennelain 89 §:n 1 momentissa tarkoitetun ajoneuvon kuljettajalle ja matkustajalle määrätään 35 euron rikesakko tyypiltään hyväksytyin suojakypärän tahallisesta tai huolimattomuudesta tapahtuneesta käyttämättä

jättämisestä ajon aikana. Samansuuruinen rikesakko määrätään myös kuljettajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö tieliikennelain 89 §:n 2 momentissa säädetyn velvollisuutensa huolehtia alle 15-vuotiaan lapsen suojakypärän käyttämisestä.

7 §

Nopeusrajoituksen rikkominen moottorikäyttöisellä ajoneuvolla

Jos suurin sallittu nopeus on tieliikennelain 25 §:n 1 momentin taikka tieliikennelain nojalla annetun säännöksen mukaisesti enintään 60 kilometriä tunnissa, moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajalle määrätään suurimman sallitun nopeuden tahallisesta tai huolimattomuudesta tapahtuneesta ylityksestä:

1) enintään 15 kilometrillä tunnissa 85 euron rikesakko; ja

2) yli 15 kilometrillä tunnissa ja enintään 20 kilometrillä tunnissa 115 euron rikesakko.

Jos suurin sallittu nopeus on yli 60 kilometriä tunnissa, moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajalle määrätään suurimman sallitun nopeuden tahallisesta tai huolimattomuudesta tapahtuneesta ylityksestä:

1) enintään 15 kilometrillä tunnissa 70 euron rikesakko; ja

2) yli 15 kilometrillä tunnissa ja enintään 20 kilometrillä tunnissa 100 euron rikesakko.

Mopoilijalle määrätään kuitenkin suurimman sallitun nopeuden tahallisesta tai huolimattomuudesta tapahtuneesta ylityksestä enintään 15 kilometrillä tunnissa 50 euron rikesakko.

Rikesakkoa ei kuitenkaan määrätä, jos suurin sallittu nopeus on ylitetty pihakadulla tai kävelykadulla tieliikennelain 33 §:n 2 momentissa tai 33 a §:n 2 momentissa säädetyn velvollisuuden vastaisesti.

8 §

Muut moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan liikennesääntörikkomukset

Moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajalle määrätään 50 euron rikesakko, jos hän tahal-

laan tai huolimattomuudesta rikkoo tieliikennelain:

- 1) 8 §:n 1 momenttia tai 9 §:ää ajoneuvon kuljettamisesta ajoradalla;
- 2) 11 §:ää ryhmittymisestä, 12 §:n 2 momenttia kääntymisestä tai 15 §:n 2 momenttia risteysajosta;
- 3) 16 §:ää kohtaamisesta;
- 4) 24 a §:ää viestintälaitteen käytöstä ajon aikana;
- 5) 34 §:n 1 momenttia ääni- ja valomerkin antamisesta;
- 6) 35 §:n 1 momenttia suuntamerkin antamisesta;
- 7) 36 §:ää, 37 §:n 1 tai 4 momenttia taikka 38 §:ää valojen käytöstä; taikka
- 8) 39 §:n 2 momenttia ajoneuvon pysäyttämisestä ennen lautan suojalaitteita.

Moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajalle määrätään 1 momentin mukaisesti rikesakko myös, jos hän rikkoo tieliikennelain tai sen nojalla annettua säännöstä:

- 1) ajoneuvolta vaadittavasta vähimmäisnopeudesta, ajoneuvon hinaamisesta taikka ajoneuvon kuljettamisesta tai ohittamisesta väärää ajokaistaa käyttäen moottoritiellä tai moottoriliikennetiellä;
- 2) liikennemerkillä osoitetusta käskystä, kiellosta, rajoituksesta tai määräyksestä, ei kuitenkaan liikennemerkkinä, joka koskee väistämismääräyksiä kohdattaessa tai risteyksessä, pakollista pysäyttämistä, ajoneuvon tai ajoneuvoyhdistelmän suurinta sallittua massaa, ajoneuvon suurinta sallittua akselille tai telille kohdistuvaa massaa, ohituskieltoa, taikka pakollista pysähtymistä tullitarkastusta tai tarkastusta varten, vastaisesta menettelystä;
- 3) liikennevalojen vihreän tai keltaisen valon noudattamisesta;
- 4) jatkuvasta ajamisesta ajokaistaviivan päällä;
- 5) valkoisen sulkuviivan tai sulkualueen ylittämisestä tai päällä ajamisesta taikka ajoneuvon kuljettamisesta, pysäyttämisestä tai pysäköinnistä valkoisella sulkualueella; taikka
- 6) valkoisen ajokaistanuolen osoittamasta ryhmittymisestä.

Mopoilijalle 1 tai 2 momentissa tarkoitettua rikkomuksesta määrättävä rikesakko on kuitenkin 35 euroa. Tällainen rikesakko mää-

rätään mopoilijalle myös liikennevalojen punaista valoa koskevien säännösten tai määräysten vastaisesta menettelystä.

9 §

Moottorikäyttöisen ajoneuvon häiritsevä ja tarpeeton ajo

Tieliikennelain 86 §:n tai tieliikennelain nojalla säädetyn moottorikäyttöisen ajoneuvon häiritsevää tai tarpeetonta ajoa taikka joutokäyntiä koskevan kiellon tahallisesta tai huolimattomuudesta tapahtuneesta rikkomisesta määrätään kuljettajalle 35 euron rikesakko.

10 §

Ajoneuvon katsastusta ja rekisteröinti-ilmoitusta koskevat rikkomukset

Katsastamattoman tai rekisteröimättömän ajoneuvon ajoneuvolain 8 §:n 1 momentin tai 85 §:n 1 momentin vastaisesta tahallisesta tai huolimattomuudesta tapahtuneesta käyttämisestä määrätään kuljettajalle 35 euron rikesakko.

Ajoneuvolain 64 §:n 1 momentissa tarkoitettujen rekisteritietoilmoituksen tahallisesta tai huolimattomuudesta tapahtuneesta tekemättä jättämisestä määrätään ajoneuvon omistajalle tai haltijalle 35 euron rikesakko.

11 §

Moottorikäyttöisen ajoneuvon henkilökuljetusta koskevat rikkomukset

Moottorikäyttöisen ajoneuvon henkilökuljetusta koskevien tieliikennelain 87 §:n 2 momentin tai tieliikennelain nojalla annettujen säännösten tahallisesta tai huolimattomuudesta tapahtuneesta rikkomisesta määrätään kuljettajalle 50 euron rikesakko.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos henkilö on sijoitettu:

- 1) siten, että se estää kuljettajaa näkemästä tai haittaa ajoneuvon käsittelyä taikka peittää

ajoneuvoon määrätyn valaisimen, heijastimen tai kilven; taikka

2) muun kuin kuorma- tai pakettiauton tarvaratilaan tai kuormalavalle.

12 §

Vesiliikennettä koskevat rikkomukset

Vesiliikennelain (463/1996) tahallisesta tai huolimattomuudesta tapahtuneesta rikkomisesta määrätään rikesakko seuraavasti:

1) vesikulkuneuvon kuljettajalle 5 §:n 2 momentissa säädetyn vesiliikennemerkillä tai valo-opasteella ilmaistun määräyksen, kiellon tai rajoituksen muusta kuin 2 kohdassa tarkoitettusta rikkomisesta 35 euroa;

2) vesikulkuneuvon kuljettajalle suurimman sallitun nopeuden ylityksestä, jonka määrä on enintään suurin sallittu nopeus, 60 euroa;

3) vesikulkuneuvon kuljettamisesta ilman 13 §:ssä tarkoitettuja asiakirjoja, jotka on pidettävä mukana vesikulkuneuvon käytössä ollessa taikka tällaisten asiakirjojen esittämisen laiminlyömisestä asetetussa määräajassa 20 euroa;

4) vesikulkuneuvon kuljettamisesta 15 §:n nojalla annettujen alueellisten kieltojen tai rajoitusten vastaisesti 35 euroa; tai

5) vesikulkuneuvon kuljettamisesta pitämättä mukana 9 §:n nojalla säädettyä muuta vesikulkuneuvon perusvarustetta kuin pelastusliivejä tai vastaavaa henkilön turvavarustetta 35 euroa.

Vesikulkuneuvorekisteristä annetun lain (976/2006) tahallisesta tai huolimattomuudesta tapahtuneesta rikkomisesta määrätään rikesakko seuraavasti:

1) vesikulkuneuvon omistajalle 7 §:n 1 momentissa säädetyn rekisteröinti-ilmoituksen tekemättä jättämisestä ennen vesikulkuneuvon käyttöönottoa, omistajalle tai haltijalle mainitun pykälän 2 momentissa säädetyn muutosilmoituksen tekemättä jättämisestä määräajassa taikka omistajalle mainitun pykälän 3 momentissa säädetyn tuhoutumis-, luovuttamis- tai poistoilmoituksen tekemättä jättämisestä määräajassa 35 euroa; tai

2) vesikulkuneuvon käyttämisestä 8 §:n 1 momentin vastaisesti ennen sen merkitsemistä rekisteriin tai 10 §:n 2 momentin vastaisesti rekisteritunnuksella varustamattomana 35 euroa.

13 §

Kalastuksenhoitomaksua tai viehekalastusmaksua koskeva rikkomus

Sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta harjoittaa kalan tai ravun pyyntiä, vaikka hän ei ole suorittanut valtiolle kalastuslain (286/1982) 88 §:ssä säädettyä kalastuksenhoitomaksua tai viehekalastusmaksua, määrätään 50 euron rikesakko.

Rikesakko määrätään 1 momentin mukaisesti kalan tai ravun pyyntiä harjoittavalle, jolla ei ole mukanaan tositetta maksusta ja joka ei esitä sitä seitsemän vuorokauden kuluessa.

14 §

Järjestysrikkomukset

Järjestyslain (612/2003) tahallisesta rikkomisesta määrätään rikesakko seuraavasti:

1) 3 §:ssä tarkoitettua yleisen järjestyksen häiritsemisestä tai turvallisuuden vaarantamisesta 35 euroa;

2) 4 §:n 1 momentissa säädetyn kiellon vastaisesti päihdyttävän aineen nauttimisesta 20 euroa;

3) 5 §:ssä säädetyn vaaran estämiseen liittyvän huolehtimisvelvollisuuden laiminlyömisestä rakennuksen tai rakennelman omistajalle tai haltijalle taikka hänen edustajalleen 50 euroa;

4) 6 §:n 1 momentissa säädetyn kiellon vastaisesti valon tai mainoksen käyttämisestä taikka mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettua kuulutuksen tai tiedonannon luvatomasta poistamisesta tai turmelemisesta 35 euroa;

5) 7 §:n 1 momentissa säädetyn kiellon vastaisesti seksuaalipalvelujen ostamisesta tai maksullisesta tarjoamisesta 50 euroa;

6) 7 §:n 2 momentissa säädetyn kiellon vastaisesti ulostamisesta tai virtsaamisesta 20 euroa;

7) 7 §:n 3 momentissa säädetyn kiellon vastaisesta esitysten järjestämisestä 35 euroa;

8) 8 §:ssä säädetyn rakennukseen pääsystä huolehtimiseen liittyvän velvollisuuden laiminlyömisestä rakennuksen omistajalle tai haltijalle taikka hänen edustajalleen 35 euroa;

9) 13 §:ssä säädetyn kiellon vastaisesta töhrimiseen soveltuvan aineen hallussapidosta 20 euroa;

10) 14 §:n 1 momentissa säädetyn eläimen pitämiseen liittyvän velvollisuuden laiminlyömisestä 20 euroa; tai

11) 15 §:n 1 momentissa säädetyn kiellon vastaisesta ratsastamisesta tai ajamisesta 20 euroa.

15 §

Toisen vahingoittamiseen soveltuvat esineet ja aineet

Vähäisestä rikoslain (39/1889) 41 luvun 6 §:ssä tarkoitetusta toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapidosta

ja vähäisestä mainitun luvun 7 §:ssä tarkoitettua toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen luovuttamisesta alaikäiselle määrätään 35 euron rikesakko.

16 §

Roskaamiskiellon vähäinen rikkominen

Jätelain (1072/1993) 19 §:ssä säädetyn roskaamiskiellon tahallisesta tai törkeästä huolimattomuudesta tapahtuneesta vähäisestä rikkomisesta määrätään roskaajalle 50 euron rikesakko.

17 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

Tällä lailla kumotaan rikesakkorikkomuksista 21 päivänä toukokuuta 1999 annettu asetus (610/1999) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

4.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta 9 päivänä elokuuta 2002 annetun lain (672/2002) 2 §:n 1 momentti, 5 §:n 2 momentti ja 6 § seuraavasti:

2 §

Seuraamusten täytäntöönpanokelpoisuus

Sakon ja omaisuuteen kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoon on

ryhdyttävä, kun ratkaisu, jolla kyseinen seuraamus on määrätty, on tullut lainvoimaiseksi tai kun ratkaisu on pantavissa täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio. Sakon ja rikoksen määräämisestä annetun lain (/) nojalla annetun sakkomääräyksen, rikesakko-

määräyksen ja rangaistusmääräyksen täytäntöönpanokelpoisuudesta säädetään mainitun lain 38 §:n 2 momentissa.

5 §

Maksutilaisuuden varaaminen

Sakkovaatimuksen ja rangaistusvaatimuksen käyttämisen yhteydessä maksutilaisuuden varaa vaatimuksen antava virkamies.

6 §

Oikeus saatavan maksamiseen

Maksuvelvollisella on oikeus suorittaa sakko jo ennen seuraamusta koskevan ratkaisun

täytäntöönpanokelpoiseksi tulemista. Sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa menettelyssä rikkomuksesta epäillyllä on oikeus suorittaa menetetyksi vaadittu rahamäärä, kun sakkovaatimus tai rangaistusvaatimus on annettu hänelle tiedoksi.

Maksaminen ei estä maksuvelvollista hakemasta muutosta siihen ratkaisuun, jolla kysymyksessä oleva seuraamus on määrätty, taikka vastustamasta sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain 3 luvussa tarkoitettua rikesakkomääräystä.

Suoritetusta maksusta huolimatta täytäntöönpano maksettua rahamäärää vastaavalta osalta katsotaan päättyneeksi vasta, kun ratkaisu on tullut lainvoimaiseksi.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

5.

Laki

oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 18 §:n 2 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 690/1997, seuraavasti:

17 luku

Todistelusta

18 §

2) jolle on annettu sakkomääräys, rangaistusmääräys tai rikesakkomääräys 1 kohdassa tarkoitettusta teosta; eikä

Rikosasiassa ei saa kuulustella todistajana

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

6.

Laki**oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 8 luvun 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11 päivänä heinäkuuta 1997 annetun lain (689/1997) 8 luvun 11 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1472/2001, seuraavasti:

8 luku

Asianosaisista

11 §

Asia voidaan tutkia ja ratkaista vastaajan poissaolosta huolimatta, jos hänen läsnäolonsa asian selvittämiseksi ei ole tarpeen ja hänet on sellaisella uhalla kutsuttu tuomiois-

tuimeen. Tällöin voidaan tuomita rikesakko, sakkorangaistus tai enintään kolmen kuukauden vankeusrangaistus ja enintään 10 000 euron suuruinen menettämisseuraamus.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

7.

Laki**esitutkintalain 14 ja 44 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetun esitutkintalain (449/1987) 14 §:n 2 momentti ja 44 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 14 §:n 2 momentti laissa 203/1997 ja 44 §:n 1 momentti laissa 645/2003, seuraavasti:

14 §

Poliisimiehen tekemäksi epäillyn rikoksen esitutkintaa johtaa kuitenkin aina virallinen syyttäjä lukuun ottamatta sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain (/) mukaisessa menettelyssä käsiteltäviä asioita.

ei ole yleisen rangaistuskäytännön mukaisesti odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa. Poliisimiehen tekemäksi epäillyn rikoksen johdosta saadaan kuitenkin toimittaa suppea esitutkinta vain, jos asia käsitellään sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa menettelyssä.

44 §

Yksinkertaisissa ja selvissä asioissa saadaan toimittaa *suppea esitutkinta*, jos teosta

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

8.

Laki**yleisistä syyttäjistä annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisistä syyttäjistä 11 päivänä maaliskuuta 1997 annetun lain (199/1997) 1 §:n
 3 momentti seuraavasti:

1 §

Syyttäjän asema ja tehtävät

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

Syyttäjän tehtävänä on myös rangaistus-
 määräysten ja rikesakkomääräysten antami-
 nen siten kuin siitä erikseen säädetään.

9.

Laki**kihlakunnansyyttäjistä annetun lain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kihlakunnansyyttäjistä 22 päivänä maaliskuuta 1996 annetun lain (195/1996)
 8 §:n 1 momentti seuraavasti:

8 §

Apulaissyyttäjän toimivalta

oita sekä yhden tuomarin kokoonpanossa käsiteltäviä rikosasioita.

Apulaissyyttäjän käsiteltäväksi voidaan antaa rangaistummääräysasioita ja rikesakkoasi-

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

10.

Laki**tullilain 46 ja 47 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun tullilain (1466/1994) 46 § ja 47 §:n 5 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 46 § laissa 1299/2003 ja 47 §:n 5 momentti laissa 331/1996, seuraavasti:

46 §

Jos tullirikoksesta voidaan määrätä sakko-rangaistus ja menettämisseuraamus sakko-määräyksellä tai rangaistusmääräyksellä, tutkinnanjohtaja tai tehtävään määrätty muu tullimies voi antaa sakkovaatimuksen, sakko-määräyksen tai mainittuja seuraamuksia koskevan rangaistusvaatimuksen siten kuin sakon ja rikesakon määräämisestä annetussa laissa (/) säädetään.

Jos tullilaitoksen tutkittavana olevasta rikoksesta voidaan määrätä seuraamukseksi rikesakko ja sen ohella menettämisseuraamus, 1 momentissa tarkoitettulla tullimiehellä on oikeus määrätä mainitut seuraamukset tai antaa niitä koskeva rangaistusvaatimus siten kuin sakon ja rikesakon määräämisestä annetussa laissa säädetään.

47 §

Rajatulliyhteistyöstä tehdyssä sopimuksessa tarkoitettu virkamies, joka suorittaa tullitoimenpiteitä Suomen valtion lukuun, voi tullirikosasiassa antaa tiedoksi haasteen ja 46 §:ssä tarkoitettun sakkovaatimuksen, sakko-määräyksen, rikesakkomääräyksen tai rangaistusvaatimuksen sopimuksen tarkoittamalla valvontavyöhykkeellä. Tullirikosasiaa koskeva määräys tai vaatimus voidaan valvontavyöhykkeellä antaa ilman valtakunnansyyttäjän määräystä myös muulle kuin Suomen kansalaiselle.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

11.

Laki**rajavartiolain 47 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 15 päivänä heinäkuuta 2005 annetun rajavartiolain (578/2005) 47 § seuraavasti:

47 § <i>Sakkovaatimus, sakkomääräys, rikesakko- määräys ja rangaistusvaatimus</i>	rangaistusvaatimuksen siten kuin sakon ja rikesakon määräämisestä annetussa laissa (/) säädetään.

Rajavartiomies antaa sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen tai	Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

12.

Laki**Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Metsähallituksen erävalvonnasta 22 päivänä joulukuuta 2005 annetun lain (1157/2005) 14 § seuraavasti:

14 § <i>Rikesakko, sakkovaatimus ja rangaistusvaatimus</i>	misestä annetun lain (/) mukaisessa menettelyssä. Asian käsittelyyn sekä rikesakkoa ja menettämisseuraamusta koskevan rangaistusvaatimuksen antamiseen sovelletaan muutoin, mitä mainitussa laissa säädetään.

Jos erävalvonnassa ilmi tulleesta tässä laissa tarkoitettusta rikkomuksesta voidaan määrätä rikesakko ja sen ohella menettämisseuraamus, erätarkastajalla on oikeus määrätä mainitut seuraamukset, jos rikesakon kohteena oleva antaa kirjallisen suostumuksen asian käsittelemiseksi sakon ja rikesakon määrää-	Jos erävalvonnassa ilmi tullut tässä laissa tarkoitettu rikkomus on sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain 1 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettu, erätarkastajalla on oikeus antaa sakkovaatimus, jos vaatimuksen kohteena oleva antaa kirjallisen suostumuksen asian käsittelemiseksi maini-

tun lain mukaisessa menettelyssä. Sakkovaatimus saa olla enintään 20 päiväsakkoa. Ilman vaatimuksen kohteena olevan suostumusta voidaan antaa vastaava rangaistusvaatimus. Asian käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä mainitussa laissa säädetään.

Erätarkastajalla on oikeus saada sakkorekisteriin talletettuja tietoja sakkorangaistuk-

sista ja niiden täytäntöönpanosta rangaistusvaatimusten käsittelyä varten.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

13.

Laki

sotilasoikeudenkäyntilain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 25 päivänä maaliskuuta 1983 annetun sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983) 15 §:n 2 momentti seuraavasti:

15 §

Sotilasoikeudenkäyntiasiaa ei saa käsitellä sakan ja rikesakon määrittämisestä annetun lain (/) mukaisessa menettelyssä.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

14.

Laki**tieliikennelain 103 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 3 päivänä huhtikuuta 1981 annetun tieliikennelain (267/1981) 103 §:ään, sellaisena
kuin se on laissa 567/2005, uusi 2 momentti seuraavasti:

103 §

Liikenne rikkomus

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

Rikesakosta eräiden liikenne rikkomusten
ainoana rangaistuksena säädetään rikesakko-
rikkomuksista annetussa laissa (/).

15.

Laki**ajoneuvolain 96 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 11 päivänä joulukuuta 2002 annetun ajoneuvolain (1090/2002) 96 §, sellaisena
kuin se on laissa 226/2009, seuraavasti:

96 §

*Ajoneuvorikkomus*2) rikkoo 6 §:n 1 momentissa tai 51, 56, 57,
75 tai 84 §:ssä säädettyä ajoneuvon käyttö-
kieltoa tai ajokieltoa,

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta
1) laiminlyö 5 tai 57 §:ssä säädetyn korja-
usvelvoitteen,

3) rikkoo 6 §:n 2 tai 3 momentissa säädet-
tyä valmistuksen, maahantuonnin, kaupan pi-
tämisen, myynnin tai muun luovuttamisen
kieltoa,

4) laiminlyö 9 §:n 2 momentissa säädetyn velvollisuuden pitää ajoneuvo liikennekel-poisena,

5) laiminlyö 58 §:ssä säädetyn velvollisuuden pitää mukana katsastuksesta annettu todistus taikka 61 tai 62 §:ssä säädetyn katsastusvelvollisuuden,

6) rikkoo 66 a §:n nojalla säädettyä vaatimusta rekisteritunnuksen ja -kilpien, siirto-merkkien tai kansallisuustunnuksen käytöstä, kiinnittämisestä tai kunnossapidosta,

7) käyttää 66 f §:ssä tarkoitettua koenumero-todistusta tai siirtolupaa mainitun pykälän tai sen nojalla annettujen säännösten vastaisesti,

8) rikkoo 71 §:ssä säädettyä velvollisuutta sallia teknisen tienvarsitarkastuksen suorittaminen,

9) kieltäytyy esittämästä 71 §:ssä tai toimittamasta 93 §:ssä tarkoitettuja asiakirjoja tai päästävästä 71 §:ssä mainittuja henkilöitä ajoneuvoon tai 82 §:ssä tarkoitettuja viranomaisia tai henkilöitä ajoneuvojen, osien tai erillisten teknisten yksiköiden maahantuontia, valmistusta tai kauppaa harjoittavan valmistus-, varasto- tai myyntipaikkaan tai ottamasta tutkimusta varten näytteitä taikka saamasta haltuunsa tarpeelliset ajoneuvon, osan tai erillisen teknisen yksikön ominaisuuksia taikka hyväksymistä koskevat asiakirjat tai tiedot,

10) laiminlyö 93 c §:ssä säädetyn selosteen antamisen,

11) suorittaa 87 §:ssä tarkoitettuja asennus- ja korjaustöitä ilman asianmukaista lupaa tai vastoin 90 §:ssä säädettyä rajoitusta,

12) kieltäytyy päästävästä 91 §:ssä tarkoitettuja viranomaisia tai henkilöitä järjestelmien, osien tai erillisten teknisten yksiköiden asennus- tai korjauspaikkaan,

13) rikkoo 99 §:n nojalla erikoiskuljetus-ajoneuvosta tai erikoiskuljetuksen suorittamisesta annettuja säännöksiä,

14) laiminlyö 78 §:ssä tarkoitettua velvollisuutta hankkia lupa osien ja teknisten yksiköiden myyntiin tarjoamiseen tai myyntiin,

15) rikkoo 80 §:n 1 momentin nojalla määrättyä myyntikieltoa tai ilmoittaa tällaisen ajoneuvon ensirekisteröitäväksi,

16) laiminlyö 30 §:n 1 momentissa mainittuihin säädöksiin liittyvässä teknisissä vaatimuksia sisältävässä Euroopan yhteisön lain-säädännössä säädetyn sellaisen tiedon antovelvollisuuden, joka voi johtaa ajoneuvon, osan, erillisen teknisen yksikön tai varusteen markkinoilta poisvetämiseen,

17) laiminlyö 45 §:n 2 momentin, 46 §:n 4 momentin, 81 §:n 2 momentin tai 86 a §:n 1 momentin mukaisen ilmoitusvelvollisuutensa,

18) laiminlyö valmistajalle asetetun velvoitteen 46 a §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettun tai 49 §:n tarkoittamassa toiminnassa tarvittavan aineiston toimittamisesta saataville,

19) laiminlyö 93, 93 a tai 93 b §:ssä tarkoitettun tiedon saattamisen käyttöön, taikka

20) rikkoo 20 §:n 4 momentissa säädettyä poliisiajoneuvon tai rajavartiolaitoksen ajoneuvon tunnusväriytyksen tai tunnusmerkkien käyttöä koskevaa kieltoa,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, ajoneuvorikkomuksesta sakkoon.

Ajoneuvorikkomuksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan antaa oikeudelliselta merkitykseltään väärän tiedon nimetyille tutkimuslaitokselle, hyväksytylle asiantuntijalle tai yksittäishyväksynnän myöntäjälle ajoneuvon, osan, erillisen teknisen yksikön tai varusteen hyväksyntämenettelyä varten suoritettavissa tarkastuksissa, mittauksissa tai testeissä taikka tuotannon vaatimustenmukaisuuden valvontaa varten suoritettavissa testeissä tai arvioinneissa.

Rikesakosta eräiden ajoneuvorikkomusten ainoana rangaistuksena säädetään rikesakko- rikkomuksista annetussa laissa (/).

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

16.

Laki**kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä annetun lain 32 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä 21 päivänä heinäkuuta 2006 annetun lain (693/2006) 32 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

32 §

Rangaistussäännökset

1 momentin mukaisen velvollisuuden rikkomisesta säädetään rikesakkorikkomuksista annetussa laissa (/).

Rikesakon määräämisestä muulle kuljettajalle kuin liikenteenharjoittajalle 29 §:n

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

17.

Laki**vesiliikennelain 24 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä kesäkuuta 1996 annetun vesiliikennelain (463/1996) 24 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 598/2005, seuraavasti:

24 §

Rangaistukset

kesakkorikkomuksista annetussa laissa (/).

Rikesakosta eräiden vesiliikenne rikkomusten ainoana rangaistuksena säädetään ri-

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

18.

Laki**vesikulkuneuvorekisteristä annetun lain 26 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vesikulkuneuvorekisteristä 10 päivänä marraskuuta 2006 annetun lain (976/2006) 26 § seuraavasti:

26 §

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikoo 8 §:ssä säädettyä käyttökieltoa, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, vesikulkuneuvorikkomuksesta sakkoon.

Rikesakosta ainoana rangaistuksena 7 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden ja 10 §:n 2 momentissa säädetyn käyttökiellon rikkomisesta säädetään rikesakkorikkomuksista annetussa laissa (/).

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

19.

Laki**jätelain 62 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 3 päivänä joulukuuta 1993 annetun jätelain (1072/1993) 62 §, sellaisena kuin se on laissa 554/1999, seuraavasti:

62 §

Rikesakko

Rikesakosta ainoana rangaistuksena 19 §:ssä tarkoitetun roskaamiskiellon vähäi-

sestä rikkomisesta säädetään rikesakkorikkomuksista annetussa laissa (/).

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

20.

Laki**kalastuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 16 päivänä huhtikuuta 1982 annetun kalastuslain (286/1982) 110 §, sellaisena
 kuin se on laissa 518/2002, ja
muutetaan 108 §, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 518/2002, seuraavasti:

108 §

Kalastusrikkomus

- Joka tahallaan tai huolimattomuudesta
- 1) käyttää kiellettyä kalastustapaa tai kiellettyä pyydystä tai pitää sellaista pyydystä aluksella tai muutoin siten, että se on pyyntiä varten helposti käsillä,
 - 2) kalastaa luvattomasti valta- tai kalaväylässä tai vesialueella, jossa kalastaminen on kielletty tai sitä on rajoitettu, taikka rauhoituspiiriä koskevaa määräystä rikkoen,
 - 3) pyydystää rauhoitus- tai muutoin luvattomana aikana kalaa tai rapua taikka sanottuna aikana pitää vedessä niiden pyyntiin sopivaa pyydystä,
 - 4) pyydystää 35 §:n vastaisesti alamittaista kalaa tai rapua,
 - 5) tuo maahan muun kuin Suomessa luonnonvaraisena esiintyvän kala- tai rapulajin tai niiden kannan tai sukusoluja ilman 94 §:n

2 momentissa säädettyä lupaa tai lupaehdon vastaisesti,

6) istuttaa vesialueelle kala- tai rapulajin tai sen kannan, jota siellä ei ennestään ole, taikka suorittaa alueelle kalojen tai rapujen siirtoistutuksen ilman 121 §:ssä tarkoitettua lupaa tai lupaehdon vastaisesti tai

7) aiheuttaa kalastaessaan 39 §:n vastaisesti tarpeetonta häiriötä tai haittaa,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *kalastusrikkomuksesta* sakkoon.

Rikesakosta ainoana rangaistuksena 88 §:ssä tarkoitettun kalastuksenhoito- tai viehekalastusmaksun suorittamisen laiminlyönnistä taikka kyseisen maksun suorittamista osoittavan tositteiden määrääjässä esittämisen laiminlyönnistä säädetään rikesakkorikkomuksista annetussa laissa (/).

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

21.

Laki**järjestyslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 27 päivänä kesäkuuta 2003 annetun järjestyslain (612/2003) 19 §, sellaisena kuin se on laissa 533/2007, ja
muutetaan 16 § seuraavasti:

16 §

Järjestysrikkomus

Rikesakosta ainoana rangaistuksena järjestysrikkomuksista säädetään rikesakkorikkomuksista annetussa laissa (/).

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

22.

Laki**pysäköintivirhemaksusta annetun lain 1 ja 16 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pysäköintivirhemaksusta 3 päivänä huhtikuuta 1970 annetun lain (248/1970) 1 §:n 3 momentti ja 16 § seuraavasti:

1 §

Pysäköintivirhemaksua ei voida määrätä, jos virheen johdosta on nostettu syyte taikka annettu sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain (/) mukainen määräys tai vaatimus.

16 §

Milloin pysäköintivirheestä on nostettu syyte taikka annettu sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukainen määräys tai vaatimus, pysäköinninvalvojan on hakemuksesta määrättävä suoritettu pysäköinti-

virhemaksu palautettavaksi asianosaiselle.
Hakemus on tehtävä vuoden kuluessa syytteen nostamisesta taikka vaatimuksen tai määräyksen antamisesta.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

23.

Laki

tekijänoikeuslain 58 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun tekijänoikeuslain (404/1961) 58 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 821/2005, seuraavasti:

58 §

Jos teoksen kappale on valmistettu tai levitetty yleisölle vastoin tätä lakia taikka tuotu maahan tai Suomen alueelle 56 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla, ja se määrätään rangaistusmääräyksellä valtiolle menetetyksi, voidaan asianomistajan vaatimuksesta samalla määrätä, että teoksen kappale on hävitettävä. Rangaistusmääräyksellä voidaan määrätä myös 50 b §:ssä tarkoitettu teknisen toimenpiteen kiertämisväline valti-

olle menetetyksi ja hävitettäväksi, jos se on valmistettu, saatettu yleisön saataviin taikka tuotu maahan yleisölle levittämistä varten tai Suomen alueelle kolmanteen maahan kuljettavaksi vastoin 50 b §:n 1 momentin säännöksiä.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

24.

Laki**käräjäoikeuslain 17 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetun käräjäoikeuslain (581/1993) 17 §:n 1 momentin 2 kohdan c ja d alakohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 813/2008, seuraavasti:

17 §

Laamanni voi määrätä:

2) virassa neljä kuukautta olleen notaarin tekemään saamista koskevassa yksinkertaisessa riita-asiassa oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 27 a §:ssä tarkoitettuja ratkaisuja sekä toimimaan käräjäoikeuden puheenjohtajana:

c) yhden tuomarin istunnossa rikosasiassa, jossa mistään syytteessä tarkoitettua yksittäisestä rikoksesta ei syytteessä mainittujen seikkojen vallitessa tehtynä ole säädetty muuta tai ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai vankeutta enintään yksi vuosi ja kuusi kuukautta eikä vastaaja ole syytteessä tarkoi-

tetun rikoksen johdosta vangittuna tai matkustuskiellossa; tällöin rangaistukseksi ei kuitenkaan voida tuomita muuta tai ankarampaa rangaistusta kuin rikesakko tai sakkoa;

d) oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 5 a luvussa tarkoitettussa kirjallisessa menettelyssä, jossa tällöin rangaistukseksi ei kuitenkaan voida tuomita muuta tai ankarampaa rangaistusta kuin rikesakko tai sakkoa; ja

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

Helsingissä 12 päivänä kesäkuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Tuija Brax*

2.

Laki**rikoslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 2 a luvun 9—11 §, sellaisina kuin ne ovat, 2 a luvun 9 § laissa 475/2008 sekä 10 ja 11 § laissa 550/1999, *muutetaan* 2 a luvun 2 §:n 4 momentti, 6 §:n 3 momentti ja 8 §, 7 luvun 1 §, 8 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohta, 6 §:n 2 momentti ja 18 §, 10 luvun 9 §:n 1 momentti sekä 41 luvun 8 §, sellaisina kuin ne ovat, 2 a luvun 2 §:n 4 momentti laissa 808/2007, 6 §:n 3 momentti mainitussa laissa 550/1999, 8 § mainitussa laissa 550/1999 ja laissa 971/2001, 7 luvun 1 § laeissa 697/1991 ja 751/1997, 8 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohta ja 6 §:n 2 momentti laissa 297/2003 ja 18 § mainitussa laissa 297/2003 ja laissa 1161/2005, 10 luvun 9 §:n 1 momentti laissa 875/2001 sekä 41 luvun 8 § laissa 531/2007, sekä *lisätään* 2 a luvun 3 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 550/1999, uusi 3 momentti, 6 luvun 13 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 515/2003 ja 1195/2004, uusi 5 momentti, 7 lukuun, sellaisena kuin se on siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, uusi 3 a ja 3 b § sekä 8 luvun 3 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 297/2003, uusi 3 momentti ja 13 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 3 momentti, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 a luku

2 a luku

Sakosta, muuntorangaistuksesta ja rikesakosta**Sakosta, muuntorangaistuksesta ja rikesakosta**

2 §

2 §

*Päiväsakon rahamäärä**Päiväsakon rahamäärä*

Päiväsakko määrätään tuomioistuimessa oikeudenkäynnin aikaisten ja rangaistusmääräysmenettelyssä rangaistusvaatimuksen antamishetken tietojen perusteella. Syyttäjä määrää sakon kuitenkin rangaistusmääräyksen antamishetken tietojen perusteella, jos on ilmennyt, että rangaistusvaatimuksen saaneen maksukyky on vaatimuksen antamishetkellä saatuihin tietoihin verrattuna olennaisesti muuttunut.

Päiväsakko määrätään tuomioistuimessa oikeudenkäynnin aikaisten ja *sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain (/) mukaisessa menettelyssä sakkomääräyksen taikka sakko- tai* rangaistusvaatimuksen antamishetken tietojen perusteella. Syyttäjä määrää sakon kuitenkin rangaistusmääräyksen antamishetken tietojen perusteella, jos on ilmennyt, että *sakko- tai rangaistusvaatimuksen* saaneen maksukyky on vaatimuksen antamishetkellä saatuihin tietoihin verrattuna

Voimassa oleva laki

olennaisesti muuttunut.

3 §

Sakon kokonaisrahamäärä

(uusi)

3 §

Sakon kokonaisrahamäärä

Kokonaisrahamäärän korottamisesta määrättäessä yhteistä rangaistusta sakolla ja rikesakolla rangaistavista rikoksista säädetään 7 luvun 3 a §:ssä.

6 §

Sakon tai se osan muuntamatta jättäminen

Sitä sakon osaa, jolla sakon kokonaisrahamäärä on 3 §:n 2 momentin nojalla korotettu, ei muunneta vankeudeksi.

6 §

Sakon tai sen osan muuntamatta jättäminen

Sitä sakon osaa, jolla sakon kokonaisrahamäärä on 3 §:n 2 momentin tai 7 luvun 3 a §:n nojalla korotettu, ei muunneta vankeudeksi.

8 §

Rikesakko

Rikesakko on euromäärältään kiinteä sakkoa lievempi varallisuusrangaistus.

Rikesakko saa olla enintään 200 euroa. Eri rikkomuksista määrättävän rikesakon suuruudesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Maksamatonta rikesakkoa ei saa muuntaa vankeudeksi

8 §

Rikesakko

Rikesakko on euromäärältään kiinteä sakkoa lievempi varallisuusrangaistus, joka lailla säädetään eräiden rikkomusten ainoaksi rangaistukseksi.

Maksamatonta rikesakkoa ei saa muuntaa vankeudeksi.

9 §

Rikesakkorikkomukset

Rikesakko voidaan 2—7 momentin mukaisesti säätää seuraamukseksi virallisen syytteen alaisesta rikkomuksesta, josta säädetty

9 §

Rikesakkorikkomukset

(kumotaan)

ankarin rangaistus on sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta.

Rikesakko voidaan säätää seuraamukseksi tieliikennelain (267/1981), ajoneuvolain (1090/2002) tai vesiliikennelain (463/1996) taikka niiden nojalla annettujen sellaisten säännösten tai määräysten vähäisestä rikkomisesta, jotka koskevat:

- 1) jalankulkijoita;
- 2) moottorittoman ajoneuvon kuljettajaa;
- 3) moottorikäyttöisen tai hinattavan ajoneuvon rakennetta, varusteita, kuntoa, moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessa vaadittavia asiakirjoja, moottorikäyttöisen ajoneuvon häiritsevää ja tarpeetonta ajoa, henkilökuljetusta, kuljettajan tai matkustajan henkilökohtaisen suojavälineen käyttöä, muita kuljettajaa koskevia liikennesääntöjä tai liikenteen ohjauslaittein osoitettuja käskyjä, kieltoja tai rajoituksia;
- 4) suurimman sallitun nopeuden ylittämistä moottorikäyttöisellä ajoneuvolla;
- 5) ajoneuvon katsastusta ja rekisteröitäväksi ilmoittamista; taikka
- 6) vesillä liikkujaa koskevia yleisiä velvollisuuksia, vesikulkuneuvon rakennetta, varusteita ja kuntoa, vesiliikenteeseen liittyvien asiakirjojen esittämisvelvollisuutta tai vesiliikennettä koskevia alueellisia kieltoja ja rajoituksia.

Rikesakko voidaan säätää seuraamukseksi myös jätelaissa (1072/1993) säädetyn roskaamiskiellon vähäisestä rikkomisesta sekä kalastuslaissa (286/1982) säädetyn kalastuksenhoito- tai viehekalastusmaksun suorittamisen laiminlyönnistä taikka kyseisen maksun suorittamista osoittavan tosittteen määrääjässä esittämisen laiminlyönnistä.

Rikesakko voidaan säätää seuraamukseksi myös järjestyksessä (612/2003) säädetystä järjestyksirikkomuksesta.

Rikesakko voidaan säätää seuraamukseksi myös vähäisestä 41 luvun 6 §:ssä säädetystä toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapidosta ja vähäisestä 41 luvun 7 §:ssä tarkoitettua toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen luovuttamisesta alaikäiselle.

Rikesakko voidaan säätää seuraamukseksi myös vesikulkuneuvorekisteristä annetun lain (976/2006) 26 §:ssä säädetystä vesikulkuneuvorikkomuksesta.

Voimassa oleva laki

Edellä 2—6 momentissa mainituista rikkomuksista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

10 §

Rikesakon määrääminen

Rikesakon määrää poliisimies tai muu laissa säädettyä valvontaa suorittava virkamies.

Rikesakkoa ei saa määrätä, jos

1) rikkomus on ollut omiaan aiheuttamaan muunlaista kuin vähäisenä pidettävää vaaraa tai haittaa,

2) rikkoja on menettelyllään osoittanut piittaamattomuutta lain kielloista tai käskyistä tai

3) on ilmeistä, että asianomistaja tulee rikkomuksen johdosta tekemään syyttämispyyntönsä syyttäjälle tai poliisille taikka esittämään vahingonkorvausvaatimuksen.

Rikesakon määräämisestä säädetään rikesakomenettelystä annetussa laissa (66/1983).

10 §

Rikesakon määrääminen

(kumotaan)

11 §

Eri rikkomuksista määrättävä rikesakko

Jos samalla kertaa olisi määrättävä kahdesta tai useammasta rikkomuksesta rikesakko, määrätään rikesakko siitä rikkomuksesta, josta on säädetty ankarin rikesakko.

Rikesakosta ja sakkorangaistuksesta tai määräaikaisesta vankeusrangaistuksesta ei saa määrätä yhteistä rangaistusta.

11 §

Eri rikkomuksista määrättävä rikesakko

(kumotaan)

6 luku

Rangaistuksen määräämisestä

13 §

Vapaudenmenetysajan vähentäminen

(uusi)

6 luku

Rangaistuksen määräämisestä

13 §

Vapaudenmenetysajan vähentäminen

Jos rangaistukseksi tuomitaan rikesakko,

vapaudenmenetys on katsottava rangaistuksen täydeksi suorittamiseksi.

7 luku

Yhteisestä rangaistuksesta

1 §

Yhteisen vankeusrangaistuksen määrääminen

Milloin joku olisi tuomittava kahdesta tai useammasta rikoksesta vankeuteen, hänet tuomitaan rikoksista yhteiseen vankeusrangaistukseen, jollei muualla laissa ole toisin säädetty.

Jos jostakin rikoksesta olisi tuomittava vankeutta ja yhdestä tai useammasta muusta rikoksesta sakkoa, tuomioistuimien saa tuomita kaikista rikoksista yhteisen vankeusrangaistuksen taikka joistakin niistä yhteisen vankeusrangaistuksen ja sen ohella muista rikoksista sakkoa.

Jos jostakin rikoksesta olisi tuomittava elinkautinen vankeusrangaistus, tuomitaan elinkautinen vankeusrangaistus yhteiseksi rangaistukseksi kaikista rikoksista.

7 luku

Yhteisestä rangaistuksesta

1 §

Yhteisen vankeusrangaistuksen määrääminen

Jos joku on tuomittava samalla kertaa kahdesta tai useammasta rikoksesta vankeusrangaistukseen, hänet tuomitaan rikoksista yhteiseen vankeusrangaistukseen, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Jos jostakin rikoksesta olisi tuomittava vankeutta ja yhdestä tai useammasta muusta rikoksesta sakkoa tai rikesakko, tuomioistuimien saa tuomita kaikista rikoksista yhteisen vankeusrangaistuksen. Tuomioistuimien saa myös tuomita joistakin rikoksista yhteisen vankeusrangaistuksen ja sen ohella muista rikoksista sakkoa tai rikesakon mutta ei molempia.

Jos jostakin rikoksesta olisi tuomittava elinkautinen vankeusrangaistus, tuomitaan elinkautinen vankeusrangaistus yhteiseksi rangaistukseksi kaikista rikoksista.

3 a §

Sakko ja rikesakko

(uusi)

Jos kahdesta tai useammasta rikoksesta olisi tuomittava samalla kertaa sakkorangaistus ja rikesakko, rangaistukseksi tuomitaan yhteinen sakkorangaistus 20 eurolla korotettuna. Sakkorangaistusta ei kuitenkaan koroteta, jos rikesakko määrättäisiin jalkakulkijalle tai moottorittoman ajoneuvon kuljettajalle.

Jos sakkorangaistus tai yhteinen sakkorangaistus olisi kokonaismäärältään rikesakkoa tai ankarinta rikesakkoa alempi, sakkorangaistus tai yhteinen sakkorangaistus korotetaan rikesakon tai ankarimman rikesakon suuruiseksi ennen 1 momentissa tarkoitettua

korotuksen tekemistä.

3 b §

Rikesakko

(uusi)

Jos kahdesta tai useammasta rikoksesta olisi tuomittava samalla kertaa rikesakko, rangaistukseksi tuomitaan yksi rikesakko. Tuolloin rikesakko määrätään 20 eurolla korotettuna siitä rikkomuksesta, josta on säädetty ankarin rikesakko. Jalankulkijalle tai moottorittoman ajoneuvon kuljettajalle tuomittavaa rikesakkoa ei kuitenkaan määrätä korotettuna.

8 luku

Vanhentumisesta

1 §

Syyteoikeuden vanhentuminen

Syyteoikeus vanhentuu, jollei syytettä ole nostettu

4) kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus on enintään vuosi vankeutta tai sakkoa.

8 luku

Vanhentumisesta

1 §

Syyteoikeuden vanhentuminen

Syyteoikeus vanhentuu, jollei syytettä ole nostettu

4) kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus on enintään vuosi vankeutta, sakkoa tai rikesakko.

3 §

Syyteoikeuden vanhentumisen katkeaminen

(uusi)

3 §

Syyteoikeuden vanhentumisen katkeaminen

Kun rikkomusta koskevaa asiaa käsitellään sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa menettelyssä, syyteoikeuden vanhentuminen katkeaa, kun sakkovaatimus, vastustuksenvaarainen rikesakkomääräys tai rangaistusvaatimus annetaan rikkomuksesta epäillylle tiedoksi. Vanhentuminen ei kuitenkaan katkea, jos vaatimus peruutetaan tai

määräystä vastustetaan taikka epäilty tai asianomistaja peruuttaa mainitun lain 4 tai 5 §:ssä tarkoitetun suostumuksensa.

6 §

Rangaistuksen tuomitsemisen estävä vanhentuminen

Rangaistusta muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta rikoksesta ei saa tuomita, kun 2 §:ssä mainitusta päivästä on kulunut

- 1) kolmekymmentä vuotta, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta määrääjäksi yli kahdeksan vuoden,
- 2) kaksikymmentä vuotta, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta yli kaksi vuotta ja enintään kahdeksan vuotta,
- 3) kymmenen vuotta, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta enintään kaksi vuotta tai sakkoa.

6 §

Rangaistuksen tuomitsemisen estävä vanhentuminen

Rangaistusta muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta rikoksesta ei saa tuomita tai määrätä sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa menettelyssä, kun 2 §:ssä mainitusta päivästä on kulunut:

- 1) kolmekymmentä vuotta, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta määrääjäksi yli kahdeksan vuoden;
- 2) kaksikymmentä vuotta, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta yli kaksi vuotta ja enintään kahdeksan vuotta;
- 3) kymmenen vuotta, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta enintään kaksi vuotta, sakkoa tai rikesakko.

13 §

Tuomitun sakkorangaistuksen raukeaminen

(uusi)

13 §

Tuomitun sakkorangaistuksen raukeaminen

Rikesakko raukeaa viiden vuoden kuluttua rikesakkomääräyksen antamispäivästä.

18 §

Viittaussäännös

Ehdollisen vankeuden raukeamisesta säädetään 2 b luvun 3 §:n 2 momentissa.

Vanhentumisesta rangaistusmääräysmenettelyssä säädetään rangaistusmääräysmenettelystä annetussa laissa (692/1993). Rikesakon raukeamisesta säädetään rikesakkomenettelystä annetussa laissa (66/1983).

Sotilaille ja muulle rikoslain 45 luvun alai-

18 §

Viittaussäännös

Ehdollisen vankeuden raukeamisesta säädetään 2 b luvun 3 §:n 2 momentissa.

Sotilaille ja muulle 45 luvun alaiselle hen-

selle henkilölle tuomittavan kurinpitörangaistuksen vanhentumisesta säädetään sotilaskurinpitolaissa (331/1983).

kilölle tuomittavan kurinpitörangaistuksen vanhentumisesta säädetään sotilaskurinpitolaissa (331/1983).

10 luku

10 luku

Menettämisseuraamuksista**Menettämisseuraamuksista**

9 §

9 §

*Menettämisseuraamuksen vaatiminen**Menettämisseuraamuksen vaatiminen*

Menettämisseuraamus määrätään syyttäjän tai rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain (692/1993) 3 §:ssä tarkoitetun virkamiehen vaatimuksesta. Myös asianomistaja voi esittää menettämiskaatumuksen ajaessaan yksin syytettyä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 7 luvun mukaisesti.

Menettämisseuraamus määrätään syyttäjän tai *sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain* 3 §:ssä tarkoitetun virkamiehen vaatimuksesta. Myös asianomistaja voi esittää menettämiskaatumuksen ajaessaan yksin syytettyä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 7 luvun mukaisesti.

41 luku

41 luku

Aserikoksista**Aserikoksista**

8 §

8 §

*Rikesakko**Rikesakko*

Rikesakosta seuraamuksena vähäisestä 6 §:ssä tarkoitetusta toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapidosta ja vähäisestä 7 §:ssä tarkoitetusta toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen luovuttamisesta alaikäiselle säädetään *2 a luvun 9 §:n 5 momentissa ja 6 momentin nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella*.

Rikesakosta *ainoana rangaistuksena* vähäisestä 6 §:ssä tarkoitetusta toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapidosta ja vähäisestä 7 §:ssä tarkoitetusta toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen luovuttamisesta alaikäiselle säädetään *rikesakkorikkomuksista annetussa laissa* (/).

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

4.

Laki**sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta 9 päivänä elokuuta 2002 annetun lain (672/2002) 2 §:n 1 momentti, 5 §:n 2 momentti ja 6 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 §

2 §

*Seuraamusten täytäntöönpanokelpoisuus**Seuraamusten täytäntöönpanokelpoisuus*

Sakon ja omaisuuteen kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoon on ryhdyttävä, kun ratkaisu, jolla kyseinen seuraamus on määrätty, on tullut lainvoimaiseksi tai kun ratkaisu on pantavissa täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio taikka kun asia on lopullisesti ratkaistu rangaistus- tai rikesakkomääräyksin.

Sakon ja omaisuuteen kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoon on ryhdyttävä, kun ratkaisu, jolla kyseinen seuraamus on määrätty, on tullut lainvoimaiseksi tai kun ratkaisu on pantavissa täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio. *Sakon ja rikesakkomäärämisestä annetun lain (/) nojalla annetun sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen ja rangaistusmääräyksen täytäntöönpanokelpoisuudesta säädetään mainitun lain 38 §:n 2 momentissa.*

5 §

5 §

*Maksutilaisuuden varaaminen**Maksutilaisuuden varaaminen*

Rangaistusmääräysmenettelyssä maksutilaisuuden varaa rangaistusvaatimuksen antava virkamies.

Sakkovaatimuksen ja rangaistusvaatimuksen käyttämisen yhteydessä maksutilaisuuden varaa vaatimuksen antava virkamies.

6 §

6 §

*Oikeus saatavan maksamiseen**Oikeus saatavan maksamiseen*

Maksuvelvollisella on oikeus suorittaa sak-

Maksuvelvollisella on oikeus suorittaa sak-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

ko jo ennen seuraamusta koskevan ratkaisun täytäntöönpanokelpoiseksi tulemista. Rangaistusmääräysmenettelyssä syytetyllä on oikeus suorittaa menetetyksi tuomittu rahamäärä, kun rangaistusvaatimus on toimitettu hänelle tiedoksi.

Maksaminen ei estä maksuvelvollista hakemasta muutosta siihen ratkaisuun, jolla kysymyksessä oleva seuraamus on määrätty, tai ilmoittamasta asiaa tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Suoritetusta maksusta huolimatta täytäntöönpano maksettua rahamäärää vastaavalta osalta katsotaan päättyneeksi vasta kun ratkaisu on tullut lainvoimaiseksi *tai asia on lopullisesti ratkaistu rangaistus- tai rikesakkomääräyksin.*

ko jo ennen seuraamusta koskevan ratkaisun täytäntöönpanokelpoiseksi tulemista. *Sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa menettelyssä rikkomuksesta epäillyllä on oikeus suorittaa menetetyksi vaadittu rahamäärä, kun sakkovaatimus tai rangaistusvaatimus on annettu hänelle tiedoksi.*

Maksaminen ei estä maksuvelvollista hakemasta muutosta siihen ratkaisuun, jolla kysymyksessä oleva seuraamus on määrätty, *taikka vastustamasta sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain 3 luvussa tarkoitettua rikesakkomääräystä.*

Suoritetusta maksusta huolimatta täytäntöönpano maksettua rahamäärää vastaavalta osalta katsotaan päättyneeksi vasta, kun ratkaisu on tullut lainvoimaiseksi.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

5.

Laki

oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 18 §:n 2 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 690/1997, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

17 luku

17 luku

Todistelusta**Todistelusta**

18 §

18 §

Rikosasiassa ei saa kuulustella todistajana sitä:

Rikosasiassa ei saa kuulustella todistajana sitä:

2) jolle on annettu rangaistusmääräys tai rikesakko 1 kohdassa tarkoitettusta teosta; eikä

2) jolle on annettu *sakkomääräys*, rangaistusmääräys tai *rikesakkomääräys* 1 kohdassa tarkoitettusta teosta; eikä

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

6.

Laki

oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 8 luvun 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11 päivänä heinäkuuta 1997 annetun lain (689/1997) 8 luvun 11 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1472/2001, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 luku

8 luku

Asianosaisista

Asianosaisista

11 §

11 §

Asia voidaan tutkia ja ratkaista vastaajan poissaolosta huolimatta, jos hänen läsnäolonsa asian selvittämiseksi ei ole tarpeen, ja jos hänet on sellaisella uhalla kutsuttu tuomioistuimeen. Tällöin voidaan tuomita sakkorangaistus tai enintään kolmen kuukauden vankeusrangaistus ja enintään 10 000 euron suuruinen menettämisseuraamus.

Asia voidaan tutkia ja ratkaista vastaajan poissaolosta huolimatta, jos hänen läsnäolonsa asian selvittämiseksi ei ole tarpeen ja hänet on sellaisella uhalla kutsuttu tuomioistuimeen. Tällöin voidaan tuomita *rikesakko*, sakkorangaistus tai enintään kolmen kuukauden vankeusrangaistus ja enintään 10 000 euron suuruinen menettämisseuraamus.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

7.

Laki

esitutkintalain 14 ja 44 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetun esitutkintalain (449/1987) 14 §:n 2 momentti ja 44 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 14 §:n 2 momentti laissa 203/1997 ja 44 §:n 1 momentti laissa 645/2003, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

14 §

Poliisimiehen tekemäksi epäillyn rikoksen esitutkintaa johtaa kuitenkin aina virallinen syyttäjä lukuun ottamatta rikesakkoasiana ja rangaistusmääräysmenettelyssä käsiteltäviä asioita.

Poliisimiehen tekemäksi epäillyn rikoksen esitutkintaa johtaa kuitenkin aina virallinen syyttäjä lukuun ottamatta *sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain (/) mukaisessa menettelyssä* käsiteltäviä asioita.

44 §

Yksinkertaisissa ja selvissä asioissa saadaan toimittaa *suppea esitutkinta*, jos teosta ei ole yleisen rangaistuskäytännön mukaisesti odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa. Poliisimiehen tekemäksi epäillyn rikoksen johdosta saadaan kuitenkin toimittaa *suppea esitutkinta* vain, jos asia käsitellään rikesakkoasiana tai rangaistusmääräysmenettelyssä.

44 §

Yksinkertaisissa ja selvissä asioissa saadaan toimittaa *suppea esitutkinta*, jos teosta ei ole yleisen rangaistuskäytännön mukaisesti odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa. Poliisimiehen tekemäksi epäillyn rikoksen johdosta saadaan kuitenkin toimittaa *suppea esitutkinta* vain, jos asia käsitellään *sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa menettelyssä*.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

8.

Laki**yleisistä syyttäjistä annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisistä syyttäjistä 11 päivänä maaliskuuta 1997 annetun lain (199/1997) 1 §:n
 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Syyttäjän asema ja tehtävät

Syyttäjän asema ja tehtävät

Syyttäjän tehtävänä on myös rangaistus-
 määräysten antaminen siten kuin siitä erik-
 seen säädetään.

Syyttäjän tehtävänä on myös rangaistus-
 määräysten *ja rikesakkomääräysten* antami-
 nen siten kuin siitä erikseen säädetään.

*Tämän lain voimaantulosta säädetään
 erikseen lailla.*

9.

Laki**kihlakunnansyyttäjästä annetun lain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kihlakunnansyyttäjästä 22 päivänä maaliskuuta 1996 annetun lain (195/1996)
 8 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

8 §

Apulaissyöttäjän toimivalta

Apulaissyöttäjän toimivalta

Apulaissyöttäjän käsiteltäväksi voidaan an-

Apulaissyöttäjän käsiteltäväksi voidaan an-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

taa rangaistusmääräysmääräysasioita ja yhden tuomarin kokoonpanossa käsiteltäviä rikosasioita.

taa rangaistusmääräysasioita ja *rikesakkoasioita sekä* yhden tuomarin kokoonpanossa käsiteltäviä rikosasioita.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

10.

Laki

tullilain 46 ja 47 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun tullilain (1466/1994) 46 § ja 47 §:n 5 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 46 § laissa 1299/2003 ja 47 §:n 5 momentti laissa 331/1996, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

46 §

Jos tullirikosta koskeva asia voidaan käsitellä rangaistusmääräysmenettelyssä, tutkinnanjohtaja tai tehtävään määrätty muu tullimies voi antaa rangaistusvaatimuksen siten kuin rangaistusmääräysmenettelystä annetussa laissa (692/1993) säädetään.

Jos tullilaitoksen tutkittavana olevasta rikoksesta voidaan määrätä seuraamukseksi rikesakko, 1 momentissa tarkoitettulla tullimiehellä on oikeus määrätä rikesakko siten kuin rikesakkomenettelystä annetussa laissa (66/1983) säädetään. Tullilaitoksen käsiteltävänä olevassa rikesakkoasiassa tullipiirin päällikön tehtävistä on voimassa, mitä sanotussa laissa säädetään poliisipiirin päällikön tehtävistä rikesakkoasiassa.

46 §

Jos tullirikoksesta voidaan määrätä sakko-rangaistus ja menettämisseuraamus sakko-määräyksellä tai rangaistusmääräyksellä, tutkinnanjohtaja tai tehtävään määrätty muu tullimies voi antaa sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen tai mainittuja seuraamuksia koskevan rangaistusvaatimuksen siten kuin sakon ja rikesakon määräämisestä annetussa laissa (/) säädetään.

Jos tullilaitoksen tutkittavana olevasta rikoksesta voidaan määrätä seuraamukseksi rikesakko ja sen ohella menettämisseuraamus, 1 momentissa tarkoitettulla tullimiehellä on oikeus määrätä mainitut seuraamukset tai antaa niitä koskeva rangaistusvaatimus siten kuin sakon ja rikesakon määräämisestä annetussa laissa säädetään.

47

Rajatulliyhteistyöstä tehdyssä sopimuksessa tarkoitettu virkamies, joka suorittaa tullitoimenpiteitä Suomen valtion lukuun, voi tullirikosasiassa antaa tiedoksi haasteen ja 46 §:ssä tarkoitettua rangaistusvaatimuksen sopimuksen tarkoittamalla valvontavyöhykkeellä. Tullirikosasiaa koskeva rangaistusvaatimus voidaan valvontavyöhykkeellä antaa ilman oikeuskanslerin määräystä myös muulle kuin Suomen kansalaiselle.

47 §

Rajatulliyhteistyöstä tehdyssä sopimuksessa tarkoitettu virkamies, joka suorittaa tullitoimenpiteitä Suomen valtion lukuun, voi tullirikosasiassa antaa tiedoksi haasteen ja 46 §:ssä tarkoitettua *sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen tai rangaistusvaatimuksen* sopimuksen tarkoittamalla valvontavyöhykkeellä. Tullirikosasiaa koskeva *määräys tai vaatimus* voidaan valvontavyöhykkeellä antaa ilman *valtakunnansyyttäjän* määräystä myös muulle kuin Suomen kansalaiselle.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

11.

Laki

rajavartiolain 47 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 15 päivänä heinäkuuta 2005 annetun rajavartiolain (578/2005) 47 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

47 §

47 §

*Rangaistusvaatimuksen antaminen ja rikesak-
kon määrääminen*

***Sakkovaatimus, sakkomääräys, rikesakko-
määräys ja rangaistusvaatimus***

Rajavartiomies antaa rangaistusvaatimuksen siten kuin rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain (692/1993) 3—7 §:ssä säädetään. Rajavartiomies määrää rikesakon siten kuin rikesakkomenettelystä annetussa laissa (66/1983), jäljempänä *rikesakkolaki*, säädetään. Raja- tai ja merivartioalueen päällikön tehtävistä on voimassa, mitä rikesakkolaissa säädetään poliisipiirin päällikön tehtävistä.

Rajavartiomies antaa *sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen tai rangaistusvaatimuksen siten kuin sakon ja rikesakon määräämisestä annetussa laissa (/) säädetään.*

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

12.

Laki

Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan Metsähallituksen erävalvonnasta 22 päivänä joulukuuta 2005 annetun lain (1157/2005) 14 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

14 §

Rikesakko ja rangaistusvaatimus

Rikesakko, sakkovaatimus ja rangaistusvaatimus

Jos erävalvonnassa ilmi tullut tässä laissa tarkoitettu rikosasia voidaan käsitellä rikessakkomenettelystä annetussa laissa (66/1983) säädettyssä rikessakkomenettelyssä, erätarkastajalla on oikeus määrätä rikesakko, jos sakon kohteena oleva antaa kirjallisen suostumuksen asian käsittelemiseksi rikessakkomenettelyssä. Asiaan sovelletaan muutoin, mitä rikessakkomenettelystä erikseen säädetään.

Jos erävalvonnassa ilmi tullut tässä laissa tarkoitettu rikosasia voidaan käsitellä rangaistusmääräysmenettelystä annetussa laissa (692/1993) säädettyssä rangaistusmääräysmenettelyssä, erätarkastajalla on oikeus antaa rangaistusvaatimus, jos vaatimuksen kohteena oleva antaa kirjallisen suostumuksen asian käsittelemiseksi rangaistusmääräysmenettelyssä. Rangaistusvaatimus saa olla enintään 20 päiväsakkoa, eikä sitä saa muuntaa vankeudeksi. Asiaan sovelletaan muutoin, mitä

Jos erävalvonnassa ilmi tulleesta tässä laissa tarkoitettua rikkomuksesta voidaan määrätä rikesakko ja sen ohella menettämisseuraamus, erätarkastajalla on oikeus määrätä mainitut seuraamukset, jos rikesakon kohteena oleva antaa kirjallisen suostumuksen asian käsittelemiseksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain (/) mukaisessa menettelyssä. Asian käsittelyyn sekä rikesakkoa ja menettämisseuraamusta koskevan rangaistusvaatimuksen antamiseen sovelletaan muutoin, mitä mainitussa laissa säädetään.

Jos erävalvonnassa ilmi tullut tässä laissa tarkoitettu rikkomus on sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain 1 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettu, erätarkastajalla on oikeus antaa sakkovaatimus, jos vaatimuksen kohteena oleva antaa kirjallisen suostumuksen asian käsittelemiseksi mainitun lain mukaisessa menettelyssä. Sakkovaatimus saa olla enintään 20 päiväsakkoa. Ilman vaatimuksen kohteena olevan suostumusta voidaan antaa vastaava rangaistusvaatimus.

rangaistusmääräysmenettelystä erikseen säädetään.

Asian käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä mainitussa laissa säädetään.

Erätarkastajalla on oikeus saada sakkorekisteriin talletettuja tietoja sakkorangaistuksista ja niiden täytäntöönpanosta rangaistusvaatimusten käsittelyä varten.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

13.

Laki

sotilasoikeudenkäyntilain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 25 päivänä maaliskuuta 1983 annetun sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983) 15 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 §

15 §

Sotilasoikeudenkäyntiasiaa ei saa käsitellä rangaistusmääräysmenettelyssä.

Sotilasoikeudenkäyntiasiaa ei saa käsitellä *sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain (/) mukaisessa menettelyssä.*

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

14.

Laki**tieliikennelain 103 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 3 päivänä huhtikuuta 1981 annetun tieliikennelain (267/1981) 103 §:ään, sellaisena
kuin se on laissa 567/2005, uusi 2 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

103 §

103 §

*Liikenne rikkomus**Liikenne rikkomus*

(uusi)

*Rikesakosta eräiden liikenne rikkomusten
ainoana rangaistuksena säädetään rikesak-
korituksesta annetussa laissa (/).*

*Tämän lain voimaantulosta säädetään
erikseen lailla.*

15.

Laki**ajoneuvolain 96 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 11 päivänä joulukuuta 2002 annetun ajoneuvolain (1090/2002) 96 §, sellaisena
kuin se on laissa 226/2009, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

96 §

96 §

*Ajoneuvorikkomus**Ajoneuvorikkomus*

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) rikkoo 4 §:ssä säädettyä ajoneuvon turvallisuutta, vaatimustenmukaisuutta ja hallittavuutta koskevaa vaatimusta,

2) laiminlyö 5 tai 57 §:ssä säädetyn korjausvelvoitteen,

3) rikkoo 6 §:n 1 momentissa tai 8, 51, 56, 57, 75, 84 tai 85 §:ssä säädettyä ajoneuvon käyttökieltoa tai ajokieltoa,

4) rikkoo 6 §:n 2 tai 3 momentissa säädettyä valmistuksen, maahantuonnin, kaupan pitämisen, myynnin tai muun luovuttamisen kieltoa,

5) rikkoo 7 §:ssä säädettyä ajoneuvon rakenteen muuttamiskieltoa,

6) laiminlyö 9 §:ssä säädetyn velvollisuuden pitää ajoneuvo liikennekelpoisena,

7) laiminlyö 58 §:ssä säädetyn velvollisuuden pitää mukana katsastuksesta annettu todistus taikka 61 tai 62 §:ssä säädetyn katsastusvelvollisuuden,

8) laiminlyö 64 §:n nojalla säädetyn ajoneuvon rekisteritietojen ilmoitusvelvollisuuden tai 66 a §:ssä säädetyn velvollisuuden pitää mukana rekisteröinnistä annettu todistus,

9) rikkoo 66 a §:n nojalla säädettyä vaatimusta rekisteritunnuksen ja -kilpien, siirtomerkkien tai kansallisuustunnuksen käytöstä, kiinnittämisestä tai kunnossapidosta,

10) käyttää 66 f §:ssä tarkoitettua koenumerotodistusta tai siirtolupaa mainitun pykälän tai sen nojalla annettujen säännösten vastaisesti,

11) rikkoo 71 §:ssä säädettyä velvollisuutta sallia teknisen tienvarsitarkastuksen suorittaminen,

12) kieltäytyy esittämästä 71 §:ssä tai toimittamasta 93 §:ssä tarkoitettuja asiakirjoja tai päästämästä 71 §:ssä mainittuja henkilöitä ajoneuvoon tai 82 §:ssä tarkoitettuja viranomaisia tai henkilöitä ajoneuvojen, osien tai erillisten teknisten yksiköiden maahantuontia, valmistusta tai kaupaa harjoittavan valmistus-, varasto- tai myyntipaikkaan tai ottamasta tutkimusta varten näytteitä taikka saamasta haltuunsa tarpeelliset ajoneuvon, osan tai erillisen teknisen yksikön ominaisuuksia taikka hyväksymistä koskevat asiakirjat tai tiedot,

13) laiminlyö 93 c §:ssä säädetyn selosteen antamisen,

1) laiminlyö 5 tai 57 §:ssä säädetyn korjausvelvoitteen,

2) rikkoo 6 §:n 1 momentissa tai 51, 56, 57, 75 tai 84 §:ssä säädettyä ajoneuvon käyttökieltoa tai ajokieltoa,

3) rikkoo 6 §:n 2 tai 3 momentissa säädettyä valmistuksen, maahantuonnin, kaupan pitämisen, myynnin tai muun luovuttamisen kieltoa,

4) laiminlyö 9 §:n 2 momentissa säädetyn velvollisuuden pitää ajoneuvo liikennekelpoisena,

5) laiminlyö 58 §:ssä säädetyn velvollisuuden pitää mukana katsastuksesta annettu todistus taikka 61 tai 62 §:ssä säädetyn katsastusvelvollisuuden,

6) rikkoo 66 a §:n nojalla säädettyä vaatimusta rekisteritunnuksen ja -kilpien, siirtomerkkien tai kansallisuustunnuksen käytöstä, kiinnittämisestä tai kunnossapidosta,

7) käyttää 66 f §:ssä tarkoitettua koenumerotodistusta tai siirtolupaa mainitun pykälän tai sen nojalla annettujen säännösten vastaisesti,

8) rikkoo 71 §:ssä säädettyä velvollisuutta sallia teknisen tienvarsitarkastuksen suorittaminen,

9) kieltäytyy esittämästä 71 §:ssä tai toimittamasta 93 §:ssä tarkoitettuja asiakirjoja tai päästämästä 71 §:ssä mainittuja henkilöitä ajoneuvoon tai 82 §:ssä tarkoitettuja viranomaisia tai henkilöitä ajoneuvojen, osien tai erillisten teknisten yksiköiden maahantuontia, valmistusta tai kaupaa harjoittavan valmistus-, varasto- tai myyntipaikkaan tai ottamasta tutkimusta varten näytteitä taikka saamasta haltuunsa tarpeelliset ajoneuvon, osan tai erillisen teknisen yksikön ominaisuuksia taikka hyväksymistä koskevat asiakirjat tai tiedot,

10) laiminlyö 93 c §:ssä säädetyn selosteen antamisen,

14) suorittaa 87 §:ssä tarkoitettuja asennus- ja korjaustöitä ilman asianmukaista lupaa tai vastoin 90 §:ssä säädettyä rajoitusta,

15) kieltäytyy päästämästä 91 §:ssä tarkoitettuja viranomaisia tai henkilöitä järjestelmien, osien tai erillisten teknisten yksiköiden asennus- tai korjauspaikkaan,

16) rikkoo 99 §:n nojalla erikoiskuljetusajoneuvosta tai erikoiskuljetuksen suorittamisesta annettuja säännöksiä,

17) laiminlyö 78 §:ssä tarkoitettua velvollisuutta hankkia lupa osien ja teknisten yksiköiden myyntiin tarjoamiseen tai myyntiin,

18) rikkoo 80 §:n 1 momentin nojalla määrättyä myyntikieltoa tai ilmoittaa tällaisen ajoneuvon ensirekisteröitäväksi,

19) laiminlyö 30 §:n 1 momentissa mainittuihin säädöksiin liittyvässä teknisiä vaatimuksia sisältävässä Euroopan yhteisön lainsäädännössä säädetyn sellaisen tiedon antovelvollisuuden, joka voi johtaa ajoneuvon, osan, erillisen teknisen yksikön tai varusteen markkinoilta poisvetämiseen,

20) laiminlyö 45 §:n 2 momentin, 46 §:n 4 momentin, 81 §:n 2 momentin tai 86 a §:n 1 momentin mukaisen ilmoitusvelvollisuutensa,

21) laiminlyö valmistajalle asetetun velvoitteen 46 a §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettun tai 49 §:n tarkoittamassa toiminnassa tarvittavan aineiston toimittamisesta saataville,

22) laiminlyö 93, 93 a tai 93 b §:ssä tarkoitettun tiedon saattamisen käyttöön, taikka

23) rikkoo 20 §:n 4 momentissa säädettyä poliisiajoneuvon tai rajavartiolaitoksen ajoneuvon tunnusväriytyksen tai tunnusmerkkien käyttöä koskevaa kieltoa,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, ajoneuvorikkomuksesta sakkoon.

Ajoneuvorikkomuksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan antaa oikeudelliselta merkitykseltään väärän tiedon nimetylle tutkimuslaitokselle, hyväksytylle asiantuntijalle tai yksittäishyväksynnän myöntäjälle ajoneuvon, osan, erillisen teknisen yksikön tai varusteen hyväksyntämenettelyä varten suoritettavissa tarkastuksissa, mittauksissa tai testeissä taikka tuotannon vaatimustenmukaisuuden valvontaa varten suoritettavissa testeissä tai arvioinneissa.

11) suorittaa 87 §:ssä tarkoitettuja asennus- ja korjaustöitä ilman asianmukaista lupaa tai vastoin 90 §:ssä säädettyä rajoitusta,

12) kieltäytyy päästämästä 91 §:ssä tarkoitettuja viranomaisia tai henkilöitä järjestelmien, osien tai erillisten teknisten yksiköiden asennus- tai korjauspaikkaan,

13) rikkoo 99 §:n nojalla erikoiskuljetusajoneuvosta tai erikoiskuljetuksen suorittamisesta annettuja säännöksiä,

14) laiminlyö 78 §:ssä tarkoitettua velvollisuutta hankkia lupa osien ja teknisten yksiköiden myyntiin tarjoamiseen tai myyntiin,

15) rikkoo 80 §:n 1 momentin nojalla määrättyä myyntikieltoa tai ilmoittaa tällaisen ajoneuvon ensirekisteröitäväksi,

16) laiminlyö 30 §:n 1 momentissa mainittuihin säädöksiin liittyvässä teknisiä vaatimuksia sisältävässä Euroopan yhteisön lainsäädännössä säädetyn sellaisen tiedon antovelvollisuuden, joka voi johtaa ajoneuvon, osan, erillisen teknisen yksikön tai varusteen markkinoilta poisvetämiseen,

17) laiminlyö 45 §:n 2 momentin, 46 §:n 4 momentin, 81 §:n 2 momentin tai 86 a §:n 1 momentin mukaisen ilmoitusvelvollisuutensa,

18) laiminlyö valmistajalle asetetun velvoitteen 46 a §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettun tai 49 §:n tarkoittamassa toiminnassa tarvittavan aineiston toimittamisesta saataville,

19) laiminlyö 93, 93 a tai 93 b §:ssä tarkoitettun tiedon saattamisen käyttöön, taikka

20) rikkoo 20 §:n 4 momentissa säädettyä poliisiajoneuvon tai rajavartiolaitoksen ajoneuvon tunnusväriytyksen tai tunnusmerkkien käyttöä koskevaa kieltoa,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, ajoneuvorikkomuksesta sakkoon.

Ajoneuvorikkomuksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan antaa oikeudelliselta merkitykseltään väärän tiedon nimetylle tutkimuslaitokselle, hyväksytylle asiantuntijalle tai yksittäishyväksynnän myöntäjälle ajoneuvon, osan, erillisen teknisen yksikön tai varusteen hyväksyntämenettelyä varten suoritettavissa tarkastuksissa, mittauksissa tai testeissä taikka tuotannon vaatimustenmukaisuuden valvontaa varten suoritettavissa testeissä tai arvioinneissa.

*Rikesakosta eräiden ajoneuvorikkomusten ainoana rangaistuksena säädetään rikesak-
korikkomuksista annetussa laissa (/).*

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

16.

Laki

kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä annetun lain 32 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä 21 päivänä heinäkuuta 2006 annetun lain
(693/2006) 32 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

32 §

32 §

Rangaistussäännökset

Rangaistussäännökset

(uusi)

*Rikesakon määräämisestä muulle kuljetta-
jalle kuin liikenteenharjoittajalle 29 §:n
1 momentin mukaisen velvollisuuden rikko-
misesta säädetään rikesakkorikkomuksista
annetussa laissa (/).*

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

17.

Laki

vesiliikennelain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä kesäkuuta 1996 annetun vesiliikennelain (463/1996) 24 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 598/2005, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

24 §

24 §

Rangaistukset

Rangaistukset

Rikesakosta seuraamuksena vesillä liikku-
jaa koskevia yleisiä velvollisuuksia, vesikul-
kuneuvon rakennetta, varusteita ja kuntoa,
vesiliikenteeseen liittyvien asiakirjojen esit-
tämisvelvollisuutta sekä vesiliikennettä kos-
kevia alueellisia kieltoja ja rajoituksia koske-
vien säännösten noudattamatta jättämisestä
säädetään rikoslain 2 a luvun 9 §:n 2 momen-
tin 6 kohdassa ja 5 momentin nojalla annetul-
la valtioneuvoston asetuksella.

*Rikesakosta eräiden vesiliikenne-rikkomus-
ten ainoana rangaistuksena säädetään ri-
kesakkorikkomuksista annetussa laissa (/
).*

*Tämän lain voimaantulosta säädetään
erikseen lailla.*

18.

Laki**vesikulkuneuvorekisteristä annetun lain 26 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vesikulkuneuvorekisteristä 10 päivänä marraskuuta 2006 annetun lain (976/2006)
 26 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

26 §

26 §

Rangaistussäännökset

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta *lain*
minlyö 7 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuu-
den tai rikkoo 8 tai 10 §:ssä säädettyä käyttö-
 kieltoa, on tuomittava, jollei teosta muualla
 säädetä ankarampaa rangaistusta, *vesikulku-*
neuvorikkomuksesta sakkoon.

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta rik-
 koo 8 §:ssä säädettyä käyttökieltoa, on tuo-
 mittava, jollei teosta muualla laissa säädetä
 ankarampaa rangaistusta, *vesikulkuneuvorik-*
komuksesta sakkoon.

Rikesakosta ainoana rangaistuksena
7 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden ja
10 §:n 2 momentissa säädetyn käyttökiellon
rikkomisesta säädetään rikesakkorikkomuk-
sista annetussa laissa (/).

Tämän lain voimaantulosta säädetään
erikseen lailla.

19.

Laki**jätelain 62 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 3 päivänä joulukuuta 1993 annetun jätelain (1072/1993) 62 §, sellaisena kuin se on laissa 554/1999, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

62 §

62 §

Rikesakko

Rikesakko

Rikesakosta seuraamuksena 19 §:ssä tarkoitettun roskaamiskiellon vähäisestä rikkomisesta säädetään rikoslain 2 a luvun 9 §:n 3 momentissa ja mainitun 9 §:n nojalla annetulla asetuksella.

Rikesakosta *ainoana rangaistuksena* 19 §:ssä tarkoitettun roskaamiskiellon vähäisestä rikkomisesta säädetään *rikesakkorikkomuksista annetussa laissa* (/).

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

20.

Laki**kalastuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 16 päivänä huhtikuuta 1982 annetun kalastuslain (286/1982) 110 §, sellaisena
 kuin se on laissa 518/2002, ja
muutetaan 108 §, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 518/2002, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

108 §

108 §

Kalastusrikkomus

Kalastusrikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) käyttää kiellettyä kalastustapaa tai kiellettyä pyydystä tai pitää sellaista pyydystä aluksella tai muutoin siten, että se on pyyntiä varten helposti käsillä,

2) kalastaa luvattomasti valta- tai kalaväylässä tai vesialueella, jossa kalastaminen on kielletty tai sitä on rajoitettu, taikka rauhoituspiiriä koskevaa määräystä rikkoen,

3) pyydystää rauhoitus- tai muutoin luvattomana aikana kalaa tai rapua taikka sanottuna aikana pitää vedessä niiden pyyntiin sopivaa pyydystä,

4) pyydystää 35 §:n vastaisesti alamittaista kalaa tai rapua,

5) *harjoittaa kalan tai ravun pyyntiä, vaikka hän ei ole suorittanut valtiolle 88 §:ssä säädettyä kalastuksenhoitomaksua tai viehekalastusmaksua taikka hänellä ei ole mukana tositetta suorittamastaan kalastuksenhoitomaksusta tai viehekalastusmaksusta eikä hän voi sitä esittää seitsemän vuorokauden kuluessa,*

6) tuo maahan muun kuin Suomessa luonnonvaraisena esiintyvän kala- tai rapulajin tai niiden kannan tai sukusoluja ilman 94 §:n 2 momentissa säädettyä lupaa tai lupaehdon vastaisesti,

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) käyttää kiellettyä kalastustapaa tai kiellettyä pyydystä tai pitää sellaista pyydystä aluksella tai muutoin siten, että se on pyyntiä varten helposti käsillä,

2) kalastaa luvattomasti valta- tai kalaväylässä tai vesialueella, jossa kalastaminen on kielletty tai sitä on rajoitettu, taikka rauhoituspiiriä koskevaa määräystä rikkoen,

3) pyydystää rauhoitus- tai muutoin luvattomana aikana kalaa tai rapua taikka sanottuna aikana pitää vedessä niiden pyyntiin sopivaa pyydystä,

4) pyydystää 35 §:n vastaisesti alamittaista kalaa tai rapua,

5) tuo maahan muun kuin Suomessa luonnonvaraisena esiintyvän kala- tai rapulajin tai niiden kannan tai sukusoluja ilman 94 §:n 2 momentissa säädettyä lupaa tai lupaehdon vastaisesti,

7) istuttaa vesialueelle kala- tai rapulajin tai sen kannan, jota siellä ei ennestään ole, taikka suorittaa alueelle kalojen tai rapujen siirtoistutuksen ilman 121 §:ssä tarkoitettua lupaa tai lupaehdon vastaisesti tai

8) aiheuttaa kalastaessaan 39 §:n vastaisesti tarpeetonta häiriötä tai haittaa,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *kalastusrikkomuksesta* sakkoon.

Rikesakosta seuraamuksena kalastuksenhoito- tai viehekalastusmaksun suorittamisen laiminlyönnistä taikka kyseisen maksun suorittamista osoittavan tositteiden määrääjässä esittämisen laiminlyönnistä säädetään rikoslain 2 a luvun 9 §:n 3 momentissa ja mainitun 9 §:n 4 momentin nojalla annetulla asetuksella.

110 §

Menettämisseuraamus

Menettämisseuraamuksia koskevia säännöksiä ei sovelleta, jos henkilö on syyllistynyt 108 §:n 1 momentin 5 kohdassa mainittuun tekoon, josta hänelle määrätään seuraamuksiksi rikesakko.

6) istuttaa vesialueelle kala- tai rapulajin tai sen kannan, jota siellä ei ennestään ole, taikka suorittaa alueelle kalojen tai rapujen siirtoistutuksen ilman 121 §:ssä tarkoitettua lupaa tai lupaehdon vastaisesti tai

7) aiheuttaa kalastaessaan 39 §:n vastaisesti tarpeetonta häiriötä tai haittaa,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *kalastusrikkomuksesta* sakkoon.

Rikesakosta *ainoana rangaistuksena 88 §:ssä tarkoitettun* kalastuksenhoito- tai viehekalastusmaksun suorittamisen laiminlyönnistä taikka kyseisen maksun suorittamista osoittavan tositteiden määrääjässä esittämisen laiminlyönnistä säädetään *rikesakko-rikkomuksista annetussa laissa* (/).

110 §

Menettämisseuraamus

(kumotaan)

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

21.

Laki**järjestyslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 27 päivänä kesäkuuta 2003 annetun järjestyslain (612/2003) 19 §, sellaisena kuin se on laissa 533/2007, ja
muutetaan 16 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 §

16 §

Järjestysrikkomus

Järjestysrikkomus

Joka tahallaan

1) häiritsee yleistä järjestystä tai vaarantaa turvallisuutta 3 §:ssä tarkoitetulla tavalla,

2) nauttii päihdyttävää ainetta vastoin 4 §:ssä säädettyä kieltoa,

3) laiminlyö 5 §:ssä rakennuksen tai rakennelman omistajalle tai haltijalle taikka hänen edustajalleen säädetyn huolehtimisvelvollisuuden,

4) käyttää 6 §:n 1 momentissa säädetyn kiellon vastaisesti valoa tai mainosta taikka poistaa tai turmelee 2 momentissa säädetyn kiellon vastaisesti siinä tarkoitetun kuulutuksen tai tiedonannon,

5) ostaa tai tarjoaa seksuaalipalveluja 7 §:n 1 momentin vastaisesti,

6) virtsaa tai ulostaa vastoin 7 §:n 2 momentissa säädettyä kieltoa,

7) järjestää esityksiä 7 §:n 3 momentin vastaisesti,

8) laiminlyö 8 §:ssä säädetyn rakennuksen sisäänpääsyn varmistamiseen liittyvän velvollisuuden,

9) pitää 13 §:ssä säädetyn kiellon vastaisesti hallussaan töhrimiseen soveltuvaa ainetta,

10) laiminlyö 14 §:n 1 momentissa säädetyn eläinten pitämiseen liittyvän velvollisuuden tai

11) toimii vastoin 15 §:n 1 momentissa säädettyä ratsastamiseen ja ajamiseen liittyvää kieltoa,

Rikesakosta ainoana rangaistuksena järjestysrikkomuksista säädetään rikesakkorikkomuksista annetussa laissa (/).

Voimassa oleva laki

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *järjestysrikkomuksesta* sakkoon.

Järjestysrikkomuksesta tuomittua sakkoo ei saa muuttaa vankeusrangaistukseksi.

19 §

Rikesakko

Rikesakosta seuraamuksena 16 §:ssä tarkoitetusta järjestysrikkomuksesta säädetään rikoslain 2 a luvun 9 §:n 4 momentissa ja 6 momentin nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella.

19 §

Rikesakko

(kumotaan)

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

22.

Laki

pysäköintivirhemaksusta annetun lain 1 ja 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pysäköintivirhemaksusta 3 päivänä huhtikuuta 1970 annetun lain (248/1970)
 1 §:n 3 momentti ja 16 § seuraavasti:

Voimassa oleva teksti

Ehdotus

1 §

1 §

Pysäköintivirhemaksua ei voida määrätä, jos virheen johdosta on nostettu syyte tai annettu tiedoksi rangaistusvaatimus.

Pysäköintivirhemaksua ei voida määrätä, jos virheen johdosta on nostettu syyte *taikka annettu sakon ja rikesakon määräämisestä* annetun lain (/) mukainen määräys tai vaatimus.

16 §

Milloin pysäköintivirheestä on nostettu syyte tai annettu tiedoksi rangaistusvaatimus, pysäköinninvalvojan on hakemuksesta määrättävä suoritettu pysäköintivirhemaksu palautettavaksi asianosaiselle. Hakemus on tehtävä vuoden kuluessa syytteen nostamisesta tai rangaistusvaatimuksen tiedoksisaattamisesta.

16 §

Milloin pysäköintivirheestä on nostettu syyte *taikka annettu sakon ja rikesakon määräämisestä* annetun lain mukainen määräys tai vaatimus, pysäköinninvalvojan on hakemuksesta määrättävä suoritettu pysäköintivirhemaksu palautettavaksi asianosaiselle. Hakemus on tehtävä vuoden kuluessa syytteen nostamisesta *taikka vaatimuksen tai määräyksen antamisesta*.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

23.

Laki**tekijänoikeuslain 58 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun tekijänoikeuslain (404/1961) 58 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 821/2005, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

58 §

58 §

Jos teoksen kappale on valmistettu tai levitetty yleisölle vastoin tätä lakia taikka tuotu maahan tai Suomen alueelle 56 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla, ja se määrätään rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain (692/1993) mukaan valtiolle menetetyksi, voidaan asianomistajan vaatimuksesta samalla määrätä, että teoksen kappale on hävitettävä. Rangaistusmääräysmenettelyssä voidaan määrätä myös 50 b §:ssä tarkoitettu teknisen toimenpiteen kiertämisväline valtiolle menetetyksi ja hävitettäväksi, jos se on valmistettu, saatettu yleisön saataviin taikka tuotu maahan yleisölle levittämistä varten tai Suomen alueelle kolmanteen maahan kuljetettavaksi vastoin 50 b §:n 1 momentin säännöksiä.

Jos teoksen kappale on valmistettu tai levitetty yleisölle vastoin tätä lakia taikka tuotu maahan tai Suomen alueelle 56 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla, ja se määrätään *rangaistusmääräyksellä* valtiolle menetetyksi, voidaan asianomistajan vaatimuksesta samalla määrätä, että teoksen kappale on hävitettävä. *Rangaistusmääräyksellä* voidaan määrätä myös 50 b §:ssä tarkoitettu teknisen toimenpiteen kiertämisväline valtiolle menetetyksi ja hävitettäväksi, jos se on valmistettu, saatettu yleisön saataviin taikka tuotu maahan yleisölle levittämistä varten tai Suomen alueelle kolmanteen maahan kuljetettavaksi vastoin 50 b §:n 1 momentin säännöksiä.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

24.

Laki**käräjäoikeuslain 17 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetun käräjäoikeuslain (581/1993) 17 §:n 1 momentin 2 kohdan c ja d alakohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 813/2008, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 §
 Laamanni voi määrätä:

17 §
 Laamanni voi määrätä:

2) virassa neljä kuukautta olleen notaarin tekemään saamista koskevassa yksinkertaisessa riita-asiassa oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 27 a §:ssä tarkoitettuja ratkaisuja sekä toimimaan käräjäoikeuden puheenjohtajana:

2) virassa neljä kuukautta olleen notaarin tekemään saamista koskevassa yksinkertaisessa riita-asiassa oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 27 a §:ssä tarkoitettuja ratkaisuja sekä toimimaan käräjäoikeuden puheenjohtajana:

c) yhden tuomarin istunnossa rikosasiassa, jossa mistään syytteessä tarkoitettu yksittäisestä rikoksesta ei syytteessä mainittujen seikkojen vallitessa tehtynä ole säädetty muuta tai ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai vankeutta enintään yksi vuosi ja kuusi kuukautta eikä vastaaja ole syytteessä tarkoitettujen rikosten johdosta vangittuna tai matkustuskiellossa; tällöin rangaistukseksi ei kuitenkaan voida tuomita muuta tai ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa;

c) yhden tuomarin istunnossa rikosasiassa, jossa mistään syytteessä tarkoitettu yksittäisestä rikoksesta ei syytteessä mainittujen seikkojen vallitessa tehtynä ole säädetty muuta tai ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai vankeutta enintään yksi vuosi ja kuusi kuukautta eikä vastaaja ole syytteessä tarkoitettujen rikosten johdosta vangittuna tai matkustuskiellossa; tällöin rangaistukseksi ei kuitenkaan voida tuomita muuta tai ankarampaa rangaistusta kuin *rikesakko tai sakko*;

d) oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 5 a luvussa tarkoitettussa kirjallisessa menettelyssä, jossa tällöin rangaistukseksi ei kuitenkaan voida tuomita muuta tai ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa; ja

d) oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 5 a luvussa tarkoitettussa kirjallisessa menettelyssä, jossa tällöin rangaistukseksi ei kuitenkaan voida tuomita muuta tai ankarampaa rangaistusta kuin *rikesakko tai sakko*; ja

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.